

Täysistunto

Torstai 7.12.2023 klo 16.00—1.56

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi 8.12.2023 klo 01.56.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—18.00 ja 19.59—22.00), ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.00—19.59 ja 22.00—23.56) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (23.56—1.56).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
opetusministeri Anna-Maja Henriksson
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
sisäministeri Mari Rantanen
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveystieteiden ministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

2.1. Suullinen kysymys perusopetukseen panostamisesta (Nasima Razmyar sd)

Suullinen kysymys SKT 73/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Nasima Razmyar sd: Arvoisa puhemies! Tiistaina julkistetut Pisa-tutkimusten tulokset ovat erittäin huolestuttavia ja suora, vakava hätähuuto suomalaiselle koulutukselle ja sen tulevaisuudelle. Kyse on yli hallituskausien jatkuneesta kehityksestä, ja syytkin ovat siihen moninaisia. Huolestuttavinta tässä on se, että tipumme nyt tuloksissa verrokkimaidemme joukosta. Huoli asiasta pitäisi siis olla puolueiden yhteinen.

Kun kyse on yli hallituskausien jatkuneesta kehityksestä, niin pitäisikö asiaa myös ratkaista yhdessä? Parlamentaaraisella tki-työryhmällä saatiin kestävä, yhteiset linjaukset. Olisitteko te nyt valmiita samaan: kokoamaan asiantuntijoita, poliitikkoja yli hallitus—oppositio-ajan yhteen ja etsimään niitä pitkäaikaisia ratkaisuja ja keinoja?

Opetusministeri Henriksson, onko hallitus valmis perustamaan vastaavan parlamentaarisen työryhmän päättämään näistä ratkaisuista tämän vakavan kehityksen pysäyttämiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.03 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustajalle erittäin tärkeästä aiheesta. On totta, että Suomi ja suomalaisten nuorten oppimistulokset ovat laskeneet paljon tässä viimeisessä Pisa-tutkimuksessa, joka julkistettiin nyt tiistaina, ja se on asia, minkä hallitus ottaa suurella vakavuudella. Ja aivan kuten edustaja tässä totesi, tämä asia kuuluu meille kaikille.

On todettava myös, että näissä tuloksissa nähdään myös, että samansuuntainen kehitys on ollut melkein kaikissa OECD-maissa. Suomi ei ole tässä yksin. Mutta samalla tietysti meidän on huolehdittava siitä, että meillä on hyvä koulu kaikille meidän lapsille ja nuorille. Sen takia hallitus tällä kaudella tulee panostamaan 200 miljoonaa euroa perusopetuksen vahvistamiseen, ja se on erittäin tärkeätä. Me tulemme myös perustamaan [Puhemies koputtaa] parlamentaarisen työryhmän miettimään tulevaisuuden koulua, ja tätä työtä me saamme tehdä yhdessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

16.04 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille vastauksesta. On totta, että tiputusta on tapahtunut myös muilla verrokkimailla, mutta meidän tiputuksemme on järkyttävän suuri. Koulutus on meidän ainoa luonnonvaramme, se meidän tärkein voimavaramme, ja meillä ei ole mitenkään varaa tippua tästä kehityksestä.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Meidän kunnillamme on valtavan suuri rooli koulutuksen järjestämisessä ja tietenkin myös koulutuksen rahoituksessa. Hallitus valitettavasti kuitenkin näistä hyvistä, kauniista puheistanne huolimatta on leikkaamassa koulutuksesta. [Ben Zyskowicz: Eikä ole!] Sen, minkä te olette antamassa, te toisella kädellä valitettavasti olette viemässä kunnilta pois. [Vasemmalta: Kuunnelkaa nyt!]

Lisäksi kunnille tulivat nyt valitettavasti yllätyksenä myös nämä uudet laskelmat, jotka ovat viemässä 400 miljoonaa euroa. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Opetusministeri Henriksson, te olette julkisuudessa vaatinut, että kunnilta ei enää leikata erityisesti opetuksesta, joten onko tässä hallitus yhtenäinen ja voitteko vakuuttaa, että koulutuksesta pidetään huolta myös siellä kunnissa, [Puhemies koputtaa] missä tehdään arvokasta ja tärkeää työtä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.06 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos aloitan siitä, että nyt tällä hallituskaudellahan panostetaan 200 miljoonaa lisää. Tulee 50 miljoonaa lisää ensi vuonna, kun vakiinnutetaan tasa-arvorahoitusta, jolla me pystymme tasoittamaan niitä eroja, jotka ovat eri koulujen välillä riippuen siitä, missä sosioekonomisessa tai minkälaisessa tilanteessa koulu on. Niille kouluille, joissa on sosioekonomisesti sellaisia lapsia, jotka tarvitsevat enemmän tukea, myös maksetaan enemmän. Oppimisen tukea uudistetaan 100 miljoonalla eurolla.

Ja sitten tärkeä asia: Tulee kolme vuosiviikkotuntia lisää alakouluun, jotta lapset oppivat tulevaisuudessa lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan paremmin. Tämä on se, mitä meidän hallitusohjelmamme tänä päivänä takaa.

Me olemme haasteellisessa taloudellisessa tilanteessa, mutta meidän on syytä huolehtia ja meidän on huolehdittava siitä, että osaamisesta pidetään huolta, [Puhemies koputtaa] koska siinä on kyse Suomen tulevaisuudesta ja siinä on kyse myös siitä, [Puhemies koputtaa] että meidän talous saadaan kasvuun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

16.07 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tulossa olevassa kuntien valtionosuusuudistuksessa ei ole tulossa lisää rahaa — vai onko tulossa? Kysyn koko hallitukselta.

Hallitusohjelmaan on kirjattu kunnille oppilasmäärän suhteen minimivaatimus, joka kielii hallituksen tavoitteesta sulkea lähikouluja pienissä kunnissa ja istuttaa pieniä lapsia koulutaksin penkille jopa tuntikausiksi. Kysyn edelleen kuntaministeriltä: Kuinka hallitus aikoo vahvistaa jokaisen kaupungin ja kunnan taloudellista kykyä tarjota lapsille laadukasta ja tasa-arvoista perusopetusta? Ja kuinka voitte taata sen, että pieniä lapsia ei istuteta koulubussissa tai -taksissa jopa tuntia tai puoltatoista tuntia per sivu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.08 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun on tehty sote-uudistus, niin sen jälkeen kuntien kaikkein tärkein tehtävä on sivistys, varhaiskasvatus ja perusopetus, sivistyksen elinvoiman luominen. Kun me katsoimme esimerkiksi hallituksen ensi vuoden talousarviota, se on kuntataloutta lievästi vah-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

vistava, eli siellä tehdään toimia, jotka lisäävät... Ministeri Henriksson täällä hienosti kertoi siitä, että tällä hallituskaudella perusopetukseen lisätään 200 miljoonaa lisää, tasa-arvorahaa 50 miljoonaa. Siellä on tekijöitä, joilla vahvistetaan nimenomaan tätä koulutusroolia, mikä kunnilla on.

Ja mitä tulee täällä edellisissä puheenvuoroissa viitattuihin valtionosuuksien yllätysleikkauksiin, [Ben Zyskowitz: Marinin perintö!] ne tulivat suoraan edellisen hallituksen tekemästä sote-uudistuksesta, sen laskentatavasta, verotuksen valmistumisesta, ja sen jälkeen ne ovat meillä käsissä. Me olemme hakeneet nyt siihen nopean ratkaisun, joka on ollut täällä eduskunnassa käsittelyssä ja jolla ensi vuoden osalta varmistetaan, että kunnilta tämä raha ei leikkaudu ensi vuoden tasolla. Ja hallitus on hakemassa pitkän aikavälin ratkaisuja siihen, että saadaan tätä summaa kompensoitua. Mutta se tuli puhtaasti meille annettuna, se ei ole millään tavalla tämän hallituksen päätöksiä, vaan päinvastoin haluamme sitä korjata.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

16.09 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uusissa oppimistuloksissa herättää isoa huolta myös lukutaito. Heikkojen lukijoiden osuus on kolminkertaistunut 2000-luvun alun 7 prosentista 21,4:ään, yli viidennekseen. Tämä on erittäin huolestuttava kehityskulku. Lukutaito on kaiken oppimisen perusta, jopa yhteiskunnassa toimimisen perusedellytys. Opetusryhmien koko ja riittävä oppimisen tuki ovat tärkeitä, mutta ehkä myös opetussuunnitelmia pitäisi jo uudistaa ja tehdä lisätilaa lukemiselle ja perustaidoille. On hyvä, että äidinkielen ja lukemisen viikkotunteja nyt lisätään.

Viime vaalikaudella eduskunnan valtiovarainvaliokunnan aloitteesta laadittiin lukutaitostrategia ja lukutaito-ohjelma vahvistamaan lukutaitoa. Tätä työtä on rahoitettu viime vaalikaudella vähintään puolellatoista miljoonalla eurolla vuodessa. Hallituksessa ajatte kuitenkin nyt ohjelmaa alas. Ensi vuodelle rahoitusta on vähennetty puoleen, 700 000:een, mutta sen jälkeisinä vuosina rahoitus laskee 250 000 euroon. Arvoisa ministeri, joka viidennen nuoren lukutaito on heikko. Eikö hallituksen olisi syytä panostaa nyt [Puhemies koputtaa] myös tähän eduskunnan toiveesta perustettuun lukutaito-ohjelmaan eikä ajaa sitä alas?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.10 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja on varsin oikeassa siinä, että lukutaito on avain kaikelle oppimiselle. Me tiedämme sen, että ellei osaa lukea, on vaikeata myös pärjätä esimerkiksi matematiikan tehtävissä, joissa usein on myös kirjallisia tehtäviä. Sekin saattaa olla yksi vastaus siihen, miksi matematiikassa myös pärjätään huonommin: koska lukutaito on heikentynyt.

Mitä hallitus sitten tekee? No hallitus vastaa tähän nyt juuri sillä, että panostetaan näihin taitoihin. Sen takia juuri panostetaan riittävästi rahaa niin, että lukemiseen ja kirjoittamiseen saadaan kaksi vuosiviikkotuntia lisää alakoulussa ja laitetaan vielä yksi viikkotunti matematiikkaa 3.—6. luokalla. Tämä on se tärkeä asia. Sitten haluan huomauttaa myös siitä, että se lukutaitostrategia on tosi tärkeä. Hallitus edelleen rahoittaa sitä.

Mutta mitä me kaikki pystymme tekemään: me pystymme lukemaan lapsillemme, ja se ei maksa mitään. Kirjoja saadaan myös kirjastosta, ja se on meidän vanhempien, kaikkien tehtävä myös ottaa se kirja esille siellä kotona.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys koulutuksen yhdenvertaisuudesta (Maria Ohisalo vihr)

Suullinen kysymys SKT 74/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.12 **Maria Ohisalo vihr:** Arvoisa puhemies! Oppimistulosten heikkeneminen ei varmasti tullut kenellekään tässä salissa yllätyksenä, koska kehityshän on jatkunut hyvin pitkään. Lapset lukevat, leikkivät ja liikkuvat vähemmän kuin aiemmin. Keskittymisen vaikeudesta ja mielenterveyden ongelmista kärsii yhä useampi kasvava lapsi ja nuori. Tulevaisuuden epävarmuus, perheiden tiukentunut toimeentulo ja koronakriisin jäljet eivät voi olla jättämättä jälkiään meidän nuoriin ja heidän oppimiseensa. Silti kouluissa tehdään hartiavoimin töitä lasten ja nuorten oppimisen edistämiseksi, muurataan joka päivä sitä hyvinvointivaltion peruskiveä, jotta jokaisella nuorella olisi unelmia, mahdollisuuksia ja uskoa tulevaisuuteen.

Mutta eihän koulu yksin voi korjata sitä, miten erot lasten lähtökohdissa kasvavat ja perhetausta vaikuttaa oppimiseen jatkuvasti enemmän. Sosioekonomisen taustan merkitys on itse asiassa korostunut 2000-luvulla osaamisen ja oppimisen taustatekijänä. Kysynkin nyt, hyvä hallitus, ihan konkretiaa: miten aiotte varmistaa, että jokaiselle lapselle turvataan hyvät oppimisen edellytykset perhetaustasta ja sosioekonomisesta lähtökohdasta riippumatta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.13 **Opetusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi Suomen tärkeimmistä kulmakivistä on yhdenvertainen koulutus, yhdenvertainen maksuton koulutus jokaiselle lapselle riippumatta perhetaustasta. Siitä meidän on pidettävä edelleen kiinni, ja, edustaja Ohisalo, olette oikeassa siinä, että tähän tarvitaan toimenpiteitä.

Mitä hallitus tekee? No hallitus juuri panostaa nyt siihen, että ne lapset, jotka tarvitsevat enemmän tukea opinnoissaan, saavat sitä aikaisemmin ja aikaisemmassa vaiheessa. Sen takia hallitus lähtee uudistamaan tätä niin kutsuttua kolmiportaista tukea, jotta jokainen oppilas saisi sen tuen riittävän varhain, ja samalla halutaan keventää opettajien hallinnollista taakkaa. Tänä päivänä monet opettajat kertovat, että heidän aikaansa menee liian paljon byrokratiaan ja liian vähän siihen oppilaan auttamiseen. Tähän me halutaan saada muutos, ja sen takia juuri oppimisen tukeen panostetaan. [Puhemies koputtaa] Se on juuri myös näitä oppilaita varten, jotka ovat heikommassa asemassa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys koulujen mahdollisuudesta rajoittaa mobiililaitteiden käyttämistä (Sofia Vikman kok)

Suullinen kysymys SKT 75/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.14 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Tuoreet Pisa-tulokset osoittavat, että huolestamme suomalaisten lasten ja nuorten oppimistulosten laskusta ei ole ollut ylivoimainen. Hallitusohjelmassa on monia hyviä kirjauksia, joilla pyrimme kääntämään oppimistuloksia nousuun: tuomme työrauhaa kouluihin, vakiinnutamme koulujen tasa-arvorahan, lisäämme vuosiviikkotunteja perusopetukseen, uudistamme oppimisen tuen. Tämä kaikki tehdään, jotta jokainen saavuttaa tarvittavat perustiedot ja -taidot pärjätä elämässään ja jatko-opinnoissa.

Tutkimus vahvisti myös kännyköiden ja älylaitteiden häiritsevyyden oppitunneilla. Kysyinkin opetusministeriltä: millä aikataululla opettajat ja koulut saavat hallitusohjelman mukaisesti nykyistä paremmat toimivaltuudet puuttua niihin, varmistaa kouluissa työrauhan ja halutessaan rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä koulupäivän aikana?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.15 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja on aivan oikeassa siinä, että kun tässä Pisa-tutkimuksessa tutkittiin niin kutsuttua työrauhaindeksiä, siinä suomalaisoppilaista 41 prosenttia vastasi, että oppilaitten digitaalisten resurssien käyttö häiritsee heidän keskittymistään kaikilla tai useimmilla matematiikan tunneilla. Ja se on selkeästi suurempi osuus — osuus OECD-maissa keskimäärin oli 31 prosenttia. No, sitten kun kysyttiin, häiritsevätkö nämä digitaaliset laitteet oppilaan omaa keskittymistä, jos joku toinen oppilas käyttää niitä, niin tähän vastattiin kuitenkin, että sitä ei tapahdu. Elikä tässä oli vähän kahdenlaista viestiä, mutta tokihan se on niin, että tämä perusviesti on se, että joitakin oppilaita häiritsee se, että käytetään kännyköitä. Ja sen takiahan meillä on lainsäädännössä, perusopetuslaissa, mutta myös koulujen omissa järjestyssäännöissä mahdollisuuksia kaventaa mobiililaitteiden käyttöä. [Puhemies koputtaa] Ja myös hallitusohjelmassa on kirjaus, ja sitä valmistellaan nyt [Puhemies koputtaa] opetus- ja kulttuuriministeriössä: mietitään, millä tavalla mennään eteenpäin niin, [Puhemies koputtaa] että jokaisen oppilaan työrauha voidaan taata. [Ben Zyskowiec: Toivottavasti hallitusohjelman mukaan mennään eteenpäin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

16.17 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämän Pisa-tulosten laskun ei todellakaan pitäisi tulla täällä kenellekään yllätyksenä — onhan se jatkunut jo vuodesta 2006 ja samalla myös rahoitusta on vuosittain leikattu. Sinänsä, kun sanotte panostavanne perusopetukseen, ajatus on hyvä, mutta tosiaan kun kuntaosuuksia vähen-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

netään, niin sehän menee suoraan sinne perusopetukseen ja lapsiin ja nuoriin kohdistuviin palveluihin ja sillä tavalla esimerkiksi kouluverkkoon, luokkakokoihin, oppimateriaaleihin ja tuen järjestämiseen.

No, myös muistutan siitä, että oppimisprosessi ei muutu, vaikka maailma muuttuu. Elikä kun halutaan oppimistuloksia parantaa, tarvitaan oppimateriaalit, tarvitaan tehtäviä. Kun opetetaan asia, sitä pitää harjoitella, ja jos ei ole, mistä harjoitella, niin ei tapahdu oppimista, ja tämä on sellainen oleellinen asia, mihin pitäisi puuttua. Eli oppimateriaalit kuntoon, tällä hetkellä niitä ei kouluissa ole... [Viiden sekunnin katkos tallenteessa] Sosioekonominen tausta vaikuttaa tutkitusti oppimistuloksiin, ja nyt kymmenettuhannet lapset puutoavat köyhyysrajan alapuolelle, ja se tulee näkymään myös tulevaisuudessa — ei välttämättä tämän neljän vuoden aikana, mutta se ei edistä Pisa-tulosten paranemista. Miten puuttutte näihin ihan oikeisiin oppimiseen vaikuttaviin asioihin? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.18 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä on jo aika moneen kertaan todettu, niin nyt panostetaan noin 200 miljoonaa euroa tällä tulevalle kaudella, ja se on enemmän kuin edellisen hallituksen aikana, [Hälinää] ja tätä pitkäjänteistä työtä pitää edelleen tehdä.

Me panostamme myös siihen, että yhdessä, niin kuin tässä ensimmäisessä kysymyksessä peräänkuulutettiin, ollaan myös parlamentaarinen työryhmä asettamassa niin, että me voimme keskustella ja miettiä, mikä on se suomalainen tulevaisuuden koulu. Tähän työhön tullaan tarvitsemaan meitä kaikkia. Tähän tarvitaan tutkijoita, tähän tarvitaan opettajia, tähän tarvitaan OAJ:tä, ja tähän tarvitaan myös eduskunnan parlamentaarinen työryhmä. Me eletään maailmassa, jossa yhteiskunta on muuttunut. Yhteiskunta on tänä päivänä paljon erilaisemman näköinen kuin 20 vuotta sitten, ja näihin uusiin haasteisiin meidän pitää pystyä myös vastaamaan. Sen takia on tärkeätä se, [Puhemies koputtaa] että nyt joka koulussa ja kunnassa mietitään asioita perustasolla [Puhemies koputtaa] ja mekin mietimme hallituksena, mitä me pystymme tekemään, [Puhemies koputtaa] ja yhdessä eduskunnassa mietitään näitä jatkoaskelia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

16.19 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä monet kollegat ovat todenneet, nämä tuoreimmat tulokset ovat tosiaan erittäin murheellisia, niin Suomen osalta kuin laajemmin, sillä tällä kertaa, niin kuin ministeri tässä totesi, tässä tutkimuksessa näkyy poikkeuksellinen osaamistason lasku hyvin monessa OECD-maassa, ja monissa maissa oli myöskin vaikeuksia päästä OECD:n standardeihin, mitä tulee otantaan ja vastausprosentteihin.

Tämän laajemman kansainvälisen kehityksen taustalla, uskon kyllä itse, myötävaikuttaa tämä koronakriisi, joka on omalta osaltaan vahvistanut sellaisia negatiivisia trendejä, jotka ovat olleet olemassa jo ennen tätä pandemiaa, kuten esimerkiksi se, miten älylaitteiden käyttö on vaikuttanut meidän lukutottumuksiin ja myöskin meidän ajankäyttöön. Suomessa meidän erityishaaste on heikosti pärjäävien oppilaiden osuuden kasvu, ja siksi tämä oppimisen tuen kokonaisuudistus on äärimmäisen tärkeä, ja on hyvä, että se tehdään.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Minun kysymykseni on se, riittääkö sata miljoonaa koko oppimisen tuen järjestelmän uudistamiseen. Tarpeen on arvioitu olevan noin tuplasti sen verran, varsinkin huomioiden sen, [Puhemies koputtaa] että kuntien valtionosuuksista ollaan saman verran rahaa vähentämässä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.21 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Anderssonille siitä huomiosta myös, että tähän on myös maailmanlaajuisesti vaikuttanut koronapandemia jollakin tapaa, ja se on toiminut juuri sillä tavalla, että se on vahvistanut sitä negatiivista kehitystä. Ne lapset, jotka ovat aikaisemmin, ennen pandemiaa, tarvinneet enemmän tukea, ovat tarvinneet sitä nyt vielä enemmän, ja on ilmeistä myös, että myös sellaiset lapset, jotka aikaisemmin eivät ole tarvinneet niin paljon tukea, ovat sen koronapandemian johdosta sitten olleet enemmän tuen tarpeessa.

Sata miljoonaa euroa on kuitenkin iso raha. Se on paljon — se on enemmän kuin mitä edellinen hallitus laittoi tähän oppimisen tukeen. Tässä on ministeriössä lähtenyt työ käyntiin. On tarkoitus, että annetaan ensi vuonna uusi lakiesitys tästä oppimisen tuesta, ja totta kai se tehdään nyt hyvin huolellisesti, ja me tulemme katsomaan sen perään, että siitä saadaan niin vaikuttava ja hyvä järjestelmä kuin mahdollista. [Puhemies koputtaa] Pääasia on se, että panostetaan oikeisiin asioihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

16.22 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on osoittanut sen, että koulutus on keskeinen, ja te, arvoisa pääministeri, olette sanonut ennen vaaleja julkisuudessa, että koulutus on erityissuojeluksessa. [Timo Heinonen: Kyllä, siksi siihen panostetaan!] Mutta tällä hetkellä hallitus nyt kuitenkin tuntuu keskittyvän sotkemaan työmarkkinoita, leikkaamaan, [Välihuutoja oikealta] ja esimerkiksi aikuiskoulutustuki viedään pois, joka on aivan olennainen esimerkiksi opettajien täydennyskoulutuksen väline. Jos kunnat vielä pakotetaan lähes puolen miljardin lisästästöihin, niin sehän tarkoittaa sitä, että ne leikkaukset tulevat koulutukseen, koska koulutus on kunnissa. Tälläkään hetkellä peruskouluissa ei kaikkialla ole oppilailla edes mahdollisuutta tehtäväkirjoihin.

Arvoisa pääministeri, kysyn nyt teiltä: Keskittykö hallitus nyt meidän tulevaisuutemme kannalta keskeisiin asioihin, eli eikö koulutus ole se kaikkein tärkein, johon nyt pitäisi satsata ja panna kaikki paukut, koska tässä puhumme nyt Suomen osaajista, suomalaisen yhteiskunnan kivijalasta? [Puhemies koputtaa] Eikö jokainen koululainen ansaitse tehtäväkirjat? Arvoisa pääministeri, mitä vastaatte: onko hallitus sitoutunut tähän kokonaisuuteen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.23 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja, kyllä hallitus on sitoutunut. Meillä oli keväällä jo aika selkeä kuva siitä, että oppimistulokset ovat laskussa edelleen, ja kyllä nuo tulokset olivat dramaattisia. Jokaisen pitää pysähtyä niin kuin nyt täällä ollaan tehty, se on aivan oikein. Mutta me tehtiin jo ke-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

väällä tähän liittyen oikeita ratkaisuja. 200 miljoonaa, joka on täällä monta kertaa kerrottu, on valtava panostus nimenomaan perusopetuksen vahvistamiseen. [Välihuutoja vasemmalta]

Ja, arvoisat edustajat, me tulemme pitämään huolta siitä, että hallitusohjelman tahtotilasta siitä, että perusopetusta vahvistetaan, pidetään kiinni. Te tiedätte aivan hyvin sen, että se 500 miljoonan euron vaje kuntien valtionosuuksiin johtuu vain ja puhtaasti siitä rahoitusmallista, jonka edellinen hallitus teki. [Hälinää] Me tulemme käsittelemään tämän asian. Ensi vuosi on turvassa, ja me tulemme hakemaan ratkaisut, joilla hallitusohjelman hengestä siitä, että perusopetukseen panostetaan ja että me laitetaan meidän kouluamme kuntoon, pidetään kiinni.

Mitä tulee yhdessä työskentelyyn, joka on todellakin hyvä asia tässä, [Puhemies koputtaa] meillä on tulevaisuuden koulu -työryhmä, joka on parlamentaarinen ja jossa me pääsemme yhdessä etsimään parhaita ratkaisuja, ja siinä sanoisin, että kuunnellaan opettajia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

16.25 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuoreet Pisa-tulokset kertovat tarpeesta muuttaa koulutuspolitiikkaa, niin kuin täällä salissa on tullut esille. Osaamisen alamäki matematiikassa, lukutaidossa ja luonnontieteissä on huolestuttavaa. Vasemmistoministerin aikana ei oppimistuloksia saatu käännettyä nousuun. Tämä hallitus satsaa jopa 200 miljoonaa lisää peruskouluun. Tämän lisäksi hallitus tarkastelee koulutuspolitiikassa tehtyjä muita ratkaisuja.

Maailma on muuttunut monimutkaisemmaksi, mutta ihmislapsi on sama kuin ennen. Haasteiden kasvaessa lapset tarvitsevat enemmän turvaa ja ohjausta, eivät lisää laitteita, digijuttuja ja itseohjautuvuutta. He tarvitsevat aikuisia, rajoja ja rakkautta.

Hallitusohjelmassa on lukuisia tärkeitä toimia, joilla voidaan vahvistaa työrauhaa kouluissa, esimerkkinä kännyköiden käytön rajoittaminen koulupäivän aikana. Arvoisa hallitus, eteneväthän nämä hallitusohjelman tärkeät tavoitteet ripeällä aikataululla ja arjen käytännön toimenpiteille? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.26 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosi tärkeätä, että koulussa on työrauha, ja sitä työrauhaa hallitus haluaa myös nyt vahvistaa kouluissa tekemällä juuri näitä uudistuksia, joilla käytännössä saadaan lisää henkilökuntaa kouluihin. Nämä uudistukset, esimerkiksi oppimisen tuen uudistus ja tämä tasa-arvorahoituksen vakiinnuttaminen, tarkoittavat sitä, että meillä on tulevaisuudessa enemmän aikuisia koulussa, enemmän aikuisia, joilla on aikaa lapsille, enemmän aikuisia, jotka ovat siellä antamassa sitä tukea, kun sitä tarvitaan. Se tarkoittaa myös sitä, että tätä kautta luodaan koulurauhaa niin oppilaille kuin opettajille.

Samalla meidän on otettava vakavasti nämä kysymykset koskien kännyköitä. Meidän on myös nähtävä, että tulevaisuuden yhteiskunnassa me emme tule pärjäämään ilman näitä digilaitteita. Ne ovat myös tärkeä osa oppimista, mutta silloin, kun ne häiritsevät oppimista, niitä pitää ottaa pois. [Puhemies koputtaa] Sen takia hallitus tekee tässä nyt sitä työtä, että arvioidaan, millä tavalla sitä lainsäädäntöä, mikä meillä on tänä päivänä, voidaan vieläkin vahvistaa niin, [Puhemies koputtaa] että opettajalla on tarvittavat keinot.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys oppimisen edellytyksistä (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 76/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.27 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! On hämmäntävää kuunnella näitä asioita täällä eduskunnassa. Edellisellä kaudella me nähtiin, että oppimistulokset menivät alaspäin. Silloin edustaja Andersson sanoi, että ne ovat niin vanhoja tuloksia, etteivät ne vaikuta vielä, että me ollaan tehty nyt kaikki muutokset, mitä meidän pitää tehdä niin, että meidän oppimistulokset lähtevät ylöspäin menemään. No, nyt kuullaan taas uusia selityksiä siitä, mitä halutaan tehdä.

Ja tämä kännykkäasia, mitä nyt pyöritellään tässä: Ei ministeri ole sanonut mitään siitä, että otetaanko ne kännykät pois vai eikö niitä oteta, pienennetäänkö luokkakokoja vai eikö niitä pienennetä ja mitä tehdään, niin että saadaan rauha. Opettajat kertoivat, että heillä on ääni käheänä, kun he huutavat koko viikon — viikonloppuna he eivät pysty enää puhumaan. Siellä luokassa ei ole rauhaa. Jotain tälle asialle pitää tehdä, ettei taas ensi kaudella saada kuunnella samoja selityksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siitä ei nyt ollut löydettävissä varsinaista kysymystä, joten siirrymme seuraavaan kysymykseen, seuraavaan kysyjään, seuraavaan lisäkysymykseen. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä. [Harry Harkimo: Kyllä siinä oli!]

16.29 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pisa-tuloksissa todellakin kaikkein huolestuttavinta mielestäni on lukutaidon jyrkkä heikkeneminen. Suomen Pisa-tulokset lukutaidossa ovat laskeneet viidenneksi eniten maailmassa, ja Suomi on tippunut lukutaidossa sijalle 14. Lukutaito ja äidinkielen taito luovat pohjan kaikelle oppimiselle, myös matematiikan oppimiselle, ja lukutaidon ja suomen kielen vahvistamisessa tarvitaan sekä kotia että koulua. Ei pidä unohtaa kodin merkitystä tässä asiassa. On äärimmäisen tärkeää, että lapsille luetaan, että heidän kanssaan luetaan ja että heidän nähtensä luetaan. Esimerkin voima on suuri. Kun aikuisella on kirja kädessä, äidillä tai isällä on kirja kädessä, lapsi ottaa siitä herkästi esimerkkiä. Nyt tarvitaan lukemista. Nyt tarvitaan kirjoja. Nyt ei ainakaan pidä nostaa kirjojen arvonnäköä eikä leikata vähälevikkisestä kirjallisuudesta, kuten hallitus aikoo tehdä.

Kysynkin pääministeriltä: Aikooko hallitus Pisa-tulosten myötä perua lukemiseen ja suomalaiseen kirjallisuuteen kaavailemansa leikkaukset? Ja miten saisimme joulupukin kontteihin suomalaisiin koteihin mahdollisimman runsaasti kirjoja? [Eduskunnasta: Hyvä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä. — Ministeri Multala, olkaa hyvä. [Hälinää]

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

16.30 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sellainen hyvä uutinen on kuitenkin kerrottavana, että Lukulahja lapselle, joka on siis neuvoloiden kautta kaikille lapsiperheille, vastasyntyneille, jaettava kirjakassi, saa jatkoa ja sille on rahoitus varmistettu. Se on erittäin tärkeää. Siinä samassa yhteydessä jaetaan myös tietoa lapsiperheille juuri näistä asioista, joista edustaja mainitsi, eli lukemisen merkityksestä lapsille, lukemisen merkityksestä lukutaitoon ja myös yhdessä lukemisen merkityksestä. Tämä jatkuu. Tämä malli on aloitettu jo aiemmin, ja tämä jatkuu nyt tulevina vuosina. Tämä on hyvä asia.

Sen lisäksi totta kai tarvitaan myös muuta työtä yhteiskunnassa, jotta lukemista voidaan vahvistaa niin siellä perheissä kuin sitten kouluissa, ja tästä ministeri Henriksson on aiemmin jo kertonut.

Meidän kirjastoverkko on äärimmäisen tärkeä tässä, että jokaisella perheellä, lapsella ja myös aikuisella on mahdollisuus päästä maksutta kirjallisuuden pariin, ja tästä me haluamme myös pitää kiinni jatkossa. [Vasemmalta: Ei tullut vastausta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.31 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pisa-tulokset ovat hälyttäviä, ja ne ovat olleet sitä jo pitkään. Itse koulussa työskennelleenä en ajattele, että koulu olisi rikki, mutta lastensuojelussa työskennelleenä tiedän, että monessa perheessä voidaan todella pahoin. Moni lapsi jää vaille tarvitsemiaan palveluita, ja toisaalta moni kasvatus-, opetusalan ammattilainen uupuu työssään. On aivan selvää, että jos lapsi on valvonut yön kotona, kun vanhemmat ovat riehuneet kännissä, tai jos kotona ei ole ruokaa koulupäivän jälkeen, jos ei ole vanhempia, joilla olisi kykyä ja voimavaroja rajata vaikka niitten digilaitteiden käyttöä, niin se näkyy siellä koululuokissa.

Sen vuoksi pidän hieman huolestuttavana sitä, että samaan aikaan, kun hallitus panostaa — ja kiitos, että panostatte — perusopetukseen... En usko, että se 200 miljoonan panostus sinne kouluun riittää, jos kodeissa ei voida hyvin. Nyt pitäisi panostaa sinne varhaiskasvatukseen, pitäisi panostaa neuvoloihin, pitäisi poistaa lapsiperheköyhyyttä, ei lisätä sitä. Sen vuoksi kysyisinkin perus- ja perhepalveluministeriltä: miten tämä hallitus vahvistaa vanhemmuuden tukea, perheiden tukea, neuvoloita, ammattilaisten saatavuutta sinne, ja sitä, että ne alku-, ensi vuodet voisivat olla hyviä ja vanhemmilla voisi olla mahdollisuuksia tukea [Puhemies koputtaa] omia lapsiaan siellä koulutiellä? [Vasemmalta: Ei ainakaan sosiaaliturvaleikkauksia!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.33 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsiperheiden palvelut ja neuvolat ovat osa sitä palvelureformia, jota sosiaali- ja terveysministeriössä tällä hetkellä suunnitellaan. Se, millä tavalla nämä yksityiskohtaisesti tulevaisuudessa järjestetään, ei ole vielä selvillä, mutta tiedostamme kyllä tämän tarpeen. Tiedostamme sen, että tukea tarvitsevat myöskin vanhemmat eivätkä pelkästään lapset, eli koko perhe täytyy huomioida, ja parhaiten se tapahtuu varhaiskasvatuksen ja neuvolan yhteistyönä. Tärkeätä on, että siinä yhteistyössä niin pian kuin mahdollista huomataan se tuen tarve, mitä yksittäisillä lapsilla voi olla, ja suunnataan ne paukut sinne vanhempiin ja sen perheen auttamiseen. Jos tässä onnistutaan, pidemmällä tähtäimellä meidän yhteiskuntam-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

me säästää todella paljon rahaa, kun ihmiset tai lapset eivät syrjäydy yhtä helposti. Meillä on tässä tekemistä, edustaja Virta on ihan oikeassa. [Eduskunnasta: Miksi leikkaatte?]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys ammattitaitoisten opettajien saatavuudesta (Mikko Ollikainen r) Suullinen kysymys SKT 77/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Ledamot Ollikainen, varsågod.

Keskustelu

16.34 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! Finländarnas Pisa-resultat har inte helt oväntat försämrats sedan 2006, och vi har ett stort men inte helt omöjligt arbete att stärka kunskaperna i basfärdigheterna läsa, skriva och räkna. Det här arbetet påbörjades under förra regeringsperioden. Bland annat beviljades 360 nybörjarplatser till för lärare inom småbarnspedagogiken.

Arvoisa puhemies! Kuten tässä on tullut esille, oppimistulokset ovat heikentyneet vuodesta 2006 asti, ja siksi on erittäin hyvä, että hallitus nyt panostaa koulutukseen. Perustaitoja vahvistetaan, ja kolmiportaista tukea uudistetaan.

Myös edellinen hallitus kiinnitti näihin muuttuneisiin tarpeisiin huomiota ja lisäsi muun muassa varhaiskasvatuksen opetuspaikkojen määrää. Kouluissa ja päiväkodeissa tarvitaan osaavia aikuisia, jotka viihtyvät työssään ja pystyvät antamaan lapsille uusia valmiuksia. Kysynkin, arvoisa ministeri Multala: miten varmistamme, että pätevää henkilöstöä on riittävästi saatavilla sekä kouluissa että päiväkodeissa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.35 **Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä kysymyksestä. Suomessa on maailman parhaat opettajat, ja heidän työnsä laadukkaan koulutusjärjestelmän takeena on äärimmäisen tärkeää aina sieltä varhaiskasvatuksesta korkeimpaan opetukseen saakka.

Meillä on jo tällä hetkellä tiedossa, että erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla, joissa lasten määrät kasvavat ja samanaikaisesti varhaiskasvatuksen osallistumisaste kasvaa — mikä on hyvä asia —, meillä on pulaa ammattitaitoisista opettajista, ja sen vuoksi osaratkaisuna tähän olemme jo ensi vuodelle kohdentamassa uusista aloituspaikoista osuuden myös varhaiskasvatuksen opettajankoulutukseen. Sen lisäksi toiveeni on, että voimme hakea Helsingin yliopistossa käytössä olevan muunto- ja monimuotokoulutuksen kaltaisia malleja muualle Suomeen, millä voidaan jo alalla olevista ammattilaisista, muista koulutustaustoista olevista, kouluttaa opettajia varhaiskasvatukseen työn ohessa, sillä he ovat jo alaan sitoutuneita, päteviä ammattilaisia, [Puhemies koputtaa] ja täten voimme vahvistaa varmasti myös sitä pitovoimaa.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.36 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Eilen me juhlimme itsenäisyyspäivää, ja osaaminen, koulutus ja sivistys on aina ollut meille suuri isänmaallisen ilon aihe. Olemme olleet ylpeitä osaamisestamme, koulutuksesta aina oppivelvollisuuslaista peruskoulu-uudistukseen ja opettajien pätevyyteen, ja nyt nämä Pisa-tulokset ovat meille aikamoinen kylmä suihku. Suomen yllä on nyt synkkä varjo näiden oppimistulosten johdosta, ja se vaatii meiltä kaikilta nyt kyllä kykyä asettua tämän tehtävän tasalle.

Pääministeri Orpo, me emme kyseenalaista hallituksenne tahtotilaa muuttaa kehityksen suuntaa, mutta välillä mielen valtaa huoli siitä, tietääkö toinen käsi, mitä toinen tekee. Nimitäin monet teidän toimistanne itse asiassa sotivat tätä tavoitetta vastaan: Esimerkiksi kuntien valtionosuuksien indeksijäädytykset — juuri kuntien pitäisi kyetä satsaamaan koulutukseen. Tai aikuiskoulutustuen romutus, joka mahdollistaa esimerkiksi pätevöitymisen maisteriksi tai erityisopettajaksi monille opetusalan ammattilaisille. [Puhemies koputtaa] Tämän vuoksi sosiaalidemokraatit ovat esittäneet parlamentaarisen työryhmän perustamista, jotta kokonaiskuva [Puhemies koputtaa] saataisiin esille. [Puhemies: Kysymys!]

Pääministeri Orpo, onko teillä valmiutta tarkastella kaikki tekemänne päätökset uudelleen siinä valossa, [Puhemies koputtaa] että ne tukisivat oppimistulosten kääntämistä parempaan suuntaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.38 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on erittäin vahvat kirjaukset suomalaisen koulutuksen tason nostamiseen ja perusopetuksen vahvistamiseen [Välihuutoja] varhaiskasvatuksesta, peruskoulusta toiselle asteelle ja edelleen korkeakoulutukseen ja tutkimuksen ja tuotekehityksen innovaatioihin. Tämä on hallituksen selkeä linja. Se on se, millä me halutaan, että meidän nuoriso saa jatkossakin maailman parasta koulutusta, nostetaan se yhdessä takaisin sinne, mutta myöskin jatko-opintopolku on sellainen, että he pärjäävät ja Suomi pärjää. Tämä on selkeä tahtotila, me tullaan huolehtimaan siitä.

Edelleenkin viitataan siihen, että me haluamme myöskin, että kunnilla on taloudellinen kyky huolehtia tehtävästään. Siksi me tulemme tavalla tai toisella tähän teidän hallituksenne jättämään perintöön — puolen miljardin vaje kuntien valtionosuuksiin — hakemaan ratkaisuja tulevassa työssä niin, että kunnat pystyvät tehtävänsä hoitamaan. Kunnissa tehdään se työ meidän maailman parhaiden opettajien, korkeakoulutettujen opettajien, ansiosista. Annetaan heille se työrauha. Annetaan heille työvälineet, [Puhemies koputtaa] jotta lapset ja nuoret saavat hyvän koulutuksen. [Vasemmalta: Oliko se lupaus?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

16.39 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituspuolueet puhuivat ennen vaaleja oppimisrauhasta. On tärkeää, että opettaja voi rauhassa opettaa ja oppilaat opiskella. Nyt näyttäytyy kuitenkin, että näitä toimia ei taideta sieltä hallituksen puolesta tehdä. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] On paljon korjattu sitä, mikä peruskoulussa ei ole rikki. Meillä on avoimet oppimisympäristöt, jollaiset eivät sovi edes

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

meidänkään työskentelyihin, meillä on kaikki oppilaat istutettu samoihin luokkiin, inklusio hienommalta sanaltaan, meillä on ilmiöoppimista, meillä on maailman koulutetuimmat opettajat, ja nykypäivänä opiskelijat ja pienet koululaiset laitetaan päättämään siitä, mikä heille olisi tärkeää, eikä anneta niitten opettajien opettaa. On tällaisia asioita, mistä puhuttiin ennen vaaleja, ja moni varmaan toivoi, että ne kännykät oikeasti olisivat siellä lokerissa ja tämäntyppisiin asioihin puututtaisiin. [Juho Eerola: Ne oli silloin jo!] Tapahtuukohan näitä muutoksia, [Puhemies koputtaa] vai tapahtuuko vain valtionosuusleikkauksia ja rahanmenetyksiä kouluissa? [Ben Zyskiewicz: Edustaja Li Andersson vastaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.40 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt täytyy kyllä kysyä, onko edustaja ollut nyt tässä koko kyselytunnilla, [Eduskunnasta: On!] koska tässä on aika moneen kertaan todettu, että nyt tehdään niitä uudistuksia. Jos se olisi niin helppoa, että jos me kielletään kännykkä, meidän Pisa-tulokset ovat taivaassa, niin silloin me tehtäisiin se varmasti heti, mutta nythän tämä maailma ei ole niin yksinkertainen. Meillä on tänään lainsäädäntö, joka mahdollistaa myös sen, että jo tänään opettaja voi myös päättää siitä, että nyt tällä tunnilla ei käytetä kännykkää. [Ben Zyskiewicz: Ei ole totta!] Se kännykkä voidaan jättää parkkiin, jos kunnassa on päätetty, että meidän ohjesäännössä on näin. Silloin opettajalla on tämä mahdollisuus. [Ben Zyskiewicz: Tuo ei ole totta! — Välihuutoja] No, nyt — edustaja Harkimo myös — me ollaan uudistamassa... [Välihuutoja — Eduskunnasta: Ollaanko vai eikö olla?] — Saako tässä puhua nyt loppuun?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kuunnellaanpas ministerin vastausta nyt.

Jos joku luulee, että poistamalla kännyköitä kokonaan koulusta me ratkaistaan kaikki ongelmat, niin melkein haluaisin sanoa, että käsi ylös. Sellaista kännykkäkieltoa, joka olisi täyskielto, ettei kouluun saisi tuoda kännykkää ollenkaan, ei ole tulossa, mutta me haemme niitä ratkaisuja, jotka ovat myös perustuslaillisia, joissa otetaan huomioon kaikki perusoikeudet ja se, että opettajalla ja rehtorilla on riittävät keinot silloin kun omassa kunnassa ei olla riittävästi otettu näitä huomioon siinä koulun ohjesäännössä. Tätä pystytään tekemään, [Puhemies: Kiitoksia!] mutta kun uskotaan, että kännykkä pois ja maailma pelastuu, niin sellaista ei ole.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys poikien koulumenestyksen vahvistamisesta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 78/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Keskustelu

16.42 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Avokonttorikoulut, itseohjautuvuus, erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden integroiminen ja opetusryhmät ilman riittävää tukea tuovat levottomuutta kouluihin. Ja opettajilta tulee myös viestiä siitä, että kasvatusvastuu on yhä enemmän siirtynyt kodeista kouluihin. Isotkaan oppilaat eivät osaa esimerkiksi solmia kengännauhoja, syödä haarukalla ja veitsellä tai käyttää saksia.

On myös huolestuttavaa, että pojat menestyvät jatkuvasti tyttöjä huonommin lukutaidon, luonnontieteiden ja nyt myös matematiikan alueilla, mikä voi pahentaa poikien ja miesten muutenkin suurempaa syrjäytymisriskiä. Hallitus panostaa nyt oikealla tavalla koulutuksen kipukohtiin, muun muassa tällä 200 miljoonan euron panostuksella, mutta kysyn: millä tavalla tässä tulevaisuuden koulussa, josta olette, ministeri, puhunut, voitaisiin vahvistaa juuri poikien koulumenestystä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.43 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Aivan oikein edustaja kiinnittää huomiota siihen, että poikien tulokset ovat laskeneet entisestään. Suomi on yksi niitä harvoja maita maailmassa, joissa tytöt pärjäävät paremmin kuin pojat esimerkiksi matematiikassa. Tämä trendi on vahvistunut, ja tämäkin on asia, josta meidän pitää puhua: miten me saadaan pojat pysymään mukana. Ja tässäkin asiassa on varmasti niin, että tarvitaan sitä tukea riittävän varhain, jo varhaiskasvatuksessa ja ensimmäisillä vuosiluokilla koulussa. Sen takia se, että hallitus nyt panostaa siihen, että me saadaan enemmän aikaa lukemisen opettamiseen ja oppimiseen, enemmän aikaa siihen, että opettajalla on aikaa sille yksittäiselle oppilaalle, on tärkeää. Sekin, että hallitus laittaa lisää kolme vuosiviikkotuntia alakouluun juuri lukemiseen, kirjoittamiseen ja matematiikan perustaitojen oppimiseen, on vastaus tähän. [Puhemies koputtaa] Uskon itse siihen, että se on oikea tie.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

16.45 Johan Kvarnström sd (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! De försämrade Pisaresultaten har ännu inte en entydigt bevisad orsak, men troligt är att flera faktorer påverkar och samspelar. I tid sammanfaller den oroväckande utvecklingen ändå med att användningen av pekplattor och datorer i undervisningen ökat och att allt fler blivit beroende av mobiltelefonen. Speciellt det sistnämnda måste vi ta också på politiskt allvar, för det påverkar hela samhället och människors välbefinnande.

Arvoisa puhemies! Meidän on tietysti käytettävä teknologiaa, hyödynnettävä sitä ja kehitettävä sitä. Samanaikaisesti aivomme ylikuormittuvat liiallisesta näyttöajasta. Kun oppilailla ja opiskelijoilla on digitaalisia oppimateriaaleja, aika näyttöjen ääressä muodostuu ongelmallisen pitkäksi. Kysyn opetusministeriltä: olisiko meidän tarjottava oppilaille ja opiskelijoille säännöllisemmin painettuja oppimateriaaleja, kun se on tarkoituksenmukaista? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

16.46 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Erittäin hyvä huomio edustajalta. Eletään murroksessa, me eletään sellaisessa maailmassa, jossa jokaisella on kännykkä tai jonkun tyyppinen digilaite. Mutta samalla me tiedämme, että ihminen on edelleen sama. Me tarvitsemme niitä perustaitoja, me tarvitsemme myös sen oppimista, että kirjoitamme käsin, että luemme siitä kirjasta, ja sen takia itse näen niin, että tulevaisuuden koulussa — tästä meidän pitää keskustella laajasti — olisi hyväksi, että meillä olisi sekä kirjoja, paperikirjoja, että digitaalisia laitteita. Uskon vahvasti itse siihen, että tulevaisuudessa me tullaan tarvitsemaan molempia. Me tarvitsemme myös sitä, että oppilas saa kirjoittaa paperille, ei ainoastaan, että tehdään ne tehtävät mobiililaitteella tai kännykällä. Molempia tarvitaan. [Puhemies koputtaa] Tästä keskustelin myös Pohjoismaiden neuvoston ministerikokouksessa muitten opetusministereitten kanssa, ja Ruotsi esimerkiksi [Puhemies koputtaa] näki asian niin, että he ovat menneet väärään suuntaan, kun luottavat liian paljon tähän digitaaliseen materiaaliin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.47 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taustalla tässä Pisa-tulosten aivan järkyttävässä romahduksessa on varmasti todella monia yhteiskuntaan ja kulttuuriin liittyviä syitä. Ja tietysti varmaan on rehellistä niin kansanedustajilta kuin ministereiltäkin todeta, että ihan yksittäisellä hankenipulla tai määrärahalla tämä ongelma ei korjaannu. Taustalla on tätä digilaitteitten tuleamista arkeen, taustalla on ongelmia perheissä, taustalla on päihdeongelmia niin aikuisilla kuin lapsilla. Tässä tarvitaan nyt vahvaa yhteistyötä siinä, että me saadaan todella suomalaiset koulut toimimaan. Me tarvitaan koulut lähelle. On todella valitettavaa, minkälaisia leikkauksia nyt ollaan tuomassa meidän kunnille ja mitä tämä tulee tarkoittamaan meidän lähikoulujen keskittymisen kannalta tämän hallituksen politiikassa.

Myös nuoret voivat tällä hetkellä aika pahoin, ja näillä huonoilla Pisa-tuloksilla tulee nuoria, jotka eivät omassa arjessaan pärjää. Kysyisinkin nyt nuorisasioista vastaavalta ministeriltä: miksi te leikkaatte etsivästä nuorisotyöstä, [Puhemies koputtaa] miksi te leikkaatte nuorten työpajatoiminnasta, joilla myös osaltaan pyritään pitämään näitä nuoria [Puhemies koputtaa] mukana yhteiskunnassa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Bergqvist, olkaa hyvä.

16.48 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus panostaa myös semmoiseen ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön, mitä jo pitkään ollaan kysytty. Me panostamme nyt kolme miljoonaa euroa siihen, että nuorisotyöntekijät pääsevät myös kouluihin ja oppilaitoksiin. Tämä on erittäin tärkeä asia juuri sen takia, että hyvin matalalla kynnyksellä nämä nuoret saavat apua jo ennen kuin tapahtuu jotain vielä pahempaa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että opettajat voivat sitten keskittyä siihen, mitä kuuluu heidän työhönsä. Ja jos tapahtuu jotain, jos huomaa, että joku oppilas voi huonosti tai jotain on tapahtunut, niin sitten opettaja voi ottaa yhteyttä tähän nuorisotyöntekijään, ja sitten nuorisotyöntekijä tekee sen, minkä hän osaa parhaiten: hän voi sitten tukea ja palvella sillä tavalla, että hän tukee näitä nuoria parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä on erittäin tärkeää ennaltaehkäisevää työtä, mihin nyt panostamme.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

16.50 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppimistulosten romahdus on todellakin karmea näky, ja suunta täytyy saada kääntymään. Ministeri Henriksson on varmasti oikeassa siinä, että mitään taikatemppua tähän ei löydy. Tarvitaan monenlaisia toimia. Mutta tämä edustaja Elorannan ja Aittakummun nostama lukutaito on kyllä aivan keskeinen asia. Hyvä lukutaito on edellytys kaikelle oppimiselle. Lukutaidon haasteet kertautuvat kaikkeen oppimiseen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

No, hallitus on tästäkin kirjannut kauniita, mutta tosiasiassa leikkaa kirjojen tekemisen, kirjojen kääntämisen ja ostamisen edellytyksiä. Ministeri Henriksson on oikeassa siinä, että lukeminen ei maksa mitään — mutta nämä edellä mainitut asiat, vaikkapa kirjastoverkon ylläpitäminen, kyllä maksavat. Olisin toistanut tämän edustaja Aittakummun kysymyksen pääministerille: aikooko hallitus katsoa tätä politiikkaansa nyt kokonaisuudessaan ja tehdä jotain, jolla saadaan se lukutaito nousemaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.51 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tässä on aika monta kertaa tehty selväksi se, että hallitus nimenomaan panostaa perusopetukseen, sen kuntoon laittamiseen, siihen, että oppilaat saavat tarvitsemaansa tukea ja että opettajalla on työvälineet pärjätä siinä työssään, kyky pitää siellä luokassa järjestystä, suoda rauha niille koululaisille, jotka siellä opiskelevat. Ja kun me mietimme tätä tulevaisuuden koulua, niin se on myöskin se paikka, missä mietitään esimerkiksi lukutaidon kehittämistä. Se, millaisilla keinoilla — ei pelkästään jollakin projektilla, vaan miten se lukutaidon ylläpitäminen, parantaminen, oppiminen tapahtuu osana sitä, on keskeinen osa opetusta. Kaikkea tätä hallitus tekee. Ja ne 200 miljoonaa, jota me käytämme perusopetukseen, kertoo siitä arvovalinnasta, joka me ollaan tehty, joka me nähtiin jo viime keväänä. [Puhemies koputtaa] Ei tämä nyt yllätyksenä tullut, tämä romahtaminen, valitettavasti, ja siksi me tehtiin nämä päätökset silloin. Ja nyt hallitus, virkamiehet, asiantuntijat tekevät töitä, jotta me ratkotaan näitä asioita, jotta nämä lisärahat käytetään parhaalla mahdollisella tavalla. [Eduskunnasta: Ei vastausta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

16.52 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pisa-tulosten laskun syyt menevät kauas, jopa 90-luvun lamaan. Sen jälkeen koulutuksen rahoitus ei ole Suomessa noussut samalle tasolle, mitä se oli ennen lamaa. Toisaalta silloin luovuttiin lähikouluperiaatteesta, ja on mahdollistettu koulushoppailu, joka varsinkin suurissa kaupungeissa jo näkyy koulujen eriarvoistumisena.

Yksi merkittävä ongelma Pisa-tuloksissa on se, että Pisa-tulokset eriytyvät myös eri tulo luokkien välillä. Pienituloisista perheistä tulevien lasten oppimistulokset ovat heikompia kuin suurituloisista perheistä tulevilla lapsilla. Syy ei ole perheissä eikä lapsissa vaan siinä, että resurssit, mahdollisuus tukea lapsia koulutyössä, ovat pienemmät ja heikommät.

Miten, arvoisa ministeri Henriksson, arvioitte, että 17 000 uutta pienituloista lasta, lisääntyvä köyhyys perheissä, vaikuttaa Pisa-tuloksiin ja tulevaisuuden peruskouluun? [Vasemmalta: Niinpä!]

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.53 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitushan haluaa, että jokainen vanhempi, joka on työkykyinen, löytäisi töitä. Se on meillä päällimmäisenä tavoitteena. Ja me haluamme myös, että meillä on yhdenvertainen koulu, ja sen takia koulutukseen, perusopetukseen, varhaiskasvatukseen, panostetaan. Sen takia me lisätään nyt määrärahoja juuri siihen, että ne oppilaat, jotka pärjäävät heikommien, saisivat paremman tuen kuin mitä he tänä päivänä saavat.

Näillä panostuksilla me saadaan lisää opettajia, lisää erikoisopettajia kouluihin. Ja meidän pitää jokaisen kannustaa myös meidän lapsia, yrittää yhdessä tehdä tästä yhteiskunnasta sellainen, että me myös autamme toisiamme. Uskon, että sekin on tapa edetä myös näissä asioissa. Kun näemme, että naapurilla on nyt tilanne heikko, niin me voimme myös naapurina ja kanssaihmisinä auttaa.

Hallitus panostaa oppimisen tukeen. Hallitus panostaa siihen, [Puhemies koputtaa] että saadaan enemmän vuosiviikkotunteja perusopetukseen, että jokainen lapsi saa opetella lukemaan, laskemaan ja kirjoittamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

16.54 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoli Pisa-tuloksista on jaettu, mutta minusta on myös tärkeää muistaa, että kyse on monimutkaisesta ilmiöstä, johon tuskin löytyy yksinkertaisia vastauksia.

Kasvatustieteilijät korostavat usein, että koulu ei ole saareke, ja näin ollen yhteiskunnalliset asenteet ja kehityskulut, kuten eriytyminen ja eriarvoisuus, näkyvät myös kouluissa ja heijastuvat myös oppimistuloksiin. Nämä ovat kuitenkin laajoja ja monisyisiä ilmiöitä, joiden tarkastelu edellyttää niin ikään laajaa ja monisyistä asian käsittelyä. Täällä on mainittu tulevaisuuden koulun pohtiminen, ja se on varmasti tärkeää, mutta olisi myös tärkeää saada lisää ymmärrystä tästä ajasta, tämän ajan ilmiöistä, kuten tästä eriarvoisuudesta, näiden syy—seuraus-suhteista, siitä, miten ne limittyvät toisiinsa. Näin ollen kysyisinkin opetusministeriltä: millaista tutkija- tai muuta asiantuntijayhteistyötä hallitus on suunnitellut Pisa-tulosten heikentymisen ja siihen liittyvien ilmiöiden ymmärtämiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.55 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kyse siitä, että meillä on takana pitkäaikainen trendi, jossa tulokset ovat laskeneet, ja me otetaan tämä hyvin vakavasti. Nyt, kun hallitus lähtee myös tähän tulevaisuuden koulu -projektiin, me haluamme siihen saada juuri näitä tutkijoita, me haluamme saada opettajat mukaan, me haluamme, että tässä yhteiskunnassamme yhdessä mietimme, mikä on se tulevaisuuden koulu, mitä meidän pitää tavoitella, ja miten me sinne päästään. Tämä työ on nyt käynnistymässä, ensi vuoden puolella varmasti tulee käynnistymään kunnolla, ja tähän työhön minä kutsun kaikki, jotka haluavat jollakin tapaa olla osallisena. Tässä on oikeastaan kyse myös siitä, mikä on suomalaisen koulutuksen tulevaisuus 10, 20 vuoden kuluttua. Meidän pitää tunnistaa meidän heikkoudet, meidän pitää panostaa siihen, että me päästään [Puhemies koputtaa] takaisin ylös.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Ja sitten on hyvä muistaa, että edelleen Suomi pärjää [Puhemies koputtaa] paremmin kuin OECD-maat keskimäärin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

16.57 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella, kuten tässä keskustelussa on käynyt ilmi, Suomen vahvuus on ollut koulutuksen tasa-arvo ja ennen kaikkea se yhdenvertaisuus. Valitettavasti näissä Pisa-tuloksissa näkyy se, että meidän heikosti pärjäävät oppilaat pärjäävät entistä heikommin. Eli se upea tarina suomalaisesta yhteiskunnasta, että meidän heikommat ovat maailman parhaimpia, on jo kaukana eikä valitettavasti ole enää tätä päivää.

Täällä ollaan puhuttu lasten ja nuorten ja perheiden sosioekonomisesta taustasta ja sen vaikutuksista esimerkiksi näihin Pisa-tuloksiin, ja toivon todella, että kuuntelette tätä viestiä, kuuntelette asiantuntijoiden ääntä. Me olimme puhumassa täällä nuorten välikysymyksestä pari viikkoa sitten ja nostimme nimenomaan tämän huolenaiheen nuorten tulevaisuudenuskosta.

Se oli, arvoisa pääministeri, positiivista tässä keskustelussa, että te annoitte kunnille lupauksen siitä, että kunnilta ei leikata. Eli kun kunnat miettivät tällä hetkellä henkilöstöä, oppimateriaaleja, työrauhaa, [Puhemies koputtaa] mistä olette tänään kovasti puhuneet, niin heille nyt annetaan se työrauha [Puhemies koputtaa] ja varmistatte sen, että koulutuksesta ei leikata meidän kunnilta. [Vasemmalta: Eikö näin?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.58 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tähän nyt jatkuvasti teidän puoleltanne palataan, niin palataan vielä siihen perustaan. Siis tämä puolen miljardin puute niistä rahoista tuleville vuosille johtuu edellisen hallituksen rahoitusmallista, jonka me olemme nyt ensi vuoden osalta neutraloineet. [Krista Kiuru: Kannattaa nyt olla vähän varovainen!] Ja me tulemme viimeistään kehysriihessä hakemaan ratkaisu niille tuleville vuosille niin, että hallitusohjelman tahto — vahvat kirjaukset siitä, että perusopetuksen vahvistamiseen laitetaan lisää rahaa se 200 miljoonaa — toteutuu ja että kunnat eivät joudu toisaalta leikkaamaan sieltä koulutuksesta. [Krista Kiuru: Onko tämä lupaus?] — Me pidämme huolen siitä, että se hallitusohjelman kirjaus tulee todeksi.

Mutta voin sanoa, että se puolen miljardin yllätys, jonka rahoitusmalli toi tullessaan, on valtava määräraha. Ja kun me ollaan... Te kaikki tiedätte, missä tilassa Suomen talous tällä hetkellä on, missä tilassa on julkinen talous. Ei ole helppoja ratkaisuja, mutta hallitus on valmis kantamaan vastuuta. Me etsimme ratkaisuja, joissa me pidämme koulutuksesta kiinni. Tehdään ratkaisuja, että me päästään siellä Suomen kouluissa kääntämään [Puhemies koputtaa] tämä kehitys ja että ne Pisa-tulokset saadaan nousuun ja että ne oppimiserot lähtevät kapenemaan. [Puhemies koputtaa] Se on meidän tavoitteemme, sen eteen tehdään kaikki.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

2.7. Suullinen kysymys sosiaaliturvan leikkauksista (Hanna Sarkkinen vas)

Suullinen kysymys SKT 79/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.59 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Te, pääministeri Orpo, lupasitte touku-kuussa, että leikkauksista huolimatta keneltäkään ei vaadita mahdottomia eikä kohtuut-
tomia. Me vasemmistoliitossa olemme saaneet satoja ja satoja viestejä järkyttyneiltä pienitu-
loisilta työssäkävyltä, työttömiltä, opiskelijoilta ja pitkäaikaissairailta, joiden toimeentu-
loa hallitus on leikkaamassa jopa sadoilla euroilla kuukaudessa. ” Olen pienituloinen, ko-
kopäivätyössä käyvä yksinhuoltaja. Jos asumistuki otetaan pois, joudun tekemään kahta
työtä, koska muuten varamme eivät riitä. Kahden työn tekemistä olen jo kokeillut, ja pi-
demmän päälle se ajaa minut burnoutiin. Tätäkö hallitus haluaa? Pää pinnan yläpuolella
sinnittelevät painetaan upoksiin.”

Miten te vastaatte tälle kansalaiselle, pääministeri Orpo? Ovatko jopa satojen eurojen
leikkaukset pienituloisille kohtuullisia samalla, kun suurituloisille annetaan veronkeven-
nyksiä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. [Vasemmalta: Pääministeriltä kysyttiin!] — Päämi-
nisteri Orpo, kysymys oli teille osoitettu.

17.01 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paikalla on
myöskin vastuuministeri. — Hallituksen uudistukset ovat kokonaisuus. Meidän tavoit-
teemme on hyvinvointiyhteiskunnan turvaaminen, meidän tavoitteemme on se, että mah-
dollisimman monella suomalaisella on töitä ja että siitä työstä saa sellaisen toimeentulon,
että sillä pärjää. Nämä ovat välttämättömiä uudistuksia. Uudistukset ovat kokonaisuus,
joka tähtää 100 000 työllisen saamiseen tähän maahan... [Kahdeksan sekunnin katkos tal-
lenteessa] ...Suomessa yllä hyvinvointiyhteiskuntaa, sen palveluita, sosiaaliturvaa, joka
edelleenkin, näidenkin uudistusten jälkeen, on erittäin vahva Suomessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

17.01 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, ar-
voisa puhemies! Äskeinen keskustelu käytiin oppimistuloksista ja meidän suomalaisen pe-
ruskoulun tulevaisuudesta. Samaa huolta kannamme myöskin meidän hyvinvointivaltiom-
me turvaverkkojen kestävydestä. Mikäli emme tee talouden tasapainottamistoimia ja py-
säytä Suomen velkaantumiskehitystä, emme pysty turvaamaan hyvinvointivaltion huomis-
ta. Nämä ovat ne syyt, [Jussi Saramon välihuuto] miksi hallituksella on säästöohjelma ja
miksi pyrimme siihen, että kaikki työikäiset ja työkykyiset suomalaiset olisivat mahdolli-
simman täysimääräisesti töissä.

Hallituksen budjettilaeilla ja näillä ensi vuonna voimaan astuvilla muutoksilla tavoitel-
laan jopa 65 000 henkilön työllistymistä, ja hallituskauden tavoite on se 100 000 uutta työ-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

listä. Mikäli tässä onnistumme, verotulot kasvavat, palvelujen rahoituspohja vahvistuu, pystymme turvaamaan hyvinvointivaltion huomista, mutta yksilötasolla, perhetasolla, se myös tarkoittaa työtä ja toimeentuloa todella moneen perheeseen, [Hanna Sarkkisen välihuuto] ja näihin päätöksiin pyrimme. Lisäksi olemme tehneet näistä vaikutusarvioita, joita myös eduskunnan valiokunnissa [Puhemies koputtaa] on laajasti käsitelty. Viime kädessä myös perustuslakivaliokunta eduskunnassa on arvioinut nämä esitykset vastaamaan Suomen perustuslain edellytyksiä, [Puhemies koputtaa] ja substanssivaliokunnat, sosiaali- ja terveysvaliokunta ennen muuta, ovat nämä nyt käsitelleet ja hyväksyneet. [Vasemmalta: Tämäkö oli vastaus?]

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Ilmoituksia

3.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2023 eduskuntavaaleissa (K 20/2023 vp).

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 74/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 14/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Edustaja Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että yleisestä asumistuesta annetun lain mukaiseen asumistukeen vaikuttavien tulojen vaikutusta kiristetään, tukiprosenttia lasketaan 80 prosentista 70 prosenttiin ja ansiotulovähennyksestä luovutaan. Asumistuen kuntaryhmitystä ehdotetaan muutettavaksi pääkaupunkiseudulla, ja lisäksi yleinen asumistuki omistusasuntoihin ehdotetaan lakkautettavaksi. Yleisen asumistuen menot olivat vuoden 22 lopussa noin puolitoista miljardia. Kesäkuussa 23 asumistukea maksettiin 383 000 ruokakunnalle, joista yli 95 prosenttia asui ruokakuntana vuokra-asunnossa ja 16 860 ruokakuntaa omistusasunnossa. Esityksen arvioidaan vähentävän asumismenoja 385 miljoonaa euroa vuodessa ja lisäävän toimeentulotukimenoja vuositasolla 77,2 miljoonaa euroa. Kunnat rahoittavat puolet toimeentulotuen kustannuksista.

Arvoisa puhemies! Esitetyt muutokset pienentävät yleistä asumistukea saavien ruokakuntien käytettävissä olevia tuloja, koska ruokakuntien tulee kattaa aiempaa suurempi

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

osuus asumismenoista muista tuloistaan. Se, kuinka paljon ruokakuntien tulot pienenevät, riippuu kotitalouden koosta, asuinpaikasta, tulotasosta ja asumismenoista. Tuen piiriin jäävien kohdalla uudistus vähentää tukea keskimäärin 60—110 euroa kuukaudessa. Tuen piiristä poistuu kokonaan noin 50 000 tuen saajaa. Toimeentulotuen saajien määrän on arvioitu lisääntyvän esitettyjen muutosten johdosta 15 000 kotitaloudella. Esityksellä ei arvioida olevan vaikutusta vuokratasoon.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ehdotettuja muutoksia voidaan pitää merkittävänä, mutta ne eivät kuitenkaan muodostu perustuslain 19 §:n kannalta ongelmallisiksi säättämisyjärjestyksen osalta. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta, että porrastus, kuten perustuslakivaliokunta esitti, olisi tehtävissä ainakin yhteen näistä eri tuista, jotka ovat lakkautuksen alla. Näin valiokunta esittää siirrettäväksi omistusasujien asumistuen lakkauttamisen vuoden 25 alkuun 1.9. sijasta, jotta omistusasujilla olisi aikaa sopeuttaa tilannettaan ennen tuen poistumista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että ehdotetuilla muutoksilla on merkittäviä vaikutuksia asumistuen tasoon ja asumistuen piirissä olevien henkilöiden määrään. Ehdotetut muutokset kohdistuvat pienituloisiin kotitalouksiin. Valiokunta toistaa myös näkemyksensä siitä, että sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden ja työnteon kannustimien näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista ensisijaisia etuuksia pienentämällä lisätä viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta.

Arvoisa puhemies! Näitä yksittäisiä tuen muutoksia ja niistä koituvia vaikutuksia en lähde tässä nyt avaamaan. Niistä varmasti debatissa sitten kuullaan, mutta katsotaan näitä muutosten kokonaisvaikutuksia.

Eniten muutoksia vaikuttavat esityksen mukaan saavan työssäkäyvät ruokakunnat, joista yli kolmasosan arvioidaan menettävän tuen kokonaan. Keskimääräinen tuki alenee työssäkäyvällä ruokakunnalla 133 euroa kuukaudessa. Opiskelijaruokakunnista tuen menettäisi arviolta 6,5 prosenttia ja työttömistä arviolta 8 prosenttia ruokakunnista. Vastaava yleinen asumistuki pienenee opiskelijaruokakunnalla keskimäärin 76 euroa ja työttömällä ruokakunnalla 73 euroa. Perhetyypeistä muutokset vaikuttavat ruokakunnittain tarkasteltuna eniten kahden vanhemman lapsiperheisiin, joista yli 23 prosenttia menettää tuen kokonaan, ja tuen muutos on keskimäärin 140 euroa kuukaudessa. Myös lapsettomille pareille muutokset ovat samankaltaisia: 25,5 prosenttia menettää tuen kokonaan, ja tuki pienenee keskimäärin 127 euroa kuukaudessa. Yksin asuvista tuen menettää kokonaan 11 prosenttia, ja tuki pienenee keskimäärin 70 euroa kuukaudessa. Yksinhuoltajilla vastaavat luvut ovat 15 prosenttia ja 111 euroa. Luvut ovat ruokakuntakohtaisia, joten yksin asuvalla muutos on kuitenkin euromääräisesti suurin henkilöä kohti.

Sitten vaikutukset lapsiperheisiin yleisellä kokonaisvaikutustasolla.

Yhteensä muutokset vaikuttavat siis noin 167 000 lapseen, joista 107 000 asuu yksinhuoltajatalouksissa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että asumistuen muutokset kohdistuvat jo valmiiksi pienituloisiin perheisiin ja esityksellä on lapsiperheköyhyyttä lisäävä vaikutus.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää myös huomiota perustuslakivaliokunnan tavoin siihen, että hallituksen esityksessä ei ole asianmukaisesti tehty selkoa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksesta ja sen valvontaelimen YK:n lapsen oikeuksien komitean tulkintakäytännöstä ja näistä komitean loppupäätelmistä, jotka Suomelle on asetettu. Näiden mukaan Suomen tulee välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen mukaan muutokset pienentäisivät merkittävästi pienituloisten lapsiperheiden tuloja ja siten lisääisivät lapsiperheiden pienituloisuutta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lapsilisien korotusta sinänsä kannatettavana mutta toteaa, että lapsilisien korotukset eivät kohdistu vain niille, joihin nyt ehdotetut asumistuen muutokset kohdistuvat.

Muutama sana vaikutuksista yksinhuoltajiin: Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut muutokset kohdistuvat sekä saajamäärien että tuen tason osalta muita ryhmiä voimakkaammin työssäkäyviin ja yksinhuoltajiin. Tuen saajien selvä enemmistö näissä ryhmissä on naisia. Muutokset pienentävät tukea miehillä keskimäärin 76 euroa kuukaudessa ja naisilla 93 euroa kuukaudessa, ja tähän johtuu siis siitä, että osa-aikatyön tekeminen on yleisempää naisilla. Matalapalkka-alat ovat naisvaltaisia, ja myös asumistukea saavista opiskelijoista selvä enemmistö on naisia.

Arvoisa puhemies! Koska tämä on valtavan kokoinen esitys, niin ihan muutamalla sanalla työllisyysvaikutuksista. Valiokunta toteaa, että esityksellä ei ole arvioitu olevan merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Tästä varmaan keskustellaan lisää.

Vaikutukset asuntomarkkinoihin: Hallituksen esityksen ja ympäristövaliokunnan lausunnon mukaan aikaisemman tutkimustiedon perusteella ehdotetuilla muutoksilla ei todennäköisesti ole vaikutusta vuokratasoon. Ympäristövaliokunnan mukaan hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset yhdessä elin- ja asuinkustannusten nousun kanssa voivat lisätä tarvetta hakeutua nykyistä edullisempaan vuokra-asuntoon tai siirtyä omistusasumisesta vuokra-asumiseen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy ympäristövaliokunnan esille nostamaan huoleen kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuudesta.

Aivan lopuksi vielä voimaantulosta muutama sana: Täten toteankin, että olemme perustuslakivaliokunnan vaatimaa porrastusta näihin etuuksien leikkauksiin käsitelleet, ja niin kuin totesin, omistamisasumisen osalta tätä nyt siirretään sinne 1.1. saakka. On todettava, että tämä vaikuttaa budjettiin ja se on siinä otettava huomioon ja käytännössä siirto alentaa säästöjä 11 miljoonalla eurolla, mutta samaan aikaan myös puolitoista miljoonaa säästetään toimeentulotukimenoista. Tämä otettaneen huomioon budjetissa.

Sitten, arvoisa puhemies, yhteisvaikutuksista toteamme: Samoin kuin perustuslakivaliokuntakin, kiinnitämme huomiota siihen, että valtioneuvoston eduskunnan käsiteltävänä olevista esitysten yhteisvaikutusten arvioinneista on käynyt ilmi, että ne ovat puutteellisia erityisesti niiden perus- ja ihmisoikeuksien vaikutusten osalta, ja valtioneuvoston on välttämätöntä seurata tarkoin näitä vaikutuksia. Yhdymme tähänkin perustuslakivaliokunnan huoleen.

Toteamme lopuksi, että teemme tämän valiokunnan lausumaehdotuksen näkökulmasta näistä kaikista vaikutuksista hyvin kattavan seurantalauseuman valtioneuvostolle seurattavaksi.

Lopuksi totean, että tässä on myöskin vastalauseita jätetty tämän kokouksen kuluessa. Eli tämä esitys ei ole yksimielinen.

Kiitos, puhemies, että sain esitellä tämän sentään näinkin kattavasti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

17.13 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Me olemme vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä saaneet nelinumeroisen määrän viestejä — siis nelinumeroisen määrän viestejä järkyttyneiltä duunareilta, työttömiltä, opiskelijoilta, omaishoitajilta, pitkäaikaissairailta ja

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

muilta pienituloisilta suomalaisilta, joiden toimeentuloa tämä hallitus on leikkaamassa jopa sadoilla euroilla kuukaudessa tällä esityksellä heikennyksistä ja leikkauksista asumistukeen.

Me aiomme tänään täällä tuoda kansalaisten äänen kuuluviin lukemalla nämä tarinat ääneen ja käytännön esimerkein osoittaa, miten suurta tuhoa nämä kohtuuttomat leikkaukset tulevat toteutuessaan aiheuttamaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Meidän mielestämme etenkin hallituspuolueissa pitää kuunnella näitä ihmisten viestejä ja terveisiä.

”Olen pienituloinen, kokopäivätyössä käyvä yksinhuoltaja. Jos asumistuki otetaan pois, joudun tekemään kahta työtä, koska muuten varamme eivät riitä. Sitä olen kokeillut, ja pidemmän päälle se ajaa minut burnoutiin. Tätäkö hallitus haluaa? Pää pinnan yläpuolella sinnittelevät painetaan upoksiin.”

Pääministeri Orpo lupasi toukokuussa, ettei keneltäkään leikkauksista huolimatta vaadita kohtuuttomia. Valtiovarainministeri Purra on kuvaillut vaikutuksia ”maltillisiksi”, kun vielä ennen vaaleja hän lupasi, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy perussuomalaisille. Todellisuudessa jo tämä yksittäinen esitys asumistuen heikennyksistä voi viedä yksinasuvalta jopa 200 euroa kuukaudessa ja perheiltä lähes 400 euroa kuukaudessa, ja omistusasujien kohdalla leikkaukset ovat vielä rajumpia.

Yli kolmasosa asumistukea saavista työntekijöistä, siis työssäkäyvistä pienipalkkaisista, tulee menettämään asumistuen kokonaan. On riski, että tuhannet suomalaiset tulevat menettämään kotinsa ja ylisukupolvinen köyhyys vain lisääntyy ja syvenee. Onko tämä tosiaan teidän mielestänne kohtuullista tai maltillista?

Tämän päälle tulevat hallituksen muut mittavat sosiaaliturvaleikkaukset, joiden yhteisvaikutuksista eduskunta ei ole edelleenkään saanut kunnollista kokonaisarviota.

Kuitenkin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen perjantaina julkaiseman arvion mukaan kyse on rajuimmista heikennyksistä ainakin tällä vuosituhanneilla. Pienituloisuusaste kasvaa selvästi enemmän kuin esimerkiksi Sipilän hallituskauden aikana, ja nämä leikkaukset ovat niin suuria, että toteutuessaan ne muuttavat suomalaisen sosiaalipolitiikan suuntaa, toteaa THL.

Arvoisa puhemies! Asumistukileikkaukset edustavat myöskin tällaista totuuden jälkeistä politiikkaa. Erityisesti kokoomuslaiset, mukaan lukien ministerit Orpo ja Grahn-Laasonen, ovat toistelleet väitteitä, joiden mukaan asumistuki valuu vuokriin, ja väittäneet näiden leikkauksien purkavan kannustinloukkuja. Sekä tutkimustieto että hallituksen oma esitys ovat ristiriidassa näiden väitteiden kanssa.

Hallituksen omassa esityksessä leikkausten työllisyysvaikutukset on arvioitu vähäisiksi, ja niiden arvioidaan myös heikentävän työnteon kannusteita tietyissä tapauksissa, jotka liittyvät ennen kaikkea osa-aikatyöhön.

Esityksen perusteluissa näiden leikkausten ei myöskään arvioida vaikuttavan yleiseen vuokratasoon.

Valitettavasti myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hallituspuolueiden edustajat ovat harjoittaneet totuuden jälkeistä politiikkaa, kun asiantuntijanäkemyksiä ja jopa ministeriöiden omia vaikutusarvioita on pyritty sensuroimaan, siivoamaan pois, ja tilalle sitten on haluttu tuoda omia virheellisiä käsityksiä. [Vasemmalta: Ideologia!]

Hallitus toistelee työn olevan parasta sosiaaliturvaa, mutta tämä esitys ei työllistä ketään. Sen sijaan kymmenientuhansien pienipalkkaisten työntekijöiden, siis jo työssä olevien ihmisten, toimeentulo heikkenee merkittävästi. [Vasemmalta: Työn linja!] Samalla te hyökkääte ay-liikettä vastaan ja pyritte heikentämään työntekijöiden neuvotteluvoimaa.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Näiden päätösten yhteisvaikutuksena on palkkaköyhyyden eli työssäkäyvien köyhyyden kasvu Suomessa. [Vasemmalta: Margaret Thatcherin tiellä!]

Tutkimustiedon ylenkatsomisen lisäksi suomalainen oikeisto näyttää valitettavasti ylenkatsovan myös pienituloisia suomalaisia — tai olevan ainakin hyvin vieraantunut heidän arjestaan. Kun edustaja Zyskowicz on neuvonut pienituloisia neuvottelemaan vuokraansa halvemmaksi, reaalityodellisuudessa jopa kaupunkien vuokra-asuntoihin tehdään tällä hetkellä kohtuuttoman isoja vuokrankorotuksia. [Krista Kiuru: Kyllä, esimerkiksi Helsingissä!]

Kun esimerkiksi edustaja Laiho täällä on puhunut, että ihmisten pitää itse ryhtyä maksamaan omasta asumisestaan, hän ei tunnu ymmärtävän, miten huonosti esimerkiksi kaupanalalla, sote-alalla tai varhaiskasvatuksessa kokopäiväisestäikään työskentelevän yksinhuoltajan varat riittävät pääkaupunkiseudulla asumiseen. [Vasemmalta: Etuovi.comiin vaan!]

Vielä viimeinen sitaatti: ”Olen työssä käyvä yksinhuoltaja ja kolmen lapsen äiti. Asumistuen kanssa meillä ei ole varaa tarpeeksi isoon asuntoon. Ilman asumistukea en tiedä, mitä tekisin. Tuntuu, että hallitus haluaa ajaa esimerkiksi meidät hoitajat ja muut pienituloiset pois pääkaupunkiseudulta.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

17.20 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitolle on tosiaan tullut nelinumeroisen luku näitä ihmisten kokemuksia ja tarinoita asumistuen leikkauksiin liittyen, ja luen nyt niistä sitaatteja.

”Olen kokoaikatyössä, opiskellut korkeakoulututkinnon, totaaliyksinhuoltaja. Maksan opintolainaa joka kuukausi. Asumistuki laskisi 175 euroa näillä hallituksen suunnitelmilla, mikä on todella suuri leikkaus ajatellen, että tälläkin hetkellä täytyy säästää, ja ainoa, mistä voi säästää, on ruoka, ja säästö tehdään hävikkiruualalla. Mistä seuraavaksi säästän?”

”Opiskelijana 76 euroa on yhden kokonaisen viikon ruokabudjettini. Jos asumistuesta leikataan näin valtava summa, se lähtee suoraan muista elämän perustarpeista pois.”

”Täydellinen kannustinloukku. Työskentelen osa-aikaisesti opettajana ja sivutoimisesti graafisena suunnittelijana oman toiminimen kautta. Toteutuessaan tämä tarkoittaisi, että minun ei kannattaisi ollenkaan ottaa esimerkiksi sijaisuuksia vastaan eikä tehdä satunnaisia suunnitteluprojekteja.”

”Olen yksinhuoltaja, kokoajatöissä, mutta lähihoitajan arki- ja päivätyöstä yksityisellä ei paljoa tienaa. Asumistuki on ollut todella iso tuki yksinhuoltajalle, jolla on 10-vuotias tytär. Emme pärjäisi ilman asumistukea. Nyt järki käteen eduskuntaan.”

”Muutimme juuri ja huomasimme asuntoja etsiessä, että hinnat olivat muutaman kuukauden aikana nousseet muutaman sadan euron verran. Perheelle sopivia vuokra-asuntoja on vähän tarjolla, joten vuokramme nousi kerralla 200 euroa. Samalla on tiedossa, että 200 euron asumistuki loppuu ensi vuonna. Olen perheellinen opiskelija, ja yhtäkkinen asumiskulujen nouseminen 400 eurolla on todella huolestuttavaa. Mitään ylimääräisiä kuluja, mistä leikata, ei ole, ei harrastuksia, lomiam tai ulkona syömistä.”

”Asun yksin, käyn osa-aikatöissä. Asumistuen leikkaus tulee kohdallani olemaan varmaan suurin mahdollinen. Joudun tinkimään kaikesta tulevaisuudessa yhä enemmän, elän jo nyt köyhyysrajalla. Halvempia asuntoja ei ole.”

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

”Olen työkyvyttömyyseläkkeellä. Saan tuloja vain vähän alle 1 000 euroa kuukaudessa. Tällä hetkellä saan muutaman sadan euron kuukaudessa asumistuessa, ja voitte arvata, että tämä on erittäin tarpeellinen, kun maksaa yksin pääkaupunkiseudun vuokraa. Asun yksiossa, mutta sekin maksaa paljon verrattuna tuloihin.”

”Asumistuen leikkaus vaikuttaisi huonosti omaan taloudelliseen tilanteeseeni siten, että työstä saatava palkka yksistään riittää juuri ja juuri vuokranmaksuun ja muihin kuukausimenoihin.”

”Asumistuen leikkaus pakottaisi minut luopumaan nykyisestä asunnostani. Joutuisin mahdollisesti muuttamaan alueelle, jossa työllistymismahdollisuuteni olisivat ratkaisevasti heikommat. En omista autoa, joten mahdollisuudet pitkiin työmatkoihin ovat epärealistisia. Mahdollisuuksia neuvotella vuokrani suuruudesta minulla ei ole.”

”Elämme puolisoni kanssa tällä hetkellä työttömyysturvalla ja asumistuella. Minä en ole työkykyinen, mutta en saanut kuntoutustukea Kelalta. Meillä on aika pieni vuokra, mutta silti ennen maksupäivää on tili tyhjänä. Tuet riittää juuri ja juuri laskuihin ja ruokaan, mihinkään ylimääräiseen ei ole varaa. Terveyskeskusmaksukin on näillä tuloilla suuri summa.”

”Olisi entistä vaikeampaa tulla toimeen. Tällä hetkelläkään rahat eivät meinaa riittää elämiseen kuin niukin naukin.”

”Elän nyt jo köyhästi. Ruoka on niin kallista, että minun on pakko hakea ruokaa leipäjonosta. Jatkossa se vain pahenisi.”

”Olen pienituloinen yrittäjä ja asun omistusyksiössä eli kuulun niihin, joilta leikataan koko asumistuki. Yritystoiminnan vilkastumista, eli oman tulotasoni nousua, ei kyllä ole näköpiirissä yleisen taloustilanteen takia, ja asumistuen leikkaus vaikuttaa merkittävästi pärjäämiseeni. Minua kannustetaan siis käytännössä lakkauttamaan yritystoiminta ja muuttamaan vuokra-asuntoon, josta hyötyy sitten taas taloudellisesti joku muu kuin minä. Ja vaikka yritykseni ei tällä hetkellä pysty maksamaan minulle itselleni kuin pientä palkkaa, noin 10 000—15 000 euroa vuosi, työllistän toiminnallani useita muita eri alojen toimijoita välillisesti. Jos jään kotiin makaamaan, loppuu hommat monelta muultakin.”

”Olen tällä hetkellä työttömänä. Vuokrani on 511 euroa ja omavastuu asumistuen jälkeen 137 euroa. Olen yksinäinen, joten hirveän suuria menoja ei ole. Ruokaan kuitenkin menee paljon rahaa, koska ruuan hinta on noussut.”

”Vaikuttaisi vuokranmaksuun tuntuvasti ja myös tuloihin, ruuan ostoon ja muihin laskuihin. Ei olisi varaa ostaa mitään uutta, kuten vaatteita tai muita tavaroita. Jos ottaa huomioon myös muut muutokset, mitä Suomen hallitus aikoo tehdä, niin tulen elämään tulevaisuudessa kurjassa köyhyydessä vielä pahemmin kuin nyt.”

”Pelkään, että leikkaukset tukiin tekisivät tilanteestani entistä tukalamman. Olen tällä hetkellä työtön ja tilanteeni takia todella stressaantunut ja joudun usein käymään leipäjonossa, kun rahat ruokaan loppuvat.”

”Elätän yksin kahta lasta, joista toisesta en saa enää lapsilisää enkä muita korotuksia, koska hän on 18. Hänellä on kuitenkin koulu kesken ja hän asuu luonani, joten tarvitsen kolmelle hengelle sopivan asunnon ja maksan tämänkin lapsen ruuat. Elätän meitä kolmea työttömyysetuudella ja nukun itse olohuoneen lattialla, koska tänne ei mahdu sänkyä. Huolehdin, että lapset saavat ruokaa ja ehjiä vaatteita, muuhun ei ole varaa. Lapset harrastavat vain maksuttomia asioita, kuten lukemista ja ulkoilua.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

17.28 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Kuten kahdessa ensimmäisessä puheen-
vuorossa kävi ilmi, niin tämä asumistuen leikkaus osuu laajasti suomalaisiin kotitalouk-
siin. Osansa saavat osa-aikatyötä tekevät, kokoaikatyötä tekevät, työttömät ja opiskelijat.
Siksi aion jatkaa edustaja Meriluodon ansiokkaasti aloittamia sitaatteja, tarinoita arjesta
sieltä, mihin nämä teidän leikkauksenne osuvat:

”Opiskelijana asumistukeen kohdistuvat pienetkin leikkaukset vaikuttavat koko talou-
teen suuresti. 76 euroa on suuri määrä rahaa pienituloiselle opiskelijalle. Mistä saan leikat-
tavat rahat vuokraan, kun opintojen ohessa työnteolle ei juurikaan jää aikaa tai voimaa? Pe-
lottaa.”

”Olen korkeakouluopiskelija, jonka opintotuki loppuu lokakuussa. Vaihdan alaa, sillä
18-vuotiaana valitsemani ala sairastutti minut. Elän jatkossa asumistuella ja toimeentulo-
tuella, ellen löydä osa-aikatoita. Jos asumistuen suojaosa poistetaan, joudun miettimään,
onko työnteke lainkaan kannattavaa. Korkeakouluopintoja on haastava käydä ilman sosi-
aaliturvaa, sillä jo opinnot työllistävät täysipäiväisesti. Olen jatkuvasti uupunut ja voin
henkisesti huonosti. Taloudellinen stressi kuormittaa tutkitustikin merkittävästi ja alentaa
toimintakykyä. Suunnitellut leikkaukset ovat kaukana kannustamisesta työnteokoon. Jos
opintoaikakin on päivittäistä selviytymistä, miten minun oletetaan olevan työkykyinen val-
mistuttuani? Haluan tehdä töitä ja opiskella intohimoalaani, mutta sitä ollaan tekemässä
hyvin vaikeaksi.”

”Joudun myymään omistusasuntoni, koska Kelan työmarkkinatuki ei riitä enää vastik-
keen maksuun.”

”Se vaikuttaa niin, että työttömyystuestani yhä suurempi osa menee vuokran maksuun,
kun myös työttömyystuesta leikataan lapsikorotus (jonka saan kolmesta lapsestani) sekä
työttömyystuen suojaosuus. Taloudellinen tilanteeni totaaliyksinhuoltajana kiristyy enti-
sestään ja joudun turvautumaan ruokajonoihin, mikä tarkoittaa opiskelu- tai työpäivän kes-
keyttämistä siksi aikaa, jotta voin turvata pienten lasteni eloonjäämisen ruuan saamiseksi.
Asumistuen leikkauksella on siis kauaskantoiset seuraukset. Kun rahaa ei jää ruokaan, kos-
tautuu se myös perheeni terveydentilaan, jolloin sairaanhoitokuluja ynnä muita koituu yh-
teiskunnalle vielä nykyistäkin enemmän.”

”Olen opiskelija ja asun suuressa opiskelijakaupungissa, Tampereella. Koska olen pää-
toiminen opiskelija, kuukausituloni koostuvat tuista sekä lainasta. Jos asumistuen leikka-
ukset toteutuvat, suuri osa kuukausirahaani katoaa, kun joudun itse kustantamaan yhä suu-
remman osan vuokrastani itse. Tämä tarkoittaa sitä, että minulle jää vähemmän rahaa ruo-
kaan sekä muihin laskuihin. Jos asumistuesta leikataan, joudun joko luopumaan ruokaos-
toksista tai venyttämään opintojani monella vuodella joutuessani hakemaan töitä opintoje-
ni ohelle.”

”En voi enää asua yksin enkä pääkaupunkiseudulla. Asun yksin vakavan sairauden ta-
kia. Tarvitsen tilaa liikkumiseen paljon ja tarvitsen apuvälineitä. Luultavasti joudun muut-
tamaan Kehä kolmosen ulkopuolelle, jolloin terveyspalvelut heikkenevät huomattavasti.”

”Olen vajaatyökykyinen, ison kaupungin keskustassa asuva, aktiivisesti joukkuelajeja
harrastavan teinin yksinhuoltaja. Vuokramme on tällä hetkellä 850 euroa, joka on pikkui-
sen yli säädetyн rajan. Vesimaksun kanssa kuukausimeno on 890 euroa. Saan tällä hetkellä
asumistukea noin 600 euroa, joka mahdollistaa sen, että lapsen tavoitteellinen ja ansiokas
harrastusura on voinut jatkua omasta vaikeasta tilanteestani huolimatta. Asumistuen oma-
vastuuosuuden nosto ja tuen katon madaltaminen leikkaavat suoraan meidän asumistu-
keamme vähintäänkin useita kymmeniä, elleivät jopa lähemmäs 250 euroa kuussa. Tämä

yhdistettynä siihen, että se työ, jota olen vajaakykyisenäkin pystynyt tekemään muutamia tunteja kuussa, ei jatkossa suinkaan tuo minulle lisätuloa, sekä se, että työttömyysturvan lapsikorotus leikataan, vie meidät aivan perikadon partaalle. Olen pitänyt kunnia-asianani, etten hae toimeentulotukea. Pariin kertaan on kuitenkin ollut pakko, kun olen hakenut tukea kunnan harkinnanvaraisista tuista, ja molemmilla kerroilla olen saanut kaiken aiemman lisäksi myös toimeentulotukea. Nuo kaksi kertaa harkinnanvaraista toimeentulotukea on ollut tueksi erittäin vaikeisiin mielenterveyden tilanteisiin. Tämä leikkaus tulee suistamaan minut tilanteeseen, että haen todennäköisesti toimeentulotukea Kelasta arjen pärjäämiseen. Kaikki muut leikkaukset osuvat myös meihin, enkä vielä tiedä, miten selviämme. Huoli toimeentulosta on lamaannuttava ja rikkoo sekä yöunet että päivittäiset tukitoimet, esimerkiksi aktiivisen liikkumisen, mikä jo sinänsä heikentää arjessa jaksamista. Toivon viisautta päättäjille kaikissa asioissa ja ymmärrystä siitä, että me köyhät ollaan myös ihmisiä ja monet meistä haluaisivat kyllä pärjätä omillaan.”

”Olen kahden lapsen yksinhuoltaja. Toinen on erityislapsi. Tienaan 1 815 euroa kuukaudessa bruttona ilman lisiä, koska olen 80-prosenttista työaikaa tekevä vammaistyön ohjaaja. Asumistukemme on laskettu ansiotulon mukaan, joka on 449 euroa kuukaudessa. Tämä auttaa meitä pitämään katon pään päällä. Vuokramme on 889 euroa, siihen vesi ja sähkömenot päälle. Tänä päivänä edes palkkatulo ei riitä tässä maassa elämiseen. Siskoni elää täysillä tuilla. Jos asumistuki leikataan, ei riitä enää rahaa ruokaan. Keikkatyötä tekevä erityisaikuinen. Nyt kannattaisi hallituksen herätä ja katsoa, mistä oikeasti leikataan.” — Kii-tos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

17.35 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Käsitlemme täällä näitä historiallisen suuria perusturvaan kohdistuvia leikkauksia, jotka valiokunnalle toimitettujen asiantuntijalausuntojen pohjalta lisäävät merkittävästi köyhyyttä Suomessa. Köyhien määrän arvioidaan kasvavan väestötasolla noin 9,2 prosenttia ja köyhien lasten määrän peräti 13,6 prosenttia. Tässä edellä kuultiin jo hyvin näitä ihan käytännön kokemuksia, millä tavalla nämä tulevat kohdistumaan ihmisten toimeentuloon ja elämään.

Tällä esityksellä, jota tänään käsitlemme, hallitus tavoittelee 385 miljoonan euron säästöjä, ja samaan aikaan budjetissa lisätään 77 miljoonaa toimeentulokiriippuvuuden kasvaessa. Tämän myötä arvioidaan noin 15 000 ihmisen tarvitsevan toimeentulotukea.

Nyt on käsittelyssä suorat leikkaukset pienituloisiin, mutta omasta mielestäni tässä koko esityksessä on myös kyse arvoista. Samaan aikaan hallitus antaa kaikista suurituloisimmille historiallisen suuret verohelpotukset. Kuten täälläkin on moneen kertaan todettu, ministeritason tuloluokissa puhutaan tuhansista euroista, mutta samaan aikaan te kohdistatte historiallisestikin arvioituna suuret leikkaukset kaikista pienituloisimpiin suomalaisiin. Tämä on sellainen arvovalinta, että se ei meille kerta kaikkiaan käy, ja jollain tavalla vetoaisin nyt hallituksen sosiaaliseen omaantuntoon, että millä tavalla te voitte viedä läpi näitä 1,5 miljardin euron leikkauksia, jotka kohdistuvat pitkälti samoihin pienituloisiin ihmisiin.

Kuten tässä edellä on kuvattu, työttömyysturvan heikennykset, asumistuen leikkaus, toimeentulotuen leikkaus, indeksien 10,2 prosentin jäädytys — kun tätä kokonaisuutta tarkastellaan, niin tämä aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita monille pienituloisille, etenkin pienituloisille lapsiperheille. Sellaisissa lapsiperheissä, joissa on pienituloinen, työssäkäyvä vanhempi, köyhyys lisääntyy ensi vuonna.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Arvoisa puhemies! Tässä on tämä kokonaisuus, mitä me käsittelemme, ja tämä on yksi osa tätä pakettia. Tässä hallitus leikkaa nyt yleistä asumistukea: tukiprosenttia lasketaan 80:stä 70:een, 300 euron suojaosa poistetaan, Helsinki siirretään alempaan tukiryhmään, ja myös yleinen asumistuki omistusasunnoissa lakkautetaan.

Huomionarvoista on, että tällä esityksellä ei ole työllisyysvaikutuksia. Työllisyysvaikutukset tällä esityksellä ovat nolla. Viimeksi käsitelimme toimeentulotukilakia, ja siinä työllisyysvaikutukset olivat myös hyvin pienet ja hyvin kyseenalaiset. Tässä ansiokkaasti puhuttiin tästä suojaosan poistamisesta, ja sen hyvä puoli on valiokunnan saaman selvityksen mukaan ollut se, että kun tämä ansiotulovähennys otettiin käyttöön, se lisäsi osa-aikatyötä ja paransi työllisyyttä. Meillä on niin hoitoalalla kuin palvelualoilla pienituloisissa töissä paljon ihmisiä, jotka tekevät täyttää päivää ja yrittävät tulla palkallaan toimeen, mutta kun he eivät yksinkertaisesti tule, niin he joutuvat turvautumaan erilaisiin sosiaalietuuksiin, asumistukeen ja niin edelleen. Nyt kun te leikkaatte näitä kaikkia, tämä aiheuttaa näille pienituloisille duunareille todella ongelmallisen tilanteen. Sen takia täällä nyt haluan tästä vielä puhua, että teidän olisi pitänyt tehdä kokonaisvaikutusten arviot, ja niiden asiantuntijalausuntojen perusteella, joita me kuulimme, en voi ymmärtää, että näin härkäpäisesti senkin palautteen perusteella viette näitä esityksiä eteenpäin.

Kohta kaksi: Tällä esityksellä ei ole vaikutuksia vuokratasoon. Tämä tuli hyvin selväksi asiantuntijalausuntojen perusteella, ja on huomioitava, että tälläkin hetkellä asumistuki korvaa vain osan vuokrasta, joten perheillä on käytännössä jatkuva kannustin etsiä edullista asumista. Edullisemmatkin asunnot alkavat olla monen pienituloisen ulottumattomissa — vaikka täällä kokoomuksen edustaja Laiho kertoikin, että pääkaupunkiseudulla on 10 000 pienituloisille sopivaa vuokra-asuntoa. En mene siihen tarkemmin, mutta Hesari erittäin ansiokkaasti tutki tämän asian, ja toivottavasti edustaja Laiho on nyt tutustunut pääkaupunkiseudun vuokratarjontaan ja pienituloisten toimeentuloon, niin että hän on ehkä vähän viisastunut tämän salikeskustelunkin kautta pienituloisten arjesta. [Ben Zyskowicz: Koskiko Hesarin juttu muitakin kuin yksiöitä?] Hallituksen esitys hillitsee asumistukimenoja muttei asumisen menoja. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tutkimuksissa asumistuella ei ole havaittu vaikutusta vuokriin.

No mitä sitten tämä, että omistusasujilta poistetaan asumistuki kokonaan, tarkoittaa käytännössä? Meillä on myös maaseudulla monia vanhempia omakotitaloja, ja ihmiset joutuvat myymään nyt tämän asunnon. Myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettiin, että omistusasunnossa asuvat voivat olla yhtä pienituloisia kuin vuokra-asunnossa asuvat. Tämä tulee aiheuttamaan kohtuuttomia tilanteita. Valiokunnassa olisinkin toivonut, että tähän asiaan oltaisiin kiinnitetty huomiota. Sen sijaan hallitus poisti tästä mietinnöstä kappaleen, jossa käsiteltiin näitä enimmäisvaikutuksia näihin ihmisiin.

Ihan lopuksi, arvoisa puhemies, haluan vielä tuoda esiin, että mielestäni on kestävämpää ja suorastaan törkeätä, että näillä esityksillä lisätään lapsiperheköyhyyttä näin radikaalisti. Esimerkiksi tämän esityksen muutokset vaikuttavat 167 000 lapseen, joista 107 000 asuu yksinhuoltajatalouksissa. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toteaaakin mietinnössään hyvin selkeästi, että lapsiperheköyhyys tulee kasvamaan tämänkin esityksen johdosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

17.43 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ja siihen liittyvässä keskustelussa on paljon keskusteltu siitä, ovatko nämä vaikutukset, joita me asumistuen leikkauk-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

sen tuloksina näemme, isoja vai pieniä, kestetäänkö ne vai ei, ovatko ne kohtuuttomia vai kohtuullisia. Otetaan muutama esimerkki niistä summista, mitä asumistuen leikkaukset euromääräisesti tulevat tarkoittamaan.

Ensinnäkin tuossa jo kerroinkin valiokunnan näkökulmasta näiden kuulemisten tuloksia. Asumistukea maksetaan Suomessa noin 380 000 ruokakunnalle. Ajatelkaa, edustajat, kuinka isosta porukasta on kysymys — 380 000 ruokakuntaa. [Ben Zyskowiec: Niin! Onko tilanne ihan hyvä, kun näin moni saa asumistukea?] Siten tämä ei ole leikin asia, minkälaisia nämä vaikutukset tulevat olemaan. Ja käytännössä se tarkoittaa sitä, että heti alkuun tästä 380 000 ihmisestä 50 000 tuensajalta tuki poistuu kokonaan. Kun me katsoimme näitä tarkkoja euromääräisiä summia, me samalla huomaamme, että osalla tilanne aiheuttaa sen, että noin 15 000 ihmistä siirtyy tästä porukasta käytännössä suoraan toimeentulotuella, eli käytännössä ollaan tilanteessa, jossa elämän riittävät taloudelliset edellytykset eivät tule enää turvatuksi.

No, eniten muutokset esityksen mukaan vaikuttavat työssäkäyviin ruokakuntiin, joista yli kolmasosan arvioidaan menettävän kokonaan asumistuen, siis niihin työssäkäyviin ruokakuntiin, joita meidän pitäisi tukea, jotta he pystyisivät käymään töissä. Eli jos matalapalkka-aloilla palkka ei riitä, niin asumistuki on, ikävä kyllä, suomalaisessa yhteiskunnassa ollut väline, jolla matalapalkka-alalla nämä ihmiset pärjäisivät. Ja heidän osaltaan ollaan tilanteessa, että yli kolmannekseen työssäkäyvistä ihmisistä, ruokakunnista, tämä suoraan vaikuttaa näin. Kyllä minun pitää sanoa, että tällä esityksellä ei ole mitään tekemistä työllisyyspolitiikan kanssa. [Li Andersson: Tämä on kyykyttämispolitiikkaa!] Ja kun sitten katsotaan tarkemmin näitä tuloksia, niin keskimääräinen tuki siis alenee työssäkäyvältä ruokakunnalta 133 euroa kuukaudessa. Siis 133 euroa vähenee sinun ruokakunnaltasi tämä tuki, kun olet matalapalkka-alalla töissä. Kuinka paljon tämä motivoi ihmisiä siihen, että koetaan, että tämä on oikein?

Kun sitten katsotaan opiskelijaruokakuntia, keskimäärin heiltä tuo menetys olisi arviolta noin 6,5 prosenttia ja työttömiltä ruokakunnilta 8 prosenttia. Näin on arvioitu, että tämä muutos olisi opiskelijaruokakunnilla keskimäärin 96 euroa ja työttömällä 73 euroa. No, kun tätä muutosta katsotaan perhetyypeittäin, niin eniten tästä saavat osumaa kahden vanhemman lapsiperheet. Heistä yli 23 prosenttia menettää tuen kokonaan. Siis minkälaisia lapsivaikutuksia tällä asumistuen leikkauksella on? Yli viidennes kahden lapsen perheistä menettää tukensa kokonaan. Minä en tiedä, kuka on tämän esityksen tehnyt ja poliittisesti ajatellut, että tämä on viisasta, mutta minusta tämä on käsittämätöntä lapsiperhepolitiikkaa tässä maassa. Tämä on käsittämätöntä työllisyyspolitiikkaa, eikä tässä ole mitään järkeä. No, nyt näistä siis 23 prosenttia menettää tukensa kokonaan, ja tämä tuen osuus olisi ollut noin 140 euroa kuukaudessa. Siis eivätkö nämä eurot tunnu lapsiperheiden arjessa, jos kaksi lasta on? 140 euroa pois keskimäärin.

Sitten, kun katsotaan tarkemmin, miten tämä vaikuttaa lapsettomiin pareihin, niin muutokset ovat siinäkin samankaltaisia. 25,5 prosenttia menettää jälleen tukensa kokonaan, ja tuki pienenee 127 euroa kuukaudessa. Yksin asuvilla tämä numero on 11 prosenttia, mutta he ovat vain yksin jakamassa tätä asumisen hintaa, joten suhteellisesti tämä 11 prosenttia on kova. Heiltä lähtee siis 70 euroa. Yksinhuoltajilla tämä luku on 15 prosenttia, siis vähän isompi vielä. Ja ajatellaan, että yksinhuoltajilta on oikein leikata 111 euroa keskimäärin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että nämä vaikutukset kohdistuvat 167 000 lapseen, eli melkein 170 000 lapseen kohdistuu tämä asumistuen leikkauksia koskeva esitys.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

No se, mitä me tähän mietintöön emme sitten saaneet kirjattua: Moni kysyy, onko tässä koko totuus, koska minä puhuin nyt äsken keskimääräisistä asumistuen leikkauksista. Moni hallituspuolueidenkin kansanedustaja ajattelee vielä, että tähän menee aika hyvin, rimmaa sen perusoikeudellisen vanhan pitkän kaavan kanssa. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin ottanut kantaa siihen, että kun tehdään perusoikeuksien heikennyksiä, niin mikä on arvio näiden vaikutusten perusoikeudellisuudesta. Tässä suhteessa on mielenkiintoista ollut havaita, että sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöllä näyttää olevan pitkällä juoksulla syntynyt sisäinen käsitys siitä — kuten perustuslakivaliokuntakin on todennut ainakin kerran — että perusoikeusvaikutuksia saattaa syntyä jo sadan euron etuusleikkauksesta. [Li Anderssonin välihuuto — Eduskunnasta: Kolme kertaa!] Ja tämä tarkoittaa sitä, että tässä mittapuussa kaikki, mitä edellä sanoin, noin nopeasti katsoen saattaa hallituspuolueiden näkökulmasta mennä vielä pilkkuvirheen paikalle, mutta seuraavaksi tulevatkin ne suuremmat vaikutukset. Kun perustuslakia ei katsota koskaan keskimäärin, sitä ei katsota koskaan sosioekonomisen aseman tai sosioekonomisten ryhmien osalta, sitä ei katsota vain niin kuin ronttina, että miten noin ylipäättään tämä menee. Sitä katsotaan yksittäisten vaikutusten osalta siksi, että perustuslaki takaa tähän maahan kaikille riittävän toimeentulon. Nyt me ollaan siinä tilanteessa, [Puhemies koputtaa] että kun me katsotaan näitä suurimpia euromääräisiä menettäjiä, tarina onkin jo toinen. Ja tätä me emme saaneet tähän mietintöön, [Puhemies koputtaa] se poistettiin pohjasta. Nämä euromääräiset vaikutukset nousevatkin useaan sataan euroon, yksin asuvilla 200—500:aan, ja omistusasujilla jopa sinne 500—1 400:aan. [Puhemies koputtaa] Ja tästä sitten lisää, kun puheenvuoro etenee taas omalle kohdalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä. [Li Andersson: Hiljaista on hallituksen riveissä!]

17.51 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Nyt puhutaan sosiaaliturvaleikkauksesta, yksittäisestä kokonaisuudesta, joka taitaa olla Suomen lähihistorian suurimpia [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Suurin!] — suurin — ja siihen nähden on kyllä hälyttävää, että täällä paikalla on näin vähän hallituspuolueiden edustajia ja heistä yksikään ei ole vielä puolustanut tätä esitystä. [Li Andersson: Ei ole mitään, mitä puolustaa!] Pitäisi pystyä rehdisti ja suoraselkäisesti seisomaan tämän esityksen takana ja puolustaa tätä esitystä tai ainakin osallistua keskusteluun aktiivisesti. [Välihuutoja oikealta]

Arvoisa puhemies! Helsinkiläisenä kansanedustajana haluan nostaa esille, että tämän esityksen työvoimapolitiittiset ja elinkeinopolitiittiset vaikutukset ovat todella lyhytnäköisiä. Ne ovat todella karmivia. Jos me ajatellaan sitä, että pääkaupunkiseudulla, Uudellamaalla kärsitään valtavasta työvoimapulasta tällä hetkellä ja meillä on nyt jo vaikeaa saada ihmisiä esimerkiksi varhaiskasvatukseen, niin millä ihmeen keinolla me saadaan enemmän työntekijöitä, kun hallitus näin rajusti iskee pienituloisten asemaan monesta eri suunnasta? Kuvaavaa on, että kun Helsingin kaupunginhallitus lausui tästä esityksestä yksimielisesti — siis huom. yksimielisesti, myös kokoomuksen jäsenet olivat tämän lausunnon takana — niin he ilmaisivat kaikki nimenomaan huolensa tästä työvoimapolitiittisesta ja elinkeinopolitiittisesta näkökulmasta. Euromääräisesti tämä vaikutus on suurin nimenomaan Uudellamaalla, ja tuntuu omituiselta, että esimerkiksi edustaja Laiho voi tätä esitystä kannattaa oman asuinalueensa näkökulmasta.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Siirryn nyt, arvoisa puhemies, näihin ihmisten arkikokemuksiin. On erittäin tärkeää, että kun näin radikaaleja esityksiä tehdään, niin jokaisella on varmasti tiedossa se, miten nämä iskevät ihmisten arkitodellisuuteen.

”Olen työkyvytön lääkärin mielestä, vajaatyökykyinen Kelan mielestä. Näin ollen Kelan ei tarvitse maksaa minulle kuntoutustukea, vaan sitkuttelen työmarkkinatuella ja asumistuella. Normaaliukuukautena syön kaksi viikkoa normaali-ihmisen kaltaisesti, viikon kiituttellen ja neljän viikon pelkästään keitoilla. En harrasta, en käy ulkona, en tee mitään, olen vain ja hengittelen. Tulojeni kolmasosa on asumistuki. Jos sitä leikataan, en tiedä, mistä itse menojani leikkaisin. Ehkä sitten lopetan keitonkin syömisen. Olen vain ja hengittelen.”

”Olen työkyvytön, ja tälläkin hetkellä on läsnä jatkuva ahdistus siitä, miten tuet riittää joka kuukausi. En ole hirveästi edes halunnut ajatella, mitä elämä tulee konkreettisesti olemaan sen jälkeen, kun leikkaukset tulevat käytäntöön. En ymmärrä, miten irrallaan todellisuudesta hallituspuolueet ovat, miten voidaan ajatella, että mikään tässä on oikeudenmukaista, ja millä tavalla hyväosaiset osallistuvat näihin ’yhteisiin talkoisiin’. Kylmäsydämisestä oikeistopolitiikkaa.”

”Olen velkakierteessä, ja pienetkin lisämenetykset saattavat johtaa siihen, ettei minulla yksinkertaisesti ole rahaa ruokaan saatikka muihin elintärkeisiin asioihin. Asumistuella maksan yhden neljänneksen mun vuokrasta, ja se on suuri apu siihen, että saan pidettyä itseni hengissä.”

”Kokisin opiskelijana isoja rahallisia vaikeuksia maksaa vuokraa ja ruokamenoja. Opin-toni ovat hyvin intensiiviset yliopisto-opinnot, joiden lomassa on vaikeaa käydä töissä, sekä asuinpaikkakunnallani on huono tilanne avoimien työpaikkojen suhteen. Opiskelijoilla on rahallisesti jo nyt hyvin haastavaa. Leikkaukset pahentaisivat huomattavasti tilannetta, ja monet joutuisivat jättämään opintonsa kesken.”

”Tilanne on kauhistuttava. Olen hyvin peloissani, enkä uskaltaisi ajatella leikkausten vaikutusta arkeeni. Olen tähänkin asti saanut pelätä ja itkeä stressin vuoksi, tulevasta puhumattakaan.”

”En tiedä euromääräistä summaa, miten vaikuttaa, mutta haluan sanoa seuraavasta asiasta: ’ei vaikuta eläkkeisiin’ — se lause ei pidä paikkaansa. Olen itse työkyvyttömyyseläkkeellä, alaikäisen lapsen huoltaja. Tästä syystä saan yleistä asumistukea, johon leikkaukset vaikuttavat siitä huolimatta, että olen eläkeläinen ollut jo viimeiset 15 vuotta. Toivon, että tämä fakta tulisi laajemmin yleiseen tietoon.”

”Ruoan ostaminen on jo valmiiksi hankalaa, ja vapaa-ajan harrastuksiin ei ole varaa miltei ollenkaan. Pitäisi terveyttäkin vahtia, mutta varaa on vain halpoihin nakkeihin. Ei ole varaa olla terveellinen tai harrastaa.” — Kiitos puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

17.58 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Hallitus on toteuttamassa historiallisia sosiaaliturvaleikkauksia, ja samaan aikaan hallitus toteuttaa myös valtion tukeman asuntotuotannon heikennyksiä. Esimerkiksi ARA-tuotantoon tehdään tietoisesti mittavia heikennyksiä, aso-tuotanto lakkautetaan ensi vuodesta lähtien kokonaan, asumisneuvonnan resursseja puolitetaan samaan aikaan, kun nämä toimenpiteet johtavat siihen, että ihmiset todennäköisesti saavat enemmän häättöjä ja ovat häättöuhan alla, joihin voitaisiin tällä asumisneuvonnalla vastata. Sitten hallitus tekee myös 800 miljoonan euron tuloutuksen Val-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

tion asuntorahastosta eli niistä rahoista, joilla voidaan nimenomaan tukea tätä kohtuuhintaista asuntotuotantoa.

On hyvin nurinkurista, että kohta meillä on samaan aikaan tilanne, jossa ihmisten arjen edellytyksiä on heikennetty näillä mittavilla leikkauksilla ja kohtuuhintaisia asuntoja on saatavilla entistä vähemmän. Erityisesti isoissa kaupungeissa tämä tulee aiheuttamaan työvoimapulaa, kun ihmisillä, pienituloisilla ihmisillä, ei ole varaa asua isoissa kaupungeissa. Tämä tulee tietenkin vaikuttamaan myös ihan ihmisten inhimillisiin olosuhteisiin ja vaikuttamaan inhimillisinä tragedioina ja henkilökohtaisina hyvinvoinnin menetyksinä, joista me olemme siis todella vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä saaneet nelinumeroisen luvun ihmisten arkikokemuksia.

Itse edustan sellaista koulukuntaa, että poliitikkojen ja päätöksentekijöiden tulisi aina ottaa päätöksenteossa huomioon niiden ihmisten ääni, joita se päätöksenteko koskee. Tämä hallitus ei ole niin tehnyt, ja nyt kun käsittelemme näitä asumistukileikkauksia, joiden vaikutukset ovat inhimillisesti hyvin mittavia, niin jatkan näiden ihmisten omien kertomusten lukemista.

”Olemme kuusihenkinen perhe. Itse opiskelen vielä kuntoutusrahan turvin ja mieheni on töissä, mutta ei se palkka päästä huimaava ole. Mitään ei jää säästöön, ylimääräisiin juttuihin ei yleensä ole hirveästi varaa. Jos asumistuki nykyisestä tippuisi, olisimme suoraan sanottuna pulassa. En tiedä, miten sitten saisimme perheemme elätettyä, hankittua lapsillemme vaatteita, tarvikkeita ja näin edespäin. Nytkään ei ole varaa kustantaa lapsille mitään ihmeempää harrastusta. Pahimmassa tapauksessa joutuisimme muuttamaan pienempään ja halvempaan asuntoon. Lapset voisivat menettää ystävänsä, joita on nykyisellä asunto-alueellamme runsaasti.”

”Jos minun tuloilla leikataan asumistukea, niin eihän sitä rahaa jää elämiseen ollenkaan. Saan työmarkkinatukea, olen pitkäaikaistyötön. Asun kaupungin vuokra-asunnossa, yksiossessa, ja minun työmarkkinatuki menee kokonaisuudessaan vuokraan. Asumistuki, mikä tällä hetkellä tulee, on noin 350 euroa, ja se menee ruokaan ja lääkkeisiin, muuhun sitä ei riitä. Aivan törkeää, että hyvätuloisia ei rokoteta millään lailla ja meitä pienituloisia kyykätään sen kuin kerkeää. Olen siis 61-vuotias pitkäaikaistyötön, ja minulla ei ole mitään mahdollisuuksia päästä töihin, saatikka vielä sellaiseen työhön, minkä palkalla eläisi.”

”Olen osa-aikatyössä. Tuloni on työstä noin 800 euroa, ansiosidonnainen noin 400 euroa ja asumistuki 270 euroa kuukaudessa. Vuokra tällä hetkellä 780 euroa kuukaudessa, joka nousee noin 80 euroa kuukaudessa. Kaikkien leikkausten jälkeen tulot tippuvat roimasti. Todella epäreilua, että leikkurit kohdistuvat meihin jo valmiiksi pienituloisiin.”

”Otin asuntolainaa pankista ja ostin asunnon, kun olin vakituisesti työelämässä. Kun jouduin jäämään pois töistä sairauksien takia ja jäin eläkkeelle, ovat tuloni tippuneet kovasti. Olen kuitenkin pärjännyt jotenkin, kun olen koettanut elää hyvin säästäväisesti. Olen myös lukiota käyvän lapseni yksinhuoltaja, ja nyt syksyllä tippuu tulot entisestään, kun lapsilisä loppuu lapsen täyttäessä 17 vuotta. Nyt jos minulta evätään asumistuki kokonaan, niin joudun todennäköisesti myymään asunnon halpaan hintaan ja muuttamaan vuokralle. Vaikea yleensäkin saada tätä myydyksi. Pelkään, että luottotiedot menevät, jos en saa asuntoa myytyä ja muutenkin, jos en selviä enää laskuista, kun kaikki on kallistunut. En tiedä, miten meidän perheen sitten käy. Mulla on tukiverkko ollut hyvä, mutta en voi olettaa, että tutut kannattelee mua taloudellisesti. Ahdistus tulevasta on kova ja mieliala matalalla. Pelkään myös, että mielenterveys alkaa heiketä tai heitellä tämän takia. Vointi on ollut tasainen pitkän aikaa, mutta pelkään asioiden muuttuvan huonompaan suuntaan.”

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

”En tiedä tai uskalla laskea, miten paljon asumistukeeni laskee, mutta joudun toimeentulotuen hakijaksi ainakin lääkkeiden osto- ja sähkölaskukuukausina. Olen matalalla sairauspäivärahalla ja joulukuun alusta mitä ilmeisimmin noin 1 050 euron bruttoansiosidonnaisella. Maksan 25 prosenttia veroa tuosta summasta. Olen työkyvytön, mutta minulle ei myönnetä eläkettä. Tilanteestani ei ole ulospääsyä. Toimintakykyäni mukaan olen tehnyt välillä osa-aikaista työtä, jonka pienestä palkasta olen saanut pitää suojaosuuden. Tämäkin kannustin ollaan ottamassa pois.”

”Olen yksin asuva keski-ikää lähestyvä mies. Sairastan kakkostyypin diabetesta ja verenpainetauti, joita molempia hoidan lääkinällisesti. Tällä hetkellä varmat nettotuloni ovat noin 900 euroa kuukaudessa, josta maksan kaiken olemiseen ja elämiseen liittyen. En nosta toimeentulotukea, koska minulla on satunnaisia työkeikkoja muutaman kerran vuodessa ja byrokratia sen ja keikkojen kanssa kuormittaa liikaa, eli en yksinkertaisesti vain jaksu selitellä ja lähetellä liitteitä. Keikkatulot useimmiten jäävät kuitenkin 300 euron suojaosuuden alle. Tällä hetkellä pystyn niukin naukin elättämään itseni ja lemmikkini, jos ei tule mitään yllättäviä menoja.”

Arvoisa puhemies! Jatkan tätä sitaattia seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

18.05 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkauksia asumistukeen ei voi mitenkään kuvailla kohtuullisiksi. Asumistukileikkaukset eivät ole kohtuullisia, ne syöksevät monet pienituloiset suomalaiset ahdinkoon. Moni leikkausten kohteena oleva on jo töissä. Eniten leikkauksista kärsivät pienituloiset työssäkäyvät, pienituloiset lapsiperheet, opiskelijat, monet sairastajat ja työttömät. Nämä leikkaukset eivät lisää työllisyyttä hallituksen omien arvioiden mukaan, eivätkä ne alenna yleistä vuokratasoa. Nämä leikkaukset eivät myöskään käänne valtion velkaantumista, vaan valtion velkaantuminen kiihtyy Orpon hallituksen johdolla johtuen erityisesti veroasteen laskusta. Velkaantuminen ei siis vähene, mutta köyhyys lisääntyy. Moni menettää asumistuen kokonaan, monilta leikataan yli 100 euroa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on saanut ministeriöltä selvityksen, jonka mukaan asumistukileikkausten vaikutukset suurimmillaan ovat vuokra-asunnoissa ruokakuntatyypin mukaan seuraavat: Yksin asuvilla miinus 202 euroa kuukaudessa, lapsettomilla pareilla miinus 348 euroa kuukaudessa, kahden huoltajan perheillä miinus 379 euroa kuukaudessa ja yhden huoltajan perheillä miinus 277 euroa kuukaudessa.

Vastaavasti omistusasujien tuen poistuminen tarkoittaa enimmillään seuraavia muutoksia kuukaudessa ruokakuntatyyppittain: Yksin asuvilla miinus 466 euroa kuukaudessa, lapsettomalla parilla miinus 674 euroa kuukaudessa, kahden huoltajan perheillä miinus 1 377 euroa kuukaudessa, yhden huoltajan perheillä miinus 1 127 euroa kuukaudessa. [Krista Kiuru: Orpo sanoi, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia!] Eli yli 1 000 euron leikkauksia jopa.

Arvoisa puhemies! Jos pääministeri olisi täällä paikalla, niin kysyisin häneltä, ovatko nämä leikkaukset kohtuuttomia, täytyykö pääministerin lupaus siitä, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia. Arviomme mukaan ei täyty.

Mutta, arvoisa puhemies, minäkin luen teille terveisiä leikkausten kohteena olevilta suomalaisilta, koska heidän äänensä ansaitsee tulla kuulluksi tässä keskustelussa.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

”Olen pienituloinen työläinen, noin 1 300 euroa kuukaudessa palkka. Puolisoni on kouluttautuva, toistaiseksi työtön, asumistuen piirissä. Vastaan 70 prosentista taloudestamme vuokran ja laskujen jälkeen. Jos leikkaukset menevät läpi, puolisoni taloudellinen riippumattomuus romuttuu ja päädyn vastaamaan 85 prosentista kuluista. Tämä merkitsee pakollisten maksujen jälkeen käytettäviä varoja kuukaudessa jäävän alta 500 euroa. Tästä 150—200 euroa menee työmatkoihin ja polttoaineisiin kuukautta kohden. Loput 300 yksinomaan juokseviin kuluihin: elintarvikkeisiin jne. Kerryttäviä säästöjä ei synny, jos työtä ei määräänsä enempää voi tehdä. Jäljelle jäävä 300 euroa olisi noin kymmenen euroa vuorokaudessa, viisi euroa per henkilö. Turhauttavaa ajatella, millaisen ahdingon ja epätoivon tämä skenaario aiheuttaa. Leikkausta ei saa päästää toteutumaan, ei ainakaan esitetyssä muodossa. Tilanteemme kurjuus saa kauhistelemaan, miten huonosti muilla asiat tulisivat olemaan.”

”Olen alaa vaihtanut opiskelija, ja tälläkin hetkellä elämiseen tarvittavat varat ovat hyvin tiukoilla. Olen jo kerran ottanut opintolainan edellisiä opiskeluja varten. En halua velkaantua enempää, joten en ole ottanut lainaa uudestaan. Nyt työstäni säästämäni rahat ovat vähissä inflaation sekä muiden syiden vuoksi. Käytän tällä hetkellä rahaa vain ruokaan, lääkkeisiin, vuokraan ja terapiaan. Olen siis jo luovuttanut kaiken niin sanotun ylimääräisen. Ruokaan käytän vain 20 euroa viikossa, enkä oikein tiedä, mistä enää voisin säästää. Hallitus voi leikata, mistä haluaa, mutta minulla ei ole enää, mistä leikata. Kärsin paniikkihäiriöstä ja masennuksesta, enkä pysty opiskeluideni lisäksi tekemään töitä voimavarojen puutteen vuoksi.”

”Pelkään asunnottomuutta. Olen pitkäaikaissairas, ja asuntoini sopii erityisiin tarpeisiin. Paikkakunnallani ei ole edullisempia asuntoja. Huolehdin vanhoista vanhemmistani, niin paikkakuntaa en voi vaihtaa, eikä voimia muuttoon edes olisi.”

”Opintotuki ja asumistuki eivät riitä yhteensä edes vuokraan, joka tulee nousemaan luultavasti jälleen. Käyn jo valmiiksi vähän töissä opintojeni ohella, mutta kun pelkkä kuukauden ruokabudjetti on alle 200 euroa, niin muutaman kympinkin menetys tuntuu aika lailla. Käytännössä olisi parempi jäädä sairaslomalle, koska tulot olisivat silloin paremmat eikä tarvitsisi paahtaa tuli takamuksen alla — lainakaan kun ei ole enää ilmaista, kuten hyvin vissiin hallituksessakin tiedetään.”

”Olen työkyvytön kroonisten sairauksien sekä fyysisten vammojen takia, mutta olen kuitenkin Kelan mukaan liian nuori pääsemään työkyvyttömyyseläkkeelle. Kuntoutustukea en saa opiskelun ulkopuolisena. Elän nyt jo kädestä suuhun. Olen hyväksynyt, että suuri osa siitä, mitä elämä tarjoaa, ei vain tule olemaan minulle mahdollista, ja asumistuen leikkaukset rajoittaisivat tätä vielä rajummin. Elämäni on neljän seinän sisällä senttien laskemista. Tukiverkkoa tai sosiaalista verkkoa ei ole, koska en kykene käymään missään. Mikäli joudun muuttamaan, en tiedä, saanko toista asuntoa. Yllättäen ”työ on parasta kuntoutusta” -setti ei oikein pelaa työkyvyttömälle, vaan elän Suomessakin pelossa siitä, että seuraava paikka on kadulla.”

”Itse opiskelen onneksi kuntoutusrahalla, joka on ainakin tällä hetkellä vielä opintotukea parempi, mutta kyllähän tuo asumistuen leikkaus itseäkin huolesttaa. Nykyään joutuu jo miettimään tarkkaan, mitä ostaa kaupasta, ja jos jotain isompaa tarvitsee, se lykkääntyy jonnekin hamaan tulevaisuuteen. Esimerkiksi pölynimurini letkua olen viimeiset kymmenen vuotta paikkaillut jesarilla. Jos tästä vielä tulot pienenevät, ei tarvitse edes haaveilla uuden ostamisesta. Monella ystävälläni on asiat vielä huonommin. Itse en sentään ole jou-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

tunut esimerkiksi ruoka-apua hakemaan, toisin kuin osa heistä. Pelottaa, riittääkö heillä enää rahat edes lääkkeisiin, joita tarvitsevat, jos tukia vielä leikataan.”

Kiitoksia. — Jatkamme myöhemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

18.12 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Asumistuen leikkaukset vaikuttavat monella tavalla asumistukea saavien arkeen. Muutoksia ovat muun muassa asumistuen tukiprosentin laskeminen 70 prosenttiin, suojaosasta luopuminen ja Helsingin siirtäminen alempaan tukiryhmään. Hyvin moni asumistukea saava asuu yksin, 75 prosenttia asumistukea saavista ruokakunnista, tai on yksinhuoltajaperhe, 15 prosenttia asumistuen saajista. Jo aiemmin tutkimuksista on selvinnyt, että yksin asuminen ja yksinhuoltajuus ovat keskeisiä tekijöitä taloudellisessa huono-osaisuudessa.

Asumistukeen sisältyy jo tällä hetkellä kannustin hankkia edullisempi asunto, sillä asumistuki korvaa vain osan vuokrasta. Samalla on huomioitava, että asiantuntijakuulemisten perusteella asumistuella ei ole havaittu merkittävää vaikutusta vuokratasoon. Argumentin, jonka mukaan vuokrat olisivat matalampia ilman asumistukea, voi siis tämän perusteella unohtaa.

Arvoisa puhemies! Hyvin iso muutos on myös se, että omistusasujien asumistuki lakkaa kokonaisuudessaan. Tilanne tulee olemaan erittäin vaikea heille, jotka eivät esimerkiksi pysty tai onnistu myymään asuntoaan, vaikka niin haluaisivatkin tehdä. Joissain tilanteissa myös omistusasunto voi olla edullisin asumismuoto tai ainoa vaihtoehto, jos vuokra-asuntoja ei vain ole alueella saatavilla. Myös muutokset elämäntilanteessa, kuten sairastuminen tai puolison kuolema, voivat johtaa asumistukeen turvautumiseen. Omistusasujien asumistuesta luopuminen voikin johtaa ihmisten elämässä todella hankaliin tilanteisiin. Euromääräiset muutokset kuukaudessa voivat vaihdella omistusasujilla miinus 466 eurosta aina miinus 1 400 euroon asti ruokakunnan tyypistä riippuen.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueet ovat puhuneet paljon siitä, kuinka oppositiosta nostetaan esille vain ääritapauksia heidän leikkaustensa vaikutuksista. On todettava, että kaikki tapaukset, myös ne, joissa vaikutukset ovat suuria, on nostettava esille, koska äärivaikutus on joka tapauksessa vaikutus jonkun ihmisen tai perheen elämässä. Myös yhdessä vasemmistoliiton ja vihreiden kanssa laatimassamme vastalauseessa nostamme esille perustuslakivaliokunnan toteamuksen: ”Perustuslakivaliokunta on todennut perusoikeuksien yksilökohtaisuudesta johtuvan, että vaikutusarvioiden laadinnassa erityistä huomiota on syytä kiinnittää niihin tapauksiin, joiden kohdalla negatiiviset vaikutukset ovat suurimmillaan tapausten mahdollisesta vähäisestä lukumäärästä huolimatta.” Nostan esille tässäkin yhteydessä, että yhteisvaikutusten arviointi on tämänkin esityksen yhteydessä ollut riittämätöntä, ja myös siitä syystä on äärettömän tärkeää, että esityksen vaikutuksia muun muassa lapsiköyhyyteen ja toimeentulotukitarpeen kasvuun seurataan tarkasti.

Arvoisa puhemies! Hallitus on selkeästi arvovalintaansa tehnyt. Jo valiokuntakäsittelyssä kävi selkeästi ilmi, että näistä monille ihmisille ja perheille täysin kohtuuttomista sosiaaliturvan leikkauksista ei olla valmiita hallituksessa lainkaan joustamaan. Olisi ollut kuitenkin kohtuullista, että näiden leikkausten seurausten takana olisi kuitenkin seistyt suoraselkäisesti. Päinvastoin, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tämän esityksen virkavastuulla tehtyyn mietintöpohjaan esitettiin hallituspuolueiden edustajien toimesta 35 kappaleeseen muutoksia, siis 35 kappaleeseen muutoksia, tai jopa kappaleiden kokonaan poistamista,

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

jotka sitten hallituspuolueiden enemmistöllä äänin 9—8 äänestettiin läpi tähän nyt käsitellyssä olevaan valiokunnan mietintöön asumistuesta. Valiokuntaneuvoksen virkavastuulla kirjoittamasta mietintöpohjasta poistettiin äänestyspäätöksellä muun muassa seuraava kappale esityksen enimmäisvaikutuskappaleesta: ”Sosiaali- ja terveysvaliokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman tiedon mukaan ehdotettujen muutosten enimmäisvaikutukset kohdistuvat omistusasujiin, joissa ruokakunnan koosta riippuen enimmäisvaikutukset olisivat 466 eurosta 1 377 euroon. Vuokra-asunnoissa asuvilla enimmäisvaikutukset ovat ruokakunnan koosta riippuen 202 eurosta 516 euroon.” Haluaisinkin nyt kysyä salissa olevilta hallituspuolueiden edustajilta: miksi te halusitte piilottaa mietinnöstä useita hallituksen esityksen kirjauksia, STM:n vastineiden tekstejä, muiden valiokuntien lausunnoista esiin nostettuja faktoja sekä laajan asiantuntijakuulemisen perusteella mietintöpohjaan nostettua tutkimustietoa? Tähän saammekin varmaan vastauksen, kun näyttää siltä, että edustaja Laiho on pian tulossa puhumaan. — Kiitoksia. [Kimmo Kiljunen: Erittäin kiintoisaa kuunnella vastaus!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

18.19 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Mikä on yhteiskunnassamme kaikkein arvokkainta? Ketkä rakentavat tulevaisuuden? Kyse on tietysti lapsista, siksi lapsiystävällisyyden ja lapsiperheitä tukevien päätösten pitäisi olla aivan politiikan ytimessä.

Käsittelemme nyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä Orpon hallituksen esityksestä asumistukilain muuttamiseksi. Hallitus esitti, että yleinen asumistuki lakkautettaisiin kaikilta omistusasunnossa asuvilta kotitalouksilta riippumatta perheen elämäntilanteesta ja varallisuudesta. Tämä on vakava heikennys erityisesti lapsiperheiden arkeen. Perheiden tulonmenetykset tulevat olemaan satoja euroja kuukaudessa tilanteesta riippuen. Kuitenkin valtiolle tämä leikkaus tuo säästöjä vain joitakin kymmeniä miljoonia.

Heti alkuun kiitän keskustan edustajia valiokunnassa. Ilman teitä tämä pienituloisten perheiden etuus olisi poistunut jo ensi vuoden syyskuussa.

Keskusta ei kannata hallituksen esitystä yleisen asumistuen lakkauttamisesta kaikilta omistusasunnossa asuvilta.

Arvoisa puhemies! Hallitus on perustellut tuen poistamista sillä, että kyse on poikkeuksellisesta tuesta suhteessa muihin maihin. Tämä on hyvin lyhytkatseinen näkemys. Joku ehkä miettii, että kuinka niin. Valaisen asiaa neljällä huomiolla ja lähden historiasta.

Ensiksi: 1990-luvun alkuun asti Suomessa oli käytössä verotuksen lapsivähennys sekä todella huomattava korkovähennysoikeus. Tämä auttoi lapsiperheiden arkea suunnattomasti, nykyrahassa useilla tuhansilla euroilla vuodessa.

Toiseksi: Vuonna 1994 lapsivähennys poistettiin, mutta sen kompensoimiseksi lapsilisiä nostettiin huomattavasti. Sen jälkeen lapsilisiä ei ole juuri nostettu. Lapsilisien ostovoima on laskenut 30 vuodessa jopa yli 40 prosenttia.

Kolmanneksi: Vuoteen 2010 asti Suomessa oli voimassa asuntolainan korkovähennysoikeus. Esimerkiksi neljähenkinen perhe sai vähentää veroista alijäämähyvityksenä 3 600 euroa vuodessa. Korkovähennysoikeus poistui kokonaan tämän vuoden alusta alkaen.

Neljänneksi: Asumistukea maksetaan omistusasuntojen korkokulujen perusteella. Näin ollen lähes koko 2010-luvun aikana kukaan ei ole tätä tukea tarvinnut, kun korkoja ei juuri ollut, ja nyt, kun korot ovat nousseet, tuki poistetaan.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Lisäksi täytyy muistaa, että asumistukea ei ole helppo saada. Tuen saadakseen täytyy olla joko pienituloisen, suurperheellisen tai molempia. Varsin tavallinen on tilanne, että tukea saa omakotitalossa asuva suurperhe, jonka toinen vanhempi on työssä ja toinen vanhempainvapaalla tai opiskelee. Mitä tällainen perhe tekee, kun tuki lakkautetaan? Onko mitään järkeä siinä, että talo myydään ja muutetaan vuokralle, että perheessä voi saada asumistukea arjesta selviytyäkseen? Hyötyykö valtio siitä jotenkin? Vastaan teidän puolestanne: ei hyödy.

Arvoisa puhemies! Omistusasujien asumistuen poistuessa pienituloiset lapsiperheet joutuvat vaikeampaan taloudelliseen tilanteeseen kuin vuosikymmeniin on nähty. Tosiasia on, että monille perheille tilanne on aivan mahdoton. Katseeni kohdistuu ennen muuta teihin, hyvät kristillisdemokraatit. Te olette markkinoineet itseänne perhepuolueena. Ymmärrätekö tämän päätöksen seuraukset?

Ja te, hyvät perussuomalaiset, tämäkö on se tapa, jolla te puolustatte tavallista perheellistä suomalaista? Te lupasitte auttaa maaseudulla asuvia tavallisia suomalaisia. Mitä he nyt ajattelevat, kun viette heiltä asumistuen ja ajatte heitä ahdinkoon? Miten pienituloiset perheet pärjäävät niissä tilanteissa, kun asumistukea ei enää saa ja oma koti ei mene kau-paksi?

Arvoisa puhemies! Vuosikymmeniä jatkunut omistusasujien tukeminen päättyi tähän hallituksen päätökseen. Tästä kärsivät eniten lapsiperheet. Hallitus on puheissaan ollut erittäin huolissaan syntyvyydestä, mutta tämä päätös on vakavassa ristiriidassa tuon huolen kanssa. [Krista Kiuru: Näin on!] Siksi en minä eikä keskusta puolueena voi tätä hyväksyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

18.24 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Tämän asumistukilakiesityksen tavoitteena on toteuttaa Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, jossa yleistä asumistukea koskevista, valtiontaloutta tasapainottavista toimista linjataan, sekä hillitä asumistukimenojen kasvua. Omistusasuntoihin kohdistuvan asumistuen lakkauttamisen tavoitteena on kohdentaa tukea kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille. Tämä uudistus vahvistaa julkista taloutta, ja vahvan julkisen talouden kautta pystymme turvaamaan meidän hyvinvointipalvelut, kaikkien — myös niiden pienituloisten ja heikommassa asemassa olevien — palvelut, kaikkien suomalaisten palvelut. [Välihuutoja vasemmalta]

Asumistukimenot ja asumistuen saajien määrät ovat paisuneet merkittävästi viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana. [Matias Mäkyne: Ei viime vuonna!] Vuoden 22 lopulla yleisen asumistuen saajia oli lähes 400 000. Määrä on yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Vuonna 2010 asumistuen kustannukset olivat noin 530 miljoonaa, ja viime vuonna kustannukset olivat yli puolitoista miljardia, [Eduskunnasta: Kerro vielä, miksi!] yli puolitoista miljardia. Voitte jokainen miettiä, ollaanko oikealla tiellä, kun yhteiskunta kustantaa näin suuren määrän asumista. [Matias Mäkyne: Kertokaa te!] Eli ne ovat merkittävästi suurentuneet, niin että kyllähän tähän suuntaukseen on välttämätöntä myös poliittisesti puuttua.

Täällä on nostettu esiin pienituloiset. Ne on huomioitu tässä uudistuksessa. [Matias Mäkyne: Missä kohdassa?] Toimeentulotuki turvaa heikommassa asemassa olevien tilanteen, ja esimerkiksi lapsiperheiden tilannetta on huomioitu tässä muutoksessa, [Vasemmalta: Eikä ole!] samoin kuin omistusasujat.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Nykyinen asumistuen suojaosa on asettanut kannustinloukkuja ottaa vastaan kokopäiväistä työtä. Suojaosien poistaminen yksinkertaistaa sosiaaliturvaa ja on askel yleistuen suuntaan — siihen, mitä useimmat puolueet ovat halunneetkin.

Asumistukea voi edelleen saada pienillä tuloilla, vaikka sovittelu kiristyy. Älkää antako väärää kuvaa siitä, että asumistuki poistuu. Se säilyy edelleenkin, mutta sen saamisen kriteerit kiristyvät, [Krista Kiuru: Kymmeneltä tuhannelta poistuu!] niin kuin kuuluukin. Uudistuksen myötä yhteiskunnan tukemat vuokra-asunnot kohdennetaan myös nykyistä paremmin heikommassa ja haavoittuvammassa asemassa oleville. Tähän otetaan käyttöön muun muassa tulorajat jatkossa. Meillä on suunnitteilla, että vaikka ARA-tuotanto voi vähentyä, niin ARA-asunnot tulee kohdentaa nimenomaan pienituloisimmille näitten tulorajojen avulla.

Nostan vielä täällä joitain nostoja myös esimerkiksi ympäristölautakunnan lausunnosta. Valiokunta pitää tavoitetta tasapainottaa julkista taloutta ja edistää työllisyyttä painavana perusteluna sosiaaliturvan muutoksille — painavana perusteluna. Ansiotulon vähennyksen ja omistusasuntojen asumistuen poistamisella tukea pyritään kohdentamaan kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille. Osana sosiaaliturvaa asumistuki heikentää työnteon kannustimia, koska työnteon kannustin määritellään palkan ja sosiaaliturvan erotuksena. Korkeampi asumistuki mahdollistaa korkeamman asumisen tason myös ilman työtuoloja, ja asumistuki tulosidonnaisena etuutena heikentää työn vastaanottamisen kannustavuutta, koska kasvavat tulot vähentävät maksettavan asumistuen määrää.

Arvoisa puhemies! Vielä joitakin nostoja täältä mietinnöstä. Otan täältä esimerkiksi lapsiperheisiin kohdistuvat huojennukset. Lausuiimme näin: ”Valiokunta pitää myönteisenä, että muutosten vaikutuksia lapsiperheisiin pyritään lieventämään muuttamalla lasten ja aikuisten kertomisia perusomavastuun laskennassa. Tällöin lapsiperheiden perusomavastuu muodostuu hieman pienemmäksi ja asumistuen lasku kohdistuu hieman enemmän muihin kuin lapsiperheisiin.” Lapsiperheet on huomioitu.

Jos ajatellaan sitten tätä Helsingin tilannetta, niin se on vastaava kuin on pääkaupunkiseudulla, Vantaalla ja Espoossa, suurin piirtein samaa luokkaa. Se on enemmänkin asuinaluekohtaista, miten ne eroavat. Mutta valiokunta piti kuitenkin tärkeänä, että enimmäisasumismenojen riittävyys pääkaupunkiseudulla seurataan.

No, ehkä vielä näistä omistusasujista. Sehän on uusi muutos, omistusasuminen, ja nähtiinkin tärkeänä kiinnittää tähän asiaan erityisesti huomiota, vaikka se on pieni ryhmä, vain neljä prosenttia asumistuen saajista, koska sielläkin voi olla pienituloisia tai tilanteita, joissa tämä muutos on merkittävä. Ja tätä omistusasujiin kohdistuvaa muutostahan oli jo siinä hallituksen esityksessä porrastettu, mutta me valiokunnassa päädyimme sitä vielä porrastamaan enemmän, koska myös perustuslakivaliokunta kehotti arviointia tässä kohtaa tekemään. Eli heidän osaltaan se tulee voimaan vasta vuoden 25 alusta.

No, sitten vielä muutama sana opiskelijoista. He ovat suurin asumistuen saajaryhmä, ja he tulevat jatkossakin saamaan asumistukea, eli tästäkään ei kannata antaa väärää käsitystä, koska asumistuki heilläkin tulee säilymään. Toki sitten, kun tekee enemmän töitä, niin se vaikuttaa siihen asumistuen määrään. Haluan tässä nostaa myös esille, että hallitusohjelman mukaan hallituskauden aikana on tarkoitus toteuttaa opintotuen kokonaisuudistus, ja tämä myös valiokunnassa nostettiin esille. Uudistuksen tavoitteena on opiskelijan näkökulmasta selkeämpi kokonaisuus, jotta opiskelija voi helpommin seurata omaa tulotasoaan ja sen kehitystä. Ja hallitus aikoo nostaa opintolainan valtiontakausta myös ensi vuonna.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Tähän vielä, puhemies, loppuun sanon, että ympäristövaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että opiskelijat asuvat entistä useammin yksin, eikä soluasunnossa asuminen tai kimppa-asuminen ole enää suosittua. Opiskelijoiden siirtyminen yleisen asumistuen piiriin ja erityisesti pienten asuntojen tarjonnan kasvu ovat mahdollistaneet yksin asumisen yleistymisen. Asumistaso on noussut koko yhteiskunnassa, ja varmasti opiskelijoidenkin osalta on järkevää arvioida ja löytää ratkaisuja, joissa myöskin [Puhemies: Aika!] soluasuntoasuminen on myönteistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Mennään puhujalistaan. Otetaan puheenvuoroja hetken päästä. Mehän ollaan poistettu takaraja tältä ja huomiselta päivältä, eli kahteen asti voidaan jatkaa molempina päivinä. [Li Andersson: Ei ollut debattia ollenkaan!] — Eikö ollut lainkaan? Joo. [Krista Kiuru: Debattia ei ole ollut vielä lainkaan, puolelentoista tuntiin!] — No, otetaan V-painikkeella debattia muutama puheenvuoro, ja sitten pääsee kohta edustaja Nieminenkin, mutta nyt V-painikkeella muutama debattipuheenvuoro tähän. — Ja tosiaan tiedoksi, että meillä on myös huomiselta poistettu takaraja, eli kahteen asti yöllä ollaan huomennakin. Otetaan tuolta nuo. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.32 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää, että tässä salissa ja eduskunnan toiminnassa, myös valiokunnissa, pidättäytytään faktoissa. Näin ollen totuuden toiseksi puhuminen ja suorastaan totuuden muuntaminen on yksi vakavimpia yhteiskunnassa ja oikeusvaltiossa ilmeneviä haasteita. Kun tässä valiokunnan varapuheenjohtaja äsken puhui, niin lainasitte esimerkiksi kohtaa, josta on loput otettu pois. Se kertoo siitä, millä tavalla tässä salissa yritetään maalata mustaa valkoiseksi. Minä olen itse hyvin huolissani siitä, ymmärtääkö eduskunta käsitellessään tätä ehdotusta, minäkalainen pommi tähän sisältyy. Me puhumme siis käytännössä näiden vaikutusten keskiarvosta, joka on alle satasen tai päälle satasen, mutta siinä ei ole koko totuus. Tämä kertaantuu niin kovasti, että nämä keskeiset vaikutukset alkavatkin nousta vuokra-asujan osalta 200:sta 500 euroon ja omistusasumisen kohdalla 500:sta melkein 1 400 euroon. Tämä vaietaan, ja näiden yhteisvaikutusten tuloksena nämä ihmiset saavat vielä tuta näistä muista esityksistä, [Puhemies huomauttaa ajasta] kuten seuraavasta työttömyysturvaa koskevasta leikkauksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ehdottomasti vain minuutin mittaisia puheenvuoroja tässä vaiheessa, koska nyt tähän otetaan tätä debattia. — Seuraavaksi otetaan sieltä edustaja Honkasalo.

18.34 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru tässä hyvin totesi, että pitäisi pystyä argumentoimaan näitten esitysten puolesta niin, että pysytään faktoissa. Pitäisi rehdisti ja suoraselkäisesti pystyä puolustamaan yhtä Suomen historian suurinta yksittäistä sosiaaliturvaleikkausta, ja sitä valitettavasti hallituspuolueen edustajat eivät kykene tekemään. Aivan uskomatonta! Ja edustaja Laiho, kun te puhutte opiskelijoista, niin miksi ihmeessä te levitätte tätä paikkaansa pitämätöntä väitettä, että opiskelijat ikään kuin olisivat liian kranttuja, että he eivät enää kommuuneissa halua asua? Suosittelisin, että tutustutte opiskelijoiden arkielämään, jossa yhä suurempi osa opinnoista on etäopintoja. Tämä vaikuttaa muun muassa siihen, että soluasunnossa voi olla hyvin hankalaa toteuttaa niitä opintoja samanaikaisesti.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen.

18.35 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Laiho omassa puheenvuorossaan vetosi siihen, että asumistukea on pakko leikata, koska asumistukimenot ovat kasvaneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. No, ensinnäkin, totuushan on se, että viime vuosina asumistukimenojen kasvu on taittunut, koska työttömyystilanne on parantunut huomattavasti. Sen jälkeen on kysyttävä, miksi asumistukimenot ovat sitten kasvaneet sitä ennen, ennen Marinin hallituskautta. Ensimmäinen syy on tietysti työttömyyden kasvu finanssikriisin jälkeen ja 2010-luvulla, kun te olette hallituksessa olleet, ja sen lisäksi Sipilän hallituksen päätöksillä, kun otitte opiskelijat mukaan yleiseen asumistukeen, joka on sinänsä ollut ihan hyväkin päätös, [Ben Zyskowiczin välihuuto] tietoisesti lisättiin opiskelijoiden kautta asumistuen piirissä olevien ihmisten määrää. Eli on kyse tietoisista päätöksistä, [Krista Kiuru: Kokoomuksen päätöksestä!] joilla asumistuen piirissä olevien ihmisten määrää on lisätty, sekä yleisestä talouskehityksestä ja vuokrien noususta. Vuokrat nousevat markkinatilanteen takia siksi, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulle muuttaa tänä vuonna 20 000 ihmistä lisää [Puhemies koputtaa] ja asuntoja ei rakenneta samassa tahdissa. Ei siksi, että asumistuki [Puhemies koputtaa] nostaisi näitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Furuholm.

18.36 **Timo Furuholm vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun leikkaa pienituloisilta ihmisiltä, niin silloin leikkaa pienituloisilta ihmisiltä. Se ei poistu, vaikka väittäisi mitä. Nyt osansa saavat opiskelijat, osa-aikatyötä tekevät, kokoaikatyötä tekevät, työttömät, yksinhuoltajat ja yksin asuvat pienituloiset ihmiset. Tämä leikkaus ei noudattele myöskään millään tavalla tätä hallituksen mainostamaa työn linjaa, vaan päinvastoin: kannusteet vähenevät sekä työssä käyvien toimeentulo heikkenee.

Mutta on pakko sanoa, että entistä brutaalimman tästä leikkauksesta tekee se, että se kohdistuu lapsiin — valmiiksi heikommassa asemassa oleviin lapsiin. Lapsiperheköyhyystä on Suomessa torjuttu menneinä vuosina ensisijaisella sosiaaliturvalla sekä esimerkiksi osa-aikatyötä mahdollistamalla. Minä haluan nyt kysyä: miksi tästä halutaan luopua? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.37 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen hieman ulkolaidalta tätä asiaa seurannut, ja haluaisin kuulla edustaja Laiholta vastauksen siihen kysymykseen, joka täällä on yllättävästi esitetty, että faktoja olisi sensuroitu pois tästä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä. Pitääkö tämä paikkansa, ja jos se pitää, millä perusteella niitä faktoja on otettu pois? Halusin tiedustella sitä, kun täällä on väitetty kummallisella tavalla. [Ben Zyskowicz: Oikein sensuroitu!]

Täällä on perussuomalaisia edustajia. Haluaisin teiltä kysyä: Koko viime vaalikauden me kuulumme siitä, että me tuhlaamme rahoja maailman köyhiin ja meidän pitäisi käyttää ne rahat suomalaisiin köyhiin. Nyt te olette... Ensimmäisessä budjettiesityksessä, joka on täällä, te leikkaatte rajusti maailman köyhiltä, mutta te leikkaatte myöskin suomalaisilta köyhiltä, ettekä käytäkään niitä rahoja heihin. Sen sijaan te käytätte niitä rahoja verohelpoituksiin suomalaisille rikkaille. Eli leikkaatte maailman köyhiltä helpottaaksenne suoma-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

laisten rikkaiden elinolosuhteita. Olenko ymmärtänyt jotakin väärin tässä logiikassa? [Ben Zyskiewicz: Olitte, summat eivät täsmää ollenkaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Valtola.

18.39 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muistuttaisin, että Suomen talous on erittäin vaikeassa tilanteessa. [Välihuutoja vasemmalta] Ensi vuoden talousarvio on yli 11 miljardia alijäämäinen, joka kahdeksas euro otetaan velaksi. Myös EU-komissio on huolissaan Suomen taloudesta, talouden alijäämästä ja Suomen kilpailukyvyistä. Nämä ongelmat meidän on pakko saada korjattua. Tähän asiaan oppositiotla ei ole tullut yhtään kommenttia tähän mennessä olleen keskustelun aikana. Tämä lakiesitys, mitä nyt käsitellään, on säästölaki, jonka valmistelussa on pyritty minimoimaan vaikutukset kaikista pienituloisimpiin ja vähävaraisimpiin ruokakuntiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Werning.

18.40 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy ihmetellä muun muassa edustaja Laihon puheita ja sitä, kuinka kaukana monen pienituloisen ihmisen arjesta edustaja voikaan olla. Nämä hallituksen toimet, joilla leikataan kaikista pienituloisimmilta, ovat erittäin kaukana inhimillisyydestä ja oikeudenmukaisuudesta. Hallitus toteuttaa yleiseen asumistukeen useita sellaisia muutoksia, jotka vaikeuttavat pienituloisten ihmisten arkea entisestään. Esityksellä asumistukeen vaikuttavien tulojen vaikutuksia kiristetään, tukiprosenttia lasketaan 80 prosentista 70 prosenttiin, ansiotulovähennyksestä luovutaan ja Helsinki siirretään alempaan tukiryhmään. Hallituksen esityksellä yleinen asumistuki omistusasuntoihin lakkautetaan. Tämän hallituksen epäinhimillisen esityksen arvioidaan lisäävän toimeentulotuen saajien määrää 15 000 kotitaloudella siirtäen asumisen tuen painopistettä viimesijaiseen toimeentulotukeen. Hallitus ja siellä hallituspuolueiden edustajat, eikö teitä hävetä yhtään tämä teidän politiikkanne? [Eduskunnasta: Ei hävetä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li.

18.41 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun edustaja Laiho siteerasi mietintöä, niin ajattelin, että luetaan sitten tämä poistettu osio myöskin, mihin hän ei viitannut tässä. Eli tämä kohta olisi jatkunut näin: ”Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että huojennuksen euromääräiset vaikutukset lapsiperheille ovat melko pieniä, kun otetaan huomioon ehdotettujen muutosten kokonaisvaikutukset lapsiperheiden asemaan ja lapsiperheisiin samanaikaisesti kohdistuvat muutokset, kuten HE 73/2023:ssa esitettävä työttömyysturvan lapsikorotusten poistaminen.” Tämän faktan siis hallituspuolueet poistivat tästä mietinnöstä. [Kimmo Kiljunen: Miksi?]

Yhtä lailla on syytä todeta, että yli kolmasosa työssäkäyvistä asumistuen saajista tulee menettämään asumistuen kokonaan näiden leikkausten seurauksena, sekä se, että syy, minkä takia asumismenot ovat kasvaneet, on, aivan kuten täällä todettiin, kokoomuslaisen ministerin Sanni Grahn-Laasosen päätös siirtää opiskelijat yleisen asumistuen piiriin. Esimerkiksi Valtiontalouden tarkastusvirasto lausui valiokunnallemme, että ”yleisen asumis-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

tuen menot eivät kuitenkaan ole voimakkaasti kasvaneet sen jälkeen, kun opiskelijat siirrettiin opintotuen asumislisältä yleisen asumistuen piiriin”. [Krista Kiuru: Lukee mietinnössä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

18.42 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen todella huolissani perheistä. Ryhmäkansliamme selvitystyön mukaan koko maassa olisi 600 kohtuuhintaista asuntoa nelihenkiselle perheelle. Ajatelkaa, siis 600. Tämä on järkyttävää. Jopa mietin, voiko tämä olla totta. Saati sitten, että niistä 600 kohtuuhintaisesta asunnosta joku olisi vaikka sitten sen lapsen päiväkodin, koulun vieressä, harrastusten tai opintojen lähellä tai edes samassa kunnassa. Asumismenot ylittyvät nyt melkein 57 000 perheellä, vuokra-asuntoja ei riitä edes joka viidennelle. Ja on kyllä kohtuutonta lapsille, joskin aikuisillekin, mutta erityisesti ajattelen aina lapsia. He joutuvat todellakin muuttamaan tutusta asunnosta kenties kauas kavereista, tutusta päiväkodista, koulusta ja opiskelupaikasta. Se on kohtuutonta. Se on todellakin kohtuutonta.

Yhteydenottoja on tullut myös heiltä, jotka asuvat omistusasunnossa mutta eivät saa esimerkiksi asuntoa myydyksi ja joutuvat sen vuoksi ongelmiin.

Viidennes kahden lapsen perheistä menettää [Puhemies koputtaa] tuen kokonaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pidetään kuitenkin vaan minuutin mittaisia. — Seuraavaksi edustaja Perholehto.

18.44 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ajattelin kommentoida. Edustaja Laiho viittasi tuolla ympäristövaliokunnan mietintöön, ja itse kun siellä lausunnon käsittelyssä olen ollut mukana ja valiokunnassa istun, niin pidin aika erikoisena näitä nostoja, joita tässä edustaja teki. Nimittäin samaan aikaan ympäristövaliokuntahan on muun muassa tehnyt muunkinlaisia huomioita, kuten että nämä muutokset, joita hallitus esittää, eivät vaikuta vuokratasoon, nämä lisäävät riskiä maksuvaikeuksiin, vuokravelkoihin ja häättöihin. Valiokunta korosti asumisneuvonnan roolia, jota niin ikään hallitus on leikkaamassa. Lisäksi siellä todettiin myös kiinnostavasti, että esimerkiksi asumistuki ei yksin muodosta kannustinongelmaa. Lisäksi korostettiin leikkausten osa-aikatyön kannustimien heikentävää vaikutusta, nostettiin esiin riski työvoiman saatavuuteen liittyen erityisesti kasvukeskuksissa, isoimmissa kaupungeissa. Joten ehkä toivoisin, että jatkossa kun täällä siteerataan, niin ei vain toivota, että sen valiokunnan jäseniä ei ole paikalla ja kukaan ei näitä huomaa, vaan että sitten luetaan ihan koko lausunto tai lueta ollenkaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

18.45 **Ville Väyrynen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minä en tiedä, täyttääkö tämä vasemmiston asettamat kriteerit hallituspuolueen puheenvuorolle, mutta minä nyt kuitenkin sitten pidättäydyn puolustamasta tätä esitystä tuolta pöntöstä.

Tarttuisin tähän yhteen asiaan, mikä täällä on nyt toistunut oikeastaan koko syksyn ja mihin edustaja Nurminenkin viittasi: nämä rikkaille tulevat veronalennukset, joka on tosiaan se 60 miljoonaa euroa vuodessa. Kun jossain toisessa puheenvuorossa puhuttiin siitä,

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

että ei osallistuta talkoisiin, niin jotenkin minä tavallaan sitäkin retoriikkaa vierastan. Ensinnäkin se taitaa olla kolmisen prosenttia työntekijöistä, jos puhutaan siitä rikkaasta, yli 100 000:n tuloluokasta, ja sieltä tulee neljännes verokertymästä joka tapauksessa, joten minä vähän vierasta ajatusta, että he eivät osallistu talkoisiin. Toinen asia tässä on, että kyseessä on 2011 säädetty [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] ylimääräinen kahden prosentin vero sen entisen kertymän, entisen progression päälle, eli käytännössä sitä nyt lievennetään. Tietyllä tavalla tämäkin on osa tätä poliittista mielikuvamarkkinointia, minkä minä ymmärrän, mutta kyllä he talkoisiin osallistuvat. — Kiitos. [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kyllönen.

18.46 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtajan puheenvuorossa asumistuen leikkaus saatiin kuulostamaan oikoteiltä onneen ja takaovelta taivaaseen. Unohdettiin vaan se, että tässä nyt ovat häviöinä ne, jotka eniten saavat asumistukea, eli lapsiperheet, nuoret, yksinhuoltajat ja yksin asuvat pienituloiset. [Krista Kiuru: Työssä käyvät naiset!] Jos mietitään esimerkiksi tätä pääkaupunkiseudun tilannetta, niin mielelläni käyn poliittista keskustelua siitä, miksi on päädytty siihen tilanteeseen, että ihmiset ovat niin pienipalkkaisia, että heillä ei ole enää varaa asua täällä muutoin kuin asumistuen varassa, vaikka kävisivät töissäkin. On mielenkiintoista kuulla, kuka sitten jatkossa tekee täällä pääkaupunkiseudulla ne työt, kun ihmiset ajetaan toisaalle.

Samanaikaisesti, kun se kokonaisveroaste tippuu ja veropohja pettää, niin se teidän hieno tavoitteenne valtiontalouden tasapainottamisesta karkaa käsistä myös. 10 miljardia rahaa katoaa vuoteen 27, kun kokonaisveroasteen putoamista ei yhtään edes yritetä jarruttaa. Että terveisiä kokoomukselle vaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

18.47 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin puhua näistä leikkauksista, ja sen takia onkin harmillista, että joudun toistuvasti käyttämään puheenvuoroja tähän itse prosessiin.

Minun mielestäni edustaja Laihon puheenvuoro toi hyvin esille sen, minkälaista politiikkaa hänen johdolla hallitus harjoittaa. Esimerkiksi kun puhuitte näistä lapsiperheisiin kohdistuvista huojennuksista, mitä valiokunnassa toitte, näistä kertoimista, niin unohditte mainita tämän kappaleen loppuosan, jonka valiokuntaneuvos oli muotoillut tähän virkapohjaan, jonka edustaja Andersson täällä juuri luki. Valiokunnassa te ilmoititte, että tämä lause ei teille käy ja se pitää poistaa, 9—8. Täällä toitte esille ympäristövaliokunnan lausuntoja, ja jos kuuntelin oikein, niin ne olivat juuri niitä lauseita, joita te vaaditte lisättäväksi tähän mietintöön. Mielestäni oli todella hyvä, että edustaja Perholehto toi täällä esille, mikä se kokonaisuus oli myös ympäristövaliokunnan näkökulmasta. En pidä tästä teidän toimintatavastanne, jossa te piilottelette teille epämieluisia faktoja. [Puhemies koputtaa] Jos me käsittelemme näin isoja asioita, niin pitäydytään edes faktoissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Zyskowicz.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

18.49 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun sosiaaliturvaan joudutaan tekemään säästöjä, [Kimmo Kiljunen: Miksi joudutaan?] niin totta kai se vaikuttaa kielteisesti niiden ihmisten toimeentuloon, joihin säästöt kohdistuvat. Ei kai kukaan tällaista voi kieltää. Te kysytte vasemmalla, miksi säästöjä joudutaan tekemään. [Vasemmalta: Ei!] Ettekö te vieläkö tiedä? Minä kerron teille: jos ei tehtäisi säästöjä, niin jatkossa jouduttaisiin sellaisiin säästöihin, joiden rinnalla nykyiset säästöt ovat hyvin pieniä.

Sitten täällä keskustelussa on väitetty, että asumistuen raju leikkaus ei vaikuta lainkaan vuokratasoon. Mistäs te sen tiedätte? Ei sitä voi etukäteen tutkia. [Välihuutoja vasemmalta] Ja minä väitän, että jos meillä esimerkiksi ei maksettaisi asumistukea lainkaan 2 000 miljoonaa vuodessa, niin aivan varmasti vaikuttaisi vuokratasoon, vaikka totta kai markkinatilanne eniten vaikuttaa vuokrien määrään. Jos ei asumistuki vaikuta lainkaan vuokratasoon, niin miksi Kojamon listalleottoesitteessä, kun se meni pörssiin, mainittiin tämä suomalainen asumistukijärjestelmä, jos ei sillä ole mitään vaikutusta Kojamon bisnekseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Berg.

18.50 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Laihon puheenvuoroon, missä hän nosti esille, että asumistuki ei poistuisi kokonaan: Kuten edustaja Andersson tuossa äsken vastasi, niin kuitenkin yli kolmasosan työssäkäyvistä arvioidaan tippuvan kokonaan pois yleiseltä asumistuelta. Sen lisäksi, kuten tässä esityksessä selkeästi tuodaan esille, omistusasumisesta ei makseta tukea enää lainkaan — niin ettei se nyt ihan pidä paikkaansa, ettei se kokonaan poistu.

Sitten mitä tulee omistusasunnoissa asuviin yleisen asumistuen saajiin, niin 40 prosenttia näistä on tosiaan lapsiperheitä. Se tuolla mietinnössä lukee, mutta sitten sieltä äänestystuloksella haluttiin poistaa seuraava virke: ”Hallituksen esityksessä ehdotetut lapsiperheitä koskevat helpotukset eivät helpota omistusasunnoissa asuvien lapsiperheiden asemaa, koska heiltä loppuu asumisen tuki kokonaan.” [Puhemies koputtaa] Tämä äänestyspäätöksellä haluttiin poistaa [Puhemies koputtaa] mietinnöstä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Pekonen.

18.51 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä edustaja Zyskowicz, ette te joudu leikkaamaan asumistuesta, te haluatte leikata asumistuesta. [Vasemmalta: Juuri niin!] Te olette hokeneet täällä koko syksyn, että teidän on pakko leikata. Te hoette täällä valtion heikkoa taloustilannetta, teidän on pakko leikata. Samaan aikaan te kevennätte kaikista rikkaimpien verotusta. Tämä on arvovalinta, ettekä te häpeä puolustaa sitä, että tämä on teidän arvovalintanne.

Arvoisa puhemies! Edustaja Laiho, te tuossa omassa puheenvuorossanne totesitte myös, että teidän on pakko leikata asumistuesta kaikista heikoimmassa asemassa olevilta, jotta vahva valtiontalous sitten hyödyttää kaikista heikoimmassa asemassa olevia. Eikö tämä nyt ole sitä kuuluisaa hölmöläisen peiton jatkamista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

18.52 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa edustaja, te sanotte, että mikään pakko ei ole tehdä sosiaaliturvaan säästöjä, koska rikkaiden verotusta kevennetään. [Kimmo Kiljunen: Kyllä!] Otetaan nämä summat nyt vielä kerran. Tämä hyvätuloisiin kohdistuva erityinen solidaarisuusveron alarajan nosto kustantaa valtiolle veronsaajana noin 60 miljoonaa euroa. Miten te tällä 60 miljoonalla eurolla, edustaja Pekonen, [Aino-Kaisa Pekonen: Onko pakko tehdä?] kompensoisitte noin 1 500 miljoonan euron sosiaaliturvasäästöt? Kertokaa nyt se vasemmistoliittolainen matematiikka, jolla nämä menisivät päittäin.

Sitten täällä on puhuttu valiokunnan käsittelystä. En ole mukana, mutta sen tiedän entisenä valiokuntapuheenjohtajanakin, että viime kädessä valiokunnan puheenjohtajan velvollisuutena on huolehtia siitä, että työ etenee asianmukaisesti ja oikeassa järjestyksessä. Sitten täällä ihmetellään, että valiokunnassa on äänestetty mietinnön teksteistä, se on kuulemma sensuuria. Mistä lähtien? Eikös se ole ihan oikein, että valiokunnan mietinnön teksti vastaa enemmistön kantaa? Pitäisikö sen vastata vähemmistön kantaa? [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, nyt sitten otetaan viisi kappaletta vielä, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan, ainakin joksikin aikaa. Eli nämä viisi kappaletta ovat edustaja Heinäluoma, seuraavaksi Pitko, sitten Lindén ja sitten Laiho ja Kiuru. — Eli Heinäluoma.

18.54 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz viittaa täällä vanhentuneisiin tietoihin, kun hän väittää, että näillä asumistuen leikkauksilla olisi vaikutusta vuokriin. Näinhän ei ole, ja hallitus on itsekin todennut tämän ja muuttanut omaa käsitystään, kun toi hallituksen esityksen eduskuntaan. Ja ministeri Grahn-Laasonen on myöskin muuttanut perusteluitaan: hän on kertonut sen, että tämä on säästölaki. [Ben Zyskowicz: Totta kai se on!] Ei tällä haeta muutoksia markkinaehtoisin vuokriin.

Mutta mitä tämä tulee tekemään? Tämä asumistuen leikkaus tulee pahentamaan työvoimapulaa, erityisesti Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla, koska tälläkin hetkellä meillä on valtava pula osaavasta työvoimasta ravintola-alalla, hoitoalalla. Ja valitettavasti tilanne on se, että näiden ihmisten palkka ei riitä nytkään täällä asumiseen ja täällä oleviin vuokriin, [Puhemies koputtaa] joten elinkeinoelämä tulee tästä kärsimään tällä seudulla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Pitko.

18.55 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan kuulemisessa näistä asuntomarkkinoista me keskityimme todella siihen, mikä vaikutus asumistuen leikkauksella on asuntomarkkinoihin. On aika yleinen ymmärrys siitä, että vuokriin se ei tule vaikuttamaan, mutta se tulee vaikuttamaan siihen, missä ihmiset pystyvät asumaan, ja on ollut yksi asumistuen keskeinen elementti, että se on mahdollistanut pienituloisille muuton esimerkiksi työpaikan perässä — tai ihan yleisesti, jos ihminen on halunnut asua vaikka sillä paikkakunnalla, missä hän on asunut aikaisemmin, mutta elämäntilanne on muuttunut.

Nyt tämä tulee johtamaan siihen, että tosi isossa määrin ensi vuoden aikana ihmiset lähtevät etsimään uutta asuntoa. Samanaikaisestihan hallitus nyt leikkaa tästä asumisneuvonasta, ja meillä tulee olemaan aika hätkähdyttäviä lukuja hädöistä, ihmisten maksukyvyn

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

muutoksista ja vaikeuksista ensi vuoden aikana. Tässä on ehkä hallituksella unohtunut miettiä tämä kokonaisvaikutus nimenomaan asuntomarkkinoihin, mistä Zyskowiecinkin tavallaan nosti esille, että kyllähän asumistuella on merkitystä siihen, missä ihminen voi asua. Se ei vaikuta vuokriin, mutta se vaikuttaa siihen, [Puhemies koputtaa] missä ihmiset asuvat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt pitää keskittyä tuohon minuutin katsomiseen, eli pitää vain minuutin mittaisia puheenvuoroja. — Edustaja Lindén.

18.57 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yleensä käytän omaa puheenvuoroa, mutta nyt kyllä siteeraan. Luen aivan lyhyen kirjoituksen, joka julkaistiin kuusi päivää sitten: ”Nykyisen hallituksen päätöksissä on paljon arvosteltavaa, mutta yksi niistä on täysin sietämätön. Useat eri tahot ovat osoittaneet, että hallituksen toimet lisäävät merkittävästi lapsiperheiden köyhyyttä Suomessa. Se, että tietoisesti halutaan vaikeuttaa lapsiperheiden tilannetta, on varma tapa lisätä terveysongelmia, syrjäytymistä ja rikollisuuttakin. Köyhyys on yksilöille toksisen stressin lähde. Toksinen stressi poikkeaa tavallisesta stressistä siinä, että se jättää pysyvät biologiset jäljet ihmisten elimistöön. Erityisesti varhaislapsuudessa koetun toksisen stressin tiedetään vaikuttavan aivojen kehitykseen ja sitä kautta lisäävän lähes kaikkia sairauksien riskiä 2—6-kertaiseksi.”

Kirjoitus jatkuu vielä, ja en lue sitä tässä kokonaan. Kirjoittaja on Turun yliopiston psykiatrian professori emeritus Hasse Karlsson. Eikö tämä puhuttelee lääkärikollegoita siellä oikealla? [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten seuraavaksi on edustaja Laiho, joka on varapuheenjohtajana valiokunnassa.

18.58 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on paljon asioita, mutta joitakin ensin alkuun korjaan. Ensinnä Berg toi esille, että olin sanonut, että ei poisteta, mutta toin esille, että omistusasujilta tämä tuki poistuu mutta olemme porrastaneet sen sen takia, että se olisi kohtuullisempaa. Toinen asia: valiokunnassa ja hallituksen esityksessäkin on tuotu esille, että tämä ei kohdistu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, koska he ovat käytännössä jo toimeentulotuella, [Välihuutoja] ja siihen se ei vaikuta.

Tuon tässä esille vielä lyhyesti yhdestä asiantuntijalausunnasta valiokunnasta, jossa sanotaan: ”Asumistukijärjestelmästä on kasvanut rakenteeltaan automaatti, joka vuokralaisten maksukykyä kaavamaisesti tukemalla vaikuttaa koko markkinaan, nostaa vuokria ja on jo itsessään yksi keskeisimmistä markkinamekanismeista. Kun asumistuen saajien määrä kasvaa ja vuokrataso siksi nousee, kasvaa samalla asumistukea tarvitsevien joukko. Tämä on asumistuen perimmäisten tavoitteiden vastaista.” [Aino-Kaisa Pekonen: Kuka sanoo näin?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä edustaja Krista Kiuru, ja sitten mennään puhujalistalle, missä ensimmäisenä on edustaja Nieminen.

18.59 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Zyskowiecziä siitä, että sekä rivien välistä että suoraan tulee sivallusta tähän suuntaan, mutta sanon suoraan teille, että sellaisessa sirkuksessa, missä asumistuen muutokset käsiteltiin, en

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

voi kantaa niistä vastuuta, kun ne tehdään äänestystuloksin 9—8. Tällainen trumpilainen politiikka, jossa otetaan vain osa tosiasioista huomioon, ei ole minun käsitykseni todellisuudesta. Kyllä eduskunnan salissa 16 vuoden aikana, kun tässä talossa olen ollut, on pyritty asiat esittämään niin kuin ne ovat. Minusta teilläkin on ollut taipumusta tähän, ainakin toistaiseksi. Joten teinä pitäisin kyllä todella tarkkaa huolta siitä, mitä täällä toverista syytätte. Se ei ole asiallista.

Jos nyt käydään läpi näitä muutoksia nopeasti: Ei voitu sanoa, että tämä muutos vaikuttaa lähes kaikkiin helsinkiläisiin tuen saajiin. Työllisyysvaikutuksista käytiin todella pitkä keskustelu. [Puhemies koputtaa] Me ei kuitenkaan poistettu näitä vaikutuksia myöskään siinä, että ei vaikuta vuokratasoon. Paljon muitakin muutoksia tehtiin, [Oikealta: Minuutti!] mutta tämä ei ole tapa toimia tässä talossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten mennään ainakin hetkeksi aikaa puhujalistalle. — Edustaja Nieminen.

19.00 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puheenjohtaja! [Juho Eerola: Puhemies!] — Puhemies. Korjataan. Anteeksi. — Täällä nyt väännetään rautalangasta edelleen, ja aloitan tämän hyvin alusta. Tässä esityksessä ehdotetaan tosiaan, että yleisestä asumistuesta annetun lain mukaiseen asumistukeen vaikuttavien tulojen vaikutusta kiristetään, tukiprosenttia lasketaan 80 prosentista 70 prosenttiin ja ansiotulovähennyksestä luovutaan. Asumistuen kuntaryhmitystä ehdotetaan muutettavaksi pääkaupunkiseudun lisäksi. Yleinen asumistuki omistusasuntoihin ehdotetaan lakkautettavaksi, ja kansainvälisesti vertaillen se onkin ollut harvinaisen poikkeus. Asumistukea saaneista ruokakunnista pieni prosenttiosuus asuu omistus-, osaomistus- ja asumisoikeusasunnoissa. Tämän esityksen tavoitteena on tosiaan tämän hallituksen hallitusohjelman linjaukset yleisistä asumistukea koskevista, valtiontaloutta tasapainottavista toimista sekä hillitä asumistukimenojen kasvua. Asumisasuntoihin kohdistuvan asumistuen lakkauttamisen tavoitteena on kohdentaa tukea kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille.

Arvoisa rouva puhemies! Yleisen asumistuen menot ovat vuoden 2022 lopussa olleet 1 565 miljoonaa euroa. Kesäkuussa 2023 asumistukea maksettiin 383 361 ruokakunnalle, ja näistä yli 95 prosenttia ruokakunnista asui vuokra-asunnossa ja 16 860 ruokakuntaa omistusasunnossa. Yleiset asumismenot ovat kasvaneet vuodesta 2015 lähtien, yleisestä asumistuesta annetun lain kokonaisuudistuksen jälkeen, ja tosiaan opiskelijoiden siirtyessä yleisen asumistuen piiriin vuoden 2017 alusta. Työllisyys parantaa tilannetta, jolloin asumistuen maksaminen on vähentynyt. Suhteellisesti eniten se vaikutti vuonna 2022 kahden huoltajan lapsiperheiden asemaan positiivisesti. Asumistukea saavien suurin ryhmä ovat nuoret ja opiskelijat, ja näihin on luvattu ratkaisuja. Siksi hallituksen tavoitteena onkin parantaa suomalaisen elintasoja työllisyyden kautta, kääntää Suomen talous kestäväan kasvuun ja kääntää hyvinvointia uhkaava velkaantumiskehitys. Esitys tasapainottaa valtiontaloutta vuositasolla 308 miljoonalla eurolla ja hillitsee asumistukimenojen voimakasta kasvua. Suomen talouden suhteellinen velkaantuminen on paisunut muita Pohjoismaita nopeammin jo noin 15 vuotta. Suomen julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on kasvanut vuoden 2008 alle 35 prosentista jo yli 70 prosenttiin, mutta tämä kehitys ei näytä huolettavan oppositiossa, ei se, että pienipalkkainen duunari kantaa jo mahdotonta ja kasvavaa huoltosuhdekuormaa heikentäen heidän työstään saamaansa toimeentuloa.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tavoitteena on Suomi, jossa hyvinvointiyhteiskunnan tärkeimpien palveluiden rahoitus on turvattu myös tuleville sukupolville. Uskon, että on selvää, että asumistukiudistusta tarvitaan tässä maassa. Asumistukien määrät kasvavat, ja ne eivät kohdennu oikein. Järjestelmässä on myös väärinkäytösten mahdollisuuksia. Asumistukia valuu kohteisiin, jotka tekevät muun muassa vuokratyöntekijästä. [Vasemmalta: Kertokaa esimerkkejä!] On niin, että tuki on jo osa toimeentuloa, ja tämä ei liene tarkoitus. Toimeentulon tulisi olla jotain muuta kuin etuuksia, ja siihen meidän tulee kannustaa, tukea ja etsiä muita ratkaisuja, työllisyyttä ja työpaikkoja ja veropolitiikkaa. Meidän on vastuullisena hallituksena turvattava, että asumistukea saavat myös tulevaisuudessa ne ihmiset, jotka ovat sen tarpeessa. Siksi niiden, jotka pystyvät osallistumaan yhteiskunnan taakanjakoon, on se tehtävä, eikä kaiken voida olettaa enää olevan yhteiskunnan vastuulla, koska maksajat vähenevät. Tuen pitää olla mahdollisimman vähän eriarvoistava, jolloin myös Helsingissä tulee siirtyä samaan tasoon kuin muualla Suomessa. On hyvin ikävää, että Helsingissä lähes kaikki asumistukea saavat ylittävät enimmäisasumismenot. Tämä kertoo monista rakenteellisista ongelmista, joita hallitus pyrkii ratkaisemaan tulevilla kaudella. [Anna Kontula: Esim. miten?]

Arvoisa rouva puhemies! Jokainen talous sopeuttaa, kun se sakkaa. Niin joutuu tekemään myös valtio. Valtiontalous ei ole kestävällä pohjalla. On etsittävä vaihtoehtoja ja tehtävä valintoja. Olemme hyvinä aikoina lisänneet palveluja ja etuuksia, joihin meillä ei ole enää varaa samoin kuin ennen. On katsottava kokonaisuutta, jossa koko ajan vähenevä ja jaettava kakku ei enää riitä. Vaatimusten lisäksi pitäisi olla realistisia vaihtoehtoja. Millä tämä kaikki maksetaan ja etenkin pidetään niistä heikompitasoisista samalla huolta? [Mati-Mäkinen: Leikkaamalla heiltä!] Hallitus on uudistamassa etuusjärjestelmiä, joiden sisältöä ja jakoperiaatteita pohditaan uudelleen monin kohdin. Joskus on uudistuttava, joskus joutuu tekemään valintoja näiden johdosta. On siis syytä etsiä ratkaisuja eikä ainoastaan surkutella tilannetta, johon olemme joutuneet niiden päätösten ja toimien johdosta, joihin valtiontalous on nyt ajettu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

19.06 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Oikein mukavaa tulla tänne jatamaan oikeastaan tuosta edellisestä puheenvuorosta. Nimittäin työllisyydestä ja taloudesta kun puhutaan, niin se sopii kuin nenä päähän tämän asumistukikeskustelun kanssa.

Suomessa oli nimittäin viime vuonna enemmän osa-aikaisia työntekijöitä kuin ikinä: yli 400 000 ihmistä, oman alansa ammattilaista, ja määrä kasvaa yhä, sen on arvioitu nousevan ihan pian puoleen miljoonaan. Monille heistä ja muutenkin pienipalkkaisissa duuneissa urastaville ihmisille asumistuki on nimenomaan se tuki, joka on mahdollistanut, että elämiseen riittämättömästä palkasta huolimatta he ovat voineet osallistua työmarkkinoille. Etenkin ruuhka-Suomessa ja suuremmissa kaupungeissa mutta myös isossa osassa seutukuntiakin, esimerkiksi myös kotikaupungissani Hyvinkäällä, asumistuki on monelle pienipalkkaiselle ainoa tae siitä, että he voivat asua vähänkään järjellisen matkan päässä työpaikastaan, että heillä on vähäisinkään kannustin ottaa vastaan myös heikommin palkattua tai osa-aikaista työtä.

Minä ajattelen, että heilläkin on oikeus rakentaa elämää niin, että voi luottaa, että työnteke kannattaa, että myös pienipalkkaista tai osa-aikaista työtä kannattaa aina ottaa vastaan, että aktiivisuudesta työmarkkinoilla ei rankaista siten, että asumisolosuhteista tulee

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

aivan mahdottomat. Tästä periaatteesta olisi tärkeää pitää kiinni paitsi inhimillisten syiden vuoksi myös siksi, että kukaan ei tässä maassa hyödy politiikasta, joka kiihdyttää asuinalueiden eriytymistä sellaisiksi rikkaiden lintukodoiksi ja köyhien kaupunginosiksi, tai siitä, että ihmiset joutuvat pakkomuuttamaan voidakseen pitää katon päänsä päällä.

Arvoisa puhemies! Se, että köyhyysrajalla eläviltä tai pienipalkkaisilta ihmisiltä, kuten taiteilijoilta tai sote-, kasvatust-, palvelualoilla työskenteleviltä ihmisiltä ja opiskelijoilta, leikataan merkittävä siivu toimeentulosta, ei poista asumistuen tarvetta, se ei lisää työnteon kannusteita eikä se ainakaan johda automaattisesti kokoaikaiseen työllistymiseen. Päinvastoin esimerkiksi suojaosan poistaminen vaikeuttaa pienituloisen työssäkäyvän toimeentuloa ja esimerkiksi poistaa osatyökykyiseltä, muutamana päivänä viikossa työhön kykenevältä taloudellisen kannustimen tehdä sitäkin pientä määrää työtä, mihin hän kykenisi, mistä hän motivoituisi ja mikä auttaisi pysymään yhteiskunnassa mukana.

Puhemies! Tällä asumistukiesityksellä siis paitsi vaikeutetaan monien työssä käyvien arkea ja heikennetään työnteon kannustimia myös sysätään 15 000 kotitaloutta toimeentulotuelle. Se, jos mikä, on tässä hallituksen ehdotuksessa järjenvastaista. Nimittäin paineet täydentävän ja ehkäisevän tuen myöntämiseksi kasvavat, riippuvuus aivan viimesijaisesta, kaikista byrokraattisimmasta ja eniten kannustinloukkuja sisältävästä sosiaaliturvan muodosta lisääntyy. Se ei yksinkertaista järjestelmää, kuten täällä on yksinkertaista järjestelmää tänäänkin oikealta peräänkuulutettu, vaan se tekee siitä aiempaa tehottomamman.

Kaikille varmasti on käynyt selväksi, että Orpon—Purran hallitus haluaa leikata kaikilta, paitsi paremmin toimeentulevilta, mutta sitä minä en ymmärrä, että kun täällä jatkuvasti puhutaan työllisyydestä, täällä jatkuvasti puhutaan taloudesta, niin tämän hallituksen tavoitteena voi olla työllistää enemmän, mutta tosiasiassa sen politiikka ei työllisyyden nimissä toimi. Se ei edistä työllisyyttä, se vähentää pienipalkkaisten ja osa-aikaista työtä tekevien ihmisten kannustimia tehdä töitä. Ja jos katsotaan viime vuosilta Suomen työllisyysasteen nousua, niin se nimenomaisesti selittyy pitkälti tällä osa-aikatyöllä. Toden totta, on varmasti niin, että kun näitä kannustimia heikennetään esimerkiksi asumistuen leikkauksilla, kohtuuhintaisen asumisen alarajalla, niin aivan varmasti tällä on työllisyysvaikutuksia, mutta ne eivät suinkaan ole positiivisia, vaan ne ovat päinvastoin negatiivisia.

Arvoisa puhemies! Kun vielä keväällä kokoomus vaalipuheissa väitti yleisen asumistuen leikkauksen hillitsevän vuokrien nousua ja parantavan työllisyyttä, niin oletan, että näiden viime päivien keskustelujen myötä kaikille on tullut selväksi, että näin ei tule tosiasiassa tapahtumaan. Tämä on puhdas säästötoimi, tämä on pienituloisten, tämä on köyhien ihmisten kuritustoimi, joka vaikuttaa aivan tavallisten, työssä käyvienkin ihmisten arkeen. Se, mitä se kuitenkin tekee, on, että se lisää köyhyyttä, ja se on asia, josta olen erityisen pahoillani, olen erityisen huolissani. Nimittäin 167 000 lasta, niin moneen lapseen Suomessa tämä asumistuen muutos vaikuttaa pienentäen lapsiperheiden käytössä olevia tuloja ja lisäten lapsiperheköyhyyttä. Jo pelkästään Helsingissä 1 000 yksinhuoltajaa tippuu jatkossa kokonaan asumistuelta. Oikeastaan on mahdotonta ymmärtää, mistä tämänkaltaisen politiikka kumpuaa ja ennen muuta, mistä hyväksyntä tämänkaltaiselle politiikalle kumpuaa.

Aivan lopuksi, puhemies! Yksikään hallitus ei Suomessa ole 2010-luvulla tai sen jälkeen onnistunut merkittävästi vähentämään lapsiperheköyhyyttä, mutta täytyy kyllä sanoa, että tämä hallitus on varsin hyvällä matkalla ehdolla ryhmäksi, joka tekee kyllä lapsiperheköyhyyden lisäämisen Suomen ennätyksen.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kemp-
pi.

19.12 **Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Asumistukileikkaus on mittaluokaltaan raju. Yleisen asumistuen kustannukset ovat kasvaneet menneiden vuosikymmenien aikana yli kaksinkertaisiksi, noin 1,6 miljardiin euroon — tähän on vedonnut myös hallitus tänään. Siksi myös keskusta ajattelee, että tässä julkisen talouden vaikeassa tilanteessa yleisen asumistuen kustannuksia on hillittävä. Säästöt tulee kuitenkin toteuttaa niin, etteivät ne kohdistu kohtuuttomalla tavalla, että ne ovat oikeudenmukaisia. Arvon hallitus, nämä säästöt asumistukeen eivät ole oikeudenmukaisia. Nyt näin ei ole, ei kertakaikkisesti ole. Hallituksen päätös vähentää asumistukimenoja lähes 400 miljoonalla tulee lisäämään yli 77 miljoonalla toimeentulotuen tarvetta. Se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kuntien kukkarolle mennään, kuntien kustannukset kasvavat. Tämä asumistuen leikkaus tulee siis suomalaisille kalliiksi.

Keskusta esittää inhimillisempää mallia, joka säästää lapsiperheet ja omistusasujat kohtuuttomilta leikkauksilta sekä kohtuullistaa leikkausta myös muille asumistuen saajille. Vähävaraisia omistusasujia ei saa heittää tämän tuen ulkopuolelle. Keskusta esitti vastalauseen ja vaihtoehdon hallituksen kohtuuttomille asumistukileikkauksille jo valiokunnassa, ja teemme sen uudestaan täällä salissa pykälien kera.

Tämän lain seurauksena asumistuki voi heikentyä lapsiperheissä yli 300 eurolla kuukaudessa ja omistusasunnoissa yli 1 000 eurolla kuukaudessa. Lapsiperheiltä ei voi leikata näin matalan syntyvyyden maassa. Se on lyhytjänteistä ja johtaa lapsiperheköyhyyden pahenemiseen, niin kuin valiokunnassakin on kuultu. Nämä leikkaukset tulee perua. Merkittävä osa lapsiperheiden vanhemmista on töissäkäyviä, eikä heillä kaikilla ole mahdollisuutta lisätä perhetilanteesta johtuen töissäkäyntiä. Keskusta katsoo, että lapsiperheisiin kohdistuva asumistuen leikkaus on kohtuuton. Keskusta myös edellyttää, että hallitus seuraisi lapsiperheköyhyyden vaikutuksia, tai lähinnä sen määrää, Suomessa tämän asumistukileikkauksen jälkeen. Nimittäin valiokunnassa on esitetty uskottavia laskelmia siitä, että lapsiperheköyhyys pahenee lähes tuhannella lapsella per maakunta.

Asumistuki on todettu ongelmalliseksi myös esimerkiksi eroperheiden kannalta nykymuodossaan, sillä lapsella voi olla vain yksi osoite. Kansaneläkelaitoksen selvityksen mukaan tämä on johtanut tilanteeseen, että kaikilla lapsilla ei ole oikeutta vanhempiinsa. Keskusta pitää siksi tärkeänä, että vanhempien kukkaro ei muodosta estettä vanhemmuudelle. Siksi keskusta on esittänyt jo valiokunnassa, että hallitus selvittäisi vuoroasumisen huomiointia asumistuessa. Tulemme tekemään tästä myös lausuman.

Myös omistusasujien leikkaaminen pois tuen piiristä on selvä virhe. Hallitus olisi poistanut asumistuen omistusasujilta jo syyskuun alusta, mutta saimme valiokunnassa lykättyä sitä neljällä kuukaudella. Sitä pidän hyvänä suuntana. Vetoan kuitenkin hallitukseen: perukaa tämä tuen räikein leikkaus, joka osuu erityisesti monilapsisiin perheisiin ja esimerkiksi niihin ikäihmisten ja vammaisten ihmisten koteihin, joihin on tehty tilanteen vaatimia muutostöitä — vuokramarkkinaa ei kertakaikkisesti ole. Suomessa on tällä hetkellä useita alueita, joilla on vain vähän vuokra-asuntoja. Erityisesti isoja perheasuntoja on vaikea löytää näiltä markkinoilta, ja erityisesti pienillä paikkakunnilla markkinat usein puuttuvat. Hiljentyneessä asuntomarkkinatilanteessa omistusasunnon myyminen voi myös olla mahdotonta. Ei ole kenenkään etu, että asuntoja myydään pilkkahintaan syrjäseuduilla ja sitten pakkomuutetaan vuokralle, pahimmillaan oman kunnan rajojen ulkopuolelle.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Koska asumistuen leikkaus tulee heikentämään myös opiskelijoiden etuuksia kohtuuttoman paljon, keskusta tekisi huomattavan korotuksen opintorahan tasoon, jotta päätoiminen opiskelu mahdollistettaisiin ja kannusteet pystyttäisiin turvaamaan jokaiselle opiskelijalle elämänmittaiseen oppimiseen. Se sisältyy myös meidän vaihtoehtobudjettiimme.

Vetoan teihin lopuksi: lopettakaa kuntien kuritus. Esitetyt muutokset lisäävät hallituksen esityksen mukaan, hallituksen oman esityksen mukaan, kuntien menoja arviolta 20 miljoonan euron arvosta vuonna 2026 ja arviolta 38,6 miljoonaa euroa vuodesta 2027 eteenpäin — siis melkein 40 miljoonalla eurolla kunnille lisää maksettavaa vuodesta 2027 eteenpäin. Keskusta pitää huolestuttavana kuntien harteille heitettäviä kustannuksia ja vaatii niiden huomioonottamista hallituksen budjeteissa. Kuntatalouteen kohdistuu jo tällä hetkellä merkittäviä uhkia hallituksen muiden päätösten seurauksena.

Keskusta ehdottaa lakiin useita pykäläehdotuksia. Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvä lakiehdotus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

19.18 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ei näytä tunnistavan, että kaikki omakotitalossa asuvat eivät ole hyvätuloisia. Osalla heistä oma koti on ainoa varallisuuden muoto. Asunnon arvo saattaa olla myös esimerkiksi sen sijainnin vuoksi niin alhainen, että omistusasunnossa asuminen on selkeästi edullisin mahdollinen asumismuoto.

Suomessa on tällä hetkellä useita alueita, joilla on tarjolla hyvin vähän vuokra-asuntoja. Erityisesti isoja perheasuntoja voi olla hyvin vähän tarjolla. Omistusasunnon myyminen on ollut samoilla alueilla jo pidempään hidasta, mutta erityisesti tämänhetkisessä hiljentyneessä asuntomarkkinatilanteessa se voi olla jopa lähes mahdotonta. Osa omistusasujista voi joutua asumistuen lakkautuksen jälkeen myymään pakkoraossa kotinsa tappiolla ja muuttamaan vuokralle, jolloin heidän saamansa asumistuki voi jopa kasvaa nykyisestä. Erityisen vaikeassa tilanteessa tulevat olemaan ne omistusasunnossa asuvat, tällä hetkellä asumistukea saavat pienituloiset perheet, joiden asumisen tarpeet poikkeavat tavanomaisesta joko suuren perhekoon tai esimerkiksi jonkun perheenjäsenen vamman tai sairauden vuoksi, jota varten nykyiseen kotiin on tehty merkittävästi kotona asumisen mahdollistavia muutostöitä. Heidän voi olla hyvin vaikea löytää perheen tarpeisiin sopivaa vuokra-asuntoa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämien asumistuen muutosten vaikutustenarviointi on ollut puutteellista. Se ei ole huomioinut laajojen sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutuksia riittävästi, ja vaikutustenarvioiden käyttö lakimuutosten valmistelussa on ollut korkeintaan jälkikäteistä. Orpon—Purran hallitus on tehnyt päätökset asumistuen ja muun sosiaaliturvan leikkauksista jo hallitusneuvotteluissa. Käytännössä kaikki leikkaukset on toteutettu siellä sovitulla tavalla, eikä harkintaa toteutustavoista ole ilmeisesti tehty. Vaikutusarviot on laadittu tosiasiallisen päätöksenteon jälkeen, eikä niillä näytä olleen juurikaan vaikutusta lopullisiin lakiehdotuksiin. Sosiaaliturvaleikkausten kokonaisvaikutusten arviointi valmistui vasta lopullisten lakiehdotusten jättämisen yhteydessä, joten sillä ei ole voinut olla vaikutusta hallituksen päätöksentekoon. Lyhyistä valmistelu- ja lausuntoajoista johtuen myöskään kansalaisjärjestöillä tai julkisella keskustelulla ei ole ollut mahdollisuutta pureutua lakiehdotusten vaikutuksiin riittävällä tavalla.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Arvoisa puhemies! Vallitsevassa julkisen talouden vaikeassa tilanteessa yleisen asumistuen kustannuksia on hillittävä ja niistä on etsittävä merkittäviä säästöjä. Säästöt tulee kuitenkin toteuttaa niin, etteivät ne kohdistu kohtuuttomalla tavalla tai heikennä minkään ihmisryhmän tilannetta niin, että heidän lähtökohtainen pärjäämisensä arjessa vaarantuu.

Kertaan vielä: Keskustan mielestä lapsiperheiden asumistukea ei tule leikata, vaan se tulee säilyttää nykyisellä tasollaan. Omistusasujat on pidettävä asumistuen piirissä, ja opiskelijoihin kohdistuvaa asumistuen leikkausta tulee kompensoida opintorahan tason korotuksella.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kempin tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

19.22 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa rouva puhemies! Valtiontaloutta on pakko sopeuttaa. Ensi vuonna talousarvio on yli 11 miljardia alijäämäinen, joka kahdeksas euro otetaan Suomen budjettiin velaksi. Myös EU-komissio on huolissaan Suomen taloudesta, talouden alijäämästä ja kilpailukyvyistä. Hallitus on sitoutunut siihen, että suhteellinen velkaantumisen kasvu saadaan pysäytettyä. Tämän vuoksi hallitus on sitoutunut VM:n esittämään 6 miljardin sopeutukseen hallituskauden aikana. Tästä 4 miljardia on menosopeutuksia ja 2 miljardia rakenteellisia uudistuksia. Tavoitteena on tehdä päätöksiä, joilla saadaan 100 000 uutta työpaikkaa hallituskauden aikana.

Asumistukimenot ja asumistuen saajien määrä ovat kasvaneet merkittävästi viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana. Vuoden 2022 lopulla yleisen asumistuen saajia oli lähes 400 000. Määrä on yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Vuonna 2010 yleisen asumistuen kustannukset olivat noin 530 miljoonaa, viime vuonna kustannukset olivat 1,5 miljardia. Tähän ovat osaltaan vaikuttaneet lakimuutokset, joilla esimerkiksi opiskelijat otettiin yleisen asumistuen piiriin.

Nyt käsiteltävän lakiesityksen tavoitteena on tasapainottaa valtiontaloutta. Muutosten etuusmenoja vähentäväksi vaikutukseksi on toimeentulotukimenojen kasvu huomioiden arvioitu noin 308 miljoonaa euroa vuodessa. Voimaantulovuonna 2024 vaikutukset ovat vähäisemmät.

Omistusasumisen tukeminen asumistuen kautta on kansainvälisesti vertaillen erikoisuus. Omistusasunnon asumismenoihin maksettiin vuonna 2023 asumistukea 17 000 ruokakuntaan. Keskimäärin tukea maksettiin viime vuonna 242 euroa. Sopeutumisan lisäämiseksi valiokunta on mietinnössään siirtänyt omistusasujien asumistuen poiston voimaantuloa tulemaan voimaan 1.1.2025, kuten perustuslakivaliokunta suositteli.

Kyseessä on siis valitettava säästölaki, jonka valmistelussa on pyritty ratkaisuun, jossa tukea suunnataan kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille ruokakunnille. Kun hallituksen päätösten yhteisvaikutuksesta tässä salissa usein puhutaan, unohdetaan siellä monesti päätösten työllisyyttä lisäävät vaikutukset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen.

19.26 **Merja Kyllönen vas:** Arvoisa rouva puhemies! On hyvä huomata, että kollegat ovat yhtä uskossaan väkeviä kun itsekin olen. Sen takia tulin tänne jälleen kerran muistutamaan siitä, että siinä missä on tehty arvovalinta leikata kaikkein heikommassa asemassa olevilta, niin on tehty myöskin arvovalinta olla puuttumatta siihen meidän verotasomme

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

laskuun, mikä tulee tapahtumaan tarkastelujaksolla 22—27, mikä tarkoittaa sitä, että nämä edellisen kollegan esille nostamat säästöt eivät johda mihinkään valtiontalouden tasapainotukseen, kun kokonaisveroaste tippuu ja se tarkoittaa sitä, että meidän verotulot pienevät tarkastelujaksolla 22—27 sen 10 miljardia euroa. Eli tavallaan tehdään arvovalinta, joka ei johda edes siihen lopputulemaan, mitä sillä haetaan. Mutta sen vuoksi, vaikka se kaikuivat kuuroille korville, niin jatkan vasemmistoliiton eduskuntaryhmän saamien viestien lukemista.

”Oikeus asumistukeen päättyisi niiden leikkausten myötä. Mikäli tämä toteutuu, joudun hakemaan toimeentulotukea selvittääkseni asumismenoista. Olen osa-aikatyötä tekevä yksinhuoltajaäiti. Kokoaikatyö ei ole vaihtoehto oman perussairauden ja erityistä tukea tarvitsevien lasten vuoksi. Emme me asuvat kartanossa vaan ihan tavallisessa kerrostaloasunnossa.”

”Yksinhuoltajaisäni kuoli sairauteen nuorena, ja perin hänen asuntonsa, jossa nyt opiskelijana asun. Tuloni koostuvat kuntoutusrahasta, jonka turvin opiskelen, ja asumistuesta. Työssä käyminen opiskelun ohella ei ole minulle mahdollista. On totta, että ilman tätä asuntoa tilanteeni olisi vieläkin kurjempi. Kuitenkin tuloni tippuvat melkein puoleen köyhyyden rajasta Suomessa, ja syön vähäiset säästöni. Monet ystäväni ovat olleet jo vuosia huolissaan vuokrien noustessa ja tulojen tippuessa. Pahimmillaan leikkaukset johtavat siihen, että jotkut ystäväistäni joutuvat luopumaan kodeistaan, mahdollisesti etsimään sijaa ystävien luota, kunnes löytävät asunnon, johon on varaa. On elämäntilanteita, joissa tulojen hankkiminen työtä tekemällä ei ole mahdollista ja taloudellinen kurjuus vain pitkittää ahdingosta nousemista ehkä estäen sen kokonaan.”

”Meille asumistuki on ehdottoman tärkeä. Toimin lapseni omaishoitajana kotona, ja mieheni tekee vartijan työtä. Tulot ovat pienet, ja jos asumistukea leikataan, joudumme vielä suurempaan ahdinkoon.”

”Olen alanvaihtaja, entinen yrittäjä. Opiskelen oppisopimuksella sote-alalle. Kuukausipalkkani on 1 800 euroa, josta jää käteen noin 1 550 euroa. En pärjäisi yksinhuoltajana ilman asumistukea, sillä vuokra kaupungin vuokra-asunnossa sivummalla on 750 euroa kuukaudessa.”

”Olen tällä hetkellä korkeakouluopiskelija, ja leikkaukset vaikuttavat tilanteeseeni hyvin voimakkaasti sekä eriarvoistavasti. Kärsin ahdistuneisuushäiriöstä ja olen neuroepätyypillinen enkä yksinkertaisesti voi tehdä töitä samaan aikaan opintojeni kanssa. Opinnit jo itsessään ovat kovin kuormittavia, saati silloin, jos joutuisin tekemään töitä samalla. Loppuun palaminen olisi taattu, sekä olen varma, etten kykenisi suoriutumaan opinnoistani laisinkaan, jos joutuisin työskentelemään samaan aikaan. Minulla on jo nyt maksettavana aikaisempia opintolainoja, ja näiden nykyisten korkojen aikana taloustilanteeni on äärimmäisen heikko. Ruoan hinta on erittäin korkea, joten jo siitä joutuu pihistelemään, enkä voi syödä terveellisesti, mikä tilanteessani olisi erityisen tärkeää. Asumiskulut ovat tänä päivänä aikaisempaa suuremmat. Hallitus ei voi olettaa, että ihmiset muuttaisivat aina vain halvempaan asuntoon, koska se voi tuoda mukanaan myös ikäviä lieveilmiöitä sekä se saattaa ihmisen hyvin eriarvoiseen asemaan. Joudut asumaan siellä, missä on varaa, etkä siellä, missä voit hyvin. Kaiken kaikkiaan tämä leikkaus on äärimmäisen pöyristyttävä ja loukkaava meitä vähätuloisia kohtaan, jotka kuitenkin yritämme parhaamme oman jaksamisemme puitteissa. Silti jää tunne, ettei se riitä ja on jotenkin huonompi ihminen — hävettää. Pelkään, että joudun ulosottoon, koska lopulta minulla ei ole varaa maksaa arkipäi-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

väisiä laskujani, saati opintolainani. Aina ei voi vaan pihistellä enempää, eivätkä läheskään kaikki kykene elättämään itseään pelkästään työllä.”

”Olen laboratorioalan toisen vuoden opiskelija. Asumistuen leikkaus vaikuttaa merkittävästi toimeentulooni, ja minun on yhä enemmän säästettävä muun muassa ruokalaskuista ja niin edelleen. Leikkaus vaikuttaa myös suoraan mielenterveyteeni.”

”Olen kroonisesti sairas osa-aikatyötä tekevä. Putoaisin vielä tuntuvammin toimeentulotuen varaan — tuki, josta haluaisin kaikista eniten päästä pois. Sieltä pois kampeaminen tuntuu toivottomalta. Tuista suojaosien poistaminen tekee omalta osaltani töiden tekemisestä turhaa. Tietenkään en lopeta töitä, kun se on henkireikäni, mutta lannistavaa, ahdistavaa, väsyttävää kaikin puolin. Korona, energiakriisi, sota, kaikki ovat osuneet köyhyysrajan alapuolella eläviin kaikista pahiten.”

”Asumistuen leikkaamisen jälkeen saisin kuukaudessa tulona alle 900 euroa, koska olen sairauspäivärahan minimiosuudella ja asumistuella. Koska vuokra menee yli 600 euroa, joutuisin hakemaan vuodenvaihteessa todennäköisesti muuta tukea. Tällä hetkellä budjetoin ruokaan 120 euroa kuukaudessa.”

”Asumistukeni loppuu kokonaan. Koska olen työkyvytön yksinhuoltaja, minulla ei ole oikeutta myöskään toimeentulotukeen, koska lukiota käyvä tyttö asuu vielä kotona ja on säästänyt vähän rahaa kesätöistä ja lahjarahoista tulevia opiskeluitaan varten. Joudumme jatkossa elämään tytön säästöillä tai myymään kotimme.”

”Nykyisilläkin tuilla on saanut elää melko niukasti, ja opiskelijana on saanut priorisoida menoja jo ennen inflaatiopiikkiä ja tukileikkauksia. Leikkaukset vaikuttavat minuun ja lähipiiriini niin, ettemme ehkä voi yhdessä tehdä niin paljon, tai ainakaan ei pahemmin kämppää pidemmälle pääse treffailemaan, kun kaikki maksaa ja rahaa ei ole. Olisi myös kivaa, jos voisi joskus syödä monipuolisemmin, kun nyt ei ole varaa ostaa tuoreita ainesosia edes joka viikolle.”

”Heikentäisi jo ennestään vaikeaa toimeentuloa. Opiskelen korkeakoulututkintoa ja olen osa-aikatyössä samaan aikaan. Minun on pakko tehdä töitä, jotta voin rahoittaa elämäni opintojen ajan, ja sen on pakko olla osa-aikaista, koska muuten opintotuen tulorajat paukkuu. Asumistuki täydentää toimeentuloani siten, että en näänny nälkään kuukausittain. Mikäli tukeni lakkautetaan tai sitä leikataan radikaalisti, joudun harkitsemaan koko-aikatyöhön palaamista, jolloin keskeytän opintoni, koska muuten rahat eivät riitä. Opiskelen kasvatusalaa, joten siinä on sitten taas yksi kasvatusalan työntekijä vähemmän työntekijäpuola paikkaamaan.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard.

19.33 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Kun me puhumme hallituksen säästölaeista, toivoisin, että myös hallituspuolueiden edustajat tiedostaisivat, kuinka mittakaavaltaan merkittävien, historiallisesti tarkasteltuna kovien leikkausten äärellä me olemme.

Tämä ei ole se hetki, kun on asiallista vähätellä heidän kokemuksiin, joihin nämä leikkaukset kohdistuvat. Kyse on isosta leikkauksesta pienituloisilta ihmisiltä, ei esimerkiksi työllisyystoimesta.

Tällä esityksellä hallitus tulee lisäämään toimeentulotuen saajien määrää 15 000 kotitaloudella, siirtäen asumisen tuen painopistettä viimesijaiseen toimeentulotukeen. Esitys vaikuttaa 167 000 lapseen, joista iso osa on yksinhuoltajien lapsia. Tällä esityksellä pienennetään lapsiperheiden käytettävissä olevia tuloja ja lisätään lapsiperheköyhyyttä.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Ja mitä tällä esityksellä saadaan? Sillä ei arvioida olevan vaikutuksia työllisyyteen eikä vuokratasoon. Vaikutukset ensin mainitun osalta ovat jopa päinvastaisia. Hallituksen oman esityksen perusteluissa on esimerkiksi arvioitu vaikutusten kohdistuvan tuen tason muutosten osalta muita voimakkaimmin työssäkäyviin. Samassa esityksessä on myös todettu, että pienipalkkaisten töiden osalta kannustimet työllistymiselle jopa heikentyvät.

Valtion velkaantuminenkaan ei vähene, vaan pienituloisilta ilmeisesti leikataan, jotta hyvätulaisia voitaisiin tukea veronalennuksin.

Tämä asumistuen leikkaus, jos mikä, on kiusantekoa pienituloisille, ja kyllä, myös työssäkäyville pienituloisille, joiden asemasta täällä on paljon puhuttu tänäänkin.

Esimerkiksi lapsiperheköyhyydelle hyvin ominainen piirre on, että se liittyy juuri työssäkäyvien vanhempien pienituloisuuteen. Me tiedämme lapsiperheköyhyyden vaikutukset sitä kokeneille. Tiedämme, että lapsiperheköyhyys lisää vaikkapa syrjäytymisriskiä myöhemmin elämässä, silti hallitus osoittaa täydellistä piittaamattomuutta kaikista niistä lapsista, jotka säästölait sysäivät köyhyyteen.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden edustajat eivät valitettavasti ole kovin laajasti täällä tänään läsnä, mutta oikeistolaisen politiikankin kannattajan luulisi olevan kiinnostunut asumistuen leikkaamisen vaikutuksista esimerkiksi työ- ja elinkeinopolitiikkaan isoissa kaupungeissa.

Jos pienituloisten lapsiperheiden ahdinko ei kiinnosta, kuuntelisitte edes kaupunkeja. Esimerkiksi Helsingissä työvoimapula on kriittinen jo nyt. Jo nykyisin meillä on vaikeuksia, sillä pienipalkkaisilla työntekijöillä tulot eivät tahdo riittää asumiseen Helsingissä. Helsingin kaupunki toteaaakin lausunnossaan seuraavaa: ”Helsingissä on suuria vaikeuksia monilla aloilla henkilöstön riittävyyden kanssa. Asumiskustannusten kasvu saattaa edelleen vaikeuttaa henkilöstön riittävyyttä monilla kriittisillä työvoimapula-aloilla, kuten sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla, erityisesti varhaiskasvatuksen osalta. Usein puhutaan, että kaupungit ovat taloudellisen kasvun vetureita. Siksikin tämä esitys on järjenvastainen.”

Arvoisa puhemies! Lopuksi täytyi ihmetellä, millaisella prosessilla hallitus runnoo näitä säästölakejaan läpi. Ensin lyhyt, vain 12 päivän lausuntoaika aiheutti sen, että eri tahojen oli hyvin vaikea arvioida, millaisia tosiasiallisia vaikutuksia näillä leikkauksilla on.

Sitten näimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tilanteen, jonka yhteydessä valiokunnan mietinnöstä poistettiin silkkoja faktoja, jotka eivät hallituspuolueita miellyttäneet. Yksi poistetuista kohdista oli esimerkiksi toteamus siitä, että tämä muutos vaikuttaa lähes kaikkiin helsinkiläisiin asumistuen saajiin. Tämä on fakta, joka johtuu siitä, että lähes kaikki Helsingissä yleistä asumistukea saavat ylittävät jo nykyiset enimmäisasumismenot. Valitettavasti tämän hallituspuolueet halusivat sieltä poistaa.

Tässäkin salissa on keskusteltu siitä, että vaikutuksia on arvioitu puutteellisesti ja jälkijättöisesti. Olemme nähneet ministerien kiemurtelua ja vaikeuksia vastata kysymyksiin, ovatko nämä säästölait kohtuullisia. Mielestäni tässä esityksessä ei ole mitään kohtuullista, ja hallituspuolueidenkin olisi aika myöntää se.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén

19.38 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämät muutokset asumistukikokonaisuuteen ovat karua luettavaa pienituloisten näkökulmasta. Asumistuen leikkaukset kohdistuvat heihin, jotka ovat jo valmiiksi heikossa asemassa. Hallituksen esitys asu-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

mistuen kokonaisuuteen vilisee leikkauksia ja tuen saanti kiristyyksiä. Muutokset koskisivat tuen tasoa, tuloharkintaa, ansiotulovähennystä, kuntaryhmittymistä pääkaupunkiseudulla sekä omistusasunnon asumistukea.

Nykyisessä korkean inflaation tilanteessa on kohtuutonta heikentää juuri pienituloisten, yksin asuvien, opiskelijoiden ja yksinhuoltajaperheiden hyvinvointia. Asumiseen liittyvät heikennykset vaarantavat lasten hyvinvoinnin, kuormittavat perheiden vanhempia ja aiheuttavat epävakautta perheiden asumiseen. Jos ihmisen asuminen vaarantuu, on se riski koko elämän hallinnalle. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi esimerkiksi ulosottojen ja häättöjen lisääntyminen tulee kalliiksi myös yhteiskunnalle.

Järjettömin asiakokonaisuudessa on se, että hallitus sysää ihmisiä lisää viimesijaisen toimeentulotuen piiriin. Tämän tunnistaa hallitus itsekin esityksessään, jossa mainitsee muutosten lisäävän toimeentulotuen menoja vuositasolla yhteensä noin 77,2 miljoonaa euroa. Suunta on täysin väärä. Meidän pitäisi juuri tehdä politiikkaa, jolla ihmisiä nousee pois toimeentulotuen piiristä, ei päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Vaikka lapsi on asumistuen saaja kotitaloutensa kautta eikä varsinaisen tuen kohde, tulisi sosiaalietuuden muutoksissa huomioida myös lasten elämään vaikuttavat näkökulmat. Tällaisia ovat muun muassa asumisen pysyvyys, turvallisuus ja riittävä taso lapsen tarpeista lähtien. Hallitus itsekin toteaa esityksessään muun muassa seuraavaa: Muutokset siis pienentäisivät merkittävästi pienituloisten lapsiperheiden tukea ja siten lisääisivät lapsiperheiden pienituloisuutta. Perheen hyvinvoinnin ja toimeentulon heikentäminen vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja vaarantaa lapsen oikeuksien toteutumisen. Tällä tulee olemaan pitkäkestoisia vaikutuksia lasten ja perheiden hyvinvointiin.

Arvoisa puhemies! Typerintä työllistymisen näkökulmasta on asumistuen suojaosan poistaminen. Suojaosa kannustaa ottamaan pieniäkin työpätkiä vastaan. Suojaosien leikkaus kohdistuu erityisesti pienituloisiin osa-aikatoivia tekeviin, jotka pystyvät työskentelemään vain pieniä määriä tai joilla ei ole tarjolla kuin lyhyitä työkeikkoja. Suojaosat ovat auttaneet myös siinä, että ihmiset eivät niin usein päädy viimesijaisen toimeentulotuen byrokratialoukkuun.

Nykyinen hallitus tavoittelee suojaosan poistamisella kokoaikatyöhön hakeutumisen lisääntymistä, mutta ei esityksessään huomioi sitä, etteivät kaikki ihmiset voi tehdä kokoaikatyötä. Kokoaikaista työtä ei myöskään ole kaikille ja kaikkialla tarjolla.

Suojaosan poisto heikentää erityisesti vammaisten sekä osatyökykyisten ihmisten asemaa, jotka voivat tehdä toimintakykynsä rajoissa vain vähäisiä työtuntimääriä tai joiden työkyky vaihtelee. Invalidiliitto on nostanut esille huolensa hallituksen esittämistä yleiseen asumistukeen tehtävistä muutoksista johtuvista mahdollisista seurannaisvaikutuksista. Monet henkilökohtaiset avustajat tekevät työtä osa-aikaisesti pienellä palkalla, ja nyt alalla vallitsee työntekijäpula. Tämä voi hallituksen esityksen myötä pahentua entisestään, kun hallitus pyrkii ohjaamaan ihmisiä kokoaikatyöhön. Henkilökohtaisen avustajan osalta se ei ole useinkaan mahdollista, mikä voi tarkoittaa ihmisten siirtymistä alalta pois entisestään. Tästä taas seuraa negatiivisia vaikutuksia henkilökohtaista apua käyttävän henkilön elämänlaatuun, mahdollisuuteen käydä töissä ja elää itsenäistä elämää.

Arvoisa puhemies! Esitetyt asumistuen leikkaukset heikentävät perustavanlaatuisesti kouluttautumisen ja päätoimisen opiskelun mahdollisuuksia. Muutokset kohdistuvat erityisesti pienituloisiin opiskelijoihin ja heikentävät heidän toimeentuloaan. Hallitus ensin tulee romuttamaan monen opiskelijan jo matalaa toimeentuloa. Esitys leikkaisi Helsingissä asuvan opiskelijan asumistukea noin 76 euroa kuukaudessa, mikä tekee vuodessa yli

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

900 euroa. Opiskelijoilla on huonommat mahdollisuudet kompensoida leikkauksia ja nostaa omia tulojaan erityisesti pääkaupunkiseudulla. Myös vuokrataso on pääkaupunkiseudulla muuta maata korkeampi, ja kohtuuhintaisista asunnoista on pulaa, joten halvempaan asuntoon muuttaminen ei ole aina mahdollista.

Opiskelijan tilanne on monelta osin muita vaikeampi. Opiskelijalle lähtökohtaisesti ei synny oikeutta perustoimeentulotukeen, sillä opintolaina huomioidaan tulona, vaikka sitä ei tosiasiallisesti nostaisi. Ansiotulovähennyksen poistaminen tekee keikka- tai osa-aikatyön sekä matalapalkkaisen täysipäiväisen työn vastaanottamisesta vähemmän houkuttelevaa opiskelijalle. Asumistuen leikkausten lisäksi hallitus esittää opintotuen indeksikorotusten jäädyttämistä, mikä myös heikentää opiskelijoiden toimeentuloa. Kaikki Suomen toisen ja korkea-asteen opiskelijoita edustavat liitot näkevät, että opiskelijan toimeentulon heikennykset vaarantavat koko yhteiskunnan kannattamia koulutuspoliittisia tavoitteita. Opiskelijoiden toimeentulon heikentäminen ja koulutustason nostaminen ei yhtä aikaa ole konkreettisesti mahdollista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen mukaan omistusasumisen tukemisen lakkauttamisen tarkoitus on kohdentaa tukea kaikille pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille. Hallitukselta unohtuu kertoa kuitenkin se, että myös osaomistusasuntoja asuvien piirissä on pienituloisia. Näillä ruokakunnilla on varallisuutta omistusasunnon muodossa, mutta tämä varallisuuden realisointi ei välttämättä ole mahdollista erityisesti, jos kyse on vanhemmasta asunnosta tai asunto sijaitsee muuttotappioalueella. Tilanne on todellakin kriittinen. Asuntojen myyntiajat ovat pidentyneet, ja taantuvilla alueilla asunnoille ei välttämättä edes ole kysyntää. Omistusasunnosta luopuminen saattaa aiheuttaa pienituloiselle kotitaloudelle myös suhteettoman suuria kustannuksia tuloihinsa nähden.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on valitettavasti ollut niin kiire leikata pienituloisilta, että lainsäädäntötyö on jäänyt puolitiehen. Lainsäädännön arviointineuvosto antoi poikkeuksellisesti lausuntonsa eduskunnalle, koska hallitus ei jäänyt odottamaan edes heidän lausuntoaan. Arviointineuvosto on kiinnittänyt erityisesti huomiota asumistukeen liittyviin lakimuutoksiin, joissa näki olennaisia puutteita. Arviointineuvosto piti selkeänä puutteena sitä, että esitysluonnoksissa ei ole arvioitu riittävästi perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, ja tästä myös sekä perustuslakivaliokunta että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on huomauttanut. Valitettavasti hallitus näistä huomioista huolimatta ei ole palannut näihin arviointeihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

19.46 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Julkisen talouden velkasuhde on omissa lukemissaan verrokkeihin peilattaessa, ja lisäksi suunta, johon kuljemme, on päinvastainen esimerkiksi muihin Pohjoismaihin vertailua tehtäessä. Vuosittain maksettava yleisen asumistuen määrä on noussut reilussa kymmenessä vuodessa 600 miljoonasta eurosta 1 600 miljoonaan euroon eli lähes kolminkertaiseksi. Jos haluamme säilyttää totutun kaltaiset hyvinvointivaltion palvelut, on itsestäänselvää, että asumistukimenot ovat olennainen osa valtiontalouden tasapainottamisohjelmaa.

Seuraavassa lainaan hallituksen esitystä: ”Hallitusohjelman mukaan hallituksen talouspolitiikan painopisteet ovat taloudellinen vakaus, työllisyys, talouskasvu sekä hyvinvointipalvelujen turvaaminen. Ohjelmassaan hallitus sitoutuu julkisen talouden tasapainottamiseen varmistaakseen kansalaisten hyvinvoinnin ja kestävä talouskehityksen.”

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Esityksen arvioidaan vähentävän asumistukimenoja 385 miljoonaa euroa vuodessa, joten se noudattaa edellä mainittua linjaa hyvin johdonmukaisesti, enkä usko sen tulevan kellekään politiikkaa seuraavalle yllätyksenä. Se, että mietintö tulee valiokunnasta ulos hallitusohjelmaa tukien, ei myöskään liene tavatonta. Valiokunnan työtapoja ja siellä käytetyjä keskusteluja ruodin mielelläni, ja itsellenikin olisi niistä kysyttävää. Toivon kuitenkin, että keskustelu käytäisiin ensisijaisesti valiokunnan sisällä. Uskoisin sen ruokkivan keskinäistä luottamustakin paremmin kuin julkinen performanssi. [Välihuutoja vasemmalta] Vielä en ole tällaiseen ehdotukseen törmännyt, joten jään kärsivällisesti odottamaan.

Arvoisa rouva puhemies! Omistusasumiseen myönnettävä asumistuki on kansainvälisestikin harvinaisuus, ja Suomessa 4,4 prosenttia tukea saavista ruokakunnista asuu omistusasunnossa. Yli 95 prosenttia ruokakunnista on siis niitä, joita tuen poistaminen ei koske. Keskimäärin omistusasujille on maksettu tukea 242 euroa kuukaudessa. Mietinnön mukainen porrastus, joka siirtää omistusasujien osalta lain voimaan astumisen vuoden 2025 alkuun, antaa lisää aikaa reagoinnille.

Orpon hallituksen yksi keskeisimmistä tavoitteista on purkaa kannustinloukkuja työn vastaanottamisen suhteen, joten myös suojaosan poisto on linjassa hallitusohjelman kanssa. [Li Andersson: Ei ole!] Osa-aikatyön tekeminen on yhteiskunnassamme tällä hetkellä lisääntymässä. Tämäkin huomioon ottaen on mielestäni kyseenalaista ylläpitää järjestelmää, joka tutkitustikin kannustaa kohdistamaan työntekoa osa-aikaisuutta painottaen. [Välihuutoja vasemmalta]

Yksittäisten anekdoottien varaan ei suurta kuvaa voi rakentaa, vaikka se houkuttelevaa olisikin. Keskimääräisistä vaikutuksista puhuttaessa opiskeleviin ruokakuntiin osuu 76 euron kuukausittainen leikkaus, työtön ruokakunta menettää 73 euroa ja työssäkäyvä 133 euroa. Kahden vanhemman lapsiperhe menettää keskimäärin 140 euroa. Suurin keskimääräinen menetys koskettaa ymmärrettävästi jo mainittua omistusasujien ryhmää. Nämä ovat luonnollisesti merkittäviä rahasummia pienituloiselle, eikä niihin tule suhtautua väheksyvästi. Ne kuitenkin antavat esityksen vaikutuksista kokonaiskuvan kannalta paremman käsityksen kuin ääriesimerkit. Viimesijainen toimeentulotuki jää edelleen turvaverkoksi, vaikka sen käytön lisääntyminen ei missään tilanteessa ole tarkoituksenmukaista.

Vaikutusarvioista, joita on taloudellisten vaikutusten suhteen tehty kattavasti, puhutaan laajalti, kuten kuuluukin. Vielä ennustamista tärkeämpää on todellisten vaikutusten seuraaminen, mihin valiokunta on hallitusta sitouttanut mietinnössään useampaan otteeseen. [Vasemmalta: Korjaustoimi!] Seuranta painottuu myös jo hallituksen esityksessä. Mihin tahansa suuntaa muuttavaan toimeen kuuluu saumattomasti nimenomaan seuranta ja löydöksiin reagointi — muuten millään etukäteisarviolla ei ole merkitystä. Jos millä tahansa lakimuutoksella on kestävästi arvioituja seurauksia, niihin on luonnollisesti reagoitava.

Arvoisa rouva puhemies! Lähtötilanteemme tietävät kaikki. Julkinen talous sakkaa, velkasuhde kulkee väärään suuntaan, ja työn tuottavuus on pohjalukemissa. Nyt tarvitsemme tasapainottavia toimia ja lisää työllisyyttä, jos todella haluamme jatkossakin huolehtia heistä, jotka todella apua kaipaavat.

Lakipaketti on haastava, ja sillä on kiistatta laajoja vaikutuksia. Jos pää laitetaan pensaseen ja jatketaan viivyttelyä, haastavuuskerroin kasvaa taatusti ja vaikutukset ovat entistä laajemmat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Pitko.

19.51 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Tuntuu, että tässä hallituksen politiikassa on unohtunut ihminen täysin ja esillä on pöydällä numeroita. Nämä kohtalot, mitä tässä tulee vielä ihmisille koitumaan näistä leikkauksista, näistä merkittävistä yhtäaikaista muutoksista, tulevat kenties paljastumaan vasta myöhemmin, mutta kyllä huoli on suuri.

Hallitus on tekemässä merkittävää muutosta asuntopolitiikassa. Tämä asumistuen leikkaus, joka on todella merkittävä euromääräisesti, on yksi osa sitä. Hallitus on myös vähentämässä ARA-tuotantoa, mikä tarkoittaa pitkällä tähtäimellä, että itse asiassa niitä vähävaraisille sopivia edullisia vuokra-asuntoja on yhä vähemmän markkinoilla — samalla, kun ihmisillä on yhä vähemmän rahaa käytettävissä asumiseen.

Opiskelijoiden suhteen myös kehoitetaan muuttamaan halvempaan asuntoon, mutta samalla ollaan leikkaamassa merkittävästi erityisryhmien investointiavustusta, mikä tulee johtamaan siihen, että yhä vähemmän on myös opiskelijoille tarjolla edullista asumista. Se tulee johtamaan opiskelija-asumisen tuotannon kääntymiseen laskuun, ja lisäksi se tulee nostamaan opiskelijoiden vuokria.

Sen lisäksi hallitus on myös leikkaamassa tai puolittamassa jopa asumisneuvonnan, jolla on juuri autettu ja jonka tarve on korostunut ja tunnistettu tosi hyvin tässä yhteiskunnassa osana asunnottomuuden torjuntaa. Asunnottomuuttahan on sekä pitkäaikaista että väliaikaista, ja moni ihminen voi tarvita apua aina silloin tällöin, mutta nyt sen saatavuus tulee heikkenemään.

No, merkittävään muutokseen nämä kaikki asuntopolitiikan suunnanmuutokset tulevat johtamaan nyt sitten erityisesti kasvukeskuksissa. Ihmiset joutuvat muuttamaan pois kalliimmilta alueilta. Ihmiset tulevat muuttamaan siis sekä pienempiin asuntoihin että kaupunkien reunoille. No, tällä on tietenkin merkittävät inhimilliset vaikutukset. Kun vaikka perhe joutuu muuttamaan pois omalta alueeltaan, siinä menetetään mahdollisesti lapsen koulupaikka siellä tutussa ympäristössä, harrastusyhteisöt ja vaikka isovanhempien tuki. Jos taas jäädytään asumaan siihen asuntoon, mutta tulot pienenevät, voi se johtaa siihen, että joudutaan vaikka harrastukset lopettamaan, koska käteen jäävä raha pienenee.

Mutta se, mikä tulee systeemitasolla vaikuttamaan, on se segregatio, mihin tällainen politiikka tulee johtamaan. Tähän on ympäristövaliokunta omassa lausunnossaan ottanut kantaa. Ensinnäkin siihen, että tällaiset yhtäaikaiset vaikutukset tulevat johtamaan siihen, että edullisemman asunnon löytäminen voi olla todella vaikeaa suuren määrän vuoksi. Näissä edullisten asuntojen eli ARA-asuntojen kriteereissä on niin, että asunnot osoitetaan ensisijaisesti kiireellisimmässä asunnontarpeessa oleville, joita ovat esimerkiksi asunnottomat tai kaikista pienituloisimmat hakijat. Muut asunnonhakijat joutuvat jopa kuukausien mittaisten jonojen päähän, ja se kyllä vaikeuttaa heidän tilannettaan tosi paljon. Mutta tämä segregaatian näkökulma on näkökulma, jota hallitus ei tunnu tunnustavan, vaikka niin kovasti puhutaan turvallisuudesta. Kun ihmiset muuttavat keskustosta kaupunkien ulkopuolelle, on se omiaan lisäämään eriarvoistumista ja asuinalueiden yksipuolistumista ja sitä kautta jopa mahdollisesti rikollisuutta, kun syntyy sellaisia tavallaan yksipuolisia asuinympäristöjä, joissa pienituloiset ihmiset asuvat samoilla asuinalueilla, joissa ei välttämättä ole työpaikkoja. Tästä on ympäristövaliokunta ollut erittäin huolissaan, ja onkin nähty tärkeänä, että näitä vaikutuksia tutkitaan. Hallitus onkin tehnyt tällaisen selvityser ryhmän miettimään näitä asuntopolitiikan muutoksia, ja tässä pitäisi kyllä ehdottomasti olla tämä syrjäytymisen lisääntyminen ja alueiden turvallisuustilanne yhtenä näkökulmana. Mutta en ymmärrä, miksi hallitus on tehnyt nämä muutokset ennen kuin se on tutkinut näitä. Nyt me otamme aikamoisia riskejä turvallisuuden suhteen, sellaisia riskejä, mitä

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

olemme nähneet naapurimaassamme Ruotsissa tapahtuneen, kun he ovat nimenomaan keskittäneet vuokra-asumista yhdelle alueelle. On laajasti tunnistettu fakta, että parhaimmalla tavalla me torjutaan segregaatiota eli asuinalueiden eriytymistä sillä, että varmistetaan, että jokaisella alueella asuu eri tuloluokista olevia ihmisiä.

Kun äsken tässä kävimme debattia, edustaja Zyskowicz omassa puheenvuorossaan kuulosti siltä, että hänen mielestään on siis erityisesti juuri tavoiteltavaa, että pienituloiset ihmiset muuttavat pois kalliimmilta alueilta halvempiin asuntoihin. Ja hän itse asiassa tuli tavallaan sanoneeksi siinä, että vaikka tämä asumistuki ei sinänsä nosta vuokria, niin kuitenkin tavoiteltavaa tuntui olevan se, että ihmisten muuttaminen pois joltain alueelta kuitenkin laskisi niitä vuokria. Näinhän edustaja Zyskowicz omassa puheenvuorossaan sanoi. Eli vuokrat laskisivat sitä kautta, kun pienituloiset ihmiset muuttavat keskustoista pois. Mutta silloinhan toki tästä vuokran laskemisesta hyötyvät ne, joilla on varaa jäädä sinne asumaan.

En kyllä pidä tätä kovinkaan vastuullisena asuntopoliittisena näkökulmana. Ja korostan vielä sitä, että pitkällä aikavälillä nämä kaikki muutokset, mitä nyt asuntopoliittikkaan tehdään, mukaan lukien asumistuen muutokset, voivat ja todennäköisesti tulevat johtamaan asuinalueiden eriytymiseen, ja meillä voi olla uusia turvallisuusriskejä sitä kautta edessämme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen.

19.57 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on kovasti kiinnitetty huomiota myös perusoikeuksien suojaan, tässä tapauksessa asumisen ja toimeentulon suojaan. Toisin kuin edellä esimerkiksi edustaja Väyrynen totesi, niin eduskunnassahan perustuslakivaliokunnan pitää arvioida ennalta niitä tilanteita, missä törmättäisiin lainmuutoksella sitten näihin perustuslain suojaamiin oikeuksiin. Seuranta on hyväksi, mutta se on sitten myöhäistä tavallaan sen perusoikeusongelman voittamiseksi, jos korjaukset tehdään vasta vuosien päästä.

Perustuslakivaliokunta arvioi tätä esitystä omassa lausunnossaan. Siinä ensin kerrotaan tuota vanhaa käytäntöä perustuslain 19 §:n eri momenttien osalta, miten ne tässä tapauksessa vaikuttaisivat, mutta sitten siellä tuntuu olevan tällainen sisäinen ristiriita, kun ensiksi 13. kappaleessa todetaan, että vaikka nyt ehdotettuja muutoksia voidaan pitää merkittävinä, eivät ne perustuslakivaliokunnan mielestä muodostu edellä kuvatulla tavoin olennaiseksi puuttumiseksi perustoimeentulon turvaan. Ne eivät myöskään muodostu perustuslain 19 §:n 4 momentin — eli tämän asumisen tukemisen — kannalta ongelmallisiksi säätämisyjärjestyksen osalta. Mutta sitten seuraavissa kappaleissa kerrotaan ne ongelmat, mitä tähän esitykseen sisältyy juuri siitä, että näitä vaikutuksia ei ole arvioitu perusoikeuksien toteutumisen kannalta eikä varsinkaan yhteisvaikutuksia eri hallituksen esitysten kanssa. Ja näinhän sitten siellä siteerataan tätä vanhaa käytäntöä kappaleessa 19: ”Perustuslakivaliokunnan mukaan perusoikeuksien tasoon liittyvien ehdotettujen muutosten ja tulevien muiden uudistusten yhteisvaikutus ei saa muodostua kohtuuttomaksi. Valiokunta on myös todennut, että samaan asiakokonaisuuteen liittyvien uudistusten toteuttaminen erillisillä hallituksen esityksillä voi merkitä sitä, että valiokunta joutuu arvioimaan tiettyä esitystä puutteellisten tietojen perusteella eikä voi ottaa arvioinnissa huomioon eri esitysten kumulatiivisia vaikutuksia.” Sen takia nämä pitäisi tuoda pakettina ja kokonaisvaltaista arviointia tehdä.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

No, tämä ristiriita tämän esityksen osalta, tämä puutteellinen yhteisvaikutusten arviointi, on niin merkittävä, että osa valtiosääntöasiantuntijoista ei ottanut lainkaan sääätämisyjärjestykseen kantaa tai sitten arvioi, että koska nämä selvitykset ovat niin puutteellisia, niin pitäisi vaatia vaikeutettua sääätämisyjärjestystä.

Eduskunnassahan vaalikausittain perustuslakivaliokuntaan tyssää muutamia esityksiä, eli katsotaan, että ne vaativat niin isoja muutoksia, että ne palautetaan asiallisesti hallituksen valmisteltaviksi, tai sitten että siellä on niin selviä aukkoja, että vaaditaan hallituksen täydentävää esitystä tai muulla tavoin todetaan, ettei varsinaista lausuntoa silloisessa esityksen tilanteessa voida tehdä. No, tässä tämän budjettilakiluonteen takia ei tällaiseen päästy, ja hallitusryhmähän tässä ovat kaiken aikaa patistelleet tämmöisiin kiireellisiin käsitteilyihin, vaikka tarvetta olisi mennä syvemmälle. Mutta tämä ongelma jää siis tähän sisäänrakennetuksi.

Erityisen iso ongelma on sitten omistusasumisen osalta. Siinä asiantuntijoista professori Toomas Kotkas esitti, että yhdenvertaisuutta koskevan perustuslain 6 §:n nojalla tämä pitäisi käsitellä vaikeutetussa sääätämisyjärjestyksessä, koska siinä ei vuokra-asujan osalta lainkaan vaikuta asumistukeen varallisuus, mutta sen sijaan omistusasumisen osalta se blokkaisi kokonaan asumistuen mahdollisuuden, ja se on kieltämättä aika iso yhdenvertaisuuskysymys. Tämän tyyppiset uudistukset olisi olennaisesti helpompi tehdä kokonaisratkaisuna, niin että samassa paketissa käsitellään myös varallisuuden vaikutusta vuokra-asumisen tukemiseen. Mutta näin tosiaan Kotkas totesi: ”Näkemykseni mukaan yleisen asumistuen lakkauttamiselle omistusasunnossaan asuvilta ei ole hallituksen esityksessä esitetty perustuslain 6 §:n kannalta hyväksyttävää eikä riittäviä perusteluja. Lakiehdotusta ei mielestäni siksi voida hyväksyä tältä osin tavallisen lain sääätämisyjärjestyksessä.” Tämä jäisi nyt sitten arvioitavaksi jossakin seuraavassa vaiheessa, niin kuin hallitus lupaa, että varallisuuden vaikutus vuokra-asumisen tukeen selvitetään, mutta tässä tilanteessa on kieltämättä tällainen iso ongelma, ja kun nuo tilanteet voivat olla kovinkin sosiaalisesti ongelmallisia, joissa tämä tuki katkeaa. Onneksi nyt perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta sosiaali- ja terveysvaliokunta jonkun verran pidensi tuota voimaantuloaikataulua.

Kun täällä on erityisesti edustaja Zyskowiec kokonaan kiistänyt tämän heikentämiskielton sosiaalisten perusoikeuksien osalta, niin täytyy siteerata tässä professori Ojasen arviointia. Hän aika yleispätevällä tavalla vallitsevan linjan mukaisesti kertoo omassa lausunnossaan, että yleisesti ottaen voidaan todeta, että ”kansainvälisten ihmisoikeussopimusten valvontaelinten tulkintakäytännössä heikennyskielto on johdettu TSS-oikeuksia koskevista toimintavelvoitteista, jotka velvoittavat sopijavaltioita ryhtymään mahdollisimman täysimääräisesti toimiin käytettävissä olevien voimavarojensa puitteissa TSS-oikeuksien toteuttamiseksi esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmän avulla. Heikennyskiellossa on tällöin kysymys TSS-oikeuksien positiivisten toteuttamis- ja toimintavelvoitteiden kääntöpuolesta eli kiellosta heikentää niiden toteuttamisessa jo saavutettua tasoa” — tällainen hyvinvointivaltion kehittämisperiaate. ”Vaikka heikennyskielto ei ole ehdoton kielto, vaan esimerkiksi talouskriisin aikana heikennyksiä voidaan tehdä, ihmisoikeussopimusten valvontaelinten käytännössä heikennysten tekemiselle asetetaan kuitenkin ehtoja.”

Kansallisesti perustuslakivaliokunnan lausunnossa on tätä heikennyskielto-termiä väistetty, mutta perustuslakivaliokunnassa on todettu, että perustuslailliset toimeksiannot ovat merkityksellisiä erityisesti lainsäätäjän toiminnassa ja ne on otettava huomioon myös budjettivaltaa käytettäessä. Tältä pohjalta voidaan todeta, että ehdotettava sääntely [Puhemies koputtaa] loukkaa tätä olennaisen heikentämisen kieltoa, mutta tarkkaa yksilöintiä, euro-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

määräisiä rajoja tai prosenttirajoja ei voida tehdä sen takia, että riittävää selvitystä yhteisistä vaikutuksista ei kerta kaikkiaan ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

20.05 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Kuka muka tienaa alle 2 600 euroa kuukaudessa, kysyi kokoomuslainen ministeri lähes kymmenen vuotta sitten. Tämän päivän kokoomuslaisille voimme kertoa, että vuonna 2022 alle 2 600 euron jäi 30 prosenttia eli yli 700 000 palkansaajaa, ja alle 2 500 euron tuloilla elää 55 prosenttia suomalaisista, 2,7 miljoonaa ihmistä. Tuosta joukosta merkittävä osa on hallituksen leikkausten kohteena. Tiistaina taas kuulumme edustaja Laiholta, että Etuovi.comissa on pääkaupunkiseudulla 10 000 vapaata vuokra-asuntoa, joihin toimeentulotuen asumisnormin leikkauksista kärsivät voivat muuttaa. Tämä väärinkäsitys kertoo, millä tiedoilla hallituksen esityksiä runnotaan, ja liittyy myös tänään käsiteltävään asumistuen heikennykseen.

Tosiasiaa esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on vain 200 kohtuuhintaista yksiötä ja 2 000 kohtuuhintaista vuokra-asuntoa vapaana. Alueen väkiluku kuitenkin kasvaa 20 000 asukkaalla tänä vuonna. Koko maassa Vuokraoven asunnoista vain 45 prosenttia eli 13 000 asuntoa täyttää kohtuuhintaisuuden määritelmän. Jo pelkästään tänään käsiteltävät asumistuen muutokset pudottavat 15 000 ihmistä toimeentulotuen varaan. Koko maassa on vain 600 kohtuuhintaista neliötä eli perheille soveltuvaa asuntoa. Tätäkään ei hallituksen esityksessä ole haluttu myöntää eikä selvittää.

Pääministeri Petteri Orpo on sanonut, että hallituksen politiikassa ja leikkauksissa on kysymys kokonaisuudesta. Samoin hän on kertonut, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia. Silti emme saa riittäviä vaikutusarvioita toimien vaikutuksista, ja hallituspuolueiden edustajat kertovat jopa suorassa tv-lähetyksessä, että leikkausten kuuluukin tuntua ja osua heikossa asemassa oleviin ja että yksityistapauksia ei pidä huomioida, kun puhutaan leikkauksista. Tämän vuosituhaten suurimpien sosiaaliturvaleikkausten vaikutukset eivät kiinnosta hallituspuolueita.

Arvoisa puhemies! On syytä pohtia myös sitä, missä tilanteessa näitä hallituksen päätöksiä ollaan runnomassa läpi: inflaatio on edelleen korkea, vuokrat nousevat, työttömyys kasvaa, lomautuksista ilmoitetaan päivittäin, maailmantilanne on epävarma, ja asuinrakentamisen lisäksi myös teollisuuden tilanne on huolestuttava. Samalla nämä tänään käsittelemämme leikkaukset heikentävät ihmisten toimeentuloa sadoilla euroilla ja samalla vähentävät yksityistä kulutusta jo muutenkin hiipuvassa taloustilanteessa. Kyse on suhdannepoliittisesti surkeasta ja epäinhimillisestä leikkauspolitiikasta.

Nyt käsiteltävänä olevassa asumistuen leikkauksessa pienennetään tukiprosenttia, jolla asumistukia ihmisille maksetaan, ja heikennetään usein muinkin eri tavoin asumistuen saamista. Toisin kuin ennen ja jälkeen eduskuntavaalien on väitetty, asumistukileikkauksella ei ole vaikutusta asumismenoihin. Vuokrat eivät tule laskemaan, kun tukia lasketaan. Sen sijaan 15 000 ihmistä putoaa toimeentulotuelle, jolta työllistyminen on paljon vaikeampaa. Leikkaus heikentää 167 000 lapsen toimeentuloa, joista 107 000 asuu yksinhuoltaja-perheessä. Suurin euromääräinen leikkaus tulee työssäkäyville, joilta tuki pienenee keskimäärin 133 euroa kuukaudessa. Opiskelijoilta leikataan keskimäärin 76 euroa kuukaudessa ja yksinhuoltajilta 111 euroa kuukaudessa, ja heistäkin puolet käy töissä. Kahden huoltajan perheissä suurimmat leikkaukset ovat 379 euroa kuukaudessa vuokra-asujilla ja 1 377 euroa kuukaudessa omistusasunnossa asuvilta.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Arvoisat hallituspuolueiden edustajat! Pelkästään nämä leikkaukset ovat kohtuuttomia. Ne lisäävät epätoivoa ja eriarvoisuutta. Näihin samoihin ihmisiin kohdistuu useita muitakin leikkauksia, muun muassa työttömyysturvan ja kuntoutustuen leikkausten myötä. Ette laske ettekä myönnä näiden leikkausten yhteisvaikutuksia, mutta kuitenkin samalla laskette, että sama ihminen työllistyy ensin asumistukileikkauksen myötä, sitten uudestaan työttömyysturvan leikkauksen myötä ja ensi kevään leikkausten myötä taas uudelleen. Tosi-asiassa valtiovarainministeriön eri leikkauksille antamat työllisyysvaikutukset ovat päällekkäisiä.

Tämä on heikkoa lainvalmistelua, huonoa sosiaalipolitiikkaa ja turmiollista työllisyyspolitiikkaa, jolla ajetaan pienituloisia pois sieltä, missä työpaikat ovat. Yhdistettynä muuhun asuntopolitiikkaan, jota hallitus tekee, jossa muun muassa romutetaan julkisesti tuettu kohtuuhintainen asuntotuotanto, tulee politiikan yhteisvaikutus olemaan yhteiskunnan eriytyminen ja pienipalkkaisten pakottaminen pois kaupungeista. Te estätte ihmisten työllistymistä pienipalkkaisille aloille ja mahdollisuuden muuttaa töihin alueille, joilla työntekijäpula on jo valmiiksi suurin. Samalla pakotatte ihmiset laittamaan omistusasuntonsa myyntiin alueilla, joilla asuntokauppaa ei juurikaan käydä. Miten näiden ihmisten tulee toimia, arvoisat kokoomuslaiset, kun omistusasunnosta ei saa asumistukea ja asuntoa ei saa myytyä haja-asutusalueilla? Te puhutte kannustinloukuista mutta olette ottamassa käyttöön tuloajat kohtuuhintaisiin asuntoihin — siis pakotatte ihmiset muuttamaan kodistaan, jos he ottavat työpaikan vastaan. Eikö se ole melkoinen toimeentuloloukku?

Tutkimusten mukaan asumistuki on sitä tarvitseville hyvin kohdentuva, se sovitellaan hyvin yhteen työtulojen kanssa ja kannustinloukut ovat pienentyneet vuosien varrella. Vaikutusta vuokriin ei tutkimusten mukaan ole. Hallituksen esityksellä ei arvioida myöskään olevan merkittäviä työllisyysvaikutuksia, korkeintaan vähäisesti, todetaan hallituksen esityksessä.

Kyse on vain ja ainoastaan ideologisesta leikkauksesta, jolle järkiperusteita ei ole. Tätä te olette eduskunnassa yrittäneet peitellä poistamalla valiokunnan mietintöluonnoksesta asiantuntijoiden kertomia faktoja esitystenne vaikutuksista. Niitä me täältä oppositiosta joudumme kertomaan tässä keskustelussa nyt, ja tätä puheenvuoroa jatkan sitten seuraavalla vuorollani. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

20.12 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on mielestäni ollut kaksi juonetta. Toinen on liittynyt siihen, että me olemme arvostelleet täältä oppositiosta käsin näiden leikkausten — tässä tapauksessa asumistukileikkausten mutta myös muiden sosiaaliturvaleikkausten — sisältöä, niiden vaikutusta ihmisiin. Ja olen kuullut hyvin vähän puolustelua hallituksen taholta siitä, että nämä olisivat oikein tehtyjä ratkaisuja. Edustaja Laihoan tuossa käytti sen tyyppisen puheenvuoron, jossa hän totesi, kuinka vähäisiä nämä vaikutukset ovat ja ettei niitten vaikutus niin suuri ole. Mutta se toinen juonne tässä on ollut se, että hallitus on yleensä vastannut tähän meidän esittämäämme kritiikkiin niin, että nämä ovat välttämättömiä Suomen talouden rakenteellisten ongelmien ratkaisemiseksi, ja nyt itse haluan keskittyä tähän asiaan.

Täällä on riittävän perusteellisesti ja konkreettisilla esimerkeillä osoitettu, kuinka syväle iskeviä nämä monet sosiaaliturvaleikkaukset ovat. Itsekin tuossa debattiosuudessa siteerasin sitä psykiatrian emeritusprofessori Hasse Karlssonin puheenvuoroa, jonka hän Hel-

singin Sanomiin kirjoitti tästä toksisesta stressistä, joka vaikuttaa sieltä lapsiköyhyyden kautta. Minusta sillä asialla, jonka hän nosti esille, on ihan kiistämätön yhteys muun muassa meidän aiemmin tänään käymään kyselytuntikeskusteluun Pisa-tuloksista sillä tavalla, että eiväthän ne Pisa-tulokset ja niiden heikkeneminen — tai, sanotaan, niiden kääntäminen paremmiksi — pelkästään ole siitä kiinni, mitä teemme koulun seinien sisäpuolella, vaan niihin vaikuttaa merkittävästi se, mitä tapahtuu koko yhteiskunnassa ja lapsiperheiden arjessa siellä kodeissa.

Mutta nyt keskityn tähän, ovatko juuri nämä leikkaukset välttämättömiä. Minun vastaukseni on, että ei mitään perustetta pystytä esittämään, että juuri tällaiset, tämänsuuruiset ja juuri näihin asioihin kohdistuvat leikkaukset ovat ne välttämättömyydet, joiden seurauksena meidän maamme talouden tasapainoa saadaan parannettua. Jos katsomme hallituksen talouspolitiikkaa sellaisena kuin se nyt ensi vuoden budjettikirjan valossa on, niin siellähän itse asiassa menot kasvavat 4—5 miljardilla. Toki pystyn heti itse tässä sanomaan — ettei tarvitse sitä millään vastauspuheenvuorolla todeta — että korkomenot ovat nousseet ja eräät muutkin menot. Mutta velkahan ei lyhene, myös se on moneen kertaan tuotu täällä esille, ja verotus lievenee. Eli itse asiassa hallitus ei oikeastaan ainakaan vielä ensi vuoden talousarviossa edes sopeuta, koska sopeutushan tarkoittaisi käytännössä sitä, että alijäämä pienenee, ja alijäämä ei pienene. Eikä se itse asiassa merkittävästi pienene koko tämän nelivuotiskauden aikana, jolloin velkaa ollaan ottamassa yli 40 miljardia lisää, vielä viimeisenäkin vuonna, vuonna 27, yli 10 miljardilla, ja se saattaa olla vielä sitäkin suurempi — toki liittyy myös taloudelliseen kehitykseen ja suhdannetilanteeseen.

Me esimerkiksi sosiaalidemokraattisessa puolueessa tiedostamme tämän tilanteen, mikä meidän maamme taloudessa on, ja yhdyimme niihin ekonomistien arvioihin, joita jo keväällä esitettiin, että me tarvitsemme vähintään kahden vaalikauden mittaisen sopeutusjakson, jossa kuitenkin sitten sopeutetaan myös tulojen kautta, eli verotus ei ole sellainen keino, että nyt pitää sitten verotusta merkittävästi alentaa, koska itse asiassa me emme pysty muuten tätä velkaa lyhentämään, jos me emme pysty velan kasvua taittamaan, ja silloin myöskään korkomenoja pienentämään.

Mutta nyt palaan vielä siihen, että ei ole mikään välttämättömyys tehdä juuri näihin sosiaaliturvan kohteisiin liittyviä leikkauksia tässä ensi vuoden budjetissa ja sitä seuraavina vuosina. Meillä on kuitenkin 87 miljardin budjetti. Pystyn suoraan sanomaan, että siellä on varmasti 20 miljardia sellaisia menoja, joita me emme täällä edes omilla päätöksillä pystyisi muuttamaan. Tarkoitan esimerkiksi 11,5 miljardin suuruisia kahta eri eläkemenoa eli kansaneläkkeiden ja valtion työeläkkeiden menoja. Sitten siellä on EU-jäsenmaksut, sitten on korkomenot, joista itse asiassa on tavallaan päätetty muualla, mitkä ne ovat. Mutta on meillä siellä kuitenkin se 60—65 miljardin kokonaisuus, jossa me voimme priorisoida ja painottaa esimerkiksi menojen välttämättömyyden sopeutusta myös eri tavalla kuin mitä nyt tässä on tarkoitus tehdä. Kyllä tässä ennen kaikkea on nyt kysymys ideologisesta iskusta, jossa syyllistetään, leimataan, stigmatisoidaan pienituloisimmat ihmiset, erityisesti työttömät, ajatellen, että he ovat jotenkin laiskoja ja itse omasta syystään työttömiä. Ja kun heidän elintasoaan heikennetään ja jopa viedään merkittäväällä tavalla suorastaan kurjuuden äärelle, niin siitä kuvitellaan automaattisesti syntyvän työpaikkoja. Esimerkiksi työttömyysturvan lapsikorotukset poistetaan, ja sitten sen perään on kirjoitettu, että siitä tulee 16 000 työpaikkaa. Ei tämä tilanne nyt näin mekaanisesti mene. Toki myönnän, että myös taloudellinen suhdanne on vaikuttamassa tähän tilanteeseen, että erityisesti nykyisenä vaikeana laskukautena, taloudellisen taantuman aikana, näin ei ainakaan tapahdu. Silloin kun

meillä on voimakas työvoimapula ja meillä on talous nousussa, niin silloin tietysti tämänkaltaisilla mekanismeilla voikin olla merkittävästi taloudellista toimeliaisuutta lisääviä vaikutuksia.

Täällä on nostettu kollegoiden erinomaisissa puheenvuoroissa esille myös se, miten tämä asumistuen leikkaus vaikuttaa itse asiassa elinkeinotoimintaan, varsinkin pääkaupunkiseudulla, missä asuminen on kallista. En tiedä, muistaako moni teistä, mitä etunimikollegani, Etlan toimitusjohtaja Aki Kangasharju, sanoi melko tasan vuosi sitten, 30. syyskuuta. Hänhän vähän niin kuin synnytti yhteiskunnassa tämmöisen keskustelun, kun hän oli sanonut, että eihän palkka voikaan olla monilla aloilla niin suuri, että ihmiset tulisivat palkalla toimeen. Olen tästä itse eri mieltä: palkan tulisi olla sellainen, myös matalapalkka-aloilla riittävän korkea, jotta sillä tulisi toimeen. Mutta hän korosti, että tarvitaan palkan lisäksi sosiaaliturvaa, jotta ihmiset voivat tehdä työtä ja elää pääkaupunkiseudulla, missä kuitenkin työvoimapula on ollut kaikkein pahin. Suurin kysymys on se, että tässä on kysymys oikeudenmukaisuudesta. Emme me oppositiossa ole niin yksinkertaisia, että me olisimme väittäneet, että se suurituloisten verohelpotus, tämä solidaarisuusveron alarajan nosto, olisi sellainen, joka ratkaisee valtiontalouden. Ei se 60 miljoonaa ratkaise, mutta se on oikeudenmukaisuuskysymys. Itse olen saamassa siitä hyötyä, ja tunnen paljon myötätuntoisia hyvätulaisia, jotka ovat sitä mieltä, niin kuin minä itsekin, että se on väärin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

20.19 Ville Merinen sd: Arvoisa puhemies! Koska olen hieman väsynyt eilisistä juhlista ja vähän laiskalla päällä [Naurua] ja haluaisin puhua opiskelijoista ja en jaksanut keksiä pyörää uudelleen — opiskelijoista ei ole tänään vielä puhuttu hirveästi — niin minä lainaan täällä Allianssin lausuntoa ja poimin tästä parhaita paloja.

Huomasin, että yleensäkin nuorisojärjestöjen ja opiskelijajärjestöjen lausunnoissa oli hyvin paljon samaa sisältöä. Elikkä tämä asumistukiasia iskee aika kovasti juuri opiskelijoihin, koska he käyttävät paljon asumistukea ja he ovat paljon patkätöissä ja heillä on paljon tämmöisiä matalapalkkaisia työsuhteita. Ehkä tässä muutama tärkein lainaus heiltä.

”Nuorisoala suhtautuu kriittisesti yleiseen asumistukeen kohdistuviin leikkauksiin. Yleisen asumistuen leikkaukset koskettavat erityisesti nuoria, sillä tuensaajista suurin osa on nuoria. Yleisen asumistuen saajat, opiskelijat, työskentelevät pienipalkkaisilla aloilla, tekevät osa-aikatoita tai ovat työttömiä. Yleisen asumistuen leikkaukset lisäävät nuorten vaikeuksia selvittää asumismenoista ja kasvattavat nuorten asunnottomuuden riskiä Suomessa.”

Nuorisoala arvioi, että nuorten toimeentulotuen tarve tulee lisääntymään, kun useita ensisijaisia etuuksia aiotaan heikentää yhtä aikaa. Erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevat nuoret tarvitsisivat monipuolista tukea työllistymiseensä, ja heidän toimeentulonsa leikkaaminen vain lisää heidän syrjäytymisriskiään ja yhteiskunnan kustannuksia korjaavien toimenpiteiden osalta.

”Asumistuen uudistuksia ei voida perustella työllisyysvaikutuksilla, sillä hallituksen esityksen mukaan työllisyysvaikutukset todetaan vähäisiksi.”

Sitten he korostavat vielä sitä, että opiskelijoiden ja nuorten työskentely on juuri hyvin paljolti semmoista, mihin tämä osuu pahasti.

”Nuorisoala ei kannata enimmäisasumismenojen kuntaryhmitäytymisen muutosta, jota hallitus suunnittelee, koska samaan aikaan on useita sosiaaliturvaan kohdistuvia heikennyk-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

siä ja muitakin, joiden vaikutukset kohdistuvat merkittävästi Helsingissä asuviin nuoriin. Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite turvata mahdollisuus ensiasunnon hankkimiseen, ja omistusasujien rajaaminen ulos asumistuen piiristä ei ole tämän kanssa linjassa.”

Tuossa ehkä pääpointit tästä lausunnosta, ja hyvin paljon samankaltaisia oli muissakin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

20.22 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Nämä hallituksen leikkaukset suomalaisten sosiaaliturvaan ovat aivan karmaseivia. Suomi on saanut toistuvasti huomautuksia Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealta siitä, että Suomen sosiaaliturva on aivan liian alhainen. Edelliselle hallitukselle köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen oli yksi keskeisistä tavoitteista, ja edellinen hallitus korotti vähimmäisetuuksien tasoa. Suunta oli oikea, mutta nyt se suunta muuttuu.

Orpon hallituksella sen sijaan on todella aivan toisenlaiset arvot. Asumistuki vaikuttaa huomattavasti sitä saavien kotitalouksien toimeentuloon, ja tällä kylmällä arvovalinnalla nyt heikennetään useiden ihmisten ja lapsiperheiden toimeentuloa. Täällä salissa on minun mielestäni tarpeettomasti vähätelty tätä tukea ja näitä tuensaajia. On sanottu, että nämä leikkaukset koskevat yksittäisiä ihmisiä ja siksi niihin ei pidä oikeastaan puuttua, tai on kehoitettu ihmisiä hankkimaan töitä, vaikka tosiasiassa lähes 40 prosenttia asumistuen saajista on työssäkäyviä ihmisiä.

Puhemies! Luen nyt yksittäisten ihmisten arjen kokemuksia ääneen:

”Itse saan ehkä juuri ja juuri pidettyä asuntoni, mutta raha, jonka menetän, on pois rahoista, joita minun pitäisi käyttää kuntoutuspsykoterapiaan. Tiedän olevani kuntoutettavissa vielä ja haluan opiskella ja tehdä töitä, mutta minulla on hädin tuskin varaa terapiakuuluihin nytkään. Jos minun täytyy valita asunnottomuuden tai kuntoutumisen välillä, minun on pakko valita asuminen. Asun jo nyt Helsingin kaupungin asunnossa ja edullisessa selaisessa. Vuokrani on harvinaisen alhainen, eikä yksinkertaisesti ole olemassa halvempaa vaihtoehtoa enää.”

”Minulla on pieni omistusasunto, joka on ollut pahan päivän varalle ikään kuin säästöinä. Tää hallitus toi sit vissiin tullessaan sen pahan päivän. Tulot ei ole noussut vielä pandemian jäljiltä, ja kohta vastikkeeseen ja lyhennykseen ei ole enää varaa. En tosin tiedä, minne muuttaa, koska kokonaiskustannukset on tällä hetkellä halvemmat kuin vuokratyösiössä.”

”Olen kirjailija ja teen töitä osa-aikaisesti sekä pätkätyömuotoisesti, sillä toisinaan työskentelen apurahalla. Apurahojen ajoittainen saaminen aiheuttaa sen, etten voi sitoutua koikaikaiseen työhön pitkäaikaisesti. Osa-aikaisen palkkatyön rinnalla minun on mahdollisuus tehdä kirjailijan työtä osa-aikaisesti myös silloin, kun minulla ei ole työskentelyapurahaa. Asumistuen leikkaus osa-aikatyötä tekevältä vaikeuttaa omaa kirjailijan työtäni ja tuhansien muiden taiteilijoiden työtä Suomessa ja vaikuttaa siten laajamittaisesti koko taide- ja kulttuurialaan. Yhä harvemmalla on mahdollisuus tehdä taiteellista työtään edes osa-aikaisesti. Vaikka taiteilijan työ ei valtion silmissä näyttäydy varsinaisena tuottavana työnä tai palkkatyönä, on se kuitenkin haastavaa, luovuutta vaativaa ja kulttuurisesti valtavan tärkeää työtä.”

”Asun kaksiossa. Luonani asuu kirjoilla lapsistani toinen. Toinen lapsi on luonani 40 prosenttia kuukaudesta. Saan tukia vain yhdestä lapsesta. Olen osa-aikainen oppisopimus-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

opiskelija. Opiskelen koulunkäyntiohjaajaksi. Jo nyt tila asunnossamme loppuu kesken, ja haave löytää meille riittävän kokoinen asunto on lähes mahdotonta. Asumistuki on jo nyt todella pieni. Se tulisi leikkauksien jälkeen pienemmän entisestään. En pysty tarjoamaan nytkään lapsille omaa tilaa, saati itselleni. Nukun olohuoneessa. Naapurusto on levotonta, emmekä kukaan viihdy siellä, missä asumme nyt, mutta varaa ei ole mihinkään muuhun. Jatkossa ei ehkä edes tähän asuntoon. Leikkauksista nimenomaan minuun osuisivat asumistuen lisäksi leikkaukset myös ansiosidonnaiseen. Olen alalla, jossa määräaikaiset työsuhteet on lähestulkoon vakiotoimintatapa.”

”Olen 20-vuotias turkulainen. Olen ollut ilman vakituista työtä nyt monta kuukautta. Asun vuokralla asunnossa, jonka vuokrasta Kela kattaa noin reilu puolet. Minulle jää kuitenkin kuluista maksettavaksi useampi satanen, kun mukaan laskee lopun vuokran, laskut, ruuan, lääkkeet ja muut kulut. Mihinkään tarpeettomaan en rahaa tuhlaa. Teen keikkatyötä muusikkona ja teatterintekijänä, ja silläkin saan vaivoin kerättyä joka kuukausi kasaan tarvitsemi rahat omasta osuudestani selviytymiseen. Mutta nyt jos asumistukea leikattaisiin, minulla ei kertakaikkisesti olisi enää varaa asuntoon tai ruokiin tai pakollisiin lääkkeisiin. Tämä tuntuu minusta hullulta, että minulta riistetään näin perusteelliset oikeudet. Joku voisi sanoa, että muuta halvempaan asuntoon. No, minä asun jo tällä hetkellä pienessä yksiosässä, joka on hinnassaan halvin, mitä Turun alueelta löytyy. Joku muu voisi sanoa, että mikset mene töihin, jos ei ole varaa elää. No, minä todella yritän joka kuukausi hakea useampaan paikkaan töihin, mutta harvasta vastataan edes takaisin tai sitten tulee kielteistä vastausta. Elämäni on hyvin hankalaa tällä hetkellä. Sairastan vaikeaa masennusta ja ahdistusta. Kärsin myös muista mielenterveysongelmista, ja näihin kaikkiin syön lääkkeitä, jotka eivät nekään ole ilmaisia. Elämäni on hyvin stressaavaa ja jatkuvaa kamppailua selviytymisestä, vaikka terveydentilani tarvitsisi lepoa. Jos asumistukea ja muita tukia leikataan, minulla ei ole sitten enää varaa kertakaikkisesti elää tässä maailmassa. Pyydän, että te hyvin pärjäävät ja varakkaat koettatte asettua kaltaisteni asemaan, meidän, jotka koetamme todella selviytyä ja taistelemme, että pääsisimme ylös kuopasta, mihin olemme tahtomattamme joutuneet. Työttömyys ei ole minun kohdallani esimerkiksi oma valinta, vaan todella yritän saada töitä. Miksi minun kaltaisiani vähävaraisia yritetään nyt rankaista siitä, että he ovat köyhiä? En minä tätä valinnut. Tämä vain on tilanne, missä olen tällä hetkellä. En usko, että tämä on ikuista, sillä joku päivä saan varmasti koulupaikan ja töitä ja pystyn olemaan mukana tässä yhteiskunnassa. Mutta siihen asti tarvitsen [Puhemies koputtaa] yhteiskunnan tukea nostamaan minut ylös maasta, eikä niin, että se painaa minua syvemmälle mutaan.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

20.30 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on varsin kattavasti ja kouriintuntuvasti käyty useassa puheenvuorossa lävitse näiden leikkausten vaikutukset vähävaraisimpien ihmisten toimeentuloon ja arkeen — ja siihen, kuinka paljon nämä lisäävät yhteiskunnassamme epäoikeudenmukaisuutta. Omalta osaltani totean vain, että yhdyn kaikkiin niihin huomioihin, jotka täältä on osoitettu.

Varsin absurdiksi tilanteen todella tekee se, että kun tälläkin esityksellä hallitus haluaa pienentää pienituloisten ihmisten toimeentuloa useilla sadoilla euroilla kuukaudessa, niin samanaikaisesti yhteiskunnassa on tapahtumassa niitä muutoksia, joilla vastaavasti kaikis-

ta varakkaimmille kohdistuu uusia veroetuja. Pidän tätä yhtälöä kestäättömänä jo ihan oikeudenmukaisuudenkin näkökulmasta.

Mutta, arvoisa puhemies, ajattelin itse puhua siitä asiasta, jonka luulisin hallitusta itseään jopa ehkä enemmän tässä kiinnostavan — ainakin sen pitäisi kiinnostaa — ja se liittyy näihin kannustinloukkuihin. Petteri Orpon hallituksen ainut työllisyyspoliittinen linjahan lähtee siitä, että purkamalla kannustinloukkuja lisätään ihmisille kannusteet siirtyä siten toimeentulosta töihin, ja sitä kautta toivotaan, että työllisyys vahvistuisi. Tämä on ihan hieno ajatus, ja todella toivon, että näin tapahtuisi, mutta tosiasiasa näiden esimerkkien pohjalta, joita täällä tänäänkin on luettu, hallitus, joka siis haluaa poistaa kannustinloukkuja, tulee tekemään maailmanennätyksen kannustinloukkujen rakentamisessa. Niihin tämäkin esitys pohjimmiltaan johtaa. Ja syy on siinä, että jos me tarkastelemme viimeisen kymmenen vuoden ajalta työllisyyden vahvistumista, ja varsinkin jos tarkastelemme työllisyyden vahvistumista nyt pandemiavuosien jälkeen, niin voimme huomata, että työllisyyden vahvistumisessa keskeinen tekijä on ollut osa-aikatyön yleistyminen. Osa-aikatyö, varsinkin viimeisten vuosien aikana, on lisääntynyt, ja sitten tilanteessa, jossa hallitus nyt romuttaa osa-aikatyön kannusteet, sillä tulee, totta kai, olemaan myös negatiivinen työllisyysvaikutus. Ja näiden hallituksen työllisyysvaikutusten arviointien suuri miinus on siinä, että näitä negatiivisia kannusteita, joita hallitus nyt luo, ei ole otettu huomioon, kun työllisyysvaikutuksia on arvioitu.

Tänään viimeisimpänä on jälleen saatu uutta tutkimustietoa, jossa on itse asiassa osoitettu, että hallituksen argumentti siitä, että nämä suojaosat ovat tehneet kannusteen siirtyä koko-aikatyöstä osa-aikatyöhön, ei itse asiassa pidä paikkaansa. Sellaista muutosta ei ole havaittavissa sinä aikana, kun nämä suojaosat ovat olleet käytössä. Sen sijaan näillä suojaosilla on ollut valtava vaikutus siinä, että ihmiset ovat pystyneet ottamaan edes vähän työtä vastaan. Ja luulisi, että on aina parempi se, että ihminen tekee edes vähän työtä, kuin se, että ei tee työtä ollenkaan.

Ja nyt, kun hallitus nämä suojaosat myös tästä asumistuesta poistaa, niin tosiasiallisesti se pahentaa näiden ihmisten kannustinloukkuja, koska siinä tulee käymään niin, että sen osa-aikatyön vastaanottaminen on jatkossa entistä kannattamattomampaa ja osa henkilöistä, jotka muutenkin ovat jo pienituloisia, tippuu edelleen sitten täydentämään omaa toimeentuloaan toimeentulotuella, joka on ihan tutkitustikin kaikista passiivisin sosiaaliturvan muoto, josta kipeäminen sitten takaisin, ehkä muun sosiaaliturvan piiriin tai palkkatulojen piiriin, on entistä vaikeampaa. Ja tämänpä takia luulisi, että hallitusta edes kiinnostaisi näissä omissa esityksissään se, miten nämä tosiasiallisesti sitten vaikuttavat työllisyyteen.

Luulisi, että hallitus olisi viimeistään siinä vaiheessa herännyt, kun myös elinkeinoelämästä näitä asumistuen leikkauksia ja näiden suojaosien romuttamista on rankasti arvosteltu juuri siitä syystä, että varsinkin kasvukeskuksissa se tekee mahdottomaksi niiden henkilöiden asua, jotka tekevät osa-aikatyötä. Ja kun me tiedämme, että kun yhteiskunta palveluvaltaistuu, palvelualojen työllisyys kasvaa, ja palvelualoilla nimenomaan tyypillistä on myös tämä osa-aikatyön tekeminen paljon enemmän kuin esimerkiksi teollisuuden puolella, niin tämä tarkoittaa kroonista työvoimapulaa palvelualoilla varsinkin kasvukeskuksissa. Hallitus siis itse ampuu itseään jalkaan, mitä tulee tavoitteisiin nostaa edelleen työllisyyttä.

Ja siitäpä syystä, arvoisa puhemies, totean, että vaikka hallitus ideologiassaan haluaa kurruttaa pienempituloisia, haluaa heikentää ihmisten arjen edellytyksiä, niin toivoisin, että se

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

ainakin pitäisi nyt sitten kiinni siitä tavoitteesta, jonka se itselleen on asettanut, eliikkä purkaisi kannustinloukkuja eikä lisäisi niitä. Siitäpä syystä esimerkiksi tämä esitys asumistukileikkauksista on järjetön, koska sillä tulee olemaan negatiivinen vaikutus myös työllisyyteen, koska se romuttaa osa-aikatyön kannusteet. Ja niin kuin aikaisemmin totesin, niin varsinkin viime vuosina meidän työllisyyden vahvistumisessa keskeinen tekijä on ollut osa-aikatyön lisääntyminen.

No sitten, jos hallitus todella ajattelisi, että halutaan luoda kannusteita siirtyä osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön, niin silloin luulisi, että hallitus esittäisi pyyntöjä esimerkiksi työmarkkinaosapuolille siitä, että miksi meillä tänä päivänä esim. teetetään sitten vastentahtoista osa-aikatyötä, mutta en ole kuullut niitä puheenvuoroja, joissa olisi vaadittu esimerkiksi elinkeinoelämää tarjoamaan enemmän kokopäiväisiä työsuhteita. Tai en ole kuullut niitä puheenvuoroja, joissa pyydetäisiin elinkeinoelämää kasvattamaan varsinkin pienituloisimpien palkansaajien palkkoja, jotta he eivät joutuisi turvautumaan sosiaaliturvaan täydentääkseen heidän omaa toimeentuloaan. Ja siitä syystä, arvoisa puhemies, ennustan, että hallitus, jonka tavoitteena on todella pienentää kannustinloukkuja, tulee tekemään maailmanennätyksen kannustinloukkujen luomisessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

20.37 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Haluan tähän alkuun sanoa, että useat näistä vasemmiston tänä iltana lukemista sitaateista kuulostavat juuri niiltä ihmisiltä, joille hallitus haluaa jatkossakin saada apua ja tukea ja rahat riittämään. Tosiasia on myös se, että näillä tuilla elää Suomessa myös ihmisiä, jotka kykenisivät töihin ja näin osallistuisivat sen rahapotin kerryttämiseen, mistä sitten rahat jaetaan heille, jotka tukea eniten tosiasiallisesti tarvitsevat. [Anna Kontulan välihuuto]

Vuoden 2022 lopussa yleisen asumistuen menot olivat yhteensä 1 565 miljoonaa euroa eli 1,5 miljardia euroa. Tämä on todella suuri määrä rahaa. Kesäkuussa 2023 asumistukea maksettiin lähes 400 000 ruokakunnalle. Jos me suhteutamme nämä luvut koko maamme asukkaisiin, niin jokainen ymmärtää, että nämä määrät ja summat ovat täysin kestäättömiä. Miten me saadaan ylipäätänsä meidän rahat riittämään?

Lisäksi asumistuen osalta Suomi on harvinainen poikkeus. Asumistukea on voinut saada myös omistusasuntoon. Onhan tämä erikoista, että Suomessa on ollut niinkin hyvä tilanne, että tämä on ollut mahdollista ylipäätänsä. Ja nyt on rahat loppu. Koska meillä on rajallinen määrä rahaa jaettavaksi, on hyvä kysyä, onko omistusasuntoon maksettava asumistuki tarpeellista. Onko veronmaksajien tehtävä maksaa omistusasumisen kustannuksia? Tätä saa ja pitää kyseenalaistaa.

Yleisen asumistuen muutoksista puhuttaessa salin vasen laita yrittää luoda mielikuvaa, että hallituksen toimilla yritetään jättää ihmisiä heitteille tai ajaa ihmisiä pois kodeistaan. Näin ei asia ole. [Veronika Honkasalo: Onhan!] Asumistuen määrää laskettaessa määritellään perusomavastuu, johon vaikuttavat ruokakunnan yhteenlasketut tulot. Kaikkein pienituloisimmilla perusomavastuuta ei muodostu lainkaan, ja tämä alaraja riippuu siitä, paljonko ruokakunnassa on aikuisia ja lapsia. Muutoksessa on huomioitu erityisesti lapsiperheiden asema. Perusomavastuun kaavassa muutetaan aikuisten kerrointa siten, että sitä pienennetään 15 prosenttia, ja vastaavasti lasten kerrointa kasvatetaan 20 prosenttia. Tällä tavoin vaikutukset perheisiin ovat lievempiä ja perheiden on mahdollista saada hieman suurempaa asumistukea. Täytyy myös muistaa, että suurin osa asumistuen saajista on yksin

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

asuvia, joten kokonaisuutta tarkastellen vaikutukset koskettavat enemmän yksin asuvia kuin perheitä. Muutosten vaikutuksia tullaan kuitenkin seuraamaan tarkasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Lopuksi haluan vielä painottaa sitä, että meillä on rajallinen määrä euroja käytettävänä. Velaksi eläminen ei voi jatkua, ja meidän on pakko tehdä priorisointia, ketkä ovat rahallisen tuen tarpeessa. Nyt viimeistään on se hetki, jolloin meidän on pakko käydä läpi tukien määriä ja kriteerejä: kenelle tukia maksetaan ja millä perustein. Ilman tarvittavia muutoksia meillä ei ole enää tulevaisuudessa hyvinvointiyhteiskuntaa, vaan jäljellä tulee olemaan puhki nyhdetty ja velkainen pahoinvointiyhteiskunta. Yritetään saada nyt yhdessä pidettyä tämä hyvinvointiyhteiskunta kasassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia.— Edustaja Kontula, olkaa hyvä. Emme käynnistä nyt debattia.

20.41 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Talouden tasapaino ei edellytä köyhiltä leikkaamista. Jos talous on epätasapainossa, voidaan lisätä tuloja tai vähentää menoja. Nyt on valittu menojen vähentäminen. Jos päätetään valita menojen vähentäminen, voidaan vähentää mitä tahansa budjettimenoja. Nyt on valittu sosiaaliturvasta leikkaaminen. Jos päätetään leikata sosiaaliturvasta, voidaan leikata rikkaiden sosiaaliturvasta — tietääkö edustaja Sillanpää, että ylin tulodesiili saa yhtä paljon tai jopa joinakin vuosina enemmän veronalaisia sosiaalietuuksia kuin köyhin desiili — tai sitten voidaan leikata niiden pienituloisten sosiaalietuuksista. Nyt päätettiin painottaa ne leikkaukset sinne pienituloisimpiin, pienituloisimpien sosiaalietuuksiin.

Ei ole mitään pakkoa, minkä takia köyhien sosiaalietuuksista on leikattava. Köyhien sosiaalietuuksista leikkaamiseen päädytään lukuisten arvovalintojen seurauksena, ja se, että ne tässä salissa esitetään pakkona, on klassinen tapa piilottaa ideologisia valintoja tilanteessa, jossa niitä ei kehtaa sanoa ääneen. Erityisen falskia se on tietysti tässä tilanteessa, kun ei edes tasapainoteta taloutta, vaan samanaikaisesti tehdään muita päätöksiä, joiden seurauksena velkataakka edelleen kasvaa. — No, selvästi omatunto jossakin kolkuttelee, kun tässäkin edustaja Sillanpää toi esille, että ehkä nämä ihmiset, joiden sitaatteja me olemme tässä illan mittaan lukeneet, eivät olisikaan niitä, joilta leikataan, [Pia Sillanpää: En sanonut niin!] olisivat ehkä joitakin muita tai että niihin ei sitten se leikkaus ehkä kohdistuisi tai mitä tässä nyt sitten arveltiin. [Anne Rintamäki: Vääristelyä!]

Fakta on se, että me emme tiedä, kohdistuvatko leikkaukset näihin ihmisiin, mutta näin nämä ihmiset ovat itse julkisuuden perusteella arvioineet ne leikkaukset heidän kohdallaan, ja he itse todennäköisesti tietävät oman tilanteensa ainakin paremmin kuin minä tai edustaja Sillanpää. [Pia Sillanpään välihuuto] Kysymys on ihmisistä, jotka ovat ainakin sen verran huolissaan omasta tulevaisuudestaan, että ovat katsooneet aiheelliseksi antaa äänensä, tarinansa, elämänsä, tilanteensa kerrottavaksi tästä salista ja julkisuudessa yleensä, jotta tämä leikkausten mittakaava tulisi paremmin ymmärretyksi edes tässä vaiheessa käsittelyä. Jatkan näitä sitaatteja.

"Pitkäaikaistyöttömänä yksin vuokralla asuvana leikkaus tulee vaikuttamaan minuun radikaalisti samalla, kun työmarkkinatuen indeksi jäädytetään, ellei tukea peräti leikata. Ahdistaa ja pelottaa joka hetki. Nytkin tingin lähes kaikesta. Minulla ei ole halua tai mahdollisuutta muuttaa minnekään enkä hyväksy, että hallitus edes vaatisi minulta sellaista. Minulla ei ole tukiverkkoja, vaan joudun selviytymään yksin. Epätoivo on vahvasti läsnä, yri-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

tän pitää yllä pientä toivon kipinää, että nämä leikkaukset törmäisivät lakeihin. Onhan Suomi saanut jo useita nuhteita liian alhaisesta sosiaaliturvasta." — No, se toivo kyllä meni jo tällä kierroksella.

"Olen mielenterveysongelmista vuosia kärsinyt opiskelija, jolla on juuri ja juuri opiskelukykyä. Työkuntoinen taas en ole ollut vuosiin, joten säästöjä ei ole, jaksamista ei ole käydä töissä opintojen ohella. Asumistuen leikkaus vaikeuttaisi suuresti omaa valmiiksi tiukkaa rahatilannetta."

"Asumistuki muodostaa usein lähes puolet kuukausituloistani. Olen osatyökyvyttömyyseläkkeellä. Teen freelance-töitä kun pystyn, mutta teen niitä jo nyt enemmän kuin terveys sallisi. En pysty korottamaan tästä tulotasoani. Nyt on jo tiukkaa, mutta asumistuen leikkaaminen merkitsisi, että pitää miettiä, ostaako lääkkeitä vai ruokaa vai kävisikö ehkä joskus hammaslääkärissä. Tällaiset leikkaukset viestivät myös hallituksen vihamielisestä linjasta köyhiä ja tukea tarvitsevia kohtaan. Usko ihmisten hyvyyteen kärsii tällaisten päätösten edessä, koska en voi kerta kaikkiaan ymmärtää tällaista empatian puutetta. Useilla ystävilläni on mielenterveysongelmia tai he eivät ole tavalla tai toisella työkykyisiä, myönsi Kela sitä tai ei. Heillä menee vielä heikommin, ja sattuu katsoa, kuinka heitä kohdellaan kuin roskaa. Tällainen ruokkii vain epätoivoa eikä voi olla hyväksi yhteiskunnalle, jossa kansalaisten odotetaan välittävän yhtään mistään. Eiväthän ne, joilla on valtaa, välitä meistä."

"Asumistuen leikkausten toteutuessa joudun tilanteeseen, jossa asunnonvaihto tulee lähes pakolliseksi. Jo nyt sairauden vuoksi pitkäaikaistyöttömänä asumistuki on elintärkeä tuki, jonka ansiosta pystyn asumaan sellaisen välimatkan päässä keskustasta, että kulkemisen pystyn hoitamaan pyörällä, sillä varaa kulkea julkisilla ei yksinkertaisesti ole. En tiedä, mitä teen, jos uhkakuva toteutuu. Jaksaminen on muutenkin kortilla ja toimeentulo jatkuvasti vaakalaudalla. Mielenterveys ei ehkä kestä sitä, jos taloudellinen tilanteeni tästä vielä heikkenee."

"Mikäli se pienikin asumistuki vielä pienenee, niin valitettavasti se näkyy niin, että ruokamenoista on tingittävä lisää. Tai autoilusta, mikä tarkoittaa meillä sitä, että töihin meneminen vaikeutuu, koska täällä ei julkiset kulje koko aikaa. Työpäivä kulkemisen kanssa on noin 9 tuntia ja 30 minuuttia, mutta mikäli autoa ei ole, niin työpäivälle tulee helposti 12 tuntia pituutta kulkemisen kanssa."

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

20.48 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti ensin tähän käytyyn keskusteluun. Ensinnäkin on pakko nyt todeta tosiasia, mikä käy ilmi myöskin tästä hallituksen esityksestä ja joka liittyy näihin väitettyihin työllisyysvaikutuksiin. Eli hallituksen omassa esityksessä todetaan, että tämä ei ole mikään työllisyyslakiesitys. Tällä arvioidaan olevan hyvin vähäisiä vaikutuksia työllisyyteen, mikä liittyy nimenomaan siihen, että näillä päätöksillä hallitus vähentää ihmisten kannusteita ja mahdollisuuksia ottaa osa-aikatyötä vastaan, ja tällä te myöskin vain suoraan leikkaatte työssäkäyvien ihmisten toimeentuloa. Kokoaikatöissä olevien suomalaisten kuukausittaisia rahoja te leikkaatte tällä esityksellä.

Ja näihin puheenvuoroihin siitä, että rahat on loppu: Tällä hallituksella on ollut varaa tehdä valinta alentaa kaljan verotusta, on ollut varaa tehdä valinta nostaa osakesäästötilin alarajaa, on ollut varaa tehdä valinta alentaa kaikkein huipputuloisimpien ihmisten tulove-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

roja, ja sen lisäksi tällä hallituksella on ollut varaa tehdä linjaus olla tekemättä mitään konaisveroasteen laskulle, mikä on se keskeisin syy sille, että siitä huolimatta, että toteutatte Suomen historian kovimpia leikkauksia kaikkein köyhimpien, pienituloisimpien ihmisten toimeentuloon, te ette edes saa tätä velkaantumista vähenemään, vaan se päinvastoin kiihtyy.

Näistäkin syistä aion nyt jatkaa ihmisten tarinoiden lukemista tässä, koska minun mielestäni se on äärimmäisen tärkeätä ja me olemme kaikki tässä salissa velkaa näille ihmisille sen, että heidän äänensä tulee täällä kuuluviin.

”Asumistuen leikkaukset ovat merkittävä isku perheemme ja lähipiiriimme kuuluvien ihmisten taloudelle. Itse olen työssäkäyvä, ylemmän korkeakoulun käynyt lasten parissa työskentelevä perheellinen ihminen. Meidän perheessä on kaksi aikuista, jotka kummatkin ovat tehneet vuosia projektiluontoisia pätkätoita, jotka ovat tämän päivän työelämän realiteetteja. Realiteetti on myös se, että tulot eivät meillä korkeasti koulutetuillakaan välttämättä riitä, vaikka kävisikin niin hyvä tuuri kuin itselläni ja saisi pysyvämpää työtä. Olen erityisen huolissani läheisistäni, jotka eivät kykene esimerkiksi sairautensa vuoksi tekemään työtä täyspäiväisesti ja jotka opiskelevat ja ovat eläkkeellä. Heistä monet joutuvat jo nyt turvautumaan toimeentulotukeen tai velkaantumaan pahasti. Itsekin olen joutunut hakemaan toimeentulotukea aikanaan, ja olen tuolloin myös merkittävästi velkaantunut, koska opintotuki ei todellakaan riitä elämiseen. Ollaankohan hallituksessa ollenkaan tietoisia, millaisilla rahoilla ihmiset oikeasti yrittävät tulla toimeen? Tuntuu, että on tietoisesti haluttu maalata kuvaa ahneesta köyhästä, joka nauraa laiskana partaansa kotisohvalla. Yhtään tällaista tapausta en ole itse tavannut, ja toivottaisinkin näitä köyhiä pelkäävät kokeilemaan itse elää työttömänä opiskelijana, vähävaraisena lapsiperheenä tai eläkeläisenä nykypäivän Suomessa. Ei köyhyys ketään houkuta, eikä köyhyyttä rankaisemalla ratkaista.”

”Nykyisen asuntoni vuokra on 595 euroa kuukaudessa plus vesimaksu. Olen kokopäiväinen opiskelija, ja syksyllä 2021 minulla todettiin keskivaikea masennus sekä krooninen ahdistuneisuushäiriö, joista kärsin vieläkin. Näiden vuoksi minulle osa-aikatyön tekeminen opiskelun ohella ei ole kannattavaa. Asumistuen leikkaaminen merkitsisi sitä, että minulla ei olisi varaa vuokraan, laskuihin, lääkkeisiin tai ruokaan.”

”Äitini, 62 vuotta, on osatyökyvyttömyyseläkkeellä tuki- ja liikuntaelinsairauksien aiheuttamien vaivojen vuoksi. Tuo eläke on 400 euroa kuukaudessa. Tämän lisäksi hän käy töissä kaupanalalla kolmena päivänä viikossa useimmiten kärsien voimakkaista kivuista töiden jälkeen. Hän on kasvattanut kolme lasta yksin. Ensin yksityisyrittäjänä ja terveydentilan vietyä mahdollisuuden jatkaa alalla, jolle hän on kouluttautunut, hän on tehnyt muuta työtä riippuen siitä, mitä on ollut saatavilla. Hän nauttii työnteosta ja on usein tehnyt työtä myös terveytensä kustannuksella tyttärensä vastaväitteistä huolimatta. Hän on aina ollut pienituloinen mutta ei ole koskaan valittanut. Hän on oppinut laskemaan ruokakorin hinnan, jotta voi olla kassalla varma, että tilillä olevat rahat riittävät. Omat ja ystävien käytöstä poistuneet vaatteet ja tavarat hän on vienyt kirpputorille myyntiin sadakseen edes joskus muutaman ylimääräisen euron. Ravintolassa käyminen on ollut harvinaista herkkua, joka on säästetty erityisiin juhlapäiviin. Harrastukseksi on valikoitunut kävely, koska se vaatii vähiten kalliita varusteita. Hän on koko elämänsä laskenut rahojen riittävyyttä ja puskenut eteenpäin taloudellisesta stressistä huolimatta. Hintojen nousu on jo pienentänyt hänen ruokakoriaan. Hän asuu melko edullisessa vuokra-asunnossa, ja silti pelkästään tuen enimmäismäärän pudottaminen 80 prosentista 70 prosenttiin veisi häneltä 62 euroa kuukaudessa, 300 euron suojaosan poistamisesta puhumattakaan. Jo pelkästään tuo 62 euroa

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

on suoraan ruokaa pois hänen suustaan. Se on lääkkeet, joiden avulla hän voi työskennellä edes sen kolme päivää viikossa. Se on tarpeelliset lääkärikäynnit, joiden varaamista pitää jo nyt pitkittää, jotta käyntimaksuun olisi varaa. Kaikesta kivasta ja ylimääräisestä on jo luovuttu. Pitääkö todella luopua myös elämän perustarpeista?”

”Asun Hekalla, joka on aikeissa korottaa vuokrien hintoja yli kymmenellä prosentilla, ja siihen vielä asumistuen leikkaus. En tiedä, miten kahden lapsen yksinhuoltajana pystyn enää vuokrani maksamaan.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

20.55 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tavoitteeksi on kerrottu käynnistää välittömästi ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Asumistuen, muiden sosiaaliturvaetuuksien ja tiettyjen palveluiden leikkaaminen on räikeässä ristiriidassa myös tuon tavoitteen kanssa. Vaikuttaa siltä, että hallitus ei piittaa niistä kohtaloista, joita näistä toimenpiteistä seuraa, eikä edes siitä huono-osaisuuden ehkä yhdestä pahimmista ilmentymistä eli asunnottomuudesta ja asunnottomuusriskin kasvamisesta. Mutta siitäkin huolimatta siinä toivossa, että tämä jonkunlaisen välähdyksen ehkä hallituspuolueitten edustajienkin mielissä aiheuttaisi, jatkan näiden tarinoiden lukemista.

”Saan asumistukea tällä hetkellä 150 euroa kuussa. Asun Helsingissä yksiössä, ja asumistuen osa vuokrasta on noin neljäsosa. Teen vuorotyötä nuorena ja kouluttamattomana, joten tuntipalkka ei ole suuri. Teen viisi päivää viikossa töitä, jonka seurauksena on jo tullut uupumusta muutamaan otteeseen. Töitä on kuitenkin pakko tehdä tuon verran, jotta asumiseen riittää rahat sekä kalliiseen ruokaan ja muuhun ylimääräiseen. Opiskelemaan meneminen pelottaa, sillä pelkään jääväni täysin ilman rahaa, jos tuet laskevat eikä ole jaksamista käydä koulun ohella töissä. Jos asumistuki laskee, vaikka olen työssä käyvä, joudun vähentämään rahankäyttöä ruokaan.”

”Olen opiskelija ja yksinhuoltaja. Pahimmassa tapauksessa joudun kodittomaksi, sillä asun pienellä paikkakunnalla ja asutopula on suuri. Nyt jo elän tiukalla budjetilla niin sanotusti kädestä suuhun. Mihinkään ylimääräiseen ei ole varaa, ja mistään ei jää säästöön laitettavaa. Pelkään tulevaisuutta, ja aika monet yöt olen taas valvonut miettien, miten selvitään kaksivuotiaan lapsen kanssa taas seuraava kuukausi taloudellisesti.” — Huomaan nyt, että tässä on pienen lapsen vanhempi, joka pelkää kodittomaksi joutumista. Millaista stressiä tällainen elämäntilanne aiheuttaa sekä lapselle että vanhemmalle?

”Asumistuki putoaisi. Olen neljän lapsen yksinhuoltaja. Asumme pienessä kaupungissa, mutta täällä kaupungin asunnot on helposti 200 euroa yli noiden asumisnormien. Juuri vasta tein yksin muuton, ja se ajoi minut masennuksesta kärsivänä ihan äärirajoille jaksamisen kanssa. Muuttaminen on todella rankkaa ja todella kallista, saati tuo valtava henkinen kuormitus. Kuka lapseni huolehtisi, jos seuraava pakotettu muutto ajaisi minun mielenterveyteni sen äärirajan yli? Olen kotihoidon tuella ja yhden lapsen omaishoitaja.”

”Olen pienipalkkaisessa työssä ja olen kahden lapsen yksinhuoltaja, ja asumistuen pieneminen vaikuttaa paljon arkeen sen lisäksi, että elinkustannukset ovat nousseet. Tiukkaa tekee nytkin. En uskalla edes ajatella, miten pärjätään, kun leikkaukset tulevat.” — Joku voisi muuten täällä varmaan seuraavissa puheenvuoroissa kertoa, miten tällaisessa tilanteessa sitten pärjätään.

”Asumme tällä hetkellä eri paikkakunnilla lapseni biologisen isän kanssa ja olemme eronneet. Olen siis yksinhuoltajaäiti. Nykyisen tasaisen sosiaaliturvan voimin olemme

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

pystyneet noudattamaan tapaamissopimuksia matkustamalla lapsen isän kotipaikkakunnalle säännöllisesti. Leikkausten tullessa voimaan rahamme eivät enää riitä näihin velvoitaviin reissuihin kaupunkien välillä. Tämän takia joudumme muuttamaan takaisin lapsen isän paikkakunnalle, jotta tapaamiset saadaan jatkumaan ja turvattua. Lisäksi, vaikka jäisimme omalle paikkakunnallemme, meillä olisi joka tapauksessa pakollinen kaupungin sisäinen muutto edessä, koska sosiaaliturvan leikkausten tullessa voimaan meillä ei ole enää varaa maksaa vuokraa nykyiseen asuntomme, ellen satu työllistymään paikkakunnallani päivätyöhön ja iltatyöhön. Nykyisellä sosiaaliturvan tasolla yksi päivätyö on riittänyt elättämiseemme. Sosiaaliturvan leikkaukset aiheuttavat meille väistämättömän muuton joko lapseni isän paikkakunnalle tai kaupungin sisäisesti ja pakolliset kaksi työpaikkaa, jotta nykyinen arki ja elintaso saadaan turvattua.” — Ei kuulosta ihan siltä oikeiston maailmalta stereotyyppiseltä sosiaaliturvan käyttäjältä henkilö, joka hoitaa perheen arkea ja tekee tarvittaessa kahta työtä pärjätäkseen.

”Olen AMK-opiskelija ja tuloni koostuvat asumis- ja opintotuesta. Näiden lisäksi olen joutunut ottamaan opintolainan, koska en tulisi toimeen ilman sitä. Asun halvimmassa mahdollisessa soluasunnossa, mutta silti rahani eivät meinaa riittää. Minulla on myös krooninen sairaus, ja lääkkeet vievät rahaa. Sairauden takia olen jatkuvasti väsynyt, enkä pystyisi mitenkään tekemään töitä opintojeni ohella. Jos asumistuesta leikattaisiin 76 euroa, en ole varma, millä kustantaisin muun muassa bussikortin ja lääkkeet.” — Halvin mahdollinen soluasunto siis. Sille ei varmaan löytyisi vaihtoehtoa Etuovi.comista.

”Opiskelu vaikeutuu, koska osa-aikaisen työni lisäksi pitää joko hankkia toinen osa-aikainen työ tai pyytää lisätuntien korotusta ainakin 15 tuntia, jotta pystyn maksamaan vuokrani. Opiskelussa minulla on kandidaatin tutkinnon viimeinen vuosi humanistisella alalla, joka vie yli 40 tuntia viikossa opiskeluaikaa.”

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että nämä viestit hallituspuolueissa kuullaan ja teette vielä ratkaisuja estääksenne nämä näissä maalailnut kohtalot. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

21.03 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Tässä maalataan jatkuvasti sellaista kuvaa, että pienituloisilta pitää leikata, jotta pienituloiset ikään kuin pelastetaan tulevaisuudessa. Leikkaatte ihmisiltä, joiden jokainen euro kuukaudessa menee asumiseen, menee ruokaan, lapsen harrastukseen, menee lääkkeisiin — nämä ihmisetkö te pelastatte leikkaamalla heiltä? Uskallan olla tästä hieman eri mieltä.

Arvoisa puhemies! Jatkan näiden sitaattien lukemista, jotka kertovat näistä arjen haasteista, joita näillä ihmisillä tulee olemaan jatkossa vielä enemmän hallituksen politiikan takia.

”Opiskelu vaikeutuu, koska osa-aikaisen työni lisäksi pitää joko hankkia toinen osa-aikainen työ tai pyytää lisätunteja, korotusta ainakin 15 tuntia, jotta pystyn maksamaan vuokrani. Opiskelussa minulla on kandidaatin tutkinto, viimeinen vuosi humanistisella alalla, joka vie yli 40 tuntia viikossa opiskeluaikaa.”

”Me joudutaan tosi ahdinkoon. Nyt rahat riittävät justiinsa elämiseen, ja mihinkään ylimääräiseen ei ole varaa. Lomalla ei käydä, harrastukset ovat ilmaisia, ulkona ei syödä, jopa siteistä säästetään. Ruoka on tosi kallista. Me ollaan pienellä paikkakunnalla, ja työt ovat hyvin vähissä. Ainoa turvaverkko on täällä. Lapset eivät halua muuttaa pois.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Olen valvonut useita öitä hallituksen ohjelman julkaisun jälkeen. Pelkäsin pahaa ohjelmaa, mutta tämä oli järkytys. En tiedä, että kun ihmiset ajetaan hyvin ahdinkoon, niin voimat loppuvat, niin sitäkö tässä halutaan, kun olutvero laskee, että ihmiset tarttuvat pulloon. Meiltä lähtee asumistuessa iso summa ja lapsikorotus. Ei ole tämä enää reilua.”

”Asumistuen leikkaaminen pakottaisi minut käymään töissä opiskelun ja muun elämän ohella, vaikka en ole siihen kykeneväinen. Asun soluasunnossa, mikä ei ole hyväksi mielenterveydelleni, mutta minulla ei ole muuta mahdollisuutta, sillä jo nykyisellä asumistuen ja opintotuen ja lainan määrällä pärjään juuri ja juuri pakollisissa menoissa.”

”Haluan kertoa tämän: Olemme 64-vuotias äiti ja 36-vuotias asunnoton poika. Haimme Kelalta vuokravakuuksia kahden kuukauden vuokraan kaksiossa muuttaaksemme yhteen. Poika on asunut puolitoista vuotta Pelastusarmeijalla. Kelan mielestä asunnottomuus ei ole riittävä syy muuttoon. Lisäksi meidät laskettaisiin perheeksi, eli minun tuhannen euron eläkkeen laskettaisiin myös hänen tulokseen.

Kuulin tapauksesta, jossa äiti ja autistinen aikuinen poika menettivät asumistuen, koska kolmio oli liian suuri. Joutuivat muuttamaan kahteen eri asuntoon samassa rapussa, joka tulee Kelalle kalliimmaksi. Usko ihmisyyteen on ollut kauan poissa.”

”Olen opiskelija ja asumistuen leikkaukset vaikuttavat minuun ja tuttuihini todella suuresti. Tämä leikkaus pakottaa opiskelijat ottamaan opintolainaa, eikä tulot välttämättä siltikään riitä. Jatkuva rahasta stressaaminen alentaa työkykyä ja opiskelukykyä, ja tämän seurauksena valmistuminen lykkääntyy. Kun valmistuminen lykkääntyy, ei saa opintolainahyvitystä ja velkataakka kasvaa. Ei ihme, että niin monella opiskelijalla on mielenterveysongelmia. Jos mielenterveys jostain syystä säilyy kiitettävällä tasolla, saattaa olla mahdollista käydä töissä opiskeluiden ohella, mikä toki vie aikaa ja energiaa opiskelulta sekä vapaa-ajalta. Tästäkin syystä valmistuminen voi lykkääntyä, ja voi syntyä burnoutteja.

Opiskelijaelämästä on hankala nauttia ja opintoihin keskittyä, kun raha pyörii mielessä jatkuvasti. Yhteiskunta eriarvoistuu. Se, mihin on mahdollisuus kouluttautua, riippuu yhä enemmän tulotasosta.

Hallituksen tavoitteena on lisätä korkeakoulutettujen määrää ja parantaa ihmisten mielenterveyttä. On vaikea nähdä, miten tämä toteutuisi, kun hallitus ei näe, miten heidän tekemänsä rakenteelliset uudistukset ovat täysin näitä tavoitteita vastaan.”

”Tämänhetkinen opintotuki ja asumistuki yhteensä riittävät juuri ja juuri vuokran maksamiseen, ja sen vähentyessä raha pitää löytää jostain muualta. Opiskelen varhaiskasvatuksen opettajaksi, ja meillä alkaa palkaton harjoittelu pian, eikä sen yhteydessä ehdi tehdä töitä.”

”Olen osatyökyvytön ja teen osa-aikatyötä. Osatyökyvyttömyyseläkehakemukseni hylättiin, joten saan soviteltua työmarkkinatukea. Asumistuen leikkaukset yhdistettynä työttömyysturvan suojaosan poistoon heikentävät merkittävästi asemaani yhteiskunnassa. Eri-tyisen haitalliseksi katson asumistuen ansiotulovähennyksen poiston.

En ole tarvinnut toimeentulotukea noin kolmeen vuoteen, sillä asumistuen ansiotulovähennyksen ja työmarkkinatuen suojaosan ansiosta pystyn parantamaan taloudellista tilannettani työskentelemällä osa-aikaisesti. Minulla on oikeus myös täyteen vuosilomaan, loma-ajan palkkaan ja lomarahaan. Elämässäni on vakautta ja turvaa ja kykenen sovittamaan menoni pieniin tuloihin.

Jos leikkaukset toteutuvat, putoan toimeentulotuella. Tuloni lukitaan toimeentulotuen perusosan tasolle, ja jatkossa voin tienata vain 150 euroa kuukaudessa. Yli menevä osuus leikataan suoraan toimeentulotuesta, eli työnteolla ei enää pysty vaikuttamaan tuloihinsa.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Tuloni vaihtelevat jonkin verran, joten jatkossa joudun kohtuuttomiin selvitystilanteisiin ja toimeentulon takaisinperintäkierteeseen, jos tienaankin jossakin kuussa enemmän. Lisäksi menetän loma-ajan palkkani ja lomarahani, koska ne voidaan vyöryttää tuloksiin usealle eri kuukaudelle, eikä minulla näin ollen olisi oikeasti varaa olla lomalla.

Toimeentulotuki on jo joustamaton ja työnteosta rankaiseva etuus, joten saatan joutua jopa irtisanoutumaan ja hyväksymään sen, ettei osatyökykyiselle ole tässä yhteiskunnassa muuta paikkaa kuin olla kotona erilaisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ja leikkausten kohteena. Osatyökykyisenä en voi myöskään mennä kokoaikatyöhön, vaan tulen aina tarvitsemaan sosiaaliturvaa työntekoni tueksi riippumatta siitä, tunnistaako työeläkelaitos osatyökyvyttömyyteni vai ei.”

Arvoisa puhemies! Sitaatti jäi kesken, mutta jatkan sitä myöhemmin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

21.10 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Olen itsekin nyt kuunnellut tätä illan keskustelua, ja oikeastaan tässä äsken edustaja Furuholm toi näitä esimerkkejä esille. Mielestäni on hyvä, että tuodaan näitä esimerkkejä ilmi, kun nämä leikkaukset vaikuttavat niin monella eri tavalla eri tilanteissa olevien ihmisten elämäntilanteisiin. Mielestäni se on hyvin tullut näissä puheenvuoroissa esille. Itse mietin esimerkiksi tätä äitiä ja poikaa — valiokunnassakin meille tuotiin esille, että esimerkiksi omaishoitajatilanteessa, jossa äiti huolehtii lapsestaan, he kuuluvat yleisen asumistuen piiriin ja sitä kautta nämä leikkaukset kohdistuvat myös heihin. Näitä ristikkäisvaikutuksia on sen takia todella paljon, ja kun näitä kokonaisuutena ei ole arvioitu, niin sen takia meillä ei ole myöskään kokonaiskuvaa näistä vaikutuksista. On äärettömän hyvä, että näitä esimerkkejä nyt tuodaan, niin että myös hallituspuolueille konkretisoituisi, mitä nämä leikkaukset tarkoittavat.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin myös esille, että meillä nyt puhutaan asumistuesta, mutta jatkossa olisi selkeämpää puhua vuokratuesta, koska jatkossa tukea saa enää vuokra-asuntoihin ja sitäkin leikattuna. Tällä hetkellä, kun on puhuttu asumistuesta, me ollaan tuettu yhteiskuntana sitä kotia ja asumista, ja siinä mielessä tämä esitys myös muuttuu.

Kun tätä keskustelua on kuunnellut ja tähän hyvin pitkään myös valiokunnassa on perehtynyt, niin meillä on todella paljon nyt asiantuntijätietoa ja näitä leikkauksia on tässä käsitelty ja näitä vaikutuksia, ja keskeisenä asiana on, että tällä ei ole työllisyysvaikutuksia, tällä ei ole vaikutuksia vuokrataseen, mutta tällä on isoja vaikutuksia pienituloisten ihmisten toimeentuloon. Haluaisin vielä tuoda esimerkiksi nämä indeksijäädytykset, mistä täällä ei ole mainittu, että nämä indeksileikkauksethan, 10,2 prosenttia, koskevat myös tätä asumistukea ja nämä koskevat myös eläkkeensaajan asumistukea. Eli voidaan arvioida, että myös eläkkeensaajan asumistuesta haetaan hallituskaudella säästöjä 10,2 prosenttia.

Sen takia tässä on myös iso moraalinen ongelma, koska me tiedetään, että kaikki asumisen ja elämisen kustannukset ovat kasvaneet ja pienituloiset ovat kamppailleet siinä arjessa ihan peruselämisen edellytysten maksamiseksi. Tämä arvovalinta, jota kokoomus ja perussuomalaiset ovat nyt tekemässä, on kestävämpi, ja en ole kuullut vielä selkeitä perusteluja sille, minkä takia te teette yhteiskuntaa näin kahtia jakavaa politiikkaa, jossa te sysäätte kaiken talouden sopeuttamisen kaikista pienituloisimman suomalaisten viidenneksen harteille monella eri tavalla. Täällä kokoomuksen edustaja perusteli, kun kysyttiin, että minkä takia yli 100 000 euroa tienaaville suomalaisille annetaan historiallisen suuri ve-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

ronalennus, että ”kyllä heille nyt tarvii saada vaan enemmän rahaa”. Ajattelu siitä, että hyvätuloisia pitää kannustaa sillä, että annetaan verohelpotuksia ja annetaan lisää rahaa, ja sitten taas pienituloisilta pienistä rahoista leikataan vähäisetkin, koska ajatellaan, että ne ovat vähän niin kuin muiden maksamia — olen jotenkin todella sanaton tämmöisestä eriarvoistavasta ajattelusta. Oikeastaan me voimme tuoda näitä faktoja ja vaikutuksia täällä vaikka kuinka paljon esille, ja minun mielestäni surullista tässä on se, että te tiedätte nämä kaikki mutta te silti haluatte viedä nämä läpi, koska teidän mielestänne on oikein leikata yhteiskunnan kaikista pienituloisimmilta. Mielestäni tässä on semmoinen moraalisesti iso kysymys, että miten te perustelette tätä etenkin tässä ajassa.

Jollain tavalla olisin toivonut, että perussuomalaiset olisi laittanut vähän niin kuin kapuloita rattaisiin tälle kokoomuksen aika selkeällekin pyrkimykselle, mutta nämä perussuomalaisten puheenvuorot niin valiokunnan käsittelyprosessin aikana kuin täällä salissa ovat osoittaneet, että ei täällä puolusteta enää pienituloisia ihmisiä ollenkaan: heti kun päästiin hallitukseen ja päästiin ministeriautoihin ja muihin, unohtui kyllä saman tien pienituloisten suomalaisten puolustaminen. Jollain tavalla olen kyllä tästä hallituksen politiikasta äärettömän surullinen.

Ajattelisi, että etenkin tässä ajassa, kun Suomella on hankala tilanne, pitäisi tehdä sellaista politiikkaa, että me yhdistetään kansalaisia ja pidetään huolta siitä, että kaikki pidetään mukana. Täällä minun mielestäni edustaja Lindén puhui äärettömän hyvän puheenvuoron myös hyvätuloisista ihmisistä, joille nyt kohdistetaan iso veronkevennys, näille yli 100 000 tienaa-ville. Monet heistä olisivat valmiit pitämään esimerkiksi sen nykyisen veroprosenttinsa, eivätkä he tarvitsisi tätä historiallisen suurta veronkevennystä, jos he voisivat perua näitä kaikista pienituloisimpiin suomalaisiin kohdistuneita leikkauksia. Se, että näille yli 100 000 tienaa-ville annetaan muutama tonni vuodessa verohelpotusta suhteessa sitten siihen, että näiltä pienituloisilta leikataan siitä, mitä heille kuukaudessa jää käteen, prosentuaalisesti hyvin iso osa, mistä me ei tiedetä sitä kokonaisvaikutusta, on niin kuin tämmöisen sosiaalisen omantunnon kannalta epäoikeudenmukaista. Toivon, että laajasti suomalaiset sanovat tämän ja pyrkivät tuomaan myös hallituksen suuntaan sen viestin, että nyt tarvitaan oikeudenmukaisempaa politiikkaa ja kohtuutta ja lopetetaan tämmöinen kylmä sanelupolitiikka ja hyvätuloisten suosiminen ja pienituloisten elämäntilanteen kurjistaminen.

Arvoisa puhemies! Halusin tämän nyt puhua, kun nämä ensi vuonna konkretisoituvat ihmisten perheissä ja arjessa, ja toivon, että hallitus sitten kantaa myös heistä vastuuta. Ainakin oppositio on ansiokkaasti tuonut näitten ihmisten äänen kuuluviin täällä salissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

21.18 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään asumistuen leikkauksia, ja keskeinen kysymys tämän illan aikana on se, missä kulkevat kohtuuden rajat. Jos ker-
taamme, mistä asumistuen leikkauksessa on kysymys: 383 000 joutuu asumistuen saajina tämän leikkauksen johdosta arvioimaan, miten käy omalle tuelle. 50 000 menettää tukensa kokonaan. 15 000 menettää sen verran tukea, että he joutuvat toimeentulotuelle. Keskimäärin tämä tuen vähennys on 60—110 euroa. Kun sitten tarkastellaan lähemmin, miten nämä vaikutukset tosiasiassa menevät, niin valiokunnan saamien tietojen mukaan työssäkäyvillä ruokakunnilla menetys on tosiasiassa yli kolmasosa tästä asumistuesta, siis työssäkäyviltä yli kolmasosa. Keskimäärin se tarkoittaa sitä, että työssäkäyvältä tukea ruoka-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

kuntakohtaisesti lähtee 133 euroa. Opiskelijaruokakunnissa vähennys on 6,5 prosenttia, joka tekee siis käytännössä 76 euroa, ja vastaavasti työttömien ruokakunnissa vähennys on 8 prosenttia eli 73 euroa. Kun sitten perhetyypeittäin tarkastellaan näitä menetyksiä, eniten menettävät nimenomaan kahden vanhemman lapsiperheet, joista yli 23 prosenttia menettää tuen kokonaan, ja tämä tuen muutos on 140 euroa. Myös lapsettomiin pareihin tämä vaikuttaa merkittävästi: 25,5 prosenttia tuki vähenee, mikä on arviolta keskimäärin 127 euroa kuukaudessa. Yksin elävien osalta tuo menetys on 11 prosenttia, joka vastaa 70:ää euroa, ja näillä ihmisillä ei ole ruokakuntaa jakamassa tätä menetystä, joten siinä suhteessa se on suhteellisesti kova. Yksinhuoltajilla vastaavat luvut ovat 15 prosenttia ja 111 euroa. Ja kun näitä katsoo, niin on sanottava, että eivät nämä menetykset tunnu reiluilta. Yhteensä nämä menetykset vaikuttavat siis lähes 170 000 lapseen, eli 167 000 lasta joutuu näiden vaikutusten piiriin, ja käytännössä näistä 107 000 lasta asuu yksinhuoltajaperheissä.

Kun me sitten peilaamme näitä muutoksia ja pohdimme, milloin nämä ovat liikaa, niin tietenkin se vaatii myös julkista keskustelua siitä, milloin nämä uudistukset ovat liikaa. Itselleni tuli yllätyksenä, että valiokunnassa haluttiin näitä vaikutuksia arvioida perinteisestä tavasta hieman toisin. Erityisen tärkeää oli se, että sosiaali- ja terveysvaliokunta sai pyynnöstä sosiaali- ja terveysministeriöltä tiedon, jossa katsottiin näiden ehdotettujen muutosten maksimivaikutuksia yksilökohtaisesti. Ja kaikki nuo luvut, jotka äsken tässä esittelin, ovat keskimääräisiä muutoksia, mutta tosiasiasa sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman tiedon mukaan näiden ehdotettujen muutosten enimmäisvaikutukset kohdistuvat omistusasujiin, joille ruokakunnan koosta riippuen enimmäisvaikutukset olisivat 460 eurosta 1 370 euroon. Vuokra-asunnoissa asuvilla nämä enimmäisvaikutukset olisivat ruokakunnan koosta riippuen 202 eurosta 516 euroon. Ja niin kuin tiedämme, tätä esitystä virkapohjassa olleena esityksenä myös vastustettiin. Tästä äänestettiin, ja äänestystuloksella 9—8 tämä poistettiin virkapohjasta mietinnön osalta. Se kertoo siitä, että tässä salissa ei pidä vääristellä tosiasioita, vaan näitä vaikutuksia pitää arvioida objektiivisesti. Olen siitä todella pahoillani, jos yleistyy sellainen käsitys, että me emme voi puhua asioista niiden oikeilla nimillä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, ettei näitä yhteisvaikutuksia ole selvitetty, kuten myöskin perustuslakivaliokunta neljässä eri lausunnossaan totesi. Näitä ei ole selvitetty riittävin osin, nimittäin perus- ja ihmisoikeudet ja vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin ovat jääneet selvittämättä. Tässä tilanteessa olisi minusta kovin vastuutonta olla ottamatta kantaa esimerkiksi vammaisiin liittyviin asioihin, jotka kuitenkin sitten valiokunnan lopullisesta mietinnöstä poistettiin. Ei haluttu siis tarkastella erityisesti perusoikeusvaikutuksia esimerkiksi vammaisiin henkilöihin. Minusta tämä on valiokunnan osalta selkeästi puute, jossa olisi pitänyt toimia toisin. Myöskin asuntomarkkinoiden tilannetta selvitettiin ja pohdittiin, mihin nämä ihmiset muuttavat, kun tämä asumistuki näin muuttuu. Ja selvisikin, että myöskään vaikutuksista Helsinkiin ja helsinkiläisiin, jotka tosiasiasa joutuvat lähes kaikki tämän asumistuen leikkauksen kohteeksi, ei ole tietoa. Näitä lopullisia virkakannan mukaisia tekstejä ei sitten otettu mukaan.

Arvoisa puhemies! Kun me katsomme tämän esityksen kokonaisvaikutuksia, on erikoista, että hallitus tavoittelee 260 000 työttömän maassa työllisyyttä sellaisilla tavoilla, jotka eivät tule tätä tilannetta merkittävästi muuttamaan. Tässä tavoitellaan siis 60 000—65 000 työllistä, joka on aivan oikea tavoite. Työllisiä meidän pitääkin tavoitella, mutta ne keinot, millä työllisiä tavoitellaan, ja se hinta, mitä tästä maksetaan, on käsittämätön. Samaan aikaan me laitamme siis 65 000 ihmistä toimeentulotuelle ja ajattelemme, että eikö se sitten

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

vasta ole aika tiukka kannustin. Tämä niukkuus, joka sosiaaliturvaleikkauksilla aiheutetaan, tulee olemaan kova pala kenen tahansa purtavaksi. Miten sieltä niukkuudesta riittää enää kykyä hankkia itselleen parempaa toimeentuloa tai parempaa koulutusta? Ja kaiken tämän jälkeen on sanottava, että meidän on myös arvioitava näitä yhteisvaikutuksia, koska tämän asumistuen osalta tähän tulevat vielä indeksijäädytykset päälle, ja sen lisäksi [Puhemies koputtaa] esimerkiksi työttömyysturvan osalta tulevat lisäleikkaukset tähän päälle. Ja kaikkia näitä yhteisvaikutuksia, ikävä kyllä, ei selvitetty eikä näitä kohtuuttomia tilanteita, joihin perustuslakivaliokunta vetosi todetessaan, että olisi pitänyt selvittää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

21.25 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Haluan vielä korjata ne virheelliset tiedot, jotka edustaja Laiho täällä aikaisemmin toi esille, jotta tämä myös varmasti jää pöytäkirjoihin:

1) Asumistuen menot kääntyivät laskuun viime kaudella hyvän työllisyyskehityksen myötä, eli eivät ole kasvusuunnassa, edustaja Laiho.

2) Asumistukimenot ovat kasvaneet poliittisilla päätöksillä, joita kokoomus on ollut itse tekemässä — esimerkiksi opiskelijoiden siirto yleiselle asumistuelle samalla, kun opintorahaa romutettiin.

3) Kun Laiho perustelee asumistuen heikentävän työn tekemisen kannusteita siten, että tuen taso vähenee, kun tekee töitä, niin näiden muutoksien myötä tuen taso vähenee entistä nopeammin työtulojen myötä ja siten kannustavuus heikkenee.

4) Miksi opiskelijoille eivät kelpaa soluasunnot? Tätä virheellistä väittämää kokoomus täällä jatkuvasti viljelee. Ensinnäkin opiskelijalla on oikeus valita se asumismuoto, joka turvaa hänen opiskelunsa parhaiten, ja niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossa toin esille, niin pandemian vaikutus jatkuu yhä niin, että hyvin merkittävä osa opinnoista on etäopintoja ja ryhmätöitä etänä. Tämä vaikuttaa luonnollisesti suoraan myös kodin vaatimuksiin: halutaan asua niin, että opintorauha säilyy myös etäopiskellessa. Sinänsä on hieman surullista, että tämä oli jotenkin asia, joka huvitti suuresti perussuomalaisia, jotka nyt ovat kokonaan poistuneet salista. Mutta jotain vastuullisuutta pitäisi olla myös siinä, mitä huudellaan julkisuudessa Hoasin solujen tyhjäkäytöstä, niin kuin kokoomus tekee. Tosiasiasa lokakuun lopussa Hoasilla oli vapautumassa seitsemän soluhuonetta heti vuokrattavaksi, eli 0,15 prosenttia. Marraskuun alusta oli vapautumassa 27 kappaletta. Normaalissa käytössä soluja on 4 640 kappaletta.

Sitten näihin kokemuskertomuksiin:

”Olen kahden lapsen korkeasti koulutettu yksinhuoltaja. Teen koulutustani osittain vastaavaa työtä nuorten mielenterveyskuntoutujien parissa. Palkasta käteen tulee 2 025 euroa kuussa. Asumme omistusasunnossa, johon minulla on suuri yhtiölaina. Korkojen nousun myötä kuukausittainen vastikkeeni pomppasi viime kesänä 1 850 euroon. Asumistukea saan nykyisen yhtälön mukaan 480 euroa. Hallituksen suunnitelmien mukaan menettäisin asumistuen kokonaan ensi vuonna. Asunto on ollut myynnissä jo kolmeen kertaan. Tässä maailmantilanteessa myyminen ilman suuria tappioita on hyvin hankalaa. Jos hallituksen suunnitelmat toteutuvat, joudumme todella suuriin taloudellisiin vaikeuksiin.”

”Itse opiskelijana olen huolissani, pystynkö pitämään nykyistä vuokra-asuntoani. Tämä tuottaa jo valmiiksi stressaavaan opiskeluarkeen lisää huolia. Leikkaukset myös pakottavat monet opiskelijat töihin tai ottamaan lisätunteja työpaikoillaan, koska muuten raha ei

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

yksinkertaisesti riittä asumiseen ja muihin kuluihin. Tietenkin on hyvä, että opiskelijana saa työkokemusta, mutta se ei saisi vaikuttaa opiskelumenestykseen. Olen jo itse huomannut, että joillekin jo nytten ylimääräisten tuntien ottaminen töissä vaikuttaa negatiivisesti koulumenestykseen — kuvitella, mitä sitten, kun leikkaukset astuvat huomattavasti näkyviin arjessa.”

”Asun tyttäreni kanssa rivitalokolmioissa vuokralla kaupungin omistamassa taloyhtiössä. Olemme asuneet siinä kahdestaan koko tyttäreni lapsuuden. Teen sijaisuuksia päiväkodeissa ja kouluissa, välillä pidempiä määräaikaaisia töitä tehden ja välillä lyhyempiä pätkiä. Töitä teen kuitenkin koko ajan. Asumistuki on mahdollistanut meille asunnon, missä nyt asumme, vaikka tiukkaa on tehnyt nytkin. Mikäli asumistukeani leikataan, joudumme hyvinkin pian muuttamaan pois asunnostamme pienempään ja halvempaan asumismuotoon. Koen asiasta ahdistusta, sillä koko lapseni elämä on tässä lähellä, niin ystävät kuin koulu ja harrastukset. Olen itse viettänyt lapsuuteni pelon ilmapiirissä, kun asuimme kurjassa taloyhtiössä, enkä millään haluaisi lapselleni vastaavaa. Kun hän täysi-ikäistyy kuuden vuoden päästä, muutan toki itsekseni varmasti johonkin pieneen lounkseen, ettei minusta enää ole vaivaa yhteiskunnalle. Olen kuitenkin koko ikäni tehnyt töitä ja maksanut veroni. Osaan kituuttaa muutamalla kymptillä, vaikka sitten omasta syömisestäni, mutta mikäli asumistuki poistetaan tai pienennetään, niin ihmeisiin en minäkään pysty. Silloin on luovutettava ja muutettava asunnosta ja tarjottava tyttärelleni sitten toisenlainen lapsuus, mitä olin ajatellut.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

21.32 Janne Jukkola kok: Arvoisa puhemies! Palautellaanpa siihen, mitä tällä esityksellä tavoitellaan. Tämän uudistuksen tarkoitus on vahvistaa julkista taloutta. Meillä on suunnitelluista säästötoimenpiteistä huolimatta 11 miljardia euroa alijäämäinen budjetti, ja valtionvelka oli lokakuun lopulla noin 156 miljardia euroa.

Asumistukimenot ja asumistuen saajien määrät ovat paisuneet merkittävästi viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana. Vuoden 22 lopulla yleisen asumistuen saajia oli lähes 400 000. Määrä on yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. [Li Andersson: Koska te siirsitte opiskelijat asumistuelle!] Vuonna 2010 yleisen asumistuen kustannukset olivat noin 530 miljoonaa. Viime vuonna kustannukset olivat taas 1 565 miljoonaa euroa, eli noin miljardi euroa suuremmat kuin kymmenisen vuotta sitten. Tähän ovat osaltaan vaikuttaneet lakimuutokset, joilla esimerkiksi opiskelijat otettiin yleisen asumistuen piiriin, mutta tähän kehitykseen on välttämätöntä puuttua. Hallituksen tavoite tasapainottaa julkista taloutta ja edistää työllisyyttä on painava peruste sosiaaliturvan muutoksille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

21.34 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Toissa päivänä täällä salissa käsiteltiin toimeentulotuen asumismenojen ehtojen kiristystä. Sitäkin sosiaaliturvaleikkausta perusteltiin työllisyydellä, kuten myös perustellaan nyt tätä tänään käsiteltävää asumistukileikkausta. Siinä toissapäiväisessä toimeentulotukeen liittyvässä keskustelussa arvio hallituksen oman esityksen mukaan oli tuhat työllistä tälle kurjistukselle. Se ei ole mitenkään järin merkittävä summa, etenkin kun huomioidaan, että tämä arvio ei sisällä niitä kysymyksiä, jotka liittyvät siihen, miksi ihminen toimeentulotukea saa. Tällaisia syitä voivat olla esi-

merkiksi niukkuus, sairaus tai toimintakyvyn aleneminen väliaikaisesti, ja usein nämä seikat ovat päällekkäisiä. Siellä asiantuntijalausunnoissakin itse asiassa sanotaan kyllä, että se simulaatio, joka tämän tuhat työllistä on laskenut, ei huomioi näitä tekijöitä ja että tämä arvio on yläkanttiin.

No, nyt kun me puhutaan näistä asumistukileikkauksista, niin siinä hallituksen omassa esityksessä sanotaan, että esityksen tavoite on valtiontalouden tasapainottaminen, ei työllisyys. Siellä sanotaan myöskin, että ansiotulovähennyksen, eli tämän suojaosan poiston, tavoitteena on kokoaikatyön vastaanottamisen kannusteiden parantaminen, mutta tämä on ristiriitaista, kun me tiedämme, että se suojaosa on mahdollistanut osa-aikaisen työn tekemisen sellaisille ihmisille, jotka eivät voi välttämättä kokoaikatyötä koskaan tehdä. Nyt kun tämä kannustin poistetaan, sillä myöskään tämän hallituksen oman esityksen mukaan ei ole mitään faktuaalista seurausta, että se automaattisesti lisää työllisyyttä. Itse asiassa siellä sanotaan, että muutosten kokonaisvaikutukset työllisyyteen ovat vähäiset. Vielä kun huomioidaan se, että toimeentulotuen saajien määrä lisääntyy tämän yhden esityksen seurauksena 15 000 kotitaloudella, ja me tiedämme ja te tiedätte, että toimeentulotuki on kannustinloukku ja köyhyysloukku, niin nämä työllisyysargumentit ovat todella falskeja. Te leikkaatte asumistukea, jonka saajista 40 prosenttia käy töissä, sanomalla, että te lisäätte työssäkäyntiä, että te lisäätte työssäkäyntiä leikkaamalla työssäkäyviltä. Tämä on silmänkääntötempu, ja minusta se on sellaisena härski.

Jatkan nyt näiden ihmisten, joihin asumistukileikkaukset kohdistuvat, sitaattien lukemista ja jatkan siitä, mihin viimeksi jäin. Tämä sitaatti jatkuu siis tästä: ”Tällä hetkellä pysyn niukin naukin elättämään itseni ja lemmikkini, jos ei tule mitään yllättäviä menoja. Joskus jää jopa muutama euro arjen luksukseen, kuten kahvilassa käyntiin. Asumistuen leikkaus tiputtaisi tulojani muutamia kympejä kuukaudessa, mutta se yhdistettynä ruuan, vuokran, energian ja lääkkeiden hinnan nousuun tekee käytännössä noin 100—150 euron loven tuloihini nykytasosta. Se on iso summa tuloistani, ja kun ottaa huomioon, että asuinpaikkakunnallani en varmasti saa halvempaa asuntoa mistään, asumiskuluissa ei siis ole mitään, mistä leikata enempää. Lemmikit toki olisi selkeä säästökohde, jos olisin niin sanotusti normaali työkykyinen. Olen kuitenkin pitkästä masennuksesta toipunut siihen kuntoon, että kykenen nykyään tekemään edes jotain töitä. Jos luovun lemmikeistäni, niin olen aivan varma, että masennukseni uusiutuu, menetän työkykyni kokonaan ja todennäköisesti syrjäydyn juuri sellaiseksi yhteiskunnan elätksi, joita oikeisto kuvittelee makoilevan sohvilla ympäri Suomen. Paitsi minulla ei ole edes sohvaa, koska ei ole varaa hankkia, joten vaihtoehdot ovat patja tai lattia.”

”Nyt jo mennään äärirajoilla, kun pienituloisena elättää yksin kahta lasta. Asunto on halvimpia, mitä tällä hetkellä markkinoilla omalla asuinalueella löytyy, mutta jos asumistukea ja myös yksinhuoltajakorotusta ansiosidonnaisesta lasketaan, en tule rahallisesti enää pärjäämään. Tai toki pärjäämme, mutta kaikki lasten menot pitää karsia, ja ruokavalio muuttuu entistä yksipuolisemmaksi.”

”Asumistuen leikkaus vaikuttaa elämäni hyvin radikaalisti ja negatiivisesti. Teen väitöskirjaa yliopistossa, mutta koska pienellä humanistisella alallani ei ole paljon työllistymismahdollisuuksia enkä ole saanut rahoitusta muualtakaan, työskentelen samalla osa-aikaisesti pienipalkkaisella alalla. Vaikka opintojeni edistymisen kannalta on hyödyllistä työskennellä osa-aikaisesti, ei osa-aikatyö kuitenkaan ole oma valintani, sillä enempääkään työtunteja ei ole tarjolla. Palkka on pieni, ja olen ollut riippuvainen asumistuesta siitäkin huolimatta, että vuokrani Helsingin kaupungin asuntojen asunnossa on vapaiden

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

markkinoiden vuokriin nähden huokea. Nyt on käymässä samanaikaisesti niin, että vuokranantajani Helsingin kaupungin asunnot on tekemässä vuokriin ennätysmäiset korotukset ja toisaalta hallitus leikkaamassa asumistukia. Asumistuen leikkaukset osuvat kipeästi juuri kaltaisiini osa-aikatyöntekijöihin, vaikka tulisi huomata, ettei osa-aikatyön tekeminen ole aina oma valinta ja toisaalta osa-aikatyönkin tekeminen sentään osoittaa henkilön halua olla mukana työelämässä. Pääkaupunkiseudulla on muutenkin niin kallista asua, että tällaiset päätökset ovat katastrofaalisia ja pakottavat pian pienituloiset muuttamaan kauemmas.”

Arvoisa puhemies! Tässä sitaatissa, jonka äsken luin, on mielestäni kuvattu erinomaisesti juuri näitä kysymyksiä, joita täällä on pyritty nostamaan tänään esiin, eli esimerkiksi, että nämä asumistuen leikkaukset kohdistuvat suurten kaupunkien pienituloisiin ihmisiin, jolloin se tarkoittaa työvoimapulaa Helsinkiin. Sitäkö hallitus haluaa?

Toisaalta täällä on osoitettu tämä, että hallituksen asuntopolitiikalla, jossa ajetaan alas kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa samaan aikaan kun leikataan sosiaaliturvaa, ajetaan ihmiset äärimmäisen vaikeisiin tilanteisiin.

Viimeinen sitaatti tällä erää: ”Olen työtön. Menetän asumistukea, koska minulla on liikaa säästöjä. Leikkausten jälkeen en pysty kattamaan vuokrani maksua pelkällä työmarkkinatuella, jota saan 636 euroa kuussa. Joudun käyttämään säästöjäni elinkustannusten kattamiseen.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

21.41 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Jatkan ihmisten tarinoiden lukemista.

”Poikani asuu Helsingin Vuosaaressa, pienessä vuokra-asunnossa. Hänellä on asperger ja hän on vaikeasti työllistytvä. Tällä hetkellä saa eläkettä ja asumistukea, ja häntä tuetaan hienosti toimimaan itsenäisesti monelta taholta. Asumis- ja muiden tukien vähäinenkin leikkaus vaikeuttaisi tilannetta huomattavasti. Epävarmuus toimeentulosta ja muun avun saannista toisi muutenkin herkkään tilanteeseen lisää huolta ja stressiä.”

”Opiskelijana ei tälläkään hetkellä jää vuokran ja muiden pakollisten menojen jälkeen mitään käteen. Asumistuen leikkaukset pahentaisivat tilannetta entisestään. Sama kaikilla opiskelijakavereilla. Monet kaverit ja tutut ovat töissä samaan aikaan ja polttavat itsensä loppuun. Kohta keikkatöiden tekemisestäkin rangaistaan, kun ei saa enää tienata mitään ilman, että asumistukeen puututaan.”

”Olen pitkäaikaissairas. Kärsin kroonisista kivuista ja liikkumisen vaikeuksista. Lääkkeeni ovat kalliita. En ole kyennyt edes tekemään 15 tuntia viikossa työkokeilua. Minut luokitellaan työkykyiseksi työeläkelaitoksen mukaan. Sairauspäivärahat on käytetty, ja sairauseläkettä ei myönnetä. Tällöin on ainoa toimeentulo peruspäiväraha, jonka saaminen edellyttää TE-toimiston lausuntoa. Tällöin pitää olla valmis ottamaan vastaan koko-aikatyötä. Hallituksen suunnittelemat leikkaukset pelottavat. Kuinka meidän väliinputoajien käy? Tarvitaan esteetöntä asuntoa, jonka sijainnin on oltava sellainen, että palvelut ovat lähellä. Autoa ja ajokorttia ei ole. Samassa asunnossa asuu 18-vuotias lapseni. Miten pienen asuntoon meidän on muutettava, jotta pärjäämme? Miten kauas pitää muuttaa, että suuressa kaupungissa löytää tarpeeksi edullisen asunnon? Onko meidän jätettävä tukiverkko, ystäväme, lähipalvelut, hyvät julkisen liikenteen yhteydet? Jos muutto tulisi, en enää juuri kykenisi liikkumaan kotoani. Kuinka tämä edistäisi kuntoutumistani, toimintakykyäni tai mahdollista työkykyäni?”

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

”Jo muutenkin on todella tiukilla opiskelun ohella asua omillaan kaupungissa, ilman lähipiirin rahallista tukea. Joudun muutenkin pelkäämään, että mitä jos rikon puhelimen tai kehon, koska en pysty välttämättä korvaamaan kuluja siitä. Pitää miettiä, voinko maksaa laskun nyt vai jätänkö eräpäivään, että saan ruokaa ostettua. Mikäli vielä leikataan pois siitä vähäisestä, joilla joudun elämään, niin alkaa aika kehnolta näyttämään.”

”En pystyisi maksamaan vuokraa. Minulla ei ole perhettä, jolta saisi apua, ja olen työkyvytön. Minulla on ollut sairauslomaa pitkän aikaa. Minun on pakko saada tämä tuki, tai joudun kodittomaksi. Tukeani on jo laskettu paljon, ja en pysty selviämään, jos se vähenee vielä enemmän.”

”Sairastan autoimmuunisairautta, joka laskee työkykyäni. Olen myös kahden lapsen yksinhuoltaja ja asun Hekan asunnossa. Aiemmin olen pystynyt työskentelemään osa-aikaisesti ja saanut soviteltua päivärahaa. Nyt asumistuki laskee ja ansiotulovähennys poistuu. Päivärahasta poistuu lapsikorotus. Ja Heka tulee nostamaan vuokraa. Eli toimeentulotuki tulee olemaan perheemme säännöllinen tulonlähde, jos nuo muutokset tulevat suunnitellusti voimaan.”

”Opiskelija Helsingissä. Jo valmiiksi todella niukkaa elämää, ja opintotuesta reilu siivu menee vain asumisen kattamiseen. Jos Helsingin korkeampi maksimivuokra poistetaan, menee muutamia euroja vaille koko opintotuki asumiseen. En asu lähellä keskustaa ja hyvin niukassa kerrostaloasunnossa, olen myös sosiaalisesti ahdistunut, eli muiden kanssa asuminen soluasunnossa vaikeuttaa elämäni liikaa.”

”Kun luultavasti vuokra nousee vuoden alusta ja kun samaan aikaan asumistuki pienee, niin ruokalaskua joutuu viilaamaan. Viime vuonna on jo viilattu niin sanotusti tappiin asti, niin nyt joutuu viilaamaan sit vähän alle. Eli määrää joutuu vähentämään. No, ruokapuun voi turvautua. Lisäksi keikkatöiden tekemisen kannuste muuttuu jokseenkin olemattomaksi.”

”Asun tällä hetkellä ’liian kalliissa’ vuokra-asunnossa Helsingissä kahden lapseni kanssa. Helsingissä kohtuullinen vuokrataso kolmelle on 993 euroa. Tämän hintaista kolmiota on käytännössä mahdotonta löytää, etenkin nyt kun Heka nostaa roimasti vuokria. Meidän asunnossamme vuokra nousee vähintään 13 prosenttia, jolloin vuokra on lähes 1 200 euroa. Tämä erotus jää itseni maksettavaksi pienistä tuistani. Kun menen palkkatyöhön, tiipun toimeentuloturvan asiakkaaksi, koska asumistuesta lähtee niin iso siivu pois. Palkka ei riitä asumaan Helsingissä. Ahdinko on todellinen.”

”Kelan peruspäiväraha ja asumistuki ovat ainoat tulot. Yhteensä alle tuhat euroa kuussa, ja lisäksi joudun syömään paljon lääkkeitä, ja muut sairastamisen kulut päälle. En todellakaan tiedä, miten pärjään, jos vielä tulot pienenee.”

”Olen työkyvyttömyyseläkkeellä, mutta teen kuntouttavaa työtä Helsingin kaupungilla, josta maksetaan päivärahaa. Leikkaukset vähentäisivät tuntuvasti jo ennestään pieniä tulojani.”

”Jos asumistukeni pienenee 133 euroa, niin en saa sitä käytännössä enää lainkaan, maksaisin sitten puolet eli 900 euroa 2 000 euron palkastani vuokraa. Nyt saan asumistukea sentään 200 euroa. Sillä ostaa ruokaa näin kahden lapsen yksinhuoltajana neljä kertaa.”

”Olen kokopäivätyössä, mutta palkkani on niin pieni, että saan asumistukea lähes 300 euroa kuukaudessa. Asun Hekan kaksiossa teini-ikäisen tyttäreni kanssa, eli pienempään tai halvempaan asuntoon muuttaminen ei ole mahdollista. Heka aikoo korottaa vuokriaan, joten yhdessä asumistuen leikkauksen kanssa vaikutus tulee olemaan se, että joudun karsiamaan ihan perusasioista. Tälläkin hetkellä ostan lähes kaikki vaatteet kirppareilta, eikä

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

meillä ole nytkään varaa mihinkään ylimääräiseen. Ei ole varaa hankkia esim. tiskikonetta. Tytölleni on pakko ostaa talvikengät ja -takki, koska viimevuotiset ovat liian pienet.”

”Puolisoni kanssa olemme molemmat opiskelijoita, joille jää kummallekin vuokran maksun jälkeen noin sata euroa käytettäväksi muuhun elämiseen. Jos asumistuesta leikataan, meille ei jää mitään ja pahimmassa tapauksessa joudumme lopettamaan opinnot, koska opintotuki ei myöskään riitä.”

”Olen korkeakouluopiskelija tukien varassa, ja nytkään tulot ei riitä suhteessa menoihin, pienikin muutos asumistukeen on merkittävä heikennys elintasoon. Asumistuesta ja opintotuesta tulee nytkin vain 620 euroa, josta jo vuokraan menee 500 euroa. Mielestäni ei ole reilua, että opiskelijat ovat ainoa ikäryhmä, joka on pakotettu ottamaan lainaa. Moni opiskelukaverini ja minä itsekkin ollaan mietitty, tulisiko opinnot vain keskeyttää ja siirtyä töihin, jos tämä leikkaus toteutuu. Tämä leikkaus ei kannusta enää opintoihin, sillä opiskelijalta viedään tulot ja mahdollisuus riittävään toimeentuloon. Tämä on yksinkertaisesti vain niin väärin.”

”Vaimoni on hyvin sairas, ja pidän hänestä huolta. Tämä vaikuttaa negatiivisesti jo valmiiksi vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen.” — Kiitos, puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

21.48 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallitus toteuttaa yleiseen asumistukeen useita muutoksia, jotka vaikeuttavat pienituloisten ihmisten arkista elämää ja heikentävät ihmisten toimeentuloa ja arjessa pärjäämistä. Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia työllisyyteen eikä vaikutuksia myöskään vuokratasoon. Sen sijaan esityksen arvioidaan lisäävän toimeentulotuen saajien määrää 15 000 kotitaloudella siirtäen asumisen tuen painopistettä viimesijaiseen toimeentulotukeen. Esitys vaikuttaa 167 000 lapseen, joista noin 107 000 on yksinhuoltajatalouksissa, pienentäen lapsiperheiden käytettävissä olevia tuloja ja lisäten lapsiperheköyhyyttä. Keskimäärin tuki vähenee työssäkäyvillä 133 euroa kuukaudessa. Yli kolmasosan työssäkäyvistä arvioidaan tippuvan kokonaan pois yleiseltä asumistuelta. Asumistuki muodostaa merkittävän osan opiskelijoiden toimeentulosta, joten tuen leikkauksella on merkittävä vaikutus opiskelijoiden toimeentuloon. Opiskelijat ovat jo lähtötilanteessa pienituloisia, joten muutokset ovat suuria suhteessa tuloihin.

Arvoisa puhemies! Köyhyys- ja huono-osaisuustutkimukset ovat jo pitkään osoittaneet, että yksi keskeisimmistä taloudellista huono-osaisuutta selittävistä tekijöistä liittyy yksinasumiseen ja yksinhuoltajuuteen. Valiokunnan kuulemisissa on ilmennyt, että ehdotuksella on arvaamattomia riskejä heikommassa asemassa oleville kotitalouksille, missä toimeentulotuen käytön kasvu on keskeisin. Esitys on ristiriidassa esimerkiksi parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean asettamista tavoitteista vähentää toimeentulotukiriippuvuutta. Myös Valtiontalouden tarkastusvirasto on suosittanut, että sosiaaliturvauudistuksen valmistelussa tulee pyrkiä kehittämään ratkaisuja, jotka vähentäisivät viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen tarvetta asumisen tukemisessa.

Hallituksen esitys tarkoittaa käytännössä leikkausta pienituloisten ihmisten arjen toimeentuloon tai mahdollisesti asumisen tasoon, mikäli muutto edullisempaan asuntoon olisi mahdollinen. On huomioitava, että tälläkin hetkellä asumistuki korvaa vain osan vuokrasta, joten perheillä on käytännössä jatkuva kannustin etsiä edullista asumista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys hillitsee asumistukimenoja muttei asumisen menoja. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tutkimuksissa asumistuella ei ole havaittu

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

merkittäviä vaikutuksia vuokriin. Vapaaehtoisien asuntojen vuokrat määräytyvät asuntomarkkinoilla kysynnän ja tarjonnan perusteella. Koska suurimmissa kasvukeskuksissa asuntojen kysyntä on suurempaa kuin niiden tarjonta, myös vuokrataso on korkea. Kustannusten kasvu nostaa parhaillaan ARA-asuntojen vuokria, joten edullisimmatkin asunnot alkavat olla monen pienituloisen ulottumattomissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetut lapsiperheitä koskevat helpotukset eivät helpota omistusasunnoissa asuvien lapsiperheiden asemaa, koska heiltä loppuu asumisen tuki kokonaan. Ympäristövaliokunta arvioi lausunnossaan, että omistusasunnoissa asuvilla ruokakunnilla on varallisuutta omistusasunnon muodossa, mutta elinkustannusten nousun johdosta taloudellinen tilanne voi kiristyä huomattavasti samaan aikaan, kun varallisuuden realisointikaan ei välttämättä ole mahdollista, ainakaan nopeasti, poikkeuksellisen asuntomarkkinatilanteen vuoksi tai jos asunto sijaitsee muuttotappioalueella. Kaikilla alueilla ei myöskään ole yhtäläisiä mahdollisuuksia omia tarpeita vastaavan vuokra-asunnon löytämiseen, sillä erityisesti pienemmillä paikkakunnilla vuokra-asuntomarkkinat ovat usein rajalliset. Perustuslakivaliokunta taas kiinnittää vielä erikseen huomiota siihen, että omistusasunnoissa asuvat voivat olla yhtä pienituloisia kuin vuokra-asunnossa asuvat.

Valiokunnan saamista asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota muun muassa siihen, että omistusasunto voi olla edullisin asumisvaihtoehto. Asumistuen omistusasuntoon saannin taustalla on monia eri tekijöitä, kuten avioero, puolison kuolema, työttömyys tai oma tai perheenjäsenen vakava sairaus. Tuen lopettaminen voikin johtaa inhimillisesti katsoen kohtuuttomiin tilanteisiin.

Hallitus tuo tänne esityksiä perusteena hyvinvointiyhteiskunnan pelastaminen, mutta voi hyvin olla, että vuosien päästä näiden esitysten kustannukset tulevat olemaan yhteiskunnallemme nyt tulevia säästöjä paljon kovemmat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

21.54 Merja Kyllönen vas: Arvoisa herra puhemies! Jatkan vielä omalta osaltani sitaattien lukemista.

”Koska kadulle emme halua joutua, ruoasta ja lääkkeitä joudumme tinkimään ensimmäisenä, jotta vuokra ja laskut saadaan maksettua. Yleensä kuulee parempiosaisilta aina neuvon: muuta halvempaan kämppään. Halvempaan on muutettukin ainakin 2—3 vuoden välein, kun vuokrat vääjäämättä jossain vaiheessa nousevat liian korkeiksi. Muuttaminen on kuitenkin kallista, joten pitää valita ruton ja koleran väliltä: jäädäkö kalliiseen tilanteeseen vai tehdäkö kalliin väliaikaisratkaisun. Toinen yleinen neuvo on: osta vähemmän latteja, niin riittää ruokaan rahaa. Käymme siellä latella ehkä 1—2 kertaa vuodessa syntymä- tai vuosipäivinä, kun useammin ei voi. En ymmärrä, kuinka tämä kyykyttäminen ”kannustaa” meitä yhtään mitenkään. Puolisoni on mielenterveysongelmapotilas ja pitkällä saikulla, ja itse olen palkkatuella oleva autisti-, ADHD-, ex-mielenterveysongelmapotilas, jonka ruumiissa on yhtä sun toista vikaa. Elämämme kurjistaminen ei motivoi, vaan lietsoo jo olemassa olevaa misantropiaa entistä pahemmaksi ja tappaa lopunkin motivaation yrittää. Miksi yrittää, kun mikään ei tälle norsunluutornin paremmalle väelle riitä? Eläkkeellekään ei pääse, jos on osatyökykyinen. Osatyö on ollut ainoa toivoni pysyä yhteiskunnan kelkassa mukana, mutta hallituksen ”kannustuksen” ja ”uudistusten” jälkeen ei sekään enää kannata.”

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

”Vaikka vuokrat nousee ja nettotuloni on alle 1 000 euroa kuukaudessa, olen menettämässä pienen, noin 40 euron asumistuen kokonaan pois. Enemmän vaikuttaa ansiosidonnaisen porrastus, jos ehtii vaikuttamaan kohdallani. Silloin asumistuen omaosuuden nosto vaikuttaa pienenevistä tuloista vielä 35 euroa kuukaudessa. En tiedä, miten pärjään lääkkeiden ja perusmenojen suhteen.”

”Minä olen osa-aikatoissa ja hoidan 80-vuotiasta äitiäni vapaa-aikanani. Tämä vaikuttaa huonosti meidän elämiseen. Ottaisivat rikkailta!”

”Ei olisi varaa ruokaan ja lääkkeisiin, jos asumiskulut vielä lisää nousee.”

”Olen 59-vuotias pitkäaikaissairas ja työtön. Minulla on krooninen komplisoitunut migreeni sekä muita liitännäissairauksia. Välillä niin kovaa särkyä, että en pysty liikkumaan. Mitään lääkitystä ei ole löytynyt, että pystyisin sitoutumaan töihin. Kela määrittelee työkyiseksi, vaikka en ole työkunnossa. Olen TE-toimistossa työnhakijana, vaikka en pysty sitoutumaan mihinkään työhön. Mikäli asumistukea ja muita tukia leikataan, en pysty millään talouttani parantamaan. En myöskään pysty muuttamaan kolmen kuukauden sisällä halvempaan asuntoon. Eikä Tampereen kaupungin kohtuulliseksi määrittelemiä, noin 572:ta euroa sisältäen vesimaksun ja sähkön, asuntoja olekaan tarjolla. Tampereella lähtöhinta asuntojen vuokrissa on pienissä yksiöissä noin 600 euroa ja siitä ylöspäin. Tällä hetkellä vuokrani on 668 euroa sisältäen vesimaksun. Kaupungin määrittelemät kohtuulliset asumiskulut laahaavat 20 vuotta jäljessä. En pääse Kelan kuntoutukseen enkä työkyvyttömyyseläkkeelle. Asumistukien leikkaus ei pienennä vuokria, kuten sitä nyt perustellaan.”

”Jos asumistukea ei jatkossa saa omistusasuntoon, perheemme nettotulot laskevat noin 20 prosenttia. Jos lisäksi suunnitellut yh- ja lapsikorotusten poistot toteutuvat, perheemme nettotulot laskevat 33,64 prosenttia. Jäämme lapseni kanssa asunnottomiksi, emmekä pysty hankkimaan ruokaa ja lääkkeitä.”

”Talouteni nojaa jo nyt paljon asumistukeen. En pysty tekemään täysipäiväisiä töitä, ja vaikka tekisinkin, olisi palkka silti reilusti alle 2 000 euroa kuukaudessa. Pelottaa, miten tulen pärjäämään enää jatkossa.”

”Olen opiskelija, ja yritän kartuttaa omaa osaamista, jotta tulevaisuudessa mahdollisuudet päästä työelämään paranisivat. Asumistuen leikkaaminen aiheuttaa ahdistusta, sillä opiskelijat on tuomittu elämään jo muutenkin köyhyysrajan alapuolella. Tunnen monia, joilla nykyinenkin asumistuki ja opintoraha yhdessä eivät kata vuokraa, itselläni tällä hetkellä juuri ja juuri, mutta mistä minun tulisi maksaa vuokrani, jos tukea leikataan? Täytyykö minun muuttaa kauemmas koulusta, jolloin liikkumisesta tulee uusia kustannuksia? Täytyykö lykätä opintoja, jotta voin etsiä töitä, jotta voin asua? Vuokratasot ja elintasokustannukset ovat nousseet sen jälkeen, kun päättäjät itse ovat opiskelleet, jolloin ei voi verrata sitä, mikä oli, siihen, mitä on nyt. Miksi heillä oli oikeus opiskella mukavasti, mutta meillä ei? Miksi meidän pitäisi maksaa huimia korkoja opintolainasta, jonka piti olla edullinen ja pakko ottaa? Tuntuu, että usein unohdetaan, että opiskelu on kokopäivätyötä ja vaatimalla opiskelijoita menemään töihin koulun ohella saa monilla valmistumisen lykkääntymään ja mielenterveysongelmat yleistyvät, samoin kuin uupumus. Onko tarkoitus uuvuttaa tulevat työntekijät jo koulun aikana?”

”Pienipalkkaisena kahden lapsen yksinhuoltajana asumistukeeni leikkautuu työssä ollessa ison siivun. Pärjäämme, mutta taloudellinen tilanne tiukentuu menojen ollessa muutenkin suuret. Toinen lapsista on teini-ikäinen ja erityislapsi, joten kolmiossa pakko asua, että lapsilla on omat huoneet, joten pienempään halvempaan muuttokaan ei onnistu, ja vuokrat

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

isoja täällä Itä-Suomessakin. Pitäisi enemmän keskittyä palkkojen nostoon, jotta tukia ei tarvitsisi työssäkäyvänä hakea!”

”Asun kuuden lapsen kanssa 86 neliössä, enkä uskalla muuttaa isompaan asuntoon, vaikka tarve olisi. Tavallisen työntekijän palkka ei riitä ihmisarvoiseen elämään Suomessa, valitettavasti.”

”Olen jo nyt toimeentulon alarajalla, joten ainoa, missä voin saada säästettyä laskuihin, on ruoka. Eli kun ei ole varaa ostaa ruokaa, niin tulee varmasti terveyshaittoja.”

”Olen yksinasuva osa-aikatyössä käyvä aikuinen. Asumistuen leikkaus vaikuttaa hyvin vahvasti ja konkreettisesti arkeeni. Nykytilanteessakaan asumistuki ei ole riittänyt edes puoleen vuokrastani, ja pahimmassa tapauksessa leikkausten jälkeen asumistuki ei kattaisi kuin yhden kolmasosan vuokrastani. Yhdistettynä työttömyysturvan suojaosaan kohdistuviin leikkauksiin jo nyt elinkustannuksiin riittämättömät varat (tuet ja palkka) olisivat entistä tiukemmalla.”

”Lähiomaisteni tulot tippuisivat suuresti, pahimmassa tapauksessa jopa asunnottomuus ja opiskelujen keskeyttäminen seuraisivat tästä leikkauksesta.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

22.01 **Henrik Wickström r:** Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Suomi on pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta. Tämä on erittäin hieno asia. Hyvinvointiyhteiskunta takaa laajat julkiset palvelut ja huolenpidon jokaiselle sen jäsenelle. Hyvinvointiyhteiskunnan palvelut eivät kuitenkaan synny itsestään, ne syntyvät työn ja yrittämisen kautta. Palveluiden pohjana tulee olla vahva talous, ja talous rakentuu veronmaksajien varoista. Tässä salissa määrittelemme sen, miten nämä kaikki verovarot, jotka me myös keräämme, käytämme. Jokaisen tuen ja palvelun rahoittajan takana on siis suomalainen veronmaksaja. Se on opettaja, mekaanikko, kampaaja tai it-alan yrittäjä.

Kun puhumme sosiaaliturvasta, on pakko puhua myös taloudesta. Suomen taloudellinen tilanne on heikko. Hallitus haluaa turvata hyvinvointiyhteiskuntamme palvelut nyt ja myös tulevaisuudessa. Meidän taloutemme ei kuitenkaan ole samalla tasolla muiden verorokkimaiden kanssa, kuten muiden Pohjoismaiden kanssa. Olemme ajautuneet tilanteeseen, jossa me elämme yli varojemme. Näin ei tehdä esimerkiksi Ruotsissa. Se on johtanut siihen, että meidän tulee hallituksessa myöskin arvioida meidän sosiaaliturvajärjestelmäämme. Se ei kuitenkaan ole yksinkertaista millään tavalla. Itse toivoisin, että tämän asian yhteydessä kaikki puolueet tässä salissa puhuisivat myös enemmän taloudesta. On väärin puhua ainoastaan sosiaaliturvasta itsestään ilman taloudellista pohjaa. Suomalaisille tulee rakentaa oikeudenmukainen kuva siitä, missä tilanteessa meidän taloutemme on tällä hetkellä. [Välihuuto vasemmalta] Mielestäni talouspolitiikassa meidän tulisi olla juuri Ruotsin tiellä, monestakin näkökulmasta. Siellä poliitikoilla on vahva yhteinen näkemys siitä — yli entisten blokkirajojen — että taloudesta on huolehdittava, jotta palvelut voidaan turvata. Se on tarkoittanut historian saatossa myös muutoksia. Suomi on nykyään EU:n nurkkavaltio nykyisestä geopolitiisesta tilanteesta johtuen. Muut nurkkavaltiot ovat Kreikka, Portugali ja Irlanti. Nyt Suomi on siis myös nurkkavaltio, ja jos me katsotaan näitä muita kolmea maata, niin kaikilla heillä on ollut taloudellisia ongelmia 2000-luvun aikana. Toivottavasti Suomi ei tule siirtymään näiden maiden joukkoihin lähitulevaisuudessa.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Oma puolueemme oli mukana edellisellä hallituskaudella, ja jos nostaa esiin yhden tärkeän asian, minkä edellinen hallitus teki, niin se liittyy työllisyysasteen nostamiseen. Siinä hallitus onnistui, mutta on kuitenkin todettava se tosiasia, että moni keskeinen uudistus meidän taloutemme näkökulmasta jäi myöskin tekemättä. Se on johtanut tilanteeseen, että nyt joudumme edistämään montaa uudistusta nopeutetulla aikataululla, jotta voimme huolehtia siitä, että hyvinvointiyhteiskuntamme perusta säilyy myöskin tulevaisuuteen.

Meillä hallituksessa on ymmärrys siitä, että sosiaaliturvaan tehtävät sopeutukset, kuten yleiseen asumistukeen tehtävät sopeutukset, eivät ole helppoja ja niitä ei ole aina kaikilta osin myöskään yksinkertaista perustella. Mutta haluan nostaa esiin nykyisen sosiaaliturvajärjestelmän, joka on hyvin monimutkainen. Se on tullut selkeästi esiin myöskin niissä kuulemisissa, mitä meillä on ollut myöskin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa. Asumistuesta esimerkiksi on tullut pitkälti yleistuki. Sitä on muokattu historian saatossa eri hallitusten toimesta. Se on johtanut siihen, että myöskin tuensaajien on vaikea ymmärtää sen kokonaisuus. Siksi on tärkeää, että hallitus tällä kaudella myöskin katsoo sosiaaliturvajärjestelmän eri osia kokonaisuutena. Hallitus tulee tekemään muun muassa opintotukiuudistuksen mutta myöskin toimeentuloon liittyvän kokonaisuudistuksen.

Se, miksi hallitus tekee näitä asioita, liittyy siihen, että me haluamme kannustaa ihmisiä työntekoon ja yrittämiseen, me haluamme luoda edellytyksiä kasvulle ja sille, että mahdollisimman moni suomalainen voisi saada työpaikan, mikä myöskin luo turvaa ja hyvinvointia jokaiselle.

Värderade fru talman! Det är väldigt viktigt att vi också lyfter fram det ekonomiska läget där vi är i Finland just nu. Det är ett faktum att vi hänger efter den ekonomiska utvecklingen när vi jämför oss med andra nordiska länder. Vi vill fortsättningsvis också vara ett välfärdssamhälle och det kräver då att vår ekonomi är i balans. Den här regeringen vill i alla situationer sporra till arbete och sporra till företagsamhet.

Arvoisa rouva puhemies! Pidän erittäin tärkeänä sitä, että tässä keskustelussa olisi toivottavaa kuulla myöskin enemmän talouspoliittisia linjauksia. On väärin vain kertoa siitä, mistä hallitus leikkaa ja sopeuttaa. Hallitus haluaa huolehtia siitä, että me saamme julkisen sektorin talouden jälleen paremmille raiteille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

22.07 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä hallituspuolueet leikkaavat asumistukea, ja tämä on todella merkittävä heikennys, koska kyseessä on yksi Suomen historian kenties suurimmista yksittäisistä etuusleikkauksista. Olen lukenut näitä ihmisten meille lähettämiä kokemuksia leikkausten vaikutuksista heidän elämäänsä, heidän huoliaan siitä, kuinka saada rahat riittämään edes ruokaan tai kuinka esimerkiksi vastata lasten vaatimattomiin toivomuksiin joulunvieton suhteen. Nämä huolet ovat hallituksen leikkausten aiheuttamia. Hallitus, teidän päätöstenne takia nämä ihmiset nyt miettivät, miten he voisivat pärjätä jatkossa ja miten saada rahat riittämään.

Yhdessä vastauksessa nostettiin esille, kuinka kamalaa on murehtia perusasioiden toteutumisesta. Kun rahat eivät riitä, niin materiaalisen puutteen lisäksi raskasta on jatkuva henkinen kuormitus pärjäämisestä. Mietin, ymmärrättekö te hallituspuolueiden edustajat, mikälaista lisäkärsimystä te tulette aiheuttamaan. Samalla nämä leikkaukset eivät ole pakko,

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

kuten täällä on hyvin kuultu. Ne ovat kokoomuksen, perussuomalaisten ja RKP:n valinta. Te voisitte valita toisin.

Arvoisa puhemies! Asumistukea saavat ovat pienituloisia, ja tuella kompensoidaan kalliita asumiskuluja. Erityisen hyvin tämä näkyy Helsingissä. Helsinki ei pyörisi ilman kaupungin omia kymmeniätuhansia, usein pienipalkkaisia, työntekijöitä. Nämä leikkaukset asumistukeen vaikuttavat siihen, millaiset mahdollisuudet pienipalkkaista työtä tekevillä on asua Helsingissä ja muissa isoissa kaupungeissa, joissa asuminen on kallista. On outoa, että tietoisesti haluatte tiputtaa euromääräisesti eniten asumistuen määrää juuri Uudellamaalla. Te tiedätte aivan hyvin, että Helsingissä on kaikista kalleinta asua, ja siksi tämä oma luokka on ollut perusteltu. Jo nyt meillä on Helsingissä vakavaa työntekijäpulaa, ja yksi iso syy on se, että monille pienituloisille on jo nyt vaikeaa pystyä maksamaan näitä korkeita vuokria. Haluatteko te, että ihmisiä pakotetaan muuttamaan pois Helsingistä?

On myös hyvä huomata, että Helsingin kaupunginhallituksessa tätä muutosta ovat vastustaneet myös hallituspuolueiden edustajat yksimielisesti, koska kyllä siellä ymmärretään, että tämä on vihamielistä politiikkaa pienituloisia kohtaan mutta myös Helsinkiä kohtaan.

Arvoisa puhemies! Me käsitelimme tätä asiaa myös ympäristövaliokunnassa, ja eriävissä, jossa olin mukana, toimme esiin seuraavia asioita. Ensinnäkin tämä leikkaus tulee lisäämään varsinkin heikoimmassa asemassa olevien taloudellisia ongelmia, velkaantumista ja vuokravelkahäätöjen määrää. Toiseksi toimme esille, että tämä leikkaus kohdistuu jo valmiiksi pienituloisiin ja johtaa siihen, että tästä leikkauksesta tulevat säästöt valtiolle tulevat sitten näkymään kasvavina toimeentulotuen kustannuksina. Eli Kela on arvioinut, että perustoimeentulon saajien määrä kasvaa 15 000 kotitaloudella näiden asumistukeen tehtävien muutosten myötä. Tässä esityksessä on arvioitu, että toimeentulotukimenot kasvavat yli 77 miljoonaa euroa vuositasona. Minä haluan kysyä, hallitus, teiltä: onko tämä teidän mielestänne kohtuullista, ja jos tämä on kohtuullista, niin onko tämä järkevää?

Kolmantena nostona opiskelijat, jotka ovat suuri asumistuen saajaryhmä. Asumistukea saavista 43 prosenttia on opiskelijoita. Asumistuella on todella iso rooli opiskelijoiden toimeentulossa, ja siksi tämä leikkaus on todella iso leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon. Miten se teidän koulutuslupauksenne kuuluikaan? Opiskelijoilta te siis leikkaatte keskimäärin 76 euroa asumistuesta. Osa tippuu kokonaan tuen piiristä. Tiedätkö te, että opiskelijoiden pienissä tuloissa 76 euroa on iso raha? Eli mietin, ymmärrätkö, kuinka suuri tämäkin leikkaus on.

Arvoisa puhemies! Vielä näistä yhteisvaikutuksista: Moni näistä leikkauksista osuu osin samoihin ihmisiin, mutta te ette ole tehneet yhteisvaikutusten arviointia. Pelkästään tänään me käsitellään täällä useampia leikkauksia. Heti tämän jälkeen alamme käsitellä teidän esitystänne työttömyysturvan leikkaamisesta. Samaan aikaan yhteisvaikutuksia tulee myös teidän valitsemistanne heikennyksistä asuntopolitiikan puolella. Te vähennätte merkittävästi kohtuuhintaisen ARA-asuntotuotannon rahoittamista ja esimerkiksi puolitatte asuminen neuvonnan määrärahat, eli myös nämä toimet heikentävät monien sellaisten ihmisten asemaa, joiden asumistuesta te leikkaatte.

Arvoisa puhemies! Me haluamme, että leikkausten kohteena olevien ihmisten äänet tulevat kuulluiksi tässä käsittelyssä, ja sen takia myös minä luen näitä kokemuksia. Eli jatkan sitaattilla: ”Olen kolmen lapsen yksinhuoltaja, ja opiskelen sosionomiksi. Asumme kaupungin vuokra-asunnossa Turussa, ja saan monta sataa euroa asumistukea. Muut tulot koostuvat muista etuuksista, muun muassa opintotuki, lapsilisät jne. En tiedä, paljonko

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

kohdallamme asumistuki laskisi, mutta tässä tilanteessa pienikin tuen väheneminen vaikuttaa tilanteeseemme radikaalisti. Samaan aikaan elämisen kustannukset nousevat ja muun muassa lääkkeiden hinnat nousevat alvin noston myötä. Meillä perheessä useampi pitkäaikaissairaus, joihin jatkuvia lääkityksiä. Omat sairauteni myös vaikuttavat siihen, etten tiedä varmaksi, kykenenkö valmistumisen jälkeen kokoaikatyöhön. Tästä syystä en ole ottanut opintolainaa, enkä toimeentulotukea ole saanut, vaikka olen hakenut. Olin ennen opiskelua osa-aikatyössä, ja sain soviteltua työttömyyspäivärahaa. Siinä tilanteessa tulomme olisivat laskeneet vielä entisestään, koska suojaosat ja lapsikorotukset ovat poistumassa. Varmaan sanomattakin selvää, että olemme koko ajan eläneet köyhyysrajalla tai sen alapuolella, joten ei yksinkertaisesti ole enää, mistä tinkiä. Asuntomme on suht edullinen alueen hintatasoon nähden, ja asumme henkilömäärään nähden pienessä asunnossa. Aiemmin viikolla katselin, että jos pitäisi muuttaa halvempaan, niin tällä alueella se olisi mahdollonta, koska se tarkoittaisi yksiöön muuttamista.”

”Asumistuen määrä on jo nykyisellään liian pieni vuokriin nähden. Itselläni ongelmia aiheuttaa myös se, ettei puolisoni voi saada tavallista asumistukea minun saadessani eläkkeensaajan asumistukea, joka on alle 400 euroa, yli 900 euron vuokraan.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen.

22.14 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Tämän asumistukileikkauksen myötä 15 000 ihmistä putoaa toimeentulotuen varaan. Toimeentulotuki on sosiaaliturvajärjestelmämme viimesijainen etuus. Sen sovittaminen yhteen työtulojen kanssa on paljon vaikeampaa kuin nyt esimerkiksi yleisen asumistuen kohdalla. Samalla hallitus poistaa niin asumistuesta kuin työttömyysturvasta suojaosan, joka on mahdollistanut osa-aikaisen työn vastaanottamisen mutta ei tutkimusten mukaan ole vähentänyt kokoaikatyön määrää. Lisäksi hallitus heikentää toimeentulotuella olevien ihmisten oikeutta asua kodissaan. Heidän on muutettava kolmessa kuukaudessa pois asunnostaan, jos asumismenot ylittävät toimeentulotuen asumismenonormin. Samaan aikaan kohtuuhintaista asuntotuotantoa heikennetään ja vapaarahoitteisten asuntojen rakentamisaloitukset ovat pysähtyneet. Lopputuloksena on asunnottomuuden lisääntyminen, työllistymisen vaikeutuminen ja epätoivon kasvaminen.

Asumistukileikkauksen ja muun asuntopolitiikan murtamisen myötä Suomen asuntomarkkinat eriytyvät. Tällä tarkoitetaan sitä, että pienituloiset asuvat omilla alueillaan ja suurituloiset omillaan. Tällainen asuntopolitiikka on yksi suurimmista syistä muun muassa Ruotsin jengiytymisongelman taustalla. Eriytymisestä kärsivät yhteiskunnassa aivan kaikki. Köyhien siirtäminen pois rikkaiden silmistä ei poista yhteiskunnallisia ongelmia vaan synnyttää niitä. Tämä suunta on pois pohjoismaisesta hyvinvointimallista kohti epätasa-arvoista ja eriarvoista yhteiskuntaa. Te väitätte olevanne huolissanne nuorisorikollisuudesta ja jengiytymisestä mutta viette Suomea paheksumallenne Ruotsin tielle tällä esityksellänne. Lääkkeeksi tarjoatte nuorten laittamista vankilaan, ja jopa oikeusministeri on esittänyt jengiytymiseen ihmisten häätämistä kodeistaan, mikä sinänsä on linjassa asumistuen ja toimeentulotuen leikkausten kanssa. Tämä tie ei vie turvallisempaan vaan turvattomampaan Suomeen. Perusteena tälle surulliselle asumistuen leikkaukselle ja muulle eriarvoistavalle politiikalleen hallitus esittää julkisen talouden tasapainottamista. Edustaja Wickström toivoi enemmän keskustelua myös tästä talouden puolesta. Silti ensi vuodelle hallitus esittää tätä vuotta suurempaa velkaantumista ja hallituskaudella velkaantumisen

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

kasvua edelleen. Velkaa otetaan jopa enemmän kuin viime hallituskaudella. Tasapainotus on vain retoriikkaa. Se on tarua. Se ei ole totta.

Tänään tai huomenna käsittelemme esimerkiksi osakesäästötilin katon korottamista 50 000 eurosta 100 000:een. Sillä kaikista varakkaimmalle alle neljälle prosentille osakesäästäjistä annetaan 20 miljoonan euron lahja tällä vaalikaudella. Siis tuhansia euroja hyötyä kaikista varakkaimmille, kun viette tuhansia euroja kaikista heikoimmassa asemassa olevilta. Pitämällä veroasteen nykyisellä tasolla, siis nostamatta sitä lainkaan, sosiaaliturvaleykkeitä ei tarvitsisi tehdä ja alijäämät pienenisivät huomattavasti hallituksen esityksestä. Kokonaisveroaste laskee vuodesta 2022 vuoteen 2027 mennessä 2,9 prosenttiyksiköllä eli jopa yhdeksällä miljardilla eurolla.

Tässä esityksessä tai koko kokoomuksen, perussuomalaisten, RKP:n ja kristillisdemokraattien hallitusohjelmassa ei ole kyse talouden tasapainottamisesta. Talous ei tasapainotu koko hallituskauden aikana. Kyse on tulonjakopolitiikasta, ideologisesta pienituloisten aseman heikentämisestä ja kyynisestä ihmiskuvasta, jossa ihmiset jaetaan kunniallisiin menestyjiin ja laiskoihin pienituloisiin. Minua hävettää olla mukana tällaisessa päätöksenteossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Peltonen.

22.19 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olemme nyt käsittelemässä pääministeri Orpon hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta. Esityksellä toteutetaan maan nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan ja etenkin hallituksen ohjelman mittavia säästötalkoita. Kuten tässä salissa on useamman kerran eri yhteyksissä todettu, hallituksen säästötalkoot hakevat vertaistaan koko maan tähänastisessa historiassa.

Me kaikki tässä eduskunnan suuressa salissa vasemmalta oikealle olemme varmasti samaa mieltä siitä, että valtion taloutta pitää hoitaa vastuullisesti kaikkina aikoina. Siis taloutta pitää tasapainottaa ja valtion velkaantumista sitäkin pienentää. Tästä ei ole epäselvyyttä tai minkäänlaista kiistaa meidän välillämme. Sen tekivät selväksi myös muutama viikko sitten tässä salissa esitellyt opposition vaihtoehtobudjetit. Näkemyksemme hallituksen ja opposition välillä eroavat kuitenkin merkittävästi siinä, miten ja millaisilla keinoilla näihin tavoitteisiin päästään. Miten taloutta tasapainotetaan, siitä näkemyksemme ovat kaukana toisistaan. Sen nyt käyty keskustelu tekee jälleen kerran hyvin selväksi.

Me sosiaalidemokraatit ajattelemme niin, että taloudenpidossa ratkaisevan tärkeää on juuri valittujen keinojen oikeudenmukaisuus, eli se, millaisella keinovalikoimalla kuljemme kohti tasapainoista taloutta ja hyvinvoivaa yhteiskuntaa. Etenkin vaikeina aikoina kysytään erityisen paljon oikeudenmukaisuutta harjoitetulta politiikalta. Tänäkin on kysytty vaihtoehtoja kaikille niille heikennyksille, joita hallitus esittää. Olemme osoittaneet omassa vaihtoehtobudjetissamme sen, että on mahdollista vähentää valtionvelkaa hallitusta enemmän, kohdistaa veronkevennyksiä pieni- ja keskituloisille sekä eläkeläisille ja silti samalla perua hallituksen kaikkein kipeimmät ja epäoikeudenmukaisimmat leikkaukset. Ja kaikkein kipeimmät leikkauksethan hallitus on tekemässä juuri sosiaaliturvaan, josta tänäkin pitkään olemme keskustelleet.

Arvoisa puhemies! On paikallaan asettaa tämä nyt käsittelyssämme oleva hallituksen esitys osaksi laajempaa kuvaa. Tämä hallituksen esitys asumistuen heikennyksistä on yksi keskeisimmistä pääministeri Orpon hallituksen epäoikeudenmukaisista leikkauksista. Esi-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

tyksessä leikataan ennen kaikkea niiltä suomalaisilta, joilla on jo valmiiksi kaikkein vähiten, siis heikoimmassa asemassa olevilta ihmisiltä, olivatpa he töissä tai työttöminä. Kuten todettua, hallituksen esityksen mukaiset muutokset pienentävät yleistä asumistukea saavien käytettävissä olevia tuloja ja kohdistuvat ennen kaikkea kaikkein pienituloisimpiin kotitalouksiin. Muutosten mittakaavaa kuvaa karulla tavalla tosiasia siitä, että esityksen arvioidaan lisäävän toimeentulotuen, siis sen kaikkein viimesijaisimman tuen, saajien määrää jopa 15 000 kotitaloudella. Se on valtavan suuri luku ja surullinen lopputulema tästä hallituksen esityksestä. Esitys vaikuttaa myös 167 000 lapseen, siitäkin on tänään laajasti kannettu syvää huolta. Tämä esitys siis lisää lapsiperheköyhyyttä merkittävästi Suomessa aikana, jolloin olemme kantaneet laajasti huolta siitä, miten kaikki saadaan pidettyä yhteiskunnan menossa mukana.

Arvoisa puhemies! Kaikkein vaikeimmat päätökset on yleensä mahdollista edes jotenkin hyväksyä tai ymmärtää, jos päätösten perusteet ovat kunnossa. Jos tiukalla kuurilla saadaan aidosti jotakin hyvääkin aikaiseksi, silloin toimenpiteitä voidaan ymmärtää ja ehkä tukeakin. Tästä olemme varmasti samaa mieltä. Tämän esityksen perustelut kuitenkin ontuvat, ja ne ontuvat pahasti, mikä tekee siitä niin vaikeasti hyväksyttävän ja miksi sitä on niin vaikea myöskään ymmärtää. Hallitus on paljon perustellut talouspolitiikkansa isoa kuvaa työllisyydellä ja työllisyyden lisäämisellä. Nyt kuitenkin on niin, että jo eduskunnalle annetussa hallituksen esityksessä on arvioitu tämän leikkauksen työllisyysvaikutus vähäiseksi. Tämäkin on pysäyttävä tosiasia hallituksen esityksestä.

Hallituksen esitys asumistuen leikkauksesta ei siten ole oikeastaan mitään muuta kuin lyhytnäköinen ja epäreilu leikkaus vailla merkittävää vaikutusta työllisyyteen. Onkin siis täysin ymmärrettävää, että tämä esitys koetaan tämän talon ulkopuolella juuri siten, kuten käy ilmi tässä salissa tänä iltana luetuista kansalaisten yhteydenotoista. Kehotankin hallitusta harkitsemaan vielä vakavasti uudelleen näitä heikennyksiä ennen kuin ne runnotaan eduskunnasta voimassa oleviksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

22.24 **Ville Väyrynen kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Minä tuossa taannoin pyysin puheenvuoron lähinnä vastauksena Joona Räsäsen puheenvuoroon, missä hän sinänsä niin verbaalisesti, erittäin taitavastikin, maalaili pelkoa kannustinloukkujen maailmanennätyksestä, ja hän viittasi vain siihen elinkeinoelämän laajaan vastustukseen tämän esityksen suhteen. Minä rupesin itsekin vähän epäilemään ja tarkistin, että kyllä täällä kuitenkin EK:n lausunto on tämän asumistukiesityksen tiimoilta, sanotarkasti näin: ”Elinkeinoelämän keskusliitto pitää lakiesitysluonnoksen tavoitteita perusteltuina. Asumistukijärjestelmää on syytä uudistaa kannustavuuden vahvistamiseksi ja julkisen talouden tasapainottamiseksi.” EK muistuttaa myös kannustinloukuista, jotka ovat ”todellisia ja merkittäviä”. ”Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan työttömyysloukussa on 136 000 maassa asuvaa ja tuloloukussa noin puoli miljoonaa. Asumistuen tarkistuksilla kannustinloukut supistuvat. EK:n mielestä esitetyt muutokset ovat tarkoituksenmukaisia keinoja tavoitteiden saavuttamisessa, vaikka muutoksista olisi ollut mahdollista saada esitettyä paremmin työllisyyttä tukevan.” Minä olisin vain tarkentanut, mistä kumpuaa se laaja elinkeinoelämän vastustus, kun tämä on kuitenkin ainoa elinkeinoelämän tuottama asiantuntijalausunto tämän suhteen. Ja aivan oikein on korostettu näitä asiantuntijalausuntoja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

22.26 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Luen vielä muutaman sitaatin tässä yksittäisten ihmisten arjen tosielämästä, joihin nämä hallituksen leikkaukset ja erityisesti asumistukeen tekemät leikkaukset tulevat vaikuttamaan.

”Opiskelin aiemmin alaa, joka kuoli koronan ja Venäjän hyökkäyssodan aiheuttaman maailmantilanteen vuoksi. Aiempi porvarihallitus ajoi läpi opintotukikuukausien määrällisyyden, jonka vuoksi minulla on enää vähäinen määrä opintotukikuukausia jäljellä. Kävin samaan aikaan töissä matalapalkkaisessa asiakaspalvelutyössä, kuten moni muu opiskelija, ja nostin opintolainaa, kun palkka ja opintotuki eivät riittäneet aina kulujen kattamiseen. Jaksaminen oli koetuksella ja sairastuin vakavaan masennukseen opintojen loppumetreillä, enkä saanut tutkintoa loppuun.

Nyt opiskelen alaa ja työllistymis- ja palkanäkymät ovat hyvät, mutta minua pelottaa tulevaisuus jaksamisen puolesta. Maksan takaisin opintolainaa korkealla korolla, käyn töissä yhä matalapalkkaisena ja yritän suoriutua aikaa vievistä ja haastavista opinnoista. Saan tasapainoiltua talouden kanssa nyt, mutta nykyisen hallituksen ajamat leikkaukset tulevat vaikeuttamaan minun kaltaisten ihmisten tilannetta merkittävästi. Aika, joka menee opiskelijalla töihin, jotta saa vuokran maksettua, on pois opintojen etenemisestä.

Opintolainaa en tule enää ottamaan, koska korot tällä hetkellä ovat todella suuria. Omalla eikä lukuisten muidenkaan kohdalla kyse ole yrittämisen puutteesta tai laiskuudesta. Hallituksen ajamat uudistukset herättävät entisestään kysymään, että halutaanko Suomeen osaavaa työvoimaa, halutaanko, että opiskelijat valmistuvat, halutaanko lisää verotuloja, vai haluaako hallitus todella lyhytnäköisiä ratkaisuja, jotka vaikuttavat kokonaiskuvassa sekä ihmisiin että valtioon negatiivisesti?

Näyttää siltä, että hallitus ajaa läpi ideoita, jossa Suomessa ei enää kaikilla ole mahdollisuuksia kouluttautua. Kenen etua se ajaa?”

”Olen kahden teini-ikäisen yksinhuoltaja ja teen työtä varhaiskasvatuksen opettajana. Lapseni ovat kai jo nyt virallisten taulukoiden mukaan lapsiperheköyhiä, joten asumistuen leikkaus, menetys kokonaan korostaa tätä asiaa. Tulemme sillä toimeen, mitä on. Muuta vaihtoehtoa ei tietenkään ole, mutta asioista aletaan tinkimään entistä enemmän.

Tälläkään hetkellä lapseni eivät harrasta mitään, esimerkiksi. Asumistuki auttaa ihan konkreettisesti lapsiani osallistumaan vertaistensa kanssa tekemisiin. Elokuviissa käynti, uiminen, yhdessä syöminen tai kahvilassa käyminen, ne kaikki maksavat, ja tällä hetkellä se on mahdollista. Ystävyyssuhteiden ja rahankäytön opettelemisen vuoksi myös suon heille rahaa kuluttamiseen niin sanotusti normaalien teinien tapaan.

Asumme suuressa kaupungissa, missä vuokrat ovat korkeita. Lapset ovat jo niin isoja, että he kaipaavat omaa rauhaa ja jo koulunkäynnin vuoksi, joten ihan mihin tahansa kaksioon emme enää mahdu. Asumiskustannukset tietysti nousevat huonemäärän mukaan. Maailmantalouden vuoksi myös vuokra nousee varmasti tänäkin vuonna.

Omistusasuntoon minulla ei varmaan koskaan palkallani tule olemaan mitään mahdollisuutta.”

”Todennäköisesti tekee haastavasta taloudellisesta tilanteesta entistä haastavamman. Asumistukea leikataan samalla, kun Kotkan Asunnot Oy nostaa vuokria. Lisäksi meidän kolmihenkinen perheemme molemmat vanhemmat menettävät ilmeisesti myös työttömyysetuuden lapsikorotukset sekä osan lapsilisistä juuri, kun olimme päässeet tilanteeseen,

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

jossa tulot riittävät suurimpaan osaan pakollisia menoja, eikä tarvitse koko ajan lainata tuloilta tai stressata, mistä ruokaa tai lapsen tarpeisiin rahaa.

Pienempää tai halvempaa asuntoa ei ole missään, eikä teini-ikäisen kanssa voisi ajatella lakaan. Vinkki vuokran neuvottelusta pienemmäksi on naurettava, tai voihan sitä kokeilla, mutta sittenpähen vuokranantajan pitäisi laskea sitä muiltakin.”

”Olen korkeakoulutettu, täysipäiväisesti sote-alalla työskentelevä kahden lapsen yksinhuoltajaäiti, joka on silti oikeutettu asumistukeen, jotta elämisen taso pysyisi kohtuullisena.

Asun nyt jo ahtaasti kahden lapseni kanssa kolmiossa, sillä varaa isompaan asuntoon turvallisen koulumatkan päässä ei ole. Mikäli asumistuki minulta viedään, niin se tarkoittaa vielä pienempään asuntoon muuttamista arjesta selviämisen edellyttämiseksi.

Jo nyt joudun kiristämään monista asioista tiukan taloustilanteen vuoksi, inflaation vuoksi, ja mihinkään huvitteluihin ynnä muuhun sellaiseen ei rahaa ole. Tämäkö on hyvinvointivaltiossa elävän elämää? On aivan kohtuutonta, että meitä pienituloisia rangaistaan, vaikka teemme oman osuutemme käymällä töissä, ja siitä huolimatta joudumme elämään lähes köyhyysrajan alapuolella.”

”Olen nyt jo pulassa rahatilanteeni kanssa, kun asumistuki on vain puolet raastavasta 23-neliöisestä yksiöstäni, eikä muut tuet auta ylläpitämään normaalia arkea. Jos tulee yhtään mitään yllätyksiä maksettavaksi, esimerkiksi työvaatteiden uusimista, läppäriä kouluun, työ- ja koulumatkakustannukset, velkaa kertyy, kun ei ole koskaan varaa vuokraan. Massanun, passivoidun ja oloni tulee raskaammaksi joka päivä.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

22.32 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Luen muutaman sitaatin ihmisten arvioista siitä, mitenkä asumistuen leikkaukset ja muut leikkaukset vaikuttaisivat heidän tilanteeseensa.

”Sivutoimisena tuntiopettajana tulot vaihtelevat ja kesät ovat palkattomia. Korkea koulutukseni, vuosien työkokemukseni ja kauniit kiitokset työni laadusta eivät vielä kukaan ole konkretisoituneet täysipäiväiseksi, toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi ja palkalliseksi lomiksi. Tiedän, että todella moni opettaja eri aloilta on samassa tilanteessa kanssani. Vaikka intensiivisellä ja raskaalla työllä tienää elantomme lukukausien aikana, kesät on oltava työttömyystuilla tai kesätöissä. Asumistuen leikkaus omistusasunnosta juuri aikana, jolloin sekä lainan korot että vastikkeet ovat nousseet valtavasti, aiheuttaa valtavan stressin ja aidon huolen toimeentulosta.”

”Olen juuri täyttänyt 18 vuotta, ja asun yksin vuokra-asunnossani kaupungissa. Minulla ei ole mahdollisuutta työskennellä koulun ohessa, koska opiskelen IB -ohjelmassa, jonka oppisuunnitelma estää työnteon koulun ohella koulutyömäärän vuoksi: opiskelu jatkuu myös oppituntien ulkopuolella osana ohjelmaa. Rahankäyttö stressaa ja ahdistaa, koska sitä ei ole ylimääräistä. Olen useasti jo nyt joutunut jättäytymään sosiaalisista tapahtumista, koska minulla ei yksinkertaisesti ole varaa maksaa mistään. Tämän vuoksi välillä tunnen ulkopuolisuuden tunnetta. Myöskin se, etten pysty varautumaan rahallisesti mihinkään, mitä voi sattua, vaan kannattaa mieluummin suoraan välttää tilanteet, joissa on pienikin mahdollisuus, missä voisi sattua jotain, mikä veloittaa. Jos asumistukea leikataan, kuukausittainen summa, mikä minulla on käytössä, pienenee, mikä hankaloittaa elämistäni suuresti.”

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

"Olen opiskelija ja teen opintojen ohella osa-aikatoita. Kumppanini on tällä hetkellä työtön. Asumme Tampereella, ja sekä opintoni että osa-aikatyöni ovat Helsingissä, eli käytännössä rahoitan viikoittaiset matkat yliopistolle osa-aikatyölläni, vain hyvin pieni osa rahasta jää omaan käyttöön. Asumistuen kohdalla erityisesti ansiotulovähennyksen poistaminen tarkoittaisi luultavasti sitä, että osa-aikatyöstä saatavasta tulosta suurempi osa olisi käytettävä vuokraan eikä se riittäisi enää kattamaan matkoja Helsinkiin. Tällöin parhaimmassakin tapauksessa opintoni viivästyisivät, huonoimmassa tapauksessa joutuisin keskeyttämään. Osa-aikatyöstä itsessään tulisi kannattamatonta matkakulujen syödessä leijonanosan palkasta. Pelkästään kotona makaamalla saisi tällöin suurempaa asumistukea, ja koska matkakuluja ei olisi, jäisi ylipäättään rahaa enemmän käteen. Näinkö tosiaan meinaavat oikeistopuolueet 'palkita' niitä, jotka yrittävät hyödyttää yhteiskuntaa?"

"Lähivuosien aikana olen kyennyt matkustamaan julkisilla kuukaudessa kaksi kertaa, maksimissaan 40 euroa kuukaudessa, leikkauksen myötä en sitäkään vähää. Joka ikinen kymmeneuronen vaikuttaa elämääni."

"Olen opiskelija, ja asumistuen leikkaus tulee vaikuttamaan minuun. Se tarkoittaa sitä, että opintoni kärsii tai viivästyy, koska joudun olemaan enemmän töissä, jos töitä on tarjolla. Teen keikkatyötä opiskelun ohella, ja työ ei ole aina taattu. Jos en saa työvuoroja, en saa palkkaa, en saa maksettua vuokraa tai muita laskuja, joudun velkakierteeseen, mielen-terveyteni kärsii, en ole tulevaisuudessa yhtä hyvä ja terve työntekijä, mitä olisin voinut olla, jos saisin riittävästi tukea opintojeni aikana."

"Asumistuen leikkaus aiheuttaa kohtuuttomia haasteita jokapäiväisessä elämässä, kun jo muutenkin vaikea taloudellinen tilanne tulee heikkenemään entisestään. Hinnat ovat kohooneet aivan kaikilla osa-alueilla, joten leikkaukset tukiin tuntuvat täysin järjenvastailta. Jatkuva huoli taloudellisesta pärjäämisestä on pois kaikesta muusta ajattelusta ja elämisestä, ja tuntuukin, että elämisestä on tulossa entistä vahvemmin pelkkää selviytymistä."

"Opiskelijana elämäni laatu tulee laskemaan voimakkaasti, sillä opintotuen ja asumistuen jälkeen jää minulle ruokaostoksille paljon vähemmän rahaa kuin nykyään. Nykyäänkin jää tuista juuri ja juuri tarpeeksi syömään hyvin, kun suunnittelee jokaisen kauppareisin huolellisesti etukäteen, bussilipuista sekä sähkö-, puhelin- ja vakuutuslaskuista puhumattakaan."

"Joutuisin maksamaan vuokrani kokonaan itse, ja se kattaa melkein puolet palkastani. Sen lisäksi vuokrani voi nousta taas uudestaan tammikuussa 2024."

"Asumistuki 420 euroa kuukaudessa poistuu kokonaan. Asunto siis pitää koittaa myydä, sitä ennen emme voi muuttaa vuokralle. Vuokralla asuessani lasten kanssa saan täyden asumistuen, sillä teen vain osa-aikaista työtä. Syynä siihen on, että jäin leskeksi miehen äkisti kuoltua. Jaksaminen ei vain riitä tällä hetkellä muuhun. Eikä tuo kyllä kohdallamme halvemmaksi tule, joten ikävä on menettää näin kotimme."

"Osa-aikatyötä tekevänä, omistusasunnossa asuvana kahden lapsen yksinhuoltajana osuisi hallituksen kaavailujen toteutuessa kohdalleni aivan massiiviset leikkaukset. Olen korkeasti koulutettu kulttuurialan osaaja ja pitkään työskennellyt järjestömaailmassa. Nykyisen työnantajani kohdalle osuneet leikkaukset rahoituksissa johtivat tilanteeseen, että tällä hetkellä minulle riittää töitä vain 20 prosenttia täydestä työajasta. Pienen palkkani päälle saan soviteltua ansiosidonnaista päivärahaa ja asumistukea. Asumiskustannukset omistusasunnossa ovat korkojen ja kallistuneen energianhinnan takia lähes 2 000 euroa kuukaudessa. Tällä hetkellä tulemme toimeen kohtalaisesti, asumiskulujen jälkeen rahaa

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

käyttöön lapsilisät ja elatusmaksut mukaan luettuna jää kuussa noin 600 euroa. Se riittää nipin napin ruokaan, bussilippuihin, puhelinliittymiin ja muihin perusmenoihin.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies.

22.40 Terhi Koulumies kok: Arvoisa puhemies! Halusin lyhyesti kommentoida paitsi tätä asumistukilakia niin myöskin ylipäänsä näitä sosiaaliturvaa koskevia säästölakeja. Erityisesti haluaisin kiittää tästä keskustelusta, joka on siis ollut pitkää ja perusteellista. Vaikka itsestä välillä tuntuu, että on siellä sosiaali- ja terveystalokunnassa jo päässyt aika pitkään näitä asioita käsittelemään, niin uskon, että tämän keskustelun kuunteleminen on ollut hyödyllistä kaikille niille muille kansanedustajille, joilla ei ole ollut sellaista mahdollisuutta.

Aivan erityisesti haluaisin kiittää vasemmistoliittoa, joka on tuonut näitä yksilötason konkreettisia esimerkkejä tänne näin, koska lakejahan usein säädetään semmoisen makrotason tiedon perusteella — tällainen ihan yhden ihmisen henkilökohtainen, konkreettinen ääni jää usein helposti puuttumaan siitä. Sen takia uskon, että on hyvä saada tänne pöytäkirjoihin ja meille kaikille tietoon, miten eri ihmiset nämä päätökset kokevat. Se on arvokasta.

Haluaisin sanoa, että eihän nämä päätökset ole helppoja ja mieluisia kenellekään. Varmasti jokainen perustelee itselleen eri lailla, minkä takia äänestää niiden puolesta: jotkut painottavat enemmän toisia näkökulmia, jotkut toisia näkökulmia. Itse ajattelen, että suuressa kuvassa ja pidemmällä aikavälillä on tärkeitä, että uudistetaan hyvinvointivaltiota rahoituksellisesti kestäväälle pohjalle ja huolehditaan siitä, että huoltosuhde ei enää pääsisi nykyisestä heikkenemään, että tulevillakin sukupolvilla olisi elämisen edellytykset täällä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Meriluoto.

22.42 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Jatkan minäkin vielä kerran tänään näiden sitaattien lukemista.

”Olen kahden lapsen yksinhuoltaja ja työskentelen täysipäiväisesti kaupungilla vakituisessa työsuhteessa. Asun pääkaupunkiseudulla vuokra-asunnossa, jossa asumisen kulut ovat lähes kohtuuttomalla tasolla, minulla nyt noin 1 200 euroa kuukaudessa. Asumistuen ansiotulovähennyksen poiston myötä saan noin 200—300 euroa kuukaudessa vähemmän rahaa arkeni ylläpitämiseen. Tässä täysipäiväisesti työskentelevänä yksinhuoltajana vain pohdin, että mitä minun pitäisi yrittää enemmän, jotta saisin jatkossakin kaikki kulut katettua. Vuorokaudesta loppuu tunnit kesken, eikä palkka kata kaikkia kuluja, ikävä kyllä.”

”Asun yksin pienessä vuokra-asunnossa Helsingissä. Täytän kohta 40. Olen autismin kirjolla ja työelämään kiinnittyminen on ollut vaikeaa. Rikkonaisen työhistoriani vuoksi en ole oikeutettu ansiosidonnaiseen. Elän Kelan työmarkkinatuella ja asumistuella, yhteensä nettona 900 euroa kuukaudessa. Olen myös tehnyt avustavia toimistotöitä tutulle yritykselle, osa-aikainen työsuhde on kestänyt jo viisi vuotta, ja siitä saamillani lisätuloilla, noin 300 euroa kuukaudessa, olen voinut maksaa sähköt, vakuutukset, puhelinliittymän, terveyspalvelumaksut ajallaan. Vuokrani kuitenkin nousee taas vuodenvaihteessa, ruoka on jo nyt niin kallista, että syön lämmintä ruokaa vain pari kertaa viikossa. Kahvilassa tai ravintolassa en ole käynyt enää vuosiin. Maksullisiin harrastuksiin ei ole varaa, kävelen ul-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

kona ja kuuntelen musiikkia kotona. En tiedä, miten selviän, jos asumistukea laskee enkä suojaosien poistamisen jälkeen hyödy enää edes palkastani. Tulevaisuus näyttää toivotonmalta. Pahinta ei ole edes köyhyys, vaan asenneilmapiiri, jossa kaltaiseni nähdään yhteiskunnan haittaeläiminä, joiden jo ennestään niukkaa elämää voi hyvällä omallatunnolla kurjistaa.”

”Olen kahden esiteinin yksinhuoltaja ja vastuussa kaikista perheeni menoista. Olen taidealalla, koulutukseltani maisteri. Teen omia teoksia, kirjoitan ja opetan. Tällä hetkellä olen statukseltani työtön, mutta teen koko ajan vaihtelevia pätäkätöitä. Asun lapsineni kaupungin asunnossa, mutta silti vuokra on yli tuhat euroa. Lapsillani on oltava omat huoneet, ja itse teen kirjallista työtä, kirjoitan tulevia töitäni, apurahahakemuksia, suunnittelen opetusta ynnä muuta, joten meillä on oltava tilaa. Asuntomme on 79 neliötä. Kotimme on lähellä lasteni kouluja ja heidän viikonloppuisänsä kotia. Myös lasteni harrastukset ovat lähellä. Jos asumistuesta leikataan, pelkään, että meidän on pakko muuttaa pois Helsingistä, mikä vaikeuttaa suuresti työmahdollisuuksiani ja repii lapseni pois tutusta ympäristöstä. Suurin osa työstäni olisi edelleenkin Helsingissä, joten matkakulut toisaalta lisääntyisivät. Nyt minulla ei ole autoa eikä edes HSL:n kuukausikorttia, koska kaikki on kävely- tai pyöräilymatkan päässä. Vuokrat ovat Helsingissä kohtuuttomat, ja koska ilmeisesti myös ansiosidonnaiseen kohdistuu tolkkuttomia leikkauksia, en ymmärrä, miten voin selvitä. Töitä teen koko ajan niin paljon kuin vain ikinä saan ja pystyn.”

”Heikentää taloudellista tilannetta merkittävästi. Vaarana on, että joutuu pakkomyymään asunnon, koska rahat eivät riitä kasvavien lainanhoitokulujen hoitoon, kun vähäinen tukikin on sitten poissa.”

”Olen opiskelija, ja ainoat tuloni tällä hetkellä ovat Kelan tuet. Jo asumistuen leikkaaminen tulee vaikeuttamaan taloudellista tilannettani sen verran, että joudun todennäköisesti karsimaan pois muita tärkeitä asioita ja mukavuuksia, jotta saan vuokrani maksettua. Vaihtoehtoisesti joudun menemään töihin opintojen ohella, mikä ei minulle ole vaihtoehto, sillä olen niin uupunut jo pelkästä opiskelusta, että työt eivät ole vaihtoehto. Joko en käy töissä ja valmistun ajallaan tai käyn töissä ja en saa koulua suoritettua.”

”Olen ollut jo pitkään työkyvytön mielenterveysongelmieni takia. Elän tukien varassa ja olen aina stressaantunut raha-asioista, kun koskaan ei voi tietää, tuleeko myönteinen päätös. Ahdistaa ja pelottaa, miten paljon tuesta leikataan. Kotini on minulle turvapaikka, jossa olen saanut parantua ja löytää itseäni. Pelkään tämän kodin menettämistä, se meinaisi mielenterveyteni lopullista romahtamista.”

”Asumistilanteeni on jumissa, koska olin juuri keväällä joutunut purkamaan vasta solmimani vuokrasopimuksen asuntoon, joka oli osoittautunut liian huonokuntoiseksi muun muassa sähkövaarallisesti asennettujen keittiölaitteiden takia. Tällöin muutin ystäväni tupakeittiöön ja aloin uudelleen etsiä asuntoa, mutta juuri silloin alettiin puhua hallituksen kaavaillemista asumistuen leikkauksista. Olen työttömänä, ja työttömyys jo sinänsä vaikeuttaa vuokra-asunnon saamista vapailta markkinoilta, ja toisaalta kaupungin asuntoihin ei Helsingissä todellakaan pääse noin vain ”pelkän” työttömyyden takia. Tulevaisuuden näkymäni ja turvallisuudentunteeni ovat romahtaneet. Asunnon, työn, työllisyyspolitiikan ja asumistuen kysymykset kietoutuvat minun kohdallani toisiinsa niin monimutkaisesti, että en pysty enää ennakoimaan omaa elämäni, tulojani ja menoja, vaan toistaiseksi roikun ystäväni niskoilla ja pahimmassa tapauksessa menetän tässä ahtauksessa jopa tämän ystäväni.”

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

”Olen yksinhuoltajaäiti, käyn kokopäivätyössä matalapalkka-alalla ja asumistuki on meille erittäin tärkeä. Jos työnteko ei ole kannattavaa, niin miksi tehdä töitä? Nimittäin jos asumistukemme pienenee tai lakkaa, niin rahallisesti olisi sama jäädä kotiin.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

22.49 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Olisin kiittänyt edustaja Koulumiestä siitä, että hänen puheenvuorossaan tuli ilmi se, että hän selkeästi ymmärtää, miksi me näitä tarinoita täällä jaamme. [Aki Lindénin välihuuto] Toivoisin toki, että täällä olisi hieman enemmän hallituspuolueen edustajia näitä tarinoita kuuntelemaan. Mutta minäkin nyt sitten viimeisen kerran tänään luen näitä, niin että aloitetaanpas — sivu on 50 tällä hetkellä. [Tuomas Kettusen välihuuto] — Voidaan jatkaa pidempäänkin, jos Kettunen haluaa.

”Tällä hetkellä opintotuki ja asumistuki riittävät juuri ja juuri kattamaan Helsingin keskivertoasunnon vuokran. Silti helsinkiläinen opiskelija joutuu nostamaan lainan, joka nykyään ei ole enää edes ilmainen laina, jotta pystyy edes jotenkin pitämään elinkelpoista elintapaa yllä. Asumistuen laskettua joutuu opiskelija ottamaan isomman summan lainasta asumiskuluihin, joten ruoan yms. elinkelpoisen elämän ylläpidon varat pienenevät.”

”Ensinnäkin asun Helsingin kaupungin asunnossa, eli vuokrat tulevat nousemaan ensi vuonna törkeät 10—15 prosenttia. Tuntuu kauhistuttavalta, että samaan aikaan kun vuokrat nousevat, niin asumistuesta leikataan suuri osuus pois. Myös ruoan hinta nousee jatkuvasti, joten mietin vain, että missä nukun ja mitä syön, vai syönkö, jos nämä kaikki leikkaukset ja vuokrankorotukset toteutuvat. On muutenkin naurettavaa, että työssäkäyvänä tarvitsee asumistukea ja sitten siitä vielä leikataan. Nämä leikkaukset ovat todella epäinhimillisiä, eikä niillä tule olemaan toivottua vaikutusta, vaan tilanne tulee huonontumaan entisestään, kun ihmiset jäävät pahimmassa tapauksessa asunnottomiksi tai menettävät luottotietonsa, joutuvat vuokravelallisiksi. Itseäni tulevaisuus huolestuttaa ja ahdistaa, kun kaikista vähävaraisimmilta leikataan jälleen oikeistohallituksessa.”

”Olen lomautettuna ja opiskelen korkeakouluopintoja. Kun päivärahoistakin leikataan enkä saa aikuiskoulutustukea, on asumistuki kultaakin kalliimpi yksinhuoltajataloudessa. En yksinkertaisesti ymmärrä, millä voin pärjätä, kun kaikesta leikataan.”

”Heikentäisi elämänlaatuani. Pienet tulot, vuokra on kaksi huonetta ja keittiö -asunnosta 560 euroa, ja tuloni ovat 820 euroa. Jos asumistuki, joka on tällä hetkellä 170 euroa, leikataan, kuinka voin enää asua kotonani? Asuinpaikkakunnallani on huutava pula pienistä asunnoista. Sen takia minäkin asun kaksiossa.”

”Asun kumppanini kanssa pienessä edullisessa opiskelija-asunnossa Helsingissä. Opiskelen yliopistossa, mutta en saa opintotukea enkä työttömyystukea. Yleisellä asumistuella on elintärkeä merkitys sille, että pystyn opiskelemaan uuden ammatin ja asumaan Helsingissä. Jos asumistuesta leikataan, joudun käymään opintojeni ohella entistä enemmän töissä, mikä viivästyttää opintojani, ja pahimmassa tapauksessa joudun jättämään opintoni kesken. Jo nyt opiskelun ja työn yhteensovittaminen on hankalaa ja uuvuttavaa. Halvempaan asuntoon tai soluasuntoon muuttaminen ei ole vaihtoehto, koska asun kumppanin kanssa jo tällä hetkellä pääkaupunkiseudun vuokriin nähden hyvin halvassa asunnossa.”

”Olen työkyvytön, työtön. Saan vain työttömyystuen perusosan. En ole oikeutettu toimeentulotukeen, joten kun asumistuki poistuu, menetän kuukaudessa 120 euroa. Se on iso summa ja on pelastanut monta kertaa, kun muuten rahat olleet loppu ja seuraavaan työttömyystukeen on ollut vielä kaksi viikkoa. Sillä on ostettu autoon bensa, että pääsee kaup-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

paan, ja koiralle ruokaa, usein myös lääkkeitä. En ymmärrä, mikä järki tuen poistossa on. Kalliimmaksi valtiolle tulee, jos muutan kaupunkiin vuokra-asuntoon, jolloin asumistuen määrä on paljon, paljon suurempi. Empatiaa ja ymmärrystä tarvittaisiin hurjasti paljon enemmän, jotta huomattaisiin, että mekin olemme yksilöitä ja syyt siihen, miksi olemme joutuneet työttömiksi, köyhiksi tai osa-aikaisiksi työntekijöiksi, ovat moninaiset. Kukaan ei halua olla köyhä ja näköalaton, kun mahdollisuus parantaa omaa tilannetta törmää usein siihen pahimpaan eli rahanpuutteeseen. Raha tulee rahan luo, niin sanotaan, mutta raha ei tule köyhän luokse. Se, miten nykyinen hallitus puhuu köyhistä ja työttömistä, on kuvottavaa.”

”Luulin, että opiskelijoihin panostettaisiin, mutta tukiani silti leikataan siekailematta. 76 euroa kuussa on erittäin suuri lovi kuukauden budjettiin, enkä tiedä, miten pärjään ensi vuonna.”

”En voi jatkaa hoitovapaata 2022 syntyneen lapsemme kanssa, ei yksinkertaisesti ole varaa maksaa hirvittäviksi nousseita asuntolainan korkoja.”

”Asumistukeni tippuisi leikkausten takia, ja koska terveyteni takia voin tehdä vain osa-aikaisia töitä, minun ei olisi mahdollista töiden kautta saada lisää toimeentuloa. Olen jopa pohtinut mahdollisuutta, että pitääkö minun muuttaa vanhempieni luokse, kun en enää pysty maksamaan vuokraani. Olen 30-vuotias. Pohdin myös, pitäisikö muuttaa asumaan pienemmälle paikkakunnalle, missä vuokrat ovat alhaisemmat, mutta silloin joutuisin ehkä luopumaan työpaikastani, jossa olen kolmatta vuotta ja jossa työnantaja haluaa minut pitää. Leikkaussuunnitelmat ovat myös heikentäneet terveydentilaani, koska stressi taloudestani vaikuttaa kaikkeen, joten en näe, että lähitulevaisuudessa olisin siinä kunnossa edelleenkaan, että voisin ansaita töillä tarpeeksi, että asumistuen leikkaus ei vaikuttaisi minuun.”

”Korkeakouluopinnot yhdistettynä välttämättömään työntekoon nousseiden ruoka- ja asumiskustannusten vuoksi ajaa minut jo nyt tilanteeseen, jossa en voi pitää lomaa. Olen täysin uupumuksen ja burnoutin partaalla, ja nyt jos tukia leikataan, on työmäärää taas lisäättävä. Tämä ei turvaa rauhaa opinnoilleni, joiden myötä minun olisi tarkoitus järjestää itselleni vakaampi ja turvatumpi toimeentulo tulevaisuudessa. Palan loppuun.”

Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kiuru, Krista.

22.56 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Salissa on keskusteltu itse asiassa aika paljon tämän asiakohdan kohdalla myös työllisyysvaikutuksista, vaikka on huomionarvoista kiinnittää, kuten valiokuntakin kiinnittää huomiota, siihen, että tämä esitys ei lisää merkittävästi työllisyysvaikutuksia. Työllisyysvaikutuksia ei ole siis esitetty tämän hallituksen esityksen yhteydessä tapahtuviksi.

Valiokunnassakin on kyllä keskusteltu varsin kattavasti siitä, lisääkö tämä esitys työllisyysvaikutuksia vai ei. Tässä todetaan, että sellaisia ei ole syntymässä, ei hallituksen esityksen mukaan, eikä valiokunnan saamien tietojen näkökulmasta, mutta ympäristövaliokunta oli saanut erilaista informaatiota. Valiokunnan kokouksessakin keskustelimme siitä, tulisiko tämä ympäristövaliokunnan lisäys tosiasiaassa ottaa tähän mietintöön vai ei. Tästä äänestettiin valiokunnan kokouksessa, ja valiokunnan enemmistö totesi, että tämä ympäristövaliokunnan teksti tähän otettaisiin:

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Ympäristövaliokunta siis toteaa lausunnossaan, että ”osana sosiaaliturvaa asumistuki heikentää työnteon kannustimia, koska työnteon kannustin määritellään palkan ja sosiaaliturvan erotuksena. Korkeampi asumistuki mahdollistaa korkeamman asumisen tason myös ilman työtuloja, ja asumistuki tulosidonnaisena etuutena heikentää työn vastaanottamisen kannustavuutta, koska kasvavat tulot vähentävät maksettavan asumistuen määrää.”

Minua tietenkin kovasti kiinnosti, mistä ympäristövaliokunta omalla asiantuntemuksellaan tuli siihen johtopäätökseen, että näin olisi. Erikoista tässä kaikessa on se, että ympäristövaliokunnan omissa lausunnoissa ei yhdeltäkään asiantuntijalta, ei siis yhdeltäkään asiantuntijalta, löydy tämän tyyppistä ajatusta, ei sitaattia puhumattakaan edes ajatuksen tynkää tästä. Mutta niin kuin totesin, niin äänestystuloksena todettiin, että otetaan tämä tähän. Ja kun tarkemmin tätä sitaattia alkaa tutkia, niin alkaa näyttää siltä, että tähän onkin vanhaa kannustinloukkutyöryhmän esitystä, ja kysymys tänä päivänä onkin siitä, onko tuo vanha VM:n kannustinloukkutyöryhmän esitys enää ajankohtainen.

Mutta niin kuin totesin, niin me otimme sen tähän mietintöön äänestystuloksena 9—8. Alkaisi siis näyttää siltä, että työllisyysvaikutuksia saattaisi kuitenkin syntyä, ainakin ympäristövaliokunnassa sellainen käsitys oli virinnyt. No, niin kuin totesin, hallituksen oma esitys ja tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan saama asiantuntijakuulemisen palaute eivät kerro, että tällaista työllisyysvaikutusta olisi.

Arvoisa puhemies! Kysymys on siitä, syntyykö kannustimia. Tässä on hallitus ajatellut, että kannustimia syntyy: mitä enemmän sosiaaliturvaa leikataan, yksinkertaisuudessaan sitä enemmän syntyisi kannustimia. Nythän näyttää siltä, että tämä ei pidä lainkaan paikkaansa. Niukkuus on itse asiassa yhteiskunnassa aika vaikea selätettäväksi. Kun niukkuus lisääntyy, se ei lisää innovatiivisuutta, se ei lisää kannustavuutta, se latistaa ihmiset omaan pilttuuseensa. Se ei kannusta hakeutumaan koulutukseen tai toimeentuloon, puhumattakaan paremman toimeentulon ja paremman koulutuksen äärelle. Niukkuudella ja ylivelkaantumisella näyttää olevan myös sidosta keskenään. Niukkuus alentaa ihmisten mahdollisuuksia tehdä valintoja ja kykyä parantaa omaa elämänlaatua, ja siksi tuntuu käsittämättömältä, että täällä salissa puhutaan asumistuen osalta kannustimista, joita puretaan, loukuista, joita selätetään. Minusta tuntuu, että tämä niukkuuden kannustin, jota tässä nyt yritetään niin sanotusti puhua mustasta valkoiseksi, on kovin vähän kannustava tekijä.

Kun 23 työntekijöiltä kysyttiin, miten koette, jos omasta perusturvasta leikattaisiin tai teille jäisi käytettäväksi 250 euroa vähemmän rahaa, miltä se tuntuisi, niin kyllä ihmiset kokivat, että se ei enää riittäisi omiin menoihin. Kun tällä esityksellä nimenomaan lähdetään siitä, että puututaan matalapalkka-alojen ihmisten saamaan asumistukeen ja pienennetään sitä ja ajatellaan, että se kannustaa käymään samoissa töissä entisellään, niin kyllä tämä alkaa tuntua siltä, että 250 euroa on jo niin iso raha, että sillä on suuri vaikutus myöskin siihen, miten ihmiset kokevat, missä se raja kulkee.

Hyvä puhemies! Me emme pystyneet määrittelemään tämän esityksen yhteydessä sitä, missä se kohtuullisuuden raja kulkee. Pääministerihän on hyvin viisaasti todennut, että hallitusohjelmaneuvoittelussa pyritään siihen, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia. Itse olen miettinyt, mitä siellä oikein tapahtui, siellä hallitusohjelmaneuvoittelussa. Eivätkö siellä ihmiset ymmärtäneet, mitä siellä tehtiin, minkälaisia kasaantuvia vaikutuksia on? Ajatelkaa, että näissä puuttuvissa yhteisvaikutuksissa, joista puhutaan, näissä yhteisvaikutuksissa on arvioitu myöskin työllisyyden osalta tämä juttu niin, että kunhan leikataan esimerkiksi KEL-indeksit, lisätään työllisyyttä.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Kun leikataan työttömyysturvaa, joka on seuraavana asiakohtana, ei mitään muuta kuin lisätään työllisyyttä. Kun leikataan, lisätään työllisyyttä. Itse olen miettinyt, kuinka monta kertaa voi leikata samoilta ihmisiltä ja ajatella, että ne työllistyvät enemmän kuin yhden kerran. Tätä logiikkaa en ole vielä ymmärtänyt. Kuinka monta kertaa voi leikata yhdeltä työttömältä, joka saa esimerkiksi jotain KEL-sidonnaista etuutta, joka leikataan? Voiko sitä leikata toisen kerran ja laskea, että ihminen työllistyy kahdesti? Ja nyt asiantuntijakuulemisessa, yllättävää kyllä, tutkijat olivat huolissaan siitä, että kun näitä yhteisvaikutuksia ei selvitetty, niin nyt on laskettu työllisyyttäkin kahteen, jopa kolmeen kertaan, eli joka ainoa leikkaus on aina työllisyyttä. Se on kyllä erikoista, mutta toimeentulotuen osalta ei hätää, se on laskettu mahdollisimman niukasti, koska tietysti sitä pitää tulouttaa sitten myös kunnille, koska kuntien osuus on tästä merkittävä. Eli toimeentulotuen osalta näyttäisi siltä, että näitä seurannaisvaikutuksia ei ole laskettu moneen kertaan. Siellä on oltu niukalla kannalla.

No, näistä yhteisvaikutuksista kaikkein järeimmät kohdistuvat samoihin ryhmiin. Tämän asumistuen esityksen kanssa me leikkaamme siis myöskin asumistuen osalta sitä kokonaistasoa [Puhemies koputtaa] eli indeksia. Jos olet työttömänä, niin näitä kuluja tulee moneen kertaan [Puhemies koputtaa] ja tämä kertautuu niin, että näitten ihmisten asemaa ei ole otettu tässä esityksessä riittävästi huomioon. [Puhemies koputtaa] Eli sitä kohtuuttomuuden rajaa ei pystytty määrittelemään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

23.03 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Koska hallituksen edustajat päättivät lähteä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa piilottamaan valiokuntaneuvoksen virkavastuulla kirjoittamasta mietintöpohjasta faktoja, niin näen velvollisuudekseni jatkaa mietinnöstä äänestämällä poistettujen kohtien esille nostamista nyt tässä salikeskustelussa.

Muun muassa tämä kappale poistettiin kokonaan mietinnöstä: ”Toimeentulotuen käyttö heikentää tiukemman tuloharkintansa takia työn taloudellista kannustavuutta, ja sen tiukempi tarveharkinta tekee työn vastaanottamisesta myös byrokraattisempaa. Pitkäaikaisella toimeentulotuen tarpeella on todettu olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin sekä ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Valtiontalouden tarkastusvirasto on keväällä 23 julkaisemassaan asumistukea koskevassa selvityksessään suosittanut, että valtioneuvoston tulisi sosiaaliturvauudistuksen valmistelussa pyrkiä kehittämään ratkaisuja, jotka vähentäisivät viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen tarvetta asumisen tukemisessa. Esityksen ehdotukset eivät tue tämän suosituksen toteutumista.” Miksi tämä asiantuntijalausuntoihin perustuva fakta haluttiin piilottaa mietinnöstä?

Myös seuraava kappale poistettiin mietinnöstä: ”Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy ympäristövaliokunnan näkemykseen siitä, että asumistuen muutoksia vaikuttavampia keinoja hillitää asumistukimenojen kasvua tai jopa pienentää niitä on huolehtia työllisyydestä ja riittävästä asuntotarjonnasta, joka on omiaan hillitsemään vuokratasoa.” Miksi tämä ympäristövaliokunnan lausunnossa oleva kohta haluttiin piilottaa mietinnöstä?

Myös seuraava kappale poistettiin mietinnöstä: ”Toimeentulotuen käyttö heikentää tiukemman tuloharkintansa takia työn taloudellista kannustavuutta, ja sen tiukempi tarveharkinta tekee työn vastaanottamisesta myös byrokraattisempaa. Pitkäaikaisella toimeentulotuen tarpeella on todettu olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin sekä ylisuku-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

polviseen huono-osaisuuteen. Valtiontalouden tarkastusvirasto on keväällä 23 julkaisemassaan asumistukea koskevassa selvityksessään suosittanut, että valtioneuvoston tulisi sosiaaliturvauudistuksen valmistelussa pyrkiä kehittämään ratkaisuja, jotka vähentäisivät viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen tarvetta asumisen tukemisessa, joten esityksen ehdotukset eivät tue tämän suosituksen toteutumista.” Miksi tämäkin Valtiontalouden tarkastusviraston suositus haluttiin poistaa mietinnöstä?

Lapsiperheisiin kohdistuvia huojuksia koskevista kappaleista poistettiin seuraavat kappaleet: ”Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että huojuksen euromääräiset vaikutukset ovat melko pieniä, kun otetaan huomioon ehdotettujen muutosten kokonaisvaikutukset lapsiperheiden asemaan ja lapsiperheisiin samanaikaisesti kohdistuvat muutokset, kuten hallituksen esityksessä HE 73/23 esitettävä työttömyysturvan lapsikorotusten poistaminen.” Ja: ”Hallituksen esityksessä ehdotetut lapsiperheitä koskevat helpotukset eivät helpota omistusasunnoissa asuvien lapsiperheiden asemaa, koska heiltä loppuu asumisen tuki kokonaan.” Miksi nämäkin faktat haluttiin sensuroida mietinnöstä?

Arvoisa puhemies! Koska en ole saanut jo ensimmäisessä puheenvuorossani esittämäni kysymyksen vielääkään vastausta, toistan kysymykseni salissa nyt oleville hallituspuolueiden edustajille: Miksi te halusitte piilottaa mietinnöstä hallituksen esityksen kirjauksia, STM:n vastineiden tekstejä, muiden valiokuntien lausunnoissa esiin nostettuja faktoja sekä laajan asiantuntijakuulemisen perusteella mietintöpohjaan nostettua tutkimustietoa? Jos saisimme nyt vihdoinkin vastauksen tähän kysymykseen hallituspuolueiden edustajilta, vai täytyykö meidän vaatia vielä tähän aikaan illasta ministeriä saapumaan saliin antamaan selvitystä muun muassa siihen, miksi edes hallituksen esityksen mukaisia tekstejä ei haluttu valiokunnan mietintöön jättää? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

23.09 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Ajattelin joitakin asioita nostaa tässä esille, että pysytään kiinni siinä, mistä on kyse.

Ensinnä, täällä on puhuttu työllistamisestä ja kannustinloukuista, ja tottahan on, että kannustinloukut ovat todellisia ja myös merkittäviä. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan vuonna 22 todettiin, että työttömyysloukussa on 136 000 maassa asuvaa ja tuloloukussa noin puoli miljoonaa [Krista Kiuru: Mutta se ei parane asumistukea leikkaamalla!] ja asumistuen tarkistuksilla kannustinloukut supistuisivat. Että kyllä tämä on selkeää.

Otan tässä esille vielä valiokunnasta lausunnon, jonka on antanut Vuokraturva liittyen asumistukeen. Siinä sanotaan näin: ”Asumistuki ei muuta yksittäisten asuntojen vuokria, ja siitä meillä on laaja yksimielisyys. Vapaa- ja vuokratuettujen asuntojen vuokratuettujen määritysvälineiden asunnon kunnon, muiden ominaisuuksien ja alueen yleisen vuokratason mukaan. Yksittäisen asunnon vuokra ei muutu sen mukaan, saako vuokralainen asumistukea tai kuinka paljon hän sitä saa.” ”Myös VATT osaltaan selvitti vuonna 2017, nostaako asumistuki yksittäisen asunnon vuokraa, jos vastaavissa asunnoissa asuvista toinen saa asumistukea ja toinen ei. Selvitys vahvisti, että ei nosta, koska vuokrat määräytyvät ennen kaikkea alueen tyypillisen vuokratason mukaisesti.” No, nykytilanne, jossa noin 60 prosenttia kaikista vuokratuettujen asuvista on asumistuen piirissä, on johtanut yleisen vuokratason nousuun. Jatkan edelleen tästä lausunnosta: ”Laaja yksimielisyys on markkinoilla, mutta asiaa ei ole

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

tutkittu. VATT totesi vuonna 2017, että tulokset eivät kerro, nostaako asumistukijärjestelmä yleistä vuokratasoa. Asuntosijoitustuotteiden materiaaleissa ja analyttikoraporteissa asumistukijärjestelmä nähdään tuottojen takaajana. Kiristykset asumistukeen nähdään sijoittajalle riskinä, joka vaikuttaisi vuokratasoihin laskevasti.” Ja toistan tässä vielä aikaisemmin täällä esiin nostamani tästä lausunnosta: ”Asumistukijärjestelmästä on kasvanut rakenteeltaan automaatti, joka vuokralaisten maksukykyä kaavamaisesti tukemalla vaikuttaa koko markkinaan, nostaa vuokria ja on jo itsessään yksi keskeisistä markkinamekanismeista. Kun asumistuen saajien määrä siitä kasvaa ja vuokrataso siksi nousee, kasvaa samalla asumistukea tarvitsevien joukko. Tämä on asumistuen perimmäisten tavoitteiden vastaista. Jotta asumistuki toisi enemmän todellista hyötyä muillekin kuin vuokranantajille, tuettavien määrää pitäisi onnistua vähitellen vähentämään ja tukisummaa supistamaan.” Ja lausunnossa nostetaan esille myös tämä: ”Valtion ARA-tukemat vuokra-asunnot pitäisi saada nykyistä paremmin ensisijaisesti yhteiskunnalta tukea tarvitsevien käyttöön.” [Matias Mäkyksen välihuuto] Ja huomattaa, tämä on erittäin tärkeä kohta: ”Hallitusohjelmassa on tästä merkintä, että niitä tullaan kohdentamaan enemmän pienituloisille.” Niin pitää ollakin, totta kai pienituloisilla pitää olla sitten näitä valtion rahoittamia edullisempia asuntoja käytössä.

Arvoisa puhemies! Otan tässä vielä esille tämän lakiesityksen enimmäisasumismenot, mitä tässä ehdotetaan. Nythän näitä luokkia, kuntaryhmäluokkia, tulisi olemaan kolme nykyisen neljän sijasta. Otan tässä nyt sen kalleimman luokan eli ykkösluokan, johon tulee kuulumaan myös Helsinki, siis pääkaupunkiseutu Helsinki, Espoo, Vantaa. Nykyisin tässä ykköskuntaryhmässä, jos on yhden hengen talous, asumistuki voi olla 508 euroa, ja jatkossa se olisi 492, vähennystä 16 euroa. Jos on kaksi henkeä, aikaisemmin oli 735 ja tulevassa 706, vähennys 29 euroa. Kolmen hengen taloudessa on 937, ja tämä muutos olisi tässä 890:een eli 47 euroa. Ja neljän hengen taloudessa on tällä hetkellä 1 095 euroa, ja sitten jatkossa se maksimi olisi 1 038 euroa, eli vähennystä tässä kohtaa 57 euroa. Ja mikäli sitten on enemmän henkilöitä ruokakunnassa, niin sitten sitä nostetaan 137 euroa yhtä henkeä kohti tässä ykkösluokassa. Onko tämä teidän mielestänne vähän? Minusta nämä ovat isoja lukuja, edelleenkin isoja lukuja. [Li Andersson: Mitä yritätte kertoa?] — Yritän kertoa tällä sitä, että me yhteiskunnallisesti tuetaan tällaisilla summilla asumista. Ja kerron tässä nyt sen enimmäistason, että se on siis vähenemässä yhden hengen taloudessa 16 euroa, kahden hengen taloudessa 29, kolmen hengen taloudessa 47 ja neljän hengen taloudessa 57 euroa. [Välihuutoja vasemmalta] — Minä puhun nyt tässä enimmäisasumismenoista.

Ja koska tässä on vielä hetki aikaa, niin otan tässä vielä joitakin asioita, mitkä ovat nousseet täällä keskustelussa esille, esimerkiksi osatyökykyiset ja vammaiset. Hallitusohjelmassa on maininta siitä, että edistetään ”vammaisten ja osatyökykyisten arvostusta työelämän täysivaltaisina jäseninä”. ”Osatyökykyisillä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla on oltava nykyistä joustavammin mahdollisuuksia osallistua työelämään.” Ja täällä on paljon kirjauksia tähän liittyen, millä tavalla halutaan edistää osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia, ja on myöskin työkyvystä huolehtimista, työhyvinvoinnista huolehtimista, työhön kannustavaa sosiaaliturvaa, sosiaaliturvan uudistaminen yleistuen mallilla ja toimeentulotuen kokonaisuudistus. Täällä on vaikka mitä ratkaisuja ja ehdotuksia, millä tavalla edistetään. Näitä hallitus tulee edistämään, [Puhemies koputtaa] ja tämä on sitä kokonaisvaltaista uudistamista [Puhemies koputtaa] ja myös työhön kannustamista, jota tämä hallitus tekee.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten seuraavaksi edustaja Andersson. [Krista Kiuru ja Matias Mäkyne pyytävät vastauspuheenvuoroa] — Teillä molemmilla, sekä edustaja Kiurulla että edustaja Mäkysellä, on varattuna puheenvuoro.

23.16 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että tämä edustaja Laihon puheenvuoro oli jotenkin tämmöinen arvoinen päätös koko tälle asumistukiprosessille, johon on liittynyt paljon hyvin outoja piirteitä ja todellisuuden kieltämistä ja mustan selittämistä valkoiseksi.

Eli nyt edelleen tässä vaiheessa käsittelyä hallituspuolueiden edustajat täällä yrittävät antaa ymmärtää, että asumistuki nostaa vuokratasoa, vaikka on yksiselitteisesti todettu näissä asiantuntijakuulemisissa, että näin ei ole. Edelleen yritätte antaa ymmärtää, että tällä olisi joitain myönteisiä työllisyysvaikutuksia, mistä on myöskin yksiselitteisesti todettu jopa teidän omassa lakiesityksessänne, että tällaisia ei ole. Ja sitten te edelleen puhutte kannustinloukkujen purkamisesta ja samassa yhteydessä mainitsette esimerkiksi suunnitelman tuoda näitä tuloeroja ARA-asuntoihin, mikä siis on tyypiesimerkki kannustinloukusta, koska se tarkoittaa silloin sitä, että jos ihmisen tulotaso paranee esimerkiksi sillä, että saa töitä, niin ihminen joutuu muuttamaan pois kodistaan. Se on aivan järjetöntä kannustinloukkujen lisäämistä, mitä olette tekemässä.

Ja mitä tulee osatyökykyisiin, niin uskon, että hallitusohjelman kirjaukset arvostuksesta eivät välttämättä lämmitä kovinkaan paljon tilanteessa, jossa te olette leikkaamassa osatyökykyisten kuukausittaista toimeentuloa näiden suojaosien poistojen kautta, koska sitä se tarkoittaa. Työssäkäyvät osatyökykyiset saavat vähemmän rahaa käteen. Mutta on mukavaa, että hallitusohjelmassa lukee, että te arvostatte heitä.

Arvoisa puhemies! Kuten olemme tänään moneen otteeseen kuulleet näiden ihmisten konkreettisten esimerkkien kautta, moni kohtuuttomien leikkauksien kohteeksi joutuvista suomalaisista on jo ennestään ääriarajoilla toimeentulonsa, jaksamisensa ja terveytensä kanssa. Moni joutuu valitsemaan ruoan tai lääkkeiden väliltä. Moni kokopäivätyötäkin tekevä yksinhuoltaja joutuu haalimaan lisätöitä ja miettimään, onko enää aikaa omille lapsille. Monet tulevat todennäköisesti menettämään oman kotinsa ja joutuvat pelkäämään, saako sen myymisestä edes rahaa. Ongelmat, kuten asunnottomuus, ylivelkaantuminen, mielenterveysongelmat, pahoinvointi ja syrjäytyminen, lisääntyvät ja vaikuttavat ylisukupolvisesti.

On tärkeää, että olemme nyt kuulleet nämä tarinat tässä salissa ja ne on pöytäkirjaan kirjattu. Haluan vasemmistoliiton puolesta kiittää jokaista, joka on kertonut tilanteestaan meille. Me tulemme jatkamaan näiden tarinoiden kertomista sitten tämän lain kakkoskäsittelyvaiheessa — ei enää tänään johtuen siitä, että meillä on muitakin tärkeitä, isoja asioita agendalla, esimerkiksi hallituksen työttömyysturvaan esittämät leikkaukset. Mutta haluan vielä painottaa sitä, että tämän kaltainen eriarvoisuutta lisäävä, ihmisiä köyhdyttävä politiikka ei ole mikään välttämättömyys, ja siksi jokainen hallituspuolueiden kansanedustaja on myös aidosti vastuussa niistä päätöksistä, mitä te olette nyt tekemässä näiden leikkausten kautta.

Asumistukileikkauksilla säästettävät menot ovat vain pieni osa esimerkiksi siitä 700 miljoonasta eurosta, jonka hallitus antaa työnantajille ensi vuonna veroluontoisten maksujen alennuksena. Asumistukileikkauksilla säästettävät menot ovat vain pieni osa siitä, kuinka paljon julkinen talous vahvistuisi, jos hallitus kuuntelisi edes valtiovarainministeriötä ja vihdoinkin tukkisi meidän osinkoverotuksen porsaanreiät. Sen sijaan te olette päät-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

täneet — te olette valinneet — muuttaa suomalaista sosiaalipolitiikkaa radikaalilla tavalla, ja se tulee näkymään laajasti suomalaisessa yhteiskunnassa, ja se tulee näkymään vielä vuosiksi eteenpäin.

Kun te sanotte, että on yksilön vastuu parantaa omaa toimeentuloaan, te tulette samalla sanoneeksi, että rakennustyöntekijät, siivoojat, myyjät, lähihoitajat, koulunkäyntiavustajat tai ravintolatyöntekijät eivät ansaitse kunnollista toimeentuloa. Meillä on välttämättömiä ja elintärkeitä ammatteja, joissa palkka ei tällä hetkellä riitä elämiseen etenkin kasvukeskityksissä. Se ei ole niiden ihmisten syytä, edustaja Laiho, että ne vuokrat ovat niin kovat kuin mitä ne tällä hetkellä ovat. Ja sen sijaan, että hallitus osoittaisi arvostusta suomalaisille työntekijöille, jotka kamppailevat nousevien elinkustannusten kanssa ja oman palkan riittävyyden kanssa, te pyritte nyt kaikin keinoin nakertamaan heidän asemaansa ja toimeentuloaan.

Kun vedotaan yksilön vastuuseen, unohtuu myös helposti, että kuka tahansa meistä voi sairastua ja menettää työkykynsä. Silti tämä hallitus kohdistaa kohtuuttomia leikkauksia nimenomaan pitkäaikaissairaisiin, osatyökykyisiin, vammaisiin ja kuntoutusta tarvitseviin. Tämä on arvovalinta, tämä ei ole välttämättömyys. Vastuuta ei pääse pakoon myöskään vetoamalla työllisyyteen, kun tämä nyt käsittelyssä oleva esitys ei edes lisää työllisyyttä vaan pudottaa valtavan joukon työntekijöitä toimeentulotuen varaan. Vaikka nämä kaikki teidän havittelemat työllisyysluvut toteutuisivat, niin silti teidän omat vaikutusarviot osoittavat, että ne eivät muuta kokonaiskuvaa köyhyyden lisääntymisestä ja syventymisestä.

Vastuuta ei pääse pakoon myöskään vetoamalla valikoivaan talouskuriin, jossa rikkaille ja suuryrityksille annetaan uusia veronalennuksia samalla kun te sanotte, että pienituloisiin kohdistuvat leikkaukset ovat välttämättömyys. Te ette pääse myöskään vastuuta pakoon puhumalla valtionvelasta, kun tämä hallitus velkaannuttaa Suomea ennätyksellistä vauhtia omien poliittisten valintojensa seurauksena. Tässä salissa päätetään nyt siitä, toistetaanko 1990-luvun laman virheet vai pidetäänkö kiinni siitä lupauksesta, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

23.23 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Keskustelu jatkuu yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Yleisen asumistuen kustannukset ovat kasvaneet viimeisen 10 vuoden aikana yli kaksinkertaisesti, eli siitä noin 600 miljoonasta eurosta noin 1,6 miljardiin euroon. Merkittävä osa tästä kasvustahan selittyy opiskelijoiden siirrolla yleisen asumistuen piiriin vuonna 2017, mutta se selittää vain osan menojen kasvusta. Asumistuen saajien määrä on noussut noin 400 000 ruokakuntaan ja sen piiriin on tullut myös merkittävä määrä ruokakuntia, joissa on työtä tekeviä jäseniä.

Asumistukeen 2010-luvulla tehdyt muutokset ovat säännönmukaisesti osoittautuneet kalliimmaksi kuin niiden valmisteluvaiheessa odotettiin, joten valtion kulujen kasvu on ollut ennakoitua suurempaa.

Puhemies! Keskusta katsoo edellä esitetyn perusteella, että vallitsevassa julkisen talouden vaikeassakin tilanteessa yleisen asumistuen kustannuksia on hillittävä ja niistä on estettävä myös säästöjä. Säästöt tulisi kuitenkin toteuttaa niin, etteivät ne kohdistu tällä koh-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

tuuttomalla tavalla tai heikennä minkään ihmisryhmän tilannetta niin, että heidän lähtökohtainen pärjäämisensä arjessa vaarantuu.

Tämä oikeistohallituksen esittämä tapa toteuttaa 385 miljoonan euron leikkaukset kohdentuisivat hallituksen esityksen vaikutusarvioiden sekä valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan moniin asumistuen saajaryhmiin, kuten lapsiperheisiin, omistusasujiin, opiskelijoihin ja pienituloisiin palkansaajiin tavalla, joka on epäoikeudenmukaisen raskas ja kohtuuton, kun huomioon otetaan kaikki tämän oikeistohallituksen tekemät ja esittämät sosiaaliturvan leikkaukset.

Puhemies! Keskusta katsoo, että asumistuen leikkauksia tulee kohtuullistaa niin, että erityisen raskaiden toimeentulon heikennysten kohteena oleviin kohdentuvaa asumistuen leikkausta kevennetään tai leikkausta kompensoidaan muiden etuuksien muutoksilla. Lapsiperheiden asumistukea ei tule leikata, vaan se tulee säilyttää nykyisellä tasollaan, omistusasujat on pidettävä asumistuen piirissä ja opiskelijoihin kohdistuvaa asumistuen leikkausta tulee kompensoida opintorahan tason korotuksella.

Arvoisa puhemies! ”Kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista. Se ei meille käy. Pelkästään kehitysavun puolittaminen säästäisi kaksi miljardia, mutta tämä on kohde, josta kokoomus on eri mieltä.” Näin sanoi 16.3.2023 nykyinen valtiovarainministeri Riikka Purra vain vajaa kuukautta ennen eduskuntavaaleja. Hän myös totesi näin, että perussuomalaiset jättäisi soten, koulutuksen ja maanpuolustuksen pois leikkauslistoilta. No, kuinkas sitten kävikään.

Olen siitä tyytyväinen, että perussuomalaisten suunnalta edustaja Reijonen on täällä salissa kuuntelemassa näitä puheenvuoroja, ja varmasti tulee vastauksiakin. Mutta kyllä minä ihmettelen, että ennen vaaleja luvattiin, että pienituloisten etuuksista ei leikata, ja nyt tilanne on aivan toinen ja kohtuuton. Täytyy muistaa, että kylmä talvi on jo tällä hetkellä käynnissä ja talvesta tulee pitkä. Sähkön hinta ei ole laskenut. Polttoaineen hinta on hieman laskenut, mutta täytyy muistaa, että elämisen kustannukset ovat kasvaneet. Olemme aivan kohtuuttomassa tilanteessa, kun tällaisia leikkauksia hallituksen toimesta tehdään.

Puhemies! Hieman ihmettelen, kun näinkin pitkään tätä keskustelua ollaan käyty, että hallituksen äänetön yhtiökumppani, kristillisdemokraatit, jatkaa olutveron keventämisestä tutulla häpeämislinjallaan, eivätkä heidän edustajansa ole käyttäneet yhtään puheenvuoroa tästä asumistukikeskustelusta. [Krista Kiuru: On kyllä surullista!] Onhan se toki ymmärrettävää, kun näin kovia leikkauksia lapsiperheille ollaan oikeistohallituksen toimesta tekemässä. Ei voi kuin ihmetellä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

23.29 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Suomessa elää köyhissä lapsiperheissä yli 120 000 lasta. Se on Suomelle häpeäksi. Köyhyys näkyy myös katukuvassa. Leipäjonot voivat olla jopa satojen metrien mittaisia. Niissä käy yhä enemmän ihmisiä eri taustoista. Myös moni lapsiperhe on joutunut turvautumaan hyväntekeväisyyteen. Toisinaan tuntuu, että leipäjonoihin sekä eriarvoisuuteen on pelottavasti totuttu, myös tässä salissa. Olen seurannut tätä keskustelua näistä sosiaaliturvan leikkauksista aika monella tavalla huolissani. Tässä salissa aika moni leikkauksia kannattava on perustellut sitä välttämättömyydellä ja pakolla. Ja minä ajattelen, että se on tämän meidän salin arvovallan väheksymistä. Me tiedetään tässä salissa, että meillä on paljon valtaa täällä, hallituksella on paljon valtaa, ja me voidaan tehdä niitä päätöksiä. Me tiedetään se, että julkinen talous on velkaantunut ja meil-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

lä on vaikea taloudellinen tilanne, mutta se ei tarkoita sitä, että olisi vain yksi keino tehdä sopeutuksia. Jos katsoo sopeuttamista ja talouden tasapainottamista, meillä on useita välineitä. Keskeisimmät ovat menojen leikkaaminen taikka verotuksen kiristäminen. Ennen vaaleja, kun keskusteltiin yhteiskunnassa, taloustieteilijöiltä kysyttiin, minkälaisia erilaisia keinoja pitää käyttää. Suurin osa taloustieteilijöistä, varmasti yli 90 prosenttia, nosti, että kumpaakin keinoa pitää olla käytettävissä — kumpaakin keinoa. Nyt kun katsoo tätä hallituksen linjaa, niin te olette päättäneet toimia vain siten, että tehdään menoleikkauksia. Eli te olette itse päättäneet jättää tämän toisen keinon käyttämättä.

Jos katsoo tätä verotusasteen kokonaisuutta, verotusaste alenee vuodesta 2022 vuoteen 2027 kolme prosenttiyksikköä. Se tarkoittaa verokertymän vähentymistä tältä ajalta yhdeksän miljardia euroa — yhdeksän miljardia euroa. Ja tässä salissa sanotaan, että meidän on pakko leikata juuri pienituloisilta. Kai te ymmärrätte hallituksessa, että tämä ei vain konkreettisesti pidä paikkaansa. Ja minä ajattelenkin niin, että meillä politiikassa on oikeus olla eri mieltä. Meillä on oikeus olla eri mieltä, ja teillä on oikeus tehdä sitä politiikkaa, mitä te haluatte, mutta minun mielestäni olisi rehtiä sanoa, että te tahdotte tehdä sitä, eikä väittää, että se on ainut vaihtoehto, koska sitä se ei ole. Minä ajattelen niin, että vihreillä ja varmasti aika monellakin oppositiopuolueella täällä on ollut tahtotila puhua sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta. Minä en usko, että kukaan tässä salissa ajattelee, että näillä sopeuttamisen tasapainotavoitteilla voitaisiin välttyä tekemästä tiettyjä kipeitä päätöksiä, mutta hallituksen päätös kohdistaa kaikki leikkaukset juuri niihin kaikkein pienituloisimpiin on minun mielestäni sosiaalisesti epäoikeudenmukainen. Ja minä ajattelenkin, että minun mielestäni olisi rehtiä puhua hallituksen toimista, että se on ollut poliittinen valinta, poliittinen linja, joka on tehty. Minä koen, että edustaja Koulumies on ainut, joka on jollain tasolla perustellut sitä omaa kantaansa tässä salissa. Kaikki muut ovat menneet tavallaan pakoon tai välttämättömyyden taakse, ainakin tänä iltana, ja minä haluankin kiittää siltä osin häntä.

Esimerkiksi Sixten Korkman on nostonut esille Helsingin Sanomien haastattelussa marraskuussa, että valikoiva verotuksen kiristäminen on tässä tilanteessa paikallaan. Ja minä ajattelenkin nyt, että kokoomus niin kovasti aina julistaa olevansa talouspuolue, kovasti julistaa olevansa talouspuolue, mutta usein, kun katsoo teidän tekemäänne politiikkaa, te olette pro business — pro business, ei pro markkinatalous. Ja minä ajattelen, että todella monesti, kun katsoo vaikka kansantaloustieteen peruskursseja, te keskitytte niihin bisneskokonaisuuksiin ja te jätätte tässä tapauksessa käyttämättä tosi monta välinettä, mitä kansantaloustieteilijät, kuten Sixten Korkman ja monet muut taloustieteilijät, ovat nostaneet esille. Ja minä ajattelenkin, että tämä on sellainen keskustelu, minkä minä oikeasti haluaisin kokoomukselta kuulla, koska te olette varmastikin tämän suuren talouslinjapolitiikan pääpelureita tämän hallituksen osalta. Ottakaa vastuu ja perustelkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

23.34 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Vielä tämän porrastuksen toteuttamisesta: Perustuslakivaliokuntahan totesi omassa lausunnossaan, että pitäisi porrastaa näitä tämän esityksen vaikutuksia, ja niin kuin tässä on todettu, tässä on tehty yksi porrastus, porrastus siitä, että tämä omistusasumista koskeva leikkaus tulisi voimaan vasta vuoden 25 alusta, kun pohjaehdotus oli, että se olisi tässä 1.9. Olen hyvin tyytyväinen ja kiitollinen siitä, että tässä suhteessa estettiin näiden vaikutusten tuleminen voimaan jo 1.9. Omistusasumisen tuen

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

lakkauttaminen on vaikutuksiltaan yksittäistapauksissa jopa 500:n, melkein 1 400 euron suuruinen kysymys, joten oli kohtuutta tätä porrastusta harkita.

Muilta osin olen kuitenkin pettynyt. Kun tässä esityksessä on useita erilaisia tekijöitä, yhtään näistä muista seikoista ei porrastettu. Siihen ei riittänyt poliittinen yksimielisyys, että tähän olisi lähdetty. Minusta enemmistönä olisi pitänyt todella tarkkaan pohtia, onko Suomi valmis siihen, että nämä muutokset tulevat voimaan näin nopeasti, 1.4.

Erityisen huolissani olen siitä, mitä tämä tarkoittaa asuntomarkkinoilla. Tänä iltana käytiin jo ansiokas keskustelu asuntomarkkinoiden osalta, että onko kohtuuhintaisia asuntoja tarjolla, ja niin kuin muistatte, tämä oli myöskin jonkunlainen valiokunnan akilleenkantapää, koska juuri tässä asuntopolitiikassa joitakin tosiasioita pyyhittiin virkaesityksestä pois. Se tietenkin kertoo siitä, että tässä on aika tuhannen taalan paikka kysyä, mihin nämä 383 000 ihmistä muuttavat, jos nämä vaikutukset heidän talouksiensa osalta ovat liian suuret, ja kun kohtuuhintaisia asuntoja ja niiden riittävyttä katsoo, emme voi ainakaan sanoa, että heillä olisi paljon valinnanvaraa. Tosiasiassa heillä ei ole valinnanvaraa, eikä heillä ole varaa jatkossa asua näissä asunnoissa, joissa he ovat asuneet. Siksi on huolestuttavaa, minäkalaisia vaikutuksia tästä tulee, kun porrasteisuutta ei ole.

Samaan aikaan me teimme toisaalla toimeentulotukea koskevan esityksen. 56 000 ihmistä on suoraan velvollinen muuttamaan asunnostaan pois, koska se ylittää nykyisen asumisnormin toimeentulotuessa. Nämä 56 000 tulevat tähän päälle, ja he etsivät myöskin asuntoa, mutta koska näitä yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu, en ole yllättynyt, että myöskään tästä porrastuksesta ei pystytty tämän enempää keskustelemaan.

Myöskin asiantuntijakuulemisissa esitettiin erittäin fiksua, erittäin fiksua ajatusta. Esimerkiksi professori Saaren lausunnossa esitettiin, että meidän pitäisi rakentaa mekanismi, jolla me pystyisimme tasaamaan näiden porrastusten vaikutuksia, ja tämä mekanismi, jota hän ehdottaa, voisi olla sellainen, että olisi pystytty määrittelemään, missä kulkee ikään kuin jonkunlainen taso, jonka jälkeen sitten nämä muutokset ovat sellaisia, että niihin ei enää pitäisi lähteä. Eli käytännössä pitäisi rakentaa sellainen leikkausraja, jonka jälkeen ihmiset tietäisivät, että nämä kohtuuttomuudet kuitenkin tasattaisiin, ja hän esittää, että tämä mekanismi olisi sellainen, että sitä päivitetäisiin säännöllisin väliajoin.

No, mitä sitten sosiaali- ja terveysvaliokunta teki, kun meille tällaista ehdotettiin, että kohtuuttomia voitaisiin estää tällaisella mekanismilla? Lopputuloksena me emme tehneet mitään. Me emme saaneet poliittista enemmistöä siihen, että olisi aidosti rakennettu tällainen mekanismi. On selvää, että Kelan osalta tällaisen mekanismin, yksilökohtaisen harkinnan rakentaminen olisi ollut haaste, mutta samaan aikaan nyt toteutuu se, mitä Petteri Orpo pelkäsi. Hänhän totesi kaikille, että keneltäkään ei vaadita mahdollisuuksia, keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia, ja nyt on ilmiselvää, että useiden ihmisten kohdalla vaikutukset nousevat moniin satoihin euroihin, ja tällaista kohtuullisuuden mekanismia ei pystytty rakentamaan eikä porrastamaan näitä tukia. Jos ei pystytty rakentamaan mekanismia, kysyn: miksi ei voitu lykätä osaa näistä määräajoista, jotka tässä laissa voimaantulon osalta on, vähän eteenpäin? Ei, me otetaan tämä asuntomarkkinoiden revohka juuri kaksi kuukautta ennen kuin kaikki muutkin Suomessa hakevat asuntoja, koska opiskelijat etsivät seuraavaa paikkaa. Tämä on minusta järjettömyyden huippu, ja minä en ymmärrä, miksi meidän tarvitsee tällaiset bileet asuntomarkkinoiden osalta laittaa pystyyn.

No sitten, arvoisa puhemies, näistä yhteisvaikutuksista: Perustuslakivaliokunta kiinnittää neljästi sosiaali- ja terveysvaliokunnan huomiota siihen, että perus- ja ihmisoikeuksien vaikutuksia ei ole arvioitu. Minusta tämä on kyllä todella erikoinen juttu. Oikeuskansleri

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

sanoi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnalle pitää antaa riittävä aika selvittää nämä perus- ja ihmisoikeusvaikutukset. Tämä tuli kaksi viikkoa myöhemmin kuin normaalisti, ja siitä vielä viikolla myöhästettiin näissä isoissa esityksissä, ja tämä alun perin haluttiin saada useita päiviä aikaisemmin maaliin kuin normaalisti eduskunnan budjettilait. Ja kun tätä sitten suhteuttaa siihen, selvisivätkö nämä yhteisvaikutukset, niin on sanottava, että eivät selvinneet. Lisäksi valiokunnassa jouduttiin äänestämään siitä, onko sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittänyt nämä yhteisvaikutukset. Siitä oli erimielisyyttä, ja äänin 9—8 ei kirjoitettu asiasta mitään. Näin erikoista poliittista toimintaa harvoin näkee. Eli jo itsekin halutaan antaa ymmärtää, kuin olisi jotakin selvitetty.

Arvoisa puhemies! Sitten nämä yhteisvaikutukset ovat sillä tavalla metkoja, että tässä hän yritetään nyt työllistää 260 000 työtöntä ja aiheutetaan samalla 65 000 ihmisen toimeentuloriippuvuus. Sekä perustuslakivaliokunta että sosiaali- ja terveysvaliokunta uudestaan, aikaisempien lausuntojen perään toteaa, että tällainen toimeentulokiriippuvuuden aikaansaaminen on meidän suurimpia kannustinloukkuja. Tämä on nätimmin siellä ilmaistu, mutta kertoo siitä, että meidän yksimielinen poliittinen kanta on ollut tähän asti, että tällaista ei pitäisi tehdä.

Samaan aikaan tämä hallitus aikoo tehdä toimeentulotukeen ison uudistuksen, jossa vähennetään toimeentuloriippuvuutta. On pakko sanoa, että tässä ei kyllä vasen käsi tiedä, mitä oikea on tekemässä. 65 000 tämän yhteiskunnan köyhintä ihmistä aiheutetaan sillä, että yritetään työllistää ihmisiä. Näin surkeaa sosiaaliturvaleikkauspakettia on harvoin nähty, ja tämä historiallisesti nousee [Puhemies koputtaa] suuruuteen suureen sen takia, että me puhumme näitten nykyvuosikymmenten suurimmasta sosiaaliturvan leikkauspaketista, ja sitä selitetään työllisyyden hoidolla, ja nyt on osoittautunut, että tässä esityksessä esimerkiksi ei ole lainkaan työllisyysvaikutuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten seuraavaksi edustaja Mäkynen.

23.42 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin, että voisimme jo edetä kohti tuota työttömyysturvaleikkausta, mutta kun niin paljon virheitä näissä aikaisemmissa puheenvuoroissa hallituspuolueiden edustajilta tuli, niin haluan vielä tästä kannustavuudesta käyttää yhden puheenvuoron.

Ensinnäkin on todettava, että Suomessa työttömyyden pitkittymisen syyt ovat tutkitusti ihan muualla kuin sosiaaliturvan kannustinloukuissa. Ensisijaisesti ne liittyvät ihmisten terveydentilaan, koulutukseen, asuinpaikkaan. Yksin asuminenkin on suurempi riski työttömyyden pitkittymiselle kuin sosiaaliturvan kannustinongelmat. Kun taas verrataan Suomen sosiaaliturvan kannustavuutta muihin maihin, niin voidaan sanoa, että Suomen sosiaaliturva on hyvin kannustava ja meillä on toimivat sovittelumekanismit laajassa osassa sosiaaliturvaa. Yleisen asumistuen sovittelu toimii hyvin. Myös työttömyysturvan sovittelu toimii hyvin. Näitä molempia sovitellaan niin, että jokaista tienattua palkkaeuroa kohden tukea sovitellaan 50 sentillä, eli tuki pienenee 50 sentillä jokaista tienattua euroa kohden.

Toimeentulotuen sovittelu toimii huonosti. Niin kuin edustaja Kiuru edellisessä puheenvuorossa toi esiin, on sekä poliittisesti tunnustettu että varsinkin tutkijoiden hyvin paljon esillä pitämä asia, että toimeentulotuki on se varsinainen toimeentuloloukku, työttömyysloukku, Suomessa, ja se johtuu oikeastaan siitä, että kun tienaat euron, niin toimeentulotu-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

ki leikkaantuu 80 senttiä siinä, missä nämä perusturvaetuudet 50 senttiä. Silti tällä esityksellä ajetaan ihmisiä toimeentulotuen piiriin. 15 000 ihmistä enemmän tulee toimeentulotuen varaan elämään, ja heidän kannusteensa heikkenevät.

Puhuessaan kannusteista hallituspuolueet vielä nostavat esiin, että he aikovat ottaa käyttöön kohtuuhintaisten asuntojen tulorajat. Mitä pahempaa tuloloukkua voidaan keksiä kuin se, että ihminen ottaessaan työpaikan vastaan, saadessaan lisätuloja, menettää oman kotinsa tai joutuu muuttamaan asuntoon, josta joutuu maksamaan selvästi korkeampaa vuokraa? Edustaja Marttinen, miten tämä parantaa kannusteita ottaa työpaikkaa vastaan? [Eduskunnasta: Ehkä tämä tehdäänkin vain säästösyistä!] Samalla olette poistamassa osa-aikatyön kannusteet niin asumistuesta kuin työttömyysturvasta.

Työttömyysturvan suojaosien myötä työttömällä on ollut mahdollisuus tienata 300 euroa kuukaudessa ilman, että hän menettää etuuksia, ilman, että sovittelu alkaa. Tämä 300 euroa jatkossa vähentää työttömän etuuksia, ja tämä tehdään siitä huolimatta, että tutkimusten mukaan suojaosat eivät vähennä kokoaikatyön määrää mutta ovat lisänneet osa-aikatyön määrää. Mistä tämä ideologinen osa-aikatyön vastustaminen tulee, kun, jos verrataan muihin Pohjoismaihin, Suomi on työllisyydessä ollut jäljessä ainoastaan itse asiassa osa-aikatyön määrässä. Kokoaikatyöksi muutettuna meidän työllisyytemme on jo saavuttanut muut Pohjoismaat.

Sitten yhtenä selityksenä tai jotenkin korjaavana toimenpiteenä hallituspuolueista kerrotaan, että on tarkoitus ottaa käyttöön tämä yleistuki, jonka suuntaisesti myös sosiaaliturvakomiteassa on yhdessä linjattu, että yhdenmukaistetaan, yksinkertaistetaan meidän sosiaaliturvaamme, ja se on sinänsä suuntana ihan hyvä mahdollisuus, mutta kun tällaiseen valtavaan uudistukseen yhdistetään näin suuret leikkaukset ja tällainen ideologinen suhtautuminen sosiaaliturvan varassa eläviin ihmisiin, niin riskinä on, että meillä käy samalla tavalla kuin Britanniassa, jossa noin kymmenen vuotta sitten otettiin käyttöön samanlainen järjestelmä nimeltään universal credit. Siinä oli hyvä tavoite, mutta isoihin leikkauksiin yhdistettynä sosiaaliturvauudistus oli erittäin huono vaikutuksiltaan ja ajoi ihmisiä kodittomuuteen ja suuriin toimeentulo-ongelmiin. Se on myös huomioitava, että yleistuki ei sisällä asumistukea eikä liity itse asiassa tähän asumistukikeskusteluun millään tavalla, joten sen esillä pitäminen hallituspuolueiden taholta tässä yhteydessä on hieman toissijaista ja vähän harhaanjohtavaa.

Tämä leikkaus on siis täysin tietoinen valinta, se on poliittinen arvovalinta, ei mikään välttämättömyys. Te lisäätte lapsiperheköyhyyttä, asunnottomuutta ja syrjäytymistä, epätoivoa. Tämä on vastuutonta, ja siksi tulemme esittämään tämän esityksen hylkäämistä toisessa käsittelyssä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt tehdään sillä tavalla, että siirrymme tässä vaiheessa suoraan kohtiin 9 ja 10. Miksi näin? Se johtuu siitä, että virkavastuulla on tässä talossa tehty arvio, että meidän on saatava tässä istunnossa lähetekeskustelut eteenpäin, koska huomenna on näistä asioista valiokuntakeskustelut. — Siirrymme kohtaan 5 heti, kun nämä kaksi on käsitelty.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelu alkaa. — Edustaja Krista Kiuru, esittelypuheenvuoro valiokunnan puheenjohtajana.

Keskustelu

0.12 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on se, että palkansaajan työssäoloehdot muutettaisiin siten, että työssäoloehdot määräytyvät jatkossa työtuntien sijaan — aikaperusteisuus — palkkatyöstä saatujen vakuutuksenalaisten tulojen perusteella eli tuloperusteisesti. Lisäksi työssäoloehdot ehdotetaan pidennettäväksi nykyisestä noin kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen. Työttömyysetuuden sovittelusta ehdotetaan poistettavaksi niin kutsuttu suojaosa, noin 300 euroa, eli se osa tuloa, jota ei huomioida sovitellun työttömyysetuuden määrän laskennassa. Etuusoikeuden alkamista edeltävää omavastuuaikaa ehdotetaan pidennettäväksi viiden päivän työttömyyttä vastaavasta ajasta seitsemän vuorokauden työttömyysaikaan. Lisäksi ehdotetaan, että yli kaksi viikkoa kestävä kokoaikatyön päättyessä maksettava lomakorvaus estää työttömyysetuuden maksamisen ajalta, jolle lomakorvaus jaksetaan. Myös työttömyysetuuden lapsikorotukset ehdotetaan poistettaviksi.

Muutosten soveltaminen on porrastettu siten, että 1.1.24 alkaen sovelletaan omavastuuaajan pidentämistä sekä lomakorvauksen vaikutusta koskevia ehdotuksia. Huhtikuun alusta alkaen sovelletaan lapsikorotuksen ja sovittelun suojaosan poistamista koskevia ehdotuksia ja syyskuun alusta, 2.9. alkaen, sovelletaan työssäoloehdot koskevia ehdotuksia. Esityksessä ehdotettujen muutosten arvioidaan lieventävän kannustinloukkuja ja lisäävän työllisyyttä. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla työttömyysetuusmenon arvioidaan vähenvän noin 500 miljoonalla eurolla, mikä vahvistaa julkista taloutta nettomääräisesti noin 250 miljoonalla eurolla. Esityksessä ehdotettujen muutosten arvioitu työllisyysvaikutus on noin 20 400 henkilöä, minkä arvioidaan vahvistavan julkista taloutta noin 550 miljoonalla eurolla. Esityksen mukaan muutoksia on yhteensä mahdollista saavuttaa noin 800 miljoonan euron julkista taloutta vahvistavan vaikutuksen verran. Ehdotettujen muutosten arvioidaan heikentävän kuntien taloutta noin 55 miljoonalla eurolla, mikä johtuu verokertymän pienenemisestä sekä toimeentulotukimenojen kasvusta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa selkeyden vuoksi, että nyt käsiteltävänä olevaan esitykseen ei sisälly ehdotuksia työttömyysturvan porrastamisesta taikka palkkatuetun työn huomioon ottamatta jättämisestä työssäoloehdot kerryttävänä työnä. Näitä koskevat muutosehdotukset ovat valiokunnan saaman selvityksen mukaan tulossa, ja ne annetaan eduskunnalle erillisellä esityksellä kevätkauden 24 aikana.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan mukaan nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen eri muutoksien ei kaikilta osin voida katsoa olevan vähäisiä, mutta ne eivät perustuslakivaliokunnan mielestä heikennä niin olennaisesti perustuslain 19 §:ssä turvattuja oikeuksia, että ehdotettua sääntelyä olisi pidettävä perustuslain vastaisena.

Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa en esittele näitä jokaista muutosta erikseen, vaan katsotaan näitä seuraamuksia ja palataan sitten asiaan, jos vielä ehditään.

Sitten mennään valiokunnan arvioimiin kokonaisvaikutuksiin. Esitykseen sisältyville uudistuksille on arvioitu työllisyyttä lisääviä vaikutuksia lukuun ottamatta suojaosan poistoa, jonka osalta työllisyysvaikutuksen arvioidaan olevan vähäinen. Yhteensä hallituksen esityksessä muutosten arvioidaan lisäävän työllisyyttä siis reilulla 20 000 työllisellä. Esityksen työllisyysvaikutusarviointit ovat suuntaa antavia, sillä eri ryhmät voivat reagoida eri tavalla taloudellisiin kannustimiin. Ansioturvan saajien taloudellinen tilanne on keskimäärin parempi kuin perusturvan saajien, ja heistä valtaosa työllistyy avoimille työmarkkinoille kohtuullisen nopeasti, minkä lisäksi ansioturvan saajat reagoivat voimakkaammin työttömyysetuuksien tasoon kuin työmarkkinatuen saajat. Koska perusturvan varassa olevien työttömien työllistymisen esteenä on usein myös muita kuin taloudellisia tekijöitä, etuusleikkauksien työllisyysvaikutukset voivat olla heidän kohdallaan pienempiä.

Hallituksen esityksen kotitalouksien toimeentuloa koskevassa vaikutusarvioinnissa ei ole huomioitu etuusmuutosten vaikutuksia työnhakijoiden käyttäytymiseen ja työllisyyteen. Näin ollen arviot kuvaavat lainsäädäntömuutosten vaikutuksia kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin sellaisessa tilanteessa, jossa kotitaloudet eivät lisäisi työnteokseen.

Esityksen mukaan ehdotetut muutokset vaikuttaisivat käytössä oleviin tuloihin suhteellisesti eniten tulojakauman alimpiin tulokymmenyksiin sijoittuvissa kotitalouksissa. Ehdotetut muutokset vaikuttaisivat vuoden 2019 rekisteriaineistoilla arvioituna noin 280 000 kotitalouden käytettävissä oleviin tuloihin. Useimmissa tapauksissa käytettävissä olevien tulojen pudotus on enimmillään muutaman prosentin luokkaa. Yli 15 prosentin pudotuksia esiintyy noin 3 000:lla.

Ehdotettujen muutosten johdosta pienituloisiksi luokiteltavien määrä kasvaa noin 7 200 henkilöllä, mistä 3 700 on lapsia. Tämä vastaa valiokunnan saaman selvityksen mukaan noin viidesosaa vuodelle 2024 arvioidusta lapsikäyhyiden lisäyksestä. Kaikista pienituloisimpien työttömyysetuuksien saajilla toimeentulotuki ja yleinen asumistuki kompensoivat osittain nyt käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa ehdotettujen muutosten vaikutuksia. Toimeentulotuen menojen arvioidaan lisääntyvän noin 60 miljoonalla ja yleisen asumistuen menojen noin 38 miljoonalla.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toistaa aikaisemman näkemyksensä, että viimesijaisen ja tarveharkintaisen toimeentulotuen käyttöä ei ole sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden ja työnteon kannustimien kannalta tarkoituksenmukaista lisätä ensisijaisten etuuksien muutoksilla. Pitkäaikaisella toimeentulotuen saannilla on todettu olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin sekä ylisukupolvisen huono-osaisuuteen. Myös perustuslakivaliokunta viittaa lausunnossaan aikaisempiin tulkintakäytäntöihinsä ja pitää huolestuttavana lainsäädäntöä, jonka on arvioitu ohjaavan etuudensaajia viimesijaiseksi tarkoitettun toimeentulotuen saajiksi. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että toimeentulotukeen liittyy muusta sosiaaliturvajärjestelmästä poikkeava tarveharkinta ja menokontrolli.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että toimeentulotuen määrän ja saajien lisääminen ensisijaisia etuuksia pienentämällä voi vaikeuttaa myös hallitusohjelmassa toimeentulotu-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

kilain kokonaisuudistukselle asetettuja tavoitteita. Tämä toimeentulotuen kokonaisuudistus on tarkoitus toteuttaa niin, että se vähentäisi toimeentulotukea tarvitsevien määrää puolella.

Sukupuolivaikutusten arvioinnissa monet tässä uudistuksessa käyttöön otettavat muutokset vaikuttavat useammin naisiin kuin miehiin. Tämä on siis kytköksissä työmarkkinoiden sukupuolittuneisuuteen ja hoivavastuun jakamiseen. Naiset saavat myös miehiä useammin työttömyysturvan korotuksia. Työ- ja tasa-arvovaliokunnan tavoin sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että muutosten yhteisvaikutukset esimerkiksi naisiin ja naisten toimeentuloon sekä lapsiperheisiin voimistuvat, koska esityksessä ehdotetut toimenpiteet voivat kohdistua samanaikaisesti samoihin henkilöihin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa myöskin, että työttömyysetuuksien saajien toimeentuloon vaikuttavat nyt käsiteltävänä olevien etuuksien lisäksi muutkin samanaikaisesti voimaan tulevat sosiaaliturvaa koskevat muutokset, kuten yleisen asumistuen tason laskeminen, etuuksien indeksijäädytys ja lapsilisien korotukset sekä toimeentulotukilain asumismenojen sääntelyn kiristäminen. Työttömyysturvaan ehdotetut muutokset lisäävät yleisen asumistuen ja toimeentulotuen tarvetta. Yleisen asumistuen tason lasku, toimeentulotuen asumismenoja koskevan sääntelyn kiristäminen ja etuuksien indeksijäädytys puolestaan vaikuttavat työttömyysetuuksia saavien toimeentuloon.

Selvityksen mukaan pienituloisuus tulee kasvamaan ja sosiaaliturvan muutokset kohdistuvat voimakkaimmin kahteen pienituloisimpaan tulokymmenyksen. Etuudensaajaryhmien välistä tarkastelua kun on käyty, niin suurimmat vaikutukset kohdistuvat opiskelijoihin ja työttömiin ansioturvan saajiin. Työttömyysetuuksia saavissa kahden vanhemman perheissä vaikutukset ovat suhteellisesti selvästi pienempiä kuin yhden aikuisen perheissä. Perhetyypeittäin tarkasteltaessa havaittiin, että selvästi suurimmat vaikutukset kohdistuvat nuoriin yhden hengen talouksiin ja nuoriin lapsettomiin pareihin. Lapsiperheisiin kohdistuvat vaikutukset ovat kokonaisuudessaan pienempiä kuin työikäisiin lapsettomiin talouksiin. Myös yksinhuoltajissa häviäjiä on suuri osuus, mutta käytettävissä olevien tulojen pieneneminen yli kymmenellä prosentilla on harvinaisempaa kuin työikäisissä yhden hengen talouksissa. Selvitys ei sisällä arviota toimeentulotuen muutosten vaikutuksista.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää perustuslakivaliokunnan tavoin huomiota eduskunnan käsiteltävänä olevien esitysten yhteisvaikutusten arviointien puutteisiin erityisesti niiden perus- ja ihmisoikeusvaikutusten osalta ja korostaa sitä, että valtioneuvoston on tarkasti käsiteltävä näiden esitysten vaikutuksia myöhemmin ja korjattava tilanne tarvittaessa, jos sellainen tulee eteen.

Arvoisa puhemies! Totean, että tämä lakiesitys sisältää myöskin yhden aika laajan lausuman näistä seurausvaikutusten arvioinneista ja toimenpiteisiin mahdollisesti ryhtymisestä. Tämä sisältää myöskin vastalauseita.

Kiitos, että sain tämän esitellä. Vaikka tässä nyt ei kaikkea pystytty sanomaan, niin vielä tämä kokonaisuus nyt tästä kävi selville. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

0.24 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Näillä nyt esitetyillä useilla heikennyksillä meidän työttömyysturvajärjestelmäämme hallitus on heikentämässä rajusti etenkin ansiosidonnaista työttömyysturvaa tilanteessa, jossa työttömyys uhkaa suhdanteen takia kas-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

vaa voimakkaasti, esimerkiksi rakennuslalla. Ja tähän on nyt täysin päinvastaista politiikkaa kuin se, mitä yleensä esimerkiksi taloustieteilijät suosittelevat, eli matalasuhdanteessa pitäisi nimenomaisesti pitää kiinni meidän turvaverkoistamme ja huolehtia siitä, että ansiosidonnainen työttömyysturva sitten toimii ja tukee niitä ihmisiä, jotka matalasuhdanteessa joutuvat työttömiksi.

Käytännössä nämä heikennykset ja leikkaukset tarkoittavat, että kasvava joukko ihmisiä jää työmarkkinatuen ja toimeentulotuen varaan, ja erityisesti lapsikorotuksen poistaminen vaarantaa työttömäksi jäävien lapsiperheiden toimeentulon. Asiantuntijakuulemisissa on painotettu, että työttömyysturvan lapsikorotus on ollut tutkitusti yksi kaikkein tehokkaimmista sosiaalipoliittisista keinoista torjua lapsiperheköyhyyttä, ja sen poistaminen eriarvoistaa vakavasti suomalaista yhteiskuntaa.

Minä ajattelen, että lapsikorotus myöskin on hyvä esimerkki niistä ongelmista, jotka liittyvät siihen tapaan, miten nämä työllisyysvaikutukset valtiovarainministeriössä arvioidaan. Noin puolen noin 20 000 lisätyöllisen vaikutuksesta arvioidaan tulevan lapsikorotuksen poistosta. Eli kun jo valmiiksi köyhät lapsiperheet menettävät tuloja ja köyhtyvät lisää, niin ajatellaan, että sillä tulee 10 000 lisätyöllistä Suomeen. Tämä on arkitodellisuudelle erittäin vieras ajatus ja osoittaa myöskin näiden mallien teoreettisuuden.

Hallitus ei myöskään saavuta ansioturvaleikkauksilla väitettyjä säästöjä, koska ne kohdistuvat suurilta osin Työllisyysrahastolle ja valuvat siten työttömyysvakuutusmaksujen alentamiseen. Työnantajamaksuja alennetaan ensi vuonna jopa 700 miljoonalla eurolla, kun samaan aikaan pienituloisiin kohdistuvista sosiaaliturvaleikkauksista puhutaan välttämättömyytenä.

THL:n arvion mukaan vajaa 30 prosenttia työttömyysetuutta saavista kokisi hallituksen leikkausten myötä vähintään viiden prosentin tulojen pienenemisen ja noin 60 prosenttia kokisi jonkinasteista tulojen pienenemistä. Monissa tapauksissa yksittäiselle henkilölle kohdistuu satojen eurojen kuukausittainen leikkaus pelkästään tämän esityksen myötä.

Sovittelun päivärahan 300 euron suojaosan poistaminen tarkoittaa sitä, ettei työttömien kannata nykyisellä tavalla ottaa lyhytkestoista tai osa-aikaista työtä vastaan, ja siten työn tekemisen kannusteet heikkenevät. Tähän asti on ajateltu, että on hyvä antaa ihmisille se viesti, että kannattaa ottaa myöskin lyhytaikainen määräaikainen keikkatyö vastaan, jos on työttömänä, sen sijaan, että meidän sosiaaliturvajärjestelmämme on rakennettu niin, että työttömien pitää vain odottaa työttöminä, kunnes tulee se kokopäiväinen työpaikka vastaan, mutta tästä linjasta hallitus on nyt tämän suojaosan poistamisen myötä poikkeamassa.

VATTin tutkimuksen mukaan työttömyysturva ja asumistuen suojaosa ovat lisänneet osa-aikatyön määrää ilman, että kokoaikatyö olisi vähentynyt. Tämä tarkoittaa sitä, että koko hallituksen lähtökohta tälle koko uudistukselle ja näiden poistamiselle ei pidä paikkaansa. Kaikki se, mistä ministeri Satonen on täällä puhunut, että nämä suojaosat estävät ihmisiä siirtymästä kokopäivätyöhön, ainakaan tutkimusten valossa ei ole ollut näin, vaan ne ovat lisänneet osa-aikatyötä ilman, että se on tapahtunut kokoaikatyön kustannuksella. Siksi vastaavasti oletetusti näiden poistaminen tulee tarkoittamaan sitä, että työn tekemisen kokonaismäärä hyvinkin voi vähentyä suojaosien poiston myötä, vaikka hallitus on perustellut tätä työllisyydellä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkaukset osuvat erityisesti osa-aikaisiin työntekijöihin, joista tiedetään noin 100 000:n työskentelevän vastentahtoisesti osa-aikaisesti. Esimerkiksi Palvelualojen työttömyyskassan päivärahan saajista on tänä vuonna 48 prosenttia saanut soviteltua päivärahaa. Työssäoloehdon pidentäminen kuudesta kuukaudesta 12

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

kuukauteen taas vaikeuttaa ansioturvan piiriin pääsemistä kaikkien osalta. Ja tämä siis nyt samalta hallituspuolueelta, joka on puhunut yleisestä ansioturvasta kaikille. Te teette tismalleen päinvastoin eli te vaikeutatte ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin pääsyä kaikille. Erityisesti se tulee vaikeutumaan nuorilla, pätkätyöntekijöillä ja heikossa työmarkkina-asemassa olevilla, ja tämän heikennyksen myötä esimerkiksi opettajan sijainen voi jäädä kesäksi kokonaan ilman ansioturvaa työmarkkinatuen ja toimeentulotuen varaan.

Kaiken kaikkiaan hallituksen esitys vie Suomen työttömyysturvaa entistä kauemmaksi muista Pohjoismaista, kuten Tanskasta ja Ruotsista, joissa ansiosidonnainen turva on erityisesti pieni- ja keskituloisille työntekijöille jo ennestään merkittävästi Suomea parempi. Hallitus perustelee virheellisesti politiikkaansa muiden Pohjoismaiden esimerkeillä, vaikka kyse on yksipuolisista heikennyksistä työntekijöiden, työttömien ja ammattiyhdistysliikkeen asemaan. Samalla, kun hallitus leikkaa työttömyysturvaa, valmistelee se myös irtisanomisten, lomautuksien, perusteettomien määräaikaistuuksien helpottamista ja merkittäviä heikennyksiä työntekijöiden neuvotteluvoimaan ja jopa kouluttautumismahdollisuuksiin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys työttömyysturvan leikkaamisesta on yksi monista esityksistä, joilla hallitus on lisäämässä ylisukupolvista köyhyyttä ja eriarvoisuutta merkittäväällä tavalla. Hallitus on näillä esityksillä rakentamassa Suomesta matalapalkkayhteiskuntaa, joka ei enää kilpaile osaamisella, innovaatioilla ja tuottavuudella, vaan työvoiman mahdollisimman halvalla hinnalla. Tämä ei ole mitään Pohjoismaista mallia, ja tämä on täysin väärä suunta Suomelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

0.32 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsitlemme tosiaan täällä puoli yhden aikaan yöllä taas yhtä kokonaisuutta liittyen hallituksen 1,5 miljardin historiallisen suuriin perusturvaan kohdistuviin leikkauksiin, ja kuten täällä on jo useaan kertaan tuotu esille, nehan kohdistuvat kaikki pitkälti samoihin pienituloisiin ihmisiin.

Alan nyt ensimmäisenä tämän esityksen kohdalla käsittelemään lapsiperheköyhyyttä. Mielestäni on suorastaan törkeää, että hallitus poistaa työttömyysturvasta tämän lapsikoroituksen. Siis se on suoraan sanottuna todella törkeää, etenkin kun mieltii tätä aikaa. Me eletään joulua, ja tässä tilanteessa te viette työttömiltä lapsiperheiltä näin merkittävässä määrin tukea pois.

Me kuultiin asiantuntijoita liittyen tähän lapsikoroituksen vaikutukseen, ja kuten tässä edellä tuotiin esille, ne tutkijat ja ne asiantuntijat, mitä me kuultiin, totesivat hyvin yksiselitteisesti, että tämä on vaikuttavin ja tehokkain tapa ehkäistä lapsiperheköyhyyttä. Ja jos se on johtopäätös, että tämä tuki ehkäisee lapsiperheköyhyyttä, niin te senkin tiedon nojalla olette poistamassa sitä. Pelkästään tästä esityksestä THL ja Kela lausunnoissaan toteavat, että 3 700 lasta tippuu köyhyyteen, ja se on 20 prosentin kasvu lapsiperheköyhyyteen tällä esityksellä. Näillä kaikilla teidän esittämillänne säästölaeilla vaikutus on, että 16 700 lasta ajautuu köyhyyteen.

Mielestäni se on uskomaton arvovalinta, että te lähдете leikkaamaan näiltä samoilta ihmisiltä ja etenkin pienituloisilta lapsiperheiltä. Kun vanhemmat ovat joutuneet työttömiksi, on muutenkin pienituloista ja tiukkaa, niin te leikkaatte heiltä. Pienistä tuista. Jos mietitään yksinhuoltajaa, joka on jäänyt työttömäksi, yhdestä lapsesta se tukileikkaus on 150 euroa ja kahdesta lapsesta lähes 300 euroa, ja se on työttömyysturvasta todella iso lohkaus.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Te leikkaatte 200 miljoonaa työttömiltä lapsiperheiltä, ja sitten te kerrotte täällä, kuinka te tuette lapsiperheitä antamalla 60 miljoonaa lapsilisien korotukseen kaikille meille, ja siitä vain murto-osa menee näille työttömille lapsiperheille. 200 miljoonaa työttömien lapsilta, ja sitten te annatte 60 miljoonaa kaikille lapsiperheille. Siis aivan uskomaton arvovalinta. Ja edelleen toistan, että näiden teidän leikkausten vaikutuksesta 16 700 lasta ajautuu köyhyYTEEN, ja tämä on näistä kaikista asiantuntijalausunnoista luettavissa.

Olin toivonut äsken, kun me kävimme keskustelun asumistuesta, perussuomalaisilta jonkinäköistä vastausta näihin kysymyksiin. Odotimme kuin kuuta nousevaa, että vihdoin Reijonen pitää puheenvuoron, mutta sitten hän vetikin puheenvuoron viimeisenä pois. Toivoisin, että nyt vastaatte tähän, näille työttömille lapsiperheille, miten te kehtaatte tehdä näitä leikkauksia.

Arvoisa puhemies! Tämä on iso kokonaisuus, täällä on paljon muitakin heikennyksiä ja muutoksia. Täällä on sovitellun päivärahan suojaosan poisto. Siinä on hyvin paljon vaikutuksia. Erityisesti palvelualat ja sote-alat ovat tuoneet vahvasti esille asiantuntijakuulemisessa, että meillä tiedetään, että vastentahtoisesti osa-aikaisesti työskentelee 100 000 suomalaista. Esimerkiksi Palvelualojen työttömyyskassan päivärahan saajista 48 prosenttia eli lähes puolet on saanut soviteltua päivärahaa. Tämä on suora heikennys erityisesti heiltä. Työntekijöistä noin 18 prosenttia tekee osa-aikaisesti työtä, ja tässä huomionarvoista on, että erityisesti naiset tekevät meidän työmarkkinoillamme paljon osa-aikaisesti, voidaan sanoa, että noin 24 prosenttia eli neljännes.

Ja sitten täällä hallituksen esityksessä — tähän on iso ja laaja kokonaisuus — on työssäoloehdon pidentäminen kuudesta kuukaudesta 12:een. Tästäkin olemme kysyneet. Tähän kohdistuu erityisesti nuoriin työuran alussa oleviin. Meillä on ollut usein esimerkkinä nämä opettajat, jotka eivät esimerkiksi pääse nyt tähän työssäoloehdon täyttymiseen. Sitten tietenkin täällä on lomakorvauksen jaksotukseen liittyviä asioita.

Jollain tavalla ehkä itse ajattelen tätäkin esitystä kokonaisuutena niin, että taas kerran nämä heikennykset kohdistuvat samoihin pienipalkkaisiin duunareihin. Jollain tavalla olisin toivonut hallitukselta, varsinkin kun me käydään tätä työmarkkinakeskustelua, että tulisi myös jotain kädenojennusta näille pienipalkkaisille työntekijöille, jotka yrittävät saada elannon, hoitavat perhettä, yrittävät maksaa laskut, tekevät todella paljon töitä mutta eivät tule palkallaan toimeen ja joutuvat turvautumaan yhteiskunnan tukiin. Työelämään tulee ainoastaan heikennyksiä: irtisanomissuojaan, sairaussakkoon, työssäoloehtoihin heikennyksiä ja nyt vielä tukiinkin heikennyksiä.

Jollain tavalla toivoisin, että tekisitte kokonaisarvion, kuinka paljon te suomalaisilta pienituloisilta duunareilta olette valmiit heikentämään niin työelämän pelisääntöjä kuin toimeentulon näkökulmasta. Kuten on tässä tuotu monta kertaa esille, toimeentulotuririippuvuus tulee kasvamaan huimasti. Jollain tavalla en pidä hyväksyttävänä sitä, että teidän lähtökohdassanne on joko työelämä tai sitten täysi kannustinloukku, toimeentulotuki. Kyllä jollain tavalla pitää huolehtia niistä kannusteista, että ihmiset pääsevät työelämään, mutta myös, jos tulee ongelmia tai erilaisia haasteita elämässä vastaan, yhteiskunta sitten tukee ja auttaa niissä eteenpäin eikä tällä tavalla rankaise, jos tapahtuu näitä haasteita.

Arvoisa puhemies! Tämä on iso kokonaisuus, mutta jatketaan tästä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

0.39 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Yö on jo pitkällä, taitaa kello käydä kohta jo lähes yhtä, mutta on sanottava, että tämä esitys sisältää erityisen törkeän tempun. Se on näin suoraan tässä nyt sanottava. Tässä esityksessä ehdotetaan käytännössä sitä, että työtön menettäisi lapsikorotukset. Aloitan tämän esityksen ruotimisen nimenomaan näistä lapsikorotuksista.

Yksi keskeisin hyvinvointiyhteiskunnan mittari on ollut se, kuinka paljon meillä on lapsiköyhyyttä. Siksi tuntuu kovin surulliselta, että yhteiskunnassa otetaan tavoitteeksi nimenomaan lapsiköyhyyden lisääminen. Sellaiset politiikan päätökset, joissa tahallisesti aiheutetaan lapsiköyhyyttä ja tiedetään se, laittavat meidät peilin eteen kysymään, mistä tässä porukalla on kysymys. Minusta tuntuu erityisen pahalta, että tällainen tehdään. Tämä ei ole leikin asia. Tällä on todella suuri vaikutus lasten, köyhien lasten, toimeentuloon. Kun me tiedämme sosiaalipolitiikan tutkimuksesta, että yksi keskeisimpiä lapsiköyhyyden purkamistapoja on lapsikorotuksiin satsaaminen, niin on ihmeteltävä, miksi siitä halutaan tässä hallituksessa luopua. Tällainen lapsikorotusten poistaminen tietoisena siitä, että se aiheuttaa lisää lapsiperheköyhyyttä, tuntuu hyvin vastenmieliseltä poliittiselta arvovalinnalta. Sen valinnan jälkeen ei voi muuta ihmetellä kuin sitä, miten voidaan pakkana sanoa, että tässä on tehty päätöksiä, jotka erityisen vähän koskisivat lapsia. Tässä on tehty päätöksiä, jotka erityisen paljon tulevat koskemaan lapsiperheitä ja lapsia, jotka elävät näissä perheissä.

Siksi mielestäni on käsittämättömin temppu, että tämän koko kuulemiskierroksen jälkeen, jossa ei juuri kukaan kannattanut lapsikorotusten poistoa, tämä kierros pystyi menemään niin, että loppuviimeksi valiokunnassa hallituspuolueet päätyivät siihen ratkaisuun, että kun jaksottamisesta puhuttiin ja sitä myöskin ministeriöltä perättiin ja hallituksen linjaa kyseltiin, niin tämä lapsikorotus poistetaan tässä esitetyssä ajassa. Se on mielestäni mysteeri, kun teillä olisi ollut mahdollisuus toimia tässä toisin, miksi te toimitte näin. Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota tämän esityksen seurauksiin. Perustuslakivaliokunnassa äänestettiin ja katsottiin, että erityisesti tällä lapsikorotuksella on merkittävä perusoikeutta vahvistava puoli, joka tulisi ottaa huomioon.

Minusta on kyllä uskomattominta, että kun tässä tilanteessa olisi ollut varaa tällä hallituksella pohtia sitä, pitäisikö tämä lapsikorotus laittaa myöhemmin voimaan, niin porukka päätti siitä huolimatta, että olisi voinut toimia toisinkin, että ei ole tarpeen ja laitetaan heti vaan voimaan. Tämä on niin kovaa politiikkaa, että tällaista ei ole kyllä... En muista, että olisi tietoisesti näin kovasti lapsiköyhyyttä lisätty ja vielä päätetty, että pannaan se saman tien voimaan, niin kuin on ehdotettu, kuulemiskierroksesta viis. Kun sitä liekaa, joka teitä koski, vähän löysättiin, niin siitä viis, heti vaan voimaan. Tällaista menoa en ole kyllä ennen nähnyt, ja en ymmärrä, miksi tämä tehdään. Tämä on sydäntäsärkevä päätös osana tätä esitystä, ja tämän vaikutukset tulevat olemaan todella kovat.

Jos muistan tähän kellonaikaan, oikein en ehtinyt sitä nyt katsoa, niin kahden työttömän ja kahden lapsen perheessä me puhutaan 370 euron vaikutuksista ja kolmen lapsen ja kahden työttömän perheessä tämän vaikutus nousee 480 euroon. Siis eivätkö nämä tunnu kohdaltoilta, joita meidän pitäisi välttää täällä? Siis me muina miehinä käsitellään perusturvan leikkauksia ja ajatellaan, että tämän esityksen yhtenä osana — vain yhtenä osana — tämä johtaa siihen, että joltain perheeltä viedään lähes 400 tai lähes 500 euroa lapsikorotuksen poistamisella, ja tämä tuntuisi oikeudenmukaiselta.

Petteri Orpo on hyvin todennut, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia ja keneltäkään ei vaadita mahdottomuuksia. Tässä me ollaan tänä yönä ihmettelemässä, miksi näil-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

tä työttömiltä perheiltä ja näissä työttömien perheissä asuvilta lapsilta viedään tällaiset lapsikorotukset. Minusta on häpeällistä hyvinvointivaltiossa, että näin päädyttiin toimimaan.

Arvoisa puhemies! Tässä ei myöskään porrastusta eikä minkäänlaista mahdollisuutta harkintaan rakenneta näiden muiden elementtien osalta, ja on syytä tässä keskustelussa käydä todella tarkkaan läpi, mitkä ovat näiden todelliset työllisyysvaikutukset. Meille tuli varmasti valiokunnassa kaikille yllätyksenä, että nämä työllisyysarviot ovat sittenkin ehkä ylioptimistisia. Lisäksi se suhdannetilanne, jossa nämä ehdotukset on kirjoitettu, tuntuu varsin yliruuksiselta. Eli hallituksen esitys lähtee maalailemaan sellaista työllisyystilannetta, jonka perään meidän on turha haikailla, kun näemme, että Suomi on painumassa taantumamaan. Nyt samaan kohdejoukkoon kohdistuu monenlaisia ja useita erilaisia muutoksia, ja näitä tarkastellaan tässä kokonaisuudessa erillään.

Totta kai perustuslakivaliokunta ja myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunta toteavat omissa mietinnöissään, että nämä vaikutusarvioinnit ovat puutteellisia, sillä ihmis- ja perusoikeusarvioinnit puuttuvat. On suuri sääli, että me teemme isoja päätöksiä tuntematta, minkälaisia vaikutuksia näistä seuraa. Myöskään tähän ei ole rakennettu kohtuullistamisen mekanismeja, jota professori Saari on ehdottanut yhteiskuulemisessa kaikista näistä esityksistä. Tähän ei sisälly minkäänlaista mahdollisuutta kohtuullistaa näitä yhdelle perheelle ja yksittäisille henkilöille tulevia vaikutuksia, vaan tässä lähdetään siitä, että tämä esitys toteutuu sellaisenaan eikä minkäänlaista harkinnanvaraa kohtuullisuudesta pystytäkään rakentamaan.

Tällä turvataan valtiontalouden säästöjä. Tämä on yksi isoimpia esityksiä, 800 miljoonaa euroa lähtee tällä nuijan kopautuksella. On helppoa yhdessä yössä yhden aikaan yöllä käydä läpi näitä vaikutuksia ja ajatella, että kyllä se oppositio jonain päivänä sitten tyynyy. Illalla kun menee nukkumaan, niin porvarit nukkuvat yönsä hyvin, kun aamuksi on nämä kaikki saatu täältä tuutista ulos. Minusta on tosi surullista käydä tällaista keskustelua tähän aikaan yöstä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

0.47 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Työttömyysturvaan on tulossa useita muutoksia. Muun muassa suojaosat ja lapsikorotukset otetaan pois. Lomakorvaus jaksetaan, ja omavastuu-aikaa pidennetään. Sinällään tavoite työttömyysturvajärjestelmän yksinkertaistamisesta on kannatettava, mutta tämä esitys heikentää työttömyysturvaa tavalla, joka ei ole kannatettava. Työllisyyden vahvistaminen tulee tehdä oikeudenmukaisesti, ei kurjistamalla työttömien asemaa. Työttömät kaipaavat ennen kaikkea parempaa tukea sekä osaamisen kehittämiseen että työkyvyn vahvistamiseen. Työttömyysturvan leikkaukset eivät edusta kumpaakaan vaan saavat ihmiset olemaan enemmän huolissaan omasta toimeentulostaan. Huoli toimeentulosta kuluttaa ihmisten voimavaroja, mikä ei auta uusien töiden löytämisessä — päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Tätä muutosta ollaan myös tekemässä tilanteessa, jossa meidän suhdannetilanteessamme näkyy tummia pilviä etenkin rakennusosalalla. Hallitus käyttää todella kovaa keppiä, kun mahdollisuudet löytää muita töitä tulevat todennäköisesti heikkeneväksi. Suomesta ei myöskään saa tulla sellaista yhteiskuntaa, jossa ihmiset joutuvat tekemään kahta eri työtä selviytyäkseen arjen kustannuksista. Suomalainen hyvinvointivaltio on taannut tähän asti taloudellista turvaa myös pienipalkkaisissa tai osa-aikaisissa töissä käyville, mutta Orpon hallitus on romuttamassa tätäkin mallia. Inhimillinen työelämä ja

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

mahdollisuus vapaa-aikaan ovat kaikkien etu, niin työntekijöiden, työnantajien kuin koko yhteiskunnankin.

Arvoisa puhemies! Työttömyysturvan leikkaaminen kasvattaa myös toimeentulotuen ja asumistuen menoja. Esityksen muutoksen myötä ansioturvalta siirtyy yhä enemmän työttömiä työmarkkinatuen, peruspäivärahan sekä toimeentulotuen ja asumistuen varaan. Esityksessä on arvioitu, että toimeentulo heikentyy 18 000 työttömältä, mikä tarkoittaa 6,7 prosentin työttömyysasteella 17:ää prosenttia ansiopäivärahan saajista. Arviolta 7 239 henkilöä putoaa pelkästään tämän esityksen myötä köyhyysrajan alapuolelle, ja 2 333 heistä on lapsia. SOSTE julkaisi 14. päivä marraskuuta tarkennettuja laskelmia, jotka osoittavat, että pienituloisten määrä tulee kasvamaan vuonna 2024 noin 68 000 henkilöllä. Heistä noin 16 700 on lapsia. Toimeentulotuen varaan putoaa 65 000 ihmistä. Tämän päälle tulevat vielä indeksijäädytykset ja muiden etuuksien heikennykset, joiden yhteisvaikutukset hallitus on arvioinut puutteellisesti, kuten lukuisat asiantuntijat ovat tuoneet esille.

THL:n mukaan vajaa 30 prosenttia työttömyysetuutta saavista kokisi hallituksen leikkauksien myötä vähintään viiden prosentin pienenemisen tuloissaan ja noin 60 prosenttia kokisi jonkinasteista tulojen pienenemistä. THL:n vasta vähän aikaa sitten julkaisemassa työpaperissa todetaan johtopäätöksissä seuraavasti: ”Säästöt heikentävät selvästi perusturvaa. Laskelmiemme mukaan hallituksen esittämät toimet kasvattavat tuloeroja ja köyhyysriskiä huomattavasti. Hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset osuvat kipeimmin alimpiin tulokymmenyksiin.”

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan hallituksen esitys vie Suomen työttömyysturvaa entistä kauemmaksi muista Pohjoismaista, kuten Tanskasta ja Ruotsista, joissa ansiosidonnainen turva on erityisesti pieni- ja keskituloisille työntekijöille jo ennestään merkittävästi Suomea parempi. Hallitus perustelee virheellisesti politiikkaansa muiden Pohjoismaiden esimerkeillä, vaikka kyse on yksipuolisista heikennyksistä työntekijöiden, työttömien ja ammattiyhdistysliikkeen asemaan. Samalla, kun hallitus leikkaa työttömyysturvaa, se valmistelee perusteettomien irtisanomisten ja lomautuksien helpottamista ja merkittäviä heikennyksiä työntekijöiden neuvotteluvoimaan ja jopa kouluttautumismahdollisuuksiin.

Arvoisa puhemies! Esitys työttömyysturvan leikkaamisesta on yksi monista esityksistä, joilla hallitus on lisäämässä ylisukupolvista köyhyyttä ja eriarvoisuutta merkittävästi sekä rakentamassa Suomesta matalapalkkayhteiskuntaa, joka ei enää kilpaile osaamisella, innovaatioilla ja tuottavuudella, vaan työvoiman mahdollisimman halvalla hinnalla.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltiossa olisi pyrittävä pitämään kaikki mukana. Siihen tavoitteeseen ei näillä leikkauksilla kyllä päästä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

0.53 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämän työttömyysturvalain muuttamisessa muutokset koskevat palkansaajan työssäoloa, työttömyysetuuden sovittelua ja työttömyysetuusoikeuden alkamisen ajankohtaa sekä työttömyysetuuksiin maksettavia lapsikorauksia. Tämä esitys vahvistaa julkista taloutta, purkaa työn vastaanottamisen kannustinloukkuja ja nopeuttaa työttömäksi jääneiden henkilöiden uudelleentyöllistymistä. Tärkeitä tavoitteita.

Työttömyysetuusmenojen odotetaan vähentyvän noin 500 miljoonalla eurolla, mikä vahvistaisi julkista taloutta noin 250 miljoonalla eurolla nettomääräisesti. Lisäksi työllis-

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

syyden arvioidaan kasvavan noin 20 000 työllisellä, mikä vahvistaisi julkista taloutta noin 550 miljoonalla eurolla, eli hyvin merkittävä kokonaisuus on kyseessä.

Tästä esityksestä on saatu lausunnot valiokuntaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalta ja perustuslakivaliokunnalta, ja nostan tässä esille työ- ja tasa-arvovaliokunnan muutamia kohtia. Siellä mainitaan muun muassa, että työnteon kannustimet ovat tällä hetkellä liian matalat, ja hallituksen ensimmäisten budjettiesitysten päätöksillä on arvioitu olevan merkittävä 60 000—65 000 henkilön työllisyysvaikutus. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyi myös tämän hallituksen esityksen näkemykseen, että vaikka merkittävä osa työttömyyspäiväraha-kausista päättyy jo ennen enimmäismäärän täyttymistä, työssälöehdon mukainen työskentelyvaatimus on verrattain lyhyt suhteessa sen täyttämiseen seuraavaan etuusoikeuteen.

Myös euroistamista pidettiin kannatettavana ja hyvänä muutoksena. Uudistus mahdollistaa nykyistä laajemman tulorekisterin hyödyntämisen ja siten edistää etuuspäätöksien automatisointia ja digitalisaation hyödyntämistä. [Krista Kiuru: Mutta ei tosiasiallisesti työllistymistä!]

Valiokunta, siis työelämä- ja tasa-arvovaliokunta, piti myös tärkeänä, että erilaiset kannustimet eivät muodostu kokoaikaisen työllistymisen esteeksi missään tilanteessa, ja piti ehdotusta suojaosan poistamiseksi siksi perusteltuna ja kannatettavana. Valiokunta huomautti, että työttömän kannustimet tehdä osa-aikaista työtä ovat ilman suojaosaakin kohtalaisen hyvät ja että liian anteliaat etuudet osa-aikaisille työttömille voivat pitkittää työttömyysjaksoja ja heikentää julkista taloutta. Valiokunta piti tärkeänä myös sitä, että kokoaikaisen työn ja osa-aikaisen työn välille muodostunut kannustinloukku puretaan. Kokoaikaisen työn on oltava aina selvästi kannattavampaa suhteessa osa-aikaisen työn ja sosiaaliturvan yhdistelmään.

Valiokunnassa, työ- ja tasa-arvovaliokunnassa, nousi esille myös sukupuolivaikutusten ero, eli tämä esitys kohdentuu enemmän naissukupuoleen, ja sen takia siihen kiinnitettiin erityistä huomiota. Mutta sanottakoon samassa yhteydessä tässä, että hallitusohjelmassa hallitus on sitoutunut selvittämään toimia ammattialojen sukupuolenmukaisen eriytymisen vähentämiseksi. [Li Andersson: Kannattaako sitten tehdä tällaisia toimia?]

Nostan tässä esille myöskin Etlan lausunnon, jossa kannatettiin työssälöehdon muuttamista ansioperusteiseksi. Ensinnäkin tuloperusteisuus sopii paremmin tilanteisiin, joissa ansioita kertyy useammasta työsuhteesta tai työaika vaihtelee merkittävästi. Toiseksi muutos mahdollistaa tulorekisterin paremman hyödyntämisen. Työssälöehdon pidentäminen tuo Suomen tilanteen lähemmäksi vertailumaiden tilannetta, kuten esityksessäkin on todettu. Ja omavastuun palauttaminen seitsemään päivään on perusteltua, sillä se lyhennettiin seitsemästä päivästä viiteen päivään aktiivimallin käyttöönoton yhteydessä, mutta pidettiin kuitenkin seitsemässä päivässä siinä vaiheessa, kun aktiivimallista luovuttiin. Ja myös lomakorvausten jakson osalta palataan jo aiemmin käytössä olleeseen menettelyyn, eli mitään kovin suuria muutoksia nämä eivät ole. Nämä ovat aikaisemminkin olleet siis käytössä. Ja tämäkin muutos on siinä mielessä perusteltu, että lomakorvausten saanti työttömyysjakson aikana parantaa työnhakijan taloudellista tilannetta.

No, joitakin kohtia vielä otan esille tästä lausunnosta, kun on ollut keskustelua näistä lapsivaikutuksista lapsikorotusten poiston myötä. Tälläkään ei ole merkitystä kaikkein pienituloisimpien toimeentulotukeen oikeutettujen työttömyysetuuksien saajiin, koska heillä toimeentulotuki kompensoi lapsikorotusten poiston. Ja hallitus on näitten lapsikorotusten poiston lieventämiseksi toteuttanut muita parannuksia lapsiperheille, kuten nostamalla alle

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

kolmevuotiaiden lapsilisää, lisäämällä lapsilisien yksinhuoltajakorotusta, [Li Andersson: 26 euroa!] kehittämällä opiskelijoiden huoltajakorotusta ja korottamalla lapsilisää monilapsisille perheille.

Pidimme valiokunnassa muita perhe-etuuksia kannatettavina, mutta niin kuin täälläkin on noussut esille, välttämättä ne eivät ihan kaikilta osin kohdennu niille perheille, joihin leikkaukset kohdistuvat, mutta kyllä osa kohdistuu juuri heihinkin.

No, sitten nostan täältä vielä lopuksi freelancereiden tilanteen eli nämä alat, joissa on epätyypillisiä työsuhteita, heidän työllistymistilanteensa, ja tähän voi sanoa sen, mikä meidän valiokuntamme mietinnössä on, että hallitusohjelman mukaan kulttuurin ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia on tarkoitus ratkaista osana sosiaaliturvauudistusta. Ja erityistä huomiota kiinnitetään freelancereiden asemaan.

Tässä vielä lopuksi mainitsen tästä valiokunnan lausumaehdotuksesta, joka on varsin laaja ja monipuolinen, ja en ehdi sitä nyt lukea, mutta siihen kannattaa tutustua, ja se nimenomaan myöskin velvoittaa seuraamaan tämän uudistuksen vaikutuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Nurminen.

1.01 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin toivonut, että varapuheenjohtaja olisi käynyt enemmän tätä lapsiperheköyhyyttä läpi. Sanoitte myös, että siirtyy toimeentulotuelle. Me ollaan esitetty huolta nimenomaan siitä, että eiväthän nämä lapsilisät kompensoidu toimeentulotuessa, koska ne otetaan huomioon. Eiväthän nämä parannukset tule millään tavalla näkyviin näille toimeentulotuen varassa eläville lapsiperheille, ja pidän sitä äärettömän kohtuuttomana, jos nyt työttömiltä lapsiperheiltä leikataan näin merkittävässä määrin — ja kiitos siitä, että myönsitte sen, mutta olisin toivonut, että se olisi aiheuttanut joitain johtopäätöksiä myös tämän lakiesityksen suhteen. Pidän sitä todella valitettavana, ja toivon, että tarkastelette tätä.

Hallituksessa oli mahdollisuus myös siirtää tätä, esimerkiksi voimaantumaa myöhemmäksi. STM:n vastine antoi tähän mahdollisuuden, mutta, perussuomalaiset, te päätitte valiokunnassa, että mitään siirtymää ei tarvita, ja se oli todella surullista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

1.02 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko vielä kommentoida muutamaa asiaa tässä. Siis on niin ristiriitaista kuunnella näitä kokoomuspuheenvuoroja, joissa yhtäältä puhutaan kannustinloukkujen purkamisen tärkeydestä ja sitten seuraavassa hengenvedossa painotetaan, että kyllä toimeentulotuki hoitaa kaikki nämä meidän leikkaustemme huonot seuraukset. Minä toistan vielä kerran, että teidän toimeentulotukeen nojaava sosiaalipoliittinen linjanne on työntekoon kannustamisen vastakohta. Se on edelleen kaikista suurin kannustin- ja köyhyysloukku meidän sosiaaliturvajärjestelmässä, ja sinne te olette viemässä tätä meidän sosiaaliturvajärjestelmän painopistettä. Näissä teidän puheenvuoroissanne ei ole minkäänlaista logiikkaa.

Sen lisäksi minä totean, että tämä 26 euroa, minkä kaikki alle kolmevuotiaiden vanhemmat ovat saamassa — esimerkiksi minä itse, tosin lapseni ehtii kyllä täyttää kolme, mutta muuten olisin saamassa sitä — ei kompensoi sitä, että te leikkaatte työttömiltä perheiltä satoja euroja kuussa, ei millään tavalla. Se ei muuta millään tavalla tätä kokonaiskuvaa siitä, miten te radikaalisti lisäätte lapsiperheköyhyyttä näillä päätöksillä. [Mia Laiho: Työ lisää

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

elintasoa!] — Ei, ei kompensoi. Se... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron, koska puheai-
ka on ylittynyt]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

1.03 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla puuttu-
matta edustaja Laihon välihuutoon, jossa hän toteaa, että työ lisää... — miten se meni? —
että työ lisää toimeentuloa. Niinhän se onkin, mutta tässähän se erikoisuus on se, että te ta-
voittelette 60 000—65 000 uuden työllisen tuloa, ja se lisääkin tätä näiden ihmisten osalta,
mutta tähän samaan aikaan lisäätte ensinnäkin 65 000 köyhää lisää käytännössä toimeen-
tulotuen piiriin, muina miehinä. Ja nyt te perustelite äsken tuolla pöntössä suurella rinta-
äänellä sitä, että onneksi toimeentulotukea voidaan käyttää. Tämä on täysin vastoin edus-
kunnan valiokuntien aikaisempia kantoja, perustuslakivaliokunnan kantoja, sosiaali- ja ter-
veysvaliokunnan kantoja, pitkältä ajalta. Täällä ei ole ollut minkäänlaista yksimielisyyttä
siitä, että tällaista toimeentulotukiriippuvuutta aiheutettaisiin. Tämähän on ihan kahjoa. Ja
samaa aikaan te lisäätte 68 000 köyhää tähän maahan. Se on erikoista. [Puhemies koput-
taa] Mutta sen lisäksi minun täytyy kyllä kiinnittää huomio siihen, että te olette rakastuneita
siihen, että nyt tulee lapsilisien korotus, koko porukalle. [Puhemies koputtaa] Toisilta
leikataan satoja euroja, kun toiset saavat korotuksen. Se on käsittämätöntä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen, vastauspuheenvuoro. — Ja sen
jälkeen edustaja Laiho, ja sitten mennään puhujalistaan.

1.05 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin op-
position varmaan kannattaa tätä hallitusohjelmaa lukea vielä tarkemmin. Täällähän puhu-
taan työhön kannustavasta sosiaaliturvasta. [Vasemmalta: Te teette päinvastoin!] Yksilöl-
lä on oikeus yhteiskunnan tukeen sellaisessa tilanteessa, jossa hän ei kykene huolehtimaan
itsensä ja läheistensä toimeentulosta. Tämähän nyt sanotaan täällä aivan selvästi: ”Yksilöl-
lä on oikeus yhteiskunnan tukeen sellaisessa tilanteessa, jossa hän ei kykene huolehtimaan
itsensä ja läheistensä toimeentulosta.” Ja todellakin hallitus on uudistamassa tätä sosiaali-
turvaa siten, että järjestelmä on paljon yksinkertaisempi ja työhön kannustavampi. Eikö
tämä ole hyvä asia? [Vasemmalta: Ei ole!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

1.06 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio nyt tahalleen
väärin ymmärtää asioita, joita sanoin. Tarkoitin tietenkin joten... [Vasemmalta: Jotenkin!]
ja ymmärtääkseni olin ihan selväsanainen siinä, että kyse on niistä perheistä, jotka ovat jo
toimeentulotuella. Siellä se ei hankaloita tilannetta, koska he saavat jo toimeentulotukea.
[Välihuutoja vasemmalta] Että niille kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleville, heil-
le tämä ei ole heikennys. Mutta toki siellä pienissä tuloluokissa, totta kai se siellä vaikut-
taa, ja niinhän sen kuuluukin tietenkin vaikuttaa, koska kyseessä on sosiaaliturvauudistus
ja tällä haetaan myöskin säästöjä ja tällä haetaan sitä, että ihmiset hakeutuvat töihin. Työl-
lisyyys on paras ehkäisevä keino myös lapsiköyhyyden ehkäisemiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly, varsinainen puheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

1.07 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä olisi niin paljon asiaa, että menisi varmaan tunti, kun näitä kaikkia tässä puhuisi, mutta yritän päästä seitsemään minuuttiin. [Anna Kontula: 53 minuuttia aikaa!]

Vuoden 2024 talousarvioesitys sisältää historian suurimmat sosiaaliturvaleikkaukset, ja näin suuria sosiaaliturvaleikkauksia ei ole tehty tällä vuosituhannella, sen voi auttamattomasti sanoa; myös THL on tämän kuitannut. Orpon—Purran hallituksella oli selkeä arvovalinta maksattaa muun muassa hyvätuloisten veronalennukset heikompien ihmisten kustannuksella sekä työttömyysvakuutusmaksun alennuksella. Ja lisää leikkauksia on luvattu tulevan. Pelkään pahoin, että jatkossakin ne tulevat kohdistumaan näihin heikompiosaisiin.

Nyt käsittelyssä olevia työttömyysturvan leikkauksia perustellaan velalla, mutta nämä leikkaukset eivät tule taittamaan valtion velkaantumista eli toisin sanoin parantamaan velkasuhdetta. Hallitus aikoo ottaa enemmän velkaa nelivuotiskaudellaan kuin Marinin hallitus teki ulkoisten kriisien täyttämällä viime kaudellaan.

Orpon—Purran hallitus lähti kauteensa ennätyksellisen hyvästä työllisyystilanteesta, joka saatiin Marinin hallituskauden toimilla, joissa keskiössä oli talouden pitäminen kasvussa kriisien keskelläkin. Nyt edessä oleviin kriiseihin nykyinen hallitus ei ole oikein varautunut mitenkään, eikä sillä ole vielä mitään kunnollisia toimia esimerkiksi rakennusalan ahdinkoon. Avoinna olevat työpaikat ovat vähentyneet vuodessa 58 000:lla, ja työttömyys on kasvanut 23 000:lla. Molemmat menevät väärään suuntaan. Hallituksen toimet kasvun ja tuottavuuden aikaansaamiseksi puuttuvat kokonaan. Se ei ole puuttunut työllistämisen todellisiin esteisiin: osaamiseen, kohtaanto-ongelmaan, jossa työpaikka ja työntekijä ovat eri paikkakunnilla, ja ihmisten työkykyyn. Mutta se voi onneksi vähän nojata viime kaudella parlamentaarisesti sovittuun tki-panostukseen, jonka avulla toivottavasti pidemmällä aikavälillä saadaan talouskasvua aikaiseksi.

Talouskuripolitiikan mukaisesti oikeistohallitus uskoo kaiken paranevan ja työpaikkojen syntyvän vain leikkaamalla sosiaaliturvaa. Minä kysynkin: mihin nuo 256 000 työnhakijaa, jotka tänä päivänä ovat työtä hakemassa, työllistyvät, kun talous sakkaa nollakasvun tuntumassa ja avoimet työpaikat vähenevät? On hyvin mahdollista, että meillä on tällä menolla hallituskauden lopussa matalampi työllisyysaste ja enemmän työttömiä kuin hallituksen aloittaessa työnsä.

Arvoisa puhemies! Työttömyysturvan heikentäminen — ehkä pitäisi sanoa, niin kuin hallitus sanoo, että kannustaminen — on juuri sitä hallituksen linjaa, jossa puhutaan siitä 15 prosentista, josta valtiovarainministeri Purraakin on maininnut. Hyvä lukusarja: kun sanotaan, että kotitalouksia Suomessa on 2,7 miljoonaa ja siitä 15 prosenttia on 400 000, puhutaan valtavista määristä ihmisiä.

Ansioturvajärjestelmää heikennetään kahdessa vaiheessa rajusti, ja ilmeisenä tarkoituksena on koko järjestelmän rapauttaminen perustavanlaatuisesti. Ensi vuonna tulevat heikennykset ansioturvan saamiseen — työssäoloehdon pidennys kuudesta kahteentoista kuukauteen, suojaosuuden poisto, lapsikorotuksen poisto 1.4. lähtien ja myöhemmin syksyllä porrastus — vievät ansioturvan lähelle perusturvaa, jota sitäkin hallitus leikkaa 10 prosentilla indeksijäädytyksellään. Ja tuohon äskeiseen huomiona: Kun tuossa TyVin lausuntoa luettiin, niin se ei ollut yksimielinen. Meillä oli eriävät käsitykset tästä lausunnon sisällöstä, ja ne jätettiin sinne pöytäkirjaan.

Tärkeätä on huomata, että arvioidaan, että ansioturvan piiristä tiputaan Kelan määrittelmälle työmarkkinatuella ja peruspäivärahalle ja pahimmillaan toimeentulotuella — arvioiden mukaan 65 000 henkilöä siirtyy toimeentulotuella, viimesijaisen turvan varaan — ja

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

tämä on arvon hallituksen tietoinen päätös. Se 65 000 toteutuu varmemmin kuin se, että työllisiä tulisi 65 000 lisää. Tässä myös unohdetaan se, että ansioturvalta työllistytään nopeammin ja paremmin kuin muilta turvan tasoilta ja samalla ansioturvalle olevat hakevat harvemmin muuta turvaa, ja myöskin se, että ansioturvan maksavat puoliksi työnantajat ja palkansaajat, jotka tähän asti ovat sopineet myös ansioturvan sisällön uudistamisesta. Nyt se tehdään hallituksen yksipuolisella toimella. Ja kannattaa sitten muistaa myös tämä, että se on myöskin valtiontalouden kannalta parempi, että ihmiset olisivat siellä ansioturvan puolella kuin täällä perusturvan puolella. Eli todella paljon ihmisiä tässä on kyseessä. Lapsikorotuksia viime vuonna Kelan tilastojen mukaan sai 189 000 työttömyysetuutta saanutta. Kolmasosa työttömyysetuuden saajista sai lapsikorotuksia, ja ne korotukset ovat työttömien arjessa isoja, 125 eurosta 240 euroon näillä esitetyillä tasoilla. Tämän vuoden tasoon nähden ne olisivat vielä korkeampia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen yksipuoliset leikkaustoimenpiteet heikentävät palkansaajien ja työttömien asemaa ja murentavat hyvinvointivaltiota. Hyvä Orpon hallitus, miksi haluatte maksaa leikkaukset lapsillanne ja lapsenlapsillanne? He tulevat siirtymään epätasa-arvoiseen työelämään, jos aikomanne toimet toteutuvat.

Arvoisa puheenjohtaja! On meille tulossa erikoinen ja pelastettu hyvinvointivaltio näiden Orpon hallituksen leikkausten jälkeen. Se ei ole se hyvinvointivaltio, mitä me sosiaalidemokraatit haluamme. Sen vuoksi tulemme esittämään hylkyä hallituksen leikkausesityksille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen poissa. — Edustaja Valtola.

1.14 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia sosiaali- ja terveystalouden puheenjohtajalle Krista Kiurulle hyvästä mietinnön esittelystä. — Tilanne, missä nyt olemme, on se, että Suomen valtio on velkaantunut yhtäjaksoisesti vuodesta 2008 saakka sekä absoluuttisesti että suhteessa bruttokansantuotteeseen. Verottamalla me emme voi tätä tilannetta yksinkertaisesti korjata, varsinkaan työn verotusta korottamalla. Suomi on juuri julkaistun tiedon perusteella noussut OECD-maiden neljänneksi kovimmaksi verottajaksi. Siksi nykyistä korkeampi työllisyysaste on jatkossa välttämätön pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoittamiseksi ja valtionvelan hallitsemattoman kasvun pysäyttämiseksi. Työllisyysasteen parantaminen on myös tehokas tapa vähentää lapsiperheköyhyyttä.

Työllisyysaste on viime vuosina hieman noussut. Suomen työmarkkinat kärsivät kuitenkin edelleen korkeasta rakenteellisesta työttömyydestä. Työllisyysasteemme on selvästi matalampi kuin pohjoismaisissa verrokkivaltioissamme. Hallituksen esittämät lakimuutokset pyrkivät parantamaan työllistymisen kannustimia ja alentamaan työttömyydestä syntyviä menoja. Työllisyysasteen nostaminen on edellytyksenä sille, että pystymme saamaan hallintaan valtiontalouden kroonistuneen alijäämän. Kokonaisuudessaan pääministeri Orpon hallituksen työllisyystoimien tavoitteena on nostaa työllisten määrää 100 000 hengellä hallituskauden aikana. Tässä 100 000 uudessa työllisessä on mukana monia isiä ja äitejä.

Nyt esitettyjen työttömyysturvalakien muutoksien vaikutus on noin 20 000 henkilön työllisyyskasvu, joka vahvistaa julkista taloutta 550 miljoonalla eurolla. Lisäksi saadaan 250 miljoonan euron menosopeutus. Eli esityksen muutoksilla voidaan saavuttaa yhteensä 800 miljoonan euron julkista taloutta vahvistava vaikutus.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Edustaja Andersson kysyi aiemmin, miksi toimenpiteet tehdään tässä suhdannetilanteessa. Kysyisin vastaavasti: miksi edellinen hallitus ei tehnyt näitä tarpeellisia työllisyyttä parantavia toimenpiteitä edellisen hallituksen kauden aikana, kun suhdanteet olivat paremmat? Nyt esitetyt työllisyystoimet ovat tarpeellisia ja kannatettavia myös nykyisessä suhdannetilanteessa. Nykyistä korkeampi työllisyysaste on keskeinen osa julkisen talouden kestävyysvajeen ratkaisua ja ainut mahdollisuus turvata hyvinvointivaltion tulevaisuus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

1.18 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Ainoa tapa turvata hyvinvointivaltion tulevaisuus on antaa veropohjan romahtaa ja kokonaisveroasteen tipahtaa, niin kuin täällä on monta kertaa sanottu, mutta koska kertaus on opintojen äiti, niin sitä pitää jankuttaa riittävän monta kertaa, että se menee perille.

Joo, no tässähän ollaan sitten vähän zombiena jo käsittelemässä tämmöistä aivan valtaisa leikkausta jälleen kerran. [Tuomas Kettunen: Ei kai eilinen paina?] — Ei, ei eilinen paina missään. Ihan tämä päivä vähän painaa. — Ollaan täällä jälleen kerran käsittelemässä semmoista esitystä, joka yllättäen lisää köyhyyttä ja inhimillisiä ja yhteiskunnallisia ongelmia, ja kun tämä työssäoloehdon kiristäminen lähes tuplaa työssäoloehdon vaatimustason nykyisestä 26 viikosta 12 kuukauteen, niin kyseessä on kyllä niin merkittävä heikennys nykyiseen suojaan, että tätä voi pitää jo kohtuuttomana kansalaisten näkökulmasta ja erityisen huonona uudistuksena. Jos joku väittää, että tämä on oikeudenmukainen ja toimiva, niin hänellä on varmaan sitten vähän toisenlainen maailmankuva kuin allekirjoittaneella. Itse asiassa jälleen kerran tässä uudistuksessa nykyistä merkittävästi suurempi joukko myöskin työntekijöitä rahoittaa järjestelmää, josta he eivät hyödy sitten lainkaan.

No, jos mietitään, mitä tämä pidennetty työssäoloehto saattaa kannustaa, niin todennäköisesti välttämään osa-aikatyön vastaanottamista tilanteissa, joissa työssäoloehdot ei ole karttunut ollenkaan, koska työssäoloehto täyttyy aiempaa heikommin. Työnhakija saattaa siis jäädä työttömäksi siinä toivossa, että löytyy koko-aikatyötä lyhyempien patkien sijaan, eikä uskalla edes ottaa sitä riskiä, että sitoutuu johonkin sellaiseen, mikä ei täyty esimerkiksi työssäoloehdot, vaikka se tekeminen olisi kuitenkin siinä hetkessä kannattavampaa. Mutta ehkä tässä ei ole mietittykään sitä, mikä on lähtökohtaisesti fiksua työmarkkinoiden tai työntekijöitten tai työttömien näkökulmasta. Ja ehkä kaikkein surullisinta on se, kuten kollega Kiuru tuossa sanoi, että lapsiperheiden asema on jälleen kerran tässä raatelun kohteena.

Kyllähän tämä työttömyysturvan suojaosa on myöskin yksi iso asia, joka on antanut kannusteen ottaa myöskin niitä lyhytaikaisia töitä vastaan, erilaisia patkä- ja silpputöitä, joita aika moni ihminen tässä yhteiskunnassa tekee. Nämä työt ovat olleet myöskin todella tärkeitä, kun pitkään pienillä tuloilla eläminen on luonut myöskin varsin niukat elämisen puitteet jo valmiiksi ja on saatu edes hetken aikaa vähän vakiintuneempaa ja varmempaa tuloa elämässä. Täällähän on hallituspuolueitten toimesta synnytetty mielikuvaa, että kaikilla on mahdollisuus löytää hyvin palkattua, koko-aikaista työtä, elättää perheensä, ostaa Mersu, nauttia elämästä ja ajaa kohti auringonlaskua nauttien kaikesta kivasta, mutta ne realiteetit, missä ihmiset elävät ja toimivat... En ole tässä elämänpolulla törmännyt hirveän moneen ihmiseen, jotka eivät olisi valmiita tekemään töitä, mutta aika monen kokemus on myöskin se, että on työttömänä ollut todella pitkän aikaa sellaisessa tilanteessa, missä avoimiin työpaikkoihin ei ole edes kutsuttu haastatteluun tai ei ole edes ollut mahdollisuutta

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

päästä näyttämään osaamistaan. Kun on ollut riittävän pitkään työmarkkinoiden ulkopuolella, niin sitten on ikään kuin sellaisessa roolissa, että ei edes pääse näyttämään, että kyllä minäkin osaisin ja pärjäisin ja pystyisin tätä työtä tekemään — varsinkin jos on siinä tilanteessa, että on lähellä viittäkymmentä tai pahimmassa tapauksessa yli. Minä ainakin henkilökohtaisesti saan valtavan paljon palautetta, että ei tule koskaan edes ilmoitusta, mitenkä on työnhaussa menestynyt ja olisiko jotain kehitettävää ja parannettavaa. Ei tule edes viestiä, että kiitos, että haitte tätä paikkaa.

Mainitsin jo tuosta lapsiperheiden kurmuuttamisesta. Uskoisin, että edustajakollega Kiuru pistelee siitä vielä pataan kuusi—nolla hallitukselle, niin että ehkä minun ei tarvitse sitä lähteä tässä nyt sitten ruotimaan. Lapsiköyhyys on lisääntynyt tässä matkan varrella. Välillä edellisen hallituksen aikana sitä saatiin jopa vähän kurottua pienemmäksi, mutta tälläkin hetkellä lapsiköyhyydessä elää Suomessa yli 120 000 lasta, ja mielestäni se ei ole mikään mitätön asia. Valitettavasti yhä useampi työtön perhe joutuu jatkossa turvautumaan toimeentulotukeen. Se on aika nöyryyttävä polku sellaisille ihmisille, jotka eivät ole sitä elämässään kokeneet. Se on helppo sanoa, että menkää nyt sitten sinne viimesijaiselle luukulle. Siellä kun todistelet omaa toimeentuloasi ja kaikkia asioita joudut levittelemään kuukausittain säännöllisesti, niin ei se nyt mitään herkkua ole. Ei se ainakaan paranna sitä yksilön jaksamista ja lisää voimavaroja. Mutta ehkä tämä nyt on se, mihin Suomen kansan enemmistö halusi tätä kokonaisuutta ohjata, siihen suuntaan, että niille, joilla on, lisää ja niiltä, joilla ei ole, sitten pois. — Eiköhän tässä tätä yösaarnaa tullut jo. Kiitos ja näkemiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

1.25 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Työmarkkinat kaipaavat uudistamista. Uudistamisen pitää kuitenkin tapahtua oikeudenmukaisesti ja reilusti. Vihreät kannattavat työllisyyspolitiikkaa, jossa työttömyys ei merkitse koko talouden romahtamista vaan sitä, että on aito mahdollisuus etsiä uutta työtä ja kouluttautua uudelleen. Samalla on tärkeää huomioida, että pitkäaikaistyöttömän työllistäminen on vaikeaa.

Nyt Orpon hallitus uudistaa kuitenkin työmarkkinoita rikkovalla ja epäoikeudenmukaisella tavalla. Hallituksen leikkaukset osuvat niihin, jotka ovat jo ennestään vaikeassa asemassa. Pidän huolestuttavana hallituksena aikeita kohdistaa merkittävästi säästöjä erityisesti lapsiin ja lapsiperheisiin. Hallitus on poistamassa työttömyysturvasta kokonaan lapsikorotukset, vaikka niiden poistamista vastustettiin hallituksen esityksen mukaan laajasti lausuntokierroksella. Lapsikorotusten poistaminen ajaa entistä suuremman joukon jo valmiiksi heikossa asemassa olevia lapsiperheitä ja yksin asuvia pienituloisia ahtaalle. SOS-TEn arvion mukaan hallituksen sosiaaliturvaleikkausten seurauksena lähes 17 000 lasta siirtyy köyhyysrajan alapuolelle.

Lapsiasiavaltuutettu muistutti lausunnossaan valiokuntaa YK:n lapsen oikeuksien komitean suosituksesta sekä siitä, että valtion tulee välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin. MLL ja useat muut lausunnonantajat korostivat valiokunnalle, että lapsikorotuksilla on suuri merkitys työttömyyttä kohtaavien lapsiperheiden toimeentulon turvaamisessa. Lapsikorotusten poistaminen lisää lapsiperheköyhyyttä. Lapsuudessa koettu köyhyys ja perheen toimeentulovaikeudet ovat haitallisia lasten hyvinvoinnille ja kehitykselle. Työttömyysturvan lapsikorotusten poistaminen hankaloittaa erityisesti niiden lapsiperheiden tilannetta, joiden

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

toimeentulo on muutenkin jo vaikeaa. Ongelmana on, että useat leikkaukset kohdistuvat samaan väestöryhmään, vähävaraisiin lapsiperheisiin.

Arvoisa puhemies! Pienenkin työnteon tulee olla kannattavaa. Ansioturvan suojaosien poisto heikentää työn vastaanottamisen kannustimia. Työmarkkinat ovat muutoksessa. Tulevaisuudessa osa-aikatyö tulee lisääntymään, ei vähentymään. Tutkija Juho Saaren valiokunnalle antaman selvityksen mukaan Suomen mallin vahvuus on ollut se, että epätyypillisillä työmarkkinoilla toimivat pienituloiset kotitaloudet ovat voineet ylläpitää elintasoaan köyhyysrajan yläpuolella yhdistämällä palkkaetuuksia, asumistukea, työttömyysturvaa ja palveluita. Tutkimusten mukaan tämä on lisännyt osapäiväistä työskentelyä. Sen sijaan sillä ei ole ollut merkittävää kokopäiväistä työskentelyä lisäävää vaikutusta.

Edellä mainitusta syystä en voi tukea esitystä työttömyysturvan suojaosien poistamisesta. Siitä periaatteesta, että kaikki työnteke ihmisen yksilöllisen työ- ja toimintakyvyn rajoissa on arvokasta, ei tulisi luopua.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan ansio- ja peruspäivärahan työssäoloehto tuplattaisiin 26 viikosta 12 kuukauteen. Esityksessä todetaan, että työssäoloehto on varsin lyhyt verrattuna ansio- ja peruspäivärahan enimmäiskeston. Muun muassa VAT-Tin asiantuntijat toteavat lausunnossaan kuitenkin, että työssäoloehdon pidennys olisi merkittävä kiristys niille työntekijöille, joilla on vaikeuksia kiinnittyä työmarkkinoille ja jotka pyörivät työttömyyden ja määräaikaisten työsuhteiden välissä. Tässä joukossa on paljon erilaisia ihmisiä sekä paljon nuoria ja matalasti koulutettuja. Lausunnonantajat ovat myös korostaneet, että nuoret naiset ovat miehiä useammin määräaikaissa työsuhteissa, joten esitys on myös sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta ongelmallinen. Tämän vuoksi vihreät eivät näe ehdotusta perusteltuna vaan pitäisivät tarkoituksenmukaisempaan kehittää työssäoloehdot siten, että jo hieman lyhyemmästäkin työssäolosta voisi ansaita lyhyen ansiosidonnaisen työttömyysturvan. Tämä hyödyttäisi esimerkiksi määräaikaissa työsuhteissa toimivia opettajia, jotka saavat usein liian pienen korvauksen kesäkeskeytyksen ajaksi. Vuonna 2021 STM:n työttömyysturvan kehittämisen työryhmä teki perusteellisen raportin, jossa tarkasteltiin vaihtoehtoja porrastaa työssäoloehdot siten, että jo viiden kuukauden työssäolo oikeuttaisi ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan ja ansiosidonnaisen turvan enimmäiskesto kasvaisi sitä mukaa, mitä pidempi yhtenäinen työhistoria päivärahan saajalla on.

Arvoisa puhemies! Luovien alojen erityispiirteet tulisi ottaa huomioon. Luovan työn tekijät ja yrittäjät ry on valiokunnan asiantuntijakuulemisessa muistuttanut luovien alojen työmarkkinoiden erityispiirteistä. Niiden työttömyysturvassa on omat erityiset ongelman- sa. Siksi myös hallitusohjelmassa on niiden työttömyys- ja sosiaaliturvasta oma erityinen kirjauksensa. Hallitus ratkaisee kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia osana sosiaaliturvauudistusta. Erityistä huomiota kiinnitetään freelancereiden asemaan. Huolehditaan taiteen vapaudesta, tekijöiden hyvinvoinnista, osaajien riittävyydestä ja työmarkkinoiden toimivuudesta. Valitettavasti tämä ei näy hallituksen toiminnassa kyseisen lakiesityksen osalta. Koko-aikatyön vastaanottaminen on luovilla aloilla hankala käsite, sillä lähtökohtaisesti koko-aikatyötä on harvoin tarjolla ja vain harvoin työnteke perustuu työtunteihin. Koska kulttuurin ammattilaiset tekevät usein niin sanottua keikkatyötä, työmarkkinat ovat poikkeuksellisen joustavat. Luovan alan työntekijät ja yrittäjät ry:n mukaan siellä ei tarvita muille aloille ajateltuja työllistymisen lisäkannustimia, vaan kulttuurialan ja freelancerien tyypillisten ongelmien

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

korjaamista hallitusohjelman mukaisesti. Nyt hallituksen esitys työttömyysturvalain uudistamisesta ei huomioi luovien alojen erityispiirteitä.

Arvoisa puhemies! Yleistä ansioturvaa on tarpeen selvittää. Nyt ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolelle jäävät ne, jotka eivät kuulu työttömyyskassaan. Tässä joukossa on paljon matalapalkkaista työtä tekeviä naisia, joilla on suuri köyhyysriski. Työmarkkinoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta olisi tarpeen selvittää ansioturvan uudistamista siten, että se voitaisiin ulottaa kaikille työssäoloehdon täyttävillä työntekijöillä riippumatta työttömyyskassan jäsenyydestä. Uudistus kuitenkin olisi hyvä tehdä niin, että se ei romuta ammattiliittojen toimintakykyä.

Näillä kaikilla perusteluilla esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvät lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

1.32 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purra lupasi ennen vaaleja, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy perussuomalaisille, mutta juuri muuta tämä oikeistohallitus ei teekään. Pääministeri Orpo puolestaan lupasi, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, mutta näiden leikkausten yhteisvaikutukset nousevat monissa perheissä satoihin euroihin kuukaudessa.

Hallitus yrittää perustella politiikkaansa muiden Pohjoismaiden esimerkeillä, mutta tällekin ei ole katetta. Kaiken kaikkiaan tämä esitys vie Suomen työttömyysturvaa entistä kauemmaksi muista Pohjoismaista, kuten Tanskasta ja Ruotsista, missä ansiosidonnainen turva on erityisesti pieni- ja keskituloisille työntekijöille jo ennestään merkittävästi Suomea parempi. Hallitus perustelee virheellisesti politiikkaansa muiden Pohjoismaiden esimerkeillä, vaikka kyse on yksipuolisista heikennyksistä työntekijöiden, työttömien ja ammattiyhdistysliikkeen asemaan. Samalla, kun hallitus leikkaa työttömyysturvaa, se valmistelee myös irtisanomisten ja lomautusten helpottamista ja todella isoja heikennyksiä työntekijöiden neuvotteluvoimaan.

Mutta mitä nämä työttömyysturvan leikkaukset sitten käytännössä aiheuttavat? Työttömyysturvan 300 euron suojaosan poisto tarkoittaa sitä, ettei työttömien kannata nykyisellä tavalla ottaa lyhytkestoista tai osa-aikaista työtä vastaan, ja siten työn tekemisen kannusteet heikkenevät. Täällä nostettiin jo esille tämä VATTin tutkimus, joka osoitti, että työttömyysturvan ja asumistuen suojaosa on lisännyt osa-aikaisen työn määrää ilman, että koko-aikatyö olisi vähentynyt. Vastaavasti työn tekemisen kokonaismäärän voidaan olettaa vähenevän suojaosien poiston myötä, vaikka hallitus perustelee esitystään työllisyyden lisäämisellä. Tämä esitys syrjii osatyökykyisiä ja poistaa periaatteen, että pienikin määrä työtä on parempi kuin ei mitään.

Hallituksen leikkaukset osuvat erityisesti osa-aikaisiin työntekijöihin, joista tiedetään 100 000:n työskentelevän vastentahtoisesti osa-aikaisesti. Esimerkiksi Palvelualojen työttömyyskassan päivärahan saajista on tänä vuonna 48 prosenttia saanut soviteltua päivärahaa. Myös työttömyysturvan euroistaminen nyt esitettävässä muodossa heikentää monien prekaarissa asemassa työskentelevien asemaa. Kaikista työntekijöistä noin 18 prosenttia tekee osa-aikatyötä, naisista 24 ja miehistä 12 prosenttia. Kaupan työntekijöistä 45 prosenttia ja matkailu- ja ravintola- sekä vartiointialan työntekijöistä noin 20 prosenttia tekee osa-aikatyötä.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Hallitus heikentää sosiaali- ja työmarkkinapolitiikallaan erityisesti naisten asemaa, kun huomioidaan myös naisille kasaantuvien perusteettomien määräaikaaisuuksien helpottaminen ja niin sanottu vientivetoinen palkkamalli. Esityksellään hallitus on heikentämässä rajusti etenkin ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Tämä tehdään tilanteessa, jossa työttömyys uhkaa suhdanteen takia kasvaa voimakkaasti, esimerkiksi rakennusalalla, ja kasvava joukko ihmisiä jää työmarkkinatuen ja toimeentulotuen varaan ja erityisesti lapsikorotuksen poistaminen vaarantaa työttömäksi jäävien lapsiperheiden toimeentulon. Näiden leikkausten myötä toimeentulotuen tarve tulee sitten kasvamaan 25—30 prosenttia ja jopa 100 000 uutta ihmistä putoaa toimeentulotuen varaan. Tarpeen kasvaessa räjähdysmäisesti yhä useampi henkilö putoaa kaikkein pahimpaan kannustinloukkuun. Näin työnteolla ei voi käytännössä juurikaan kasvattaa omia tulojaan, vaikka hallitus perustelee esityksiään juuri työllisyydellä.

Työssäoloehdon pidentäminen 6 kuukaudesta 12 kuukauteen vaikeuttaa ansioturvan piiriin pääsemistä. Erityisesti se vaikeutuu nuorilla, pätkätyöntekijöillä ja heikossa työmarkkina-asemassa olevilla. Lakiesityksen perusteluissa on arvioitu, että esitys pudottaisi noin 17 prosenttia työttömäksi jäävistä ansioturvalla, mikä taas on isossa ristiriidassa sen hallituspuolueiden ennen vaaleja esittämän vaatimuksen kanssa, että ansioturva pitäisi ulottaa kaikille. Eli esimerkiksi opettajan sijainen voi sitten joutua kesän ajaksi kokonaan ilman ansioturvaa ja siitä jäädä työmarkkinatuen ja toimeentulotuen varaan.

Lapsikorotusten poisto taas vaikeuttaa perheellisten ja etenkin yksinhuoltajien toimeentuloa. Esimerkiksi yhdestä lapsesta tähän vuoteen verrattuna tuki laskee 150 eurolla kuukaudessa ja kolmesta lapsesta 285 eurolla kuukaudessa. Lapsikorotusten poisto lisää yksittäisenäkin toimenä voimakkaasti lapsiperheköyhyyttä ja toistaa 90-luvun laman virheitä, jotka tutkimusten mukaan johtivat silloisten yksinhuoltajien lasten kannalta erittäin pitkäkestoisiin vaurioihin sekä syrjäytymiseen työvoimasta ja lisääntyviin sosiaalimenoihin.

Eli tämä on nyt jälleen kerran tällainen esitys, jolla hallitus pudottaa ihmisiä köyhyyteen, lisää lapsiköyhyyttä ja pahentaa eriarvoisuutta. Tämä ei ole välttämättömyys. Tämä on arvovalinta, ja samaan aikaan teidän talouspolitiikkanne suosii hyvätuloisia eikä piittaa velkaantumisesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

1.38 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta pitää hyvänä ja kannatettavana hallituksena tavoitetta työllisyyden nostamiseksi. Pääministeri Sipilän hallituskaudella hallitus asetti myös kunnianhimoisen 100 000 lisätyöllisen tavoitteen, joka saavutettiin. Silloin hallitus asetti ensin tavoitteen ja neuvotteli sen jälkeen työmarkkinaosapuolten kanssa keinoista, joilla tavoitteeseen päästään. Nyt hallitus on valinnut tieksi sanelemisen, emmekä pidä tätä menettelytapaa hyvänä.

Hallituksen keinot tulevat myös valitettavasti lisäämään lapsiperheköyhyyttä ja toimeentulotuen tarvetta. Tämä vie työllisyystavoitetta väärään suuntaan. Hallitus on poistamassa työttömyysturvasta kokonaan lapsikorotukset, vaikka niiden poistamista vastustettiin hallituksen esityksen mukaan laajasti lausuntokierroksella. Työttömyysturvan lapsikorotusten poistaminen koskee merkittävää osaa työttömistä. Viime vuonna kolmasosa työttömyysturvan saajista sai myös lapsikorotusta. Valiokunnalle annettujen lausuntojen mukaan lapsikorotusten poisto kohdistuu erityisesti pienituloisiin lapsiperheisiin ja lisää merkittävästi lapsiperheiden pienituloisuutta. Hallituksen esityksen mukaan lapsikorotusten

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

poistaminen nostaa merkittävästi kuntien puoliksi rahoittaman perustoimeentulotuen tarvetta. Toimeentulotukiriippuvuus heikentää työnteon kannusteita. Työttömyysturvan lapsikorotusten on aiemmin arvioitu olevan kustannustehokas tapa vähentää lapsiköyhyyttä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on myös poistamassa työttömyysturvasta 300 euron suojaosan, joka on parantanut työnteon kannusteita suojaosan alittavilla tuloilla. Koronaepidemian aikana suojaosaa päinvastoin korotettiin 500 euroon. Viime vuonna lähes 40 prosenttia työttömyysetuuden saajista sai työttömyyspäivärahaa osa-aikaisen työskentelyn ohella.

VATTin tuore tutkimus osoittaa, että suojaosilla tai niiden poistolla ei todennäköisesti ole suuria vaikutuksia työllistymiseen kokoaikaisesti. Tutkimuksen mukaan satunnaista ja osa-aikaista työtä tekevien työttömien osuus kasvoi huomattavasti, kun työttömyysturvan suojaosa otettiin käyttöön. Lisääntynyt työttömyyden aikainen työskentely ei merkittävästi lisännyt kokoajien työsuhteiden muodostumista. Toisaalta tutkimuksessa ei havaittu, että lisääntynyt, satunnainen ja osa-aikainen työskentely olisi vähentänyt siirtymiä kokoajaisiin töihin. Hallituksen tavoite kokopäivätyöhön kannustamisesta on sinänsä kannatettava, mutta suojaosan poistaminen heikentää osa-aikaisen työn vastaanottamisen kannusteita, ja siksi keskusta ei voi kannattaa sitä.

Useat valiokunnalle lausuntoja antaneet tahot ovat olleet huolissaan esitysten tasa-arvo- ja sukupuolivaikutuksista. Hallitus tekee useita erillisiä leikkauksia sosiaaliturvaan. Leikkaukset kasautuvat samoille ihmisille, merkittävä osa nimenomaan lapsiperheisiin ja naisiin, jotka ovat ylliedustettuja esimerkiksi osa-aikatyössä.

Hallituksen esityksellä on vaikutuksia myös kuntatalouteen. Ehdotettujen muutosten arvioidaan heikentävän kuntien taloutta noin 55 miljoonalla eurolla, mikä johtuu verokertymän pienenemisestä sekä toimeentulotukimenojen kasvusta. Hallitus ei kuitenkaan ole varannut rahaa kuntatalouden kasvaneiden kustannusten kompensoimiseksi. Keskustan mielestä kasvaneet menot tulisi kompensoida, jotta kuntatalouden tilanne ei pahene hallituksen toimien seurauksena.

Keskusta edellyttää, että hallitus seuraa lakimuutosten vaikutuksia ja on valmis tekemään tarvittaessa korjauksia lainsäädäntöön. Hallituksen tulee siksi seurata myös eri etuuksiin tehtävien muutosten yhteisvaikutuksia, tehdä niistä jälkikäteisarviointia ja tuoda tarvittaessa eduskunnalle korjaavia lakiesityksiä, joilla edistetään lasten ja nuorten sekä perheiden arjesta selviytymistä ja lasten ja nuorten hyvinvointia.

Arvoisa puhemies! Keskusta ehdottaa lakiin useita pykäläehdotuksia. Siksi ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 2 sisältyvä lakiehdotus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen poissa. — Edustaja Merinen.

1.43 Ville Merinen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos kaikille yövuorossa olijoille. On yllättävän hauskaa olla täällä yöllä. Ja erityiskiitos, nyt keskittyykää, sosiaalidemokraattinen ryhmä, teille. Meitä on paljon tänä iltana täällä.

Minä etsin yhden Gettomasan biisin ja muokkasin siinä vähän sanoja. Minä omistan sen sosiaalidemokraattiselle taisteluryhmälle. Kuunnelkaa:

Arvoisa puhemies! Se on mun lössi.

Ja kun mä puhun täällä, niin mulla on mukana mun lössi.

Pistä listalle puheenvuoro, koska mulla on mukana mun lössi.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Koska silloin, jos mä tuun, niin mulla on mukana mun lössi.

Hallitus, teitä ei näy, mut mulla on mukana mun lössi. [Krista Kiuru: Vau!]

Ja sitten puheeseen — on minulla oikea puhekin täällä vielä. — Eikö se ollut aika hyvä, hallitus, hei? [Krista Kiuru: Ollaan koko lössillä täällä vastustamassa työttömyysturvan leikkauksia!] — Eikö?

Arvoisa puhemies! Hallitus on tekemässä ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan todella suuria leikkauksia. Esitykseen sisältyy monia erilaisia leikkauksia, mutta ehkä eniten ihmetyttää hallituksen päätös poistaa kokonaan lapsikorotus. Pelkästään tämä leikkaus tarkoittaa monelle perheelle jopa satojen eurojen menetystä. Tämä tarkoittaa ensi vuonna yhden lapsen perheelle 150 euroa vähemmän ja kolmen lapsen perheelle jopa 285 euroa vähemmän. Jos molemmat vanhemmista ovat työttömiä, yhden lapsen perhe voi menettää jopa 300 euroa ja kolmen lapsen perhe jopa 471 euroa. Pääministeri Orpo on kuitenkin luvannut, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, mutta tämä jos mikä tuntuu kohtuuttomalta. Tähän kun vielä lisätään muut työttömyysturvan ja asumistuen leikkaukset sekä tukien indeksileikkaukset, tulee monille perheille hyvin vaikeat ajat, eikä me edes tiedetä täysin, mihin kaikki hallituksen leikkaukset tulevat vaikuttamaan, erilaisiin ihmisiin ja perheisiin.

Puhemies! Lapsiasiainvaltuutettu lausunnossaan valiokunnalle muistuttaa, että YK:n lapsen oikeuksien komitea suositteli kesäkuussa 23 antamassaan päätelmässä Suomelle, että valtio välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin. [Matias Mäkynen: Olisipa välttänyt!] Hän myös toteaa lapsivaikutusten arvioinnin olevan puutteellista. [Krista Kiuru: Ei näyttänyt koskevan tätä hallitusta!] Nyt hallituksen leikkaukset osuvat nimenomaan köyhyysuudessa oleviin lapsiin. Pelkästään työttömyysturvan leikkausten takia pienituloisten määrä tulee kasvamaan 7 200 henkilöä, joista 2 300 on lapsia. Miten hallitus voi hyvällä omallatunnolla työntää lapsia köyhyyteen?

Lapsuuden köyhyys voi näkyä pitkälle tulevaisuudessa. Köyhyys on haitallista hyvinvoinnille ja kehitykselle. Näillä leikkauksilla hallitus lisää vanhemmilta lapsille periytyvää köyhyyttä, eriarvoisuutta ja pahoinvointia. Leikkauksen laskua maksetaan vielä pitkään. Odottaako hallitus, että myös nämä lapset voivat parantaa asemaansa työllistymällä tai auttamalla vanhempiaan työllistymään?

Puhemies! Hallituksen työttömyysturvan heikennykset tulevat osumaan myös erityisesti työuran alussa oleviin nuoriin. Näiden leikkausten tullessa voimaan työelämässä aloittelevalle nuorelle on entistä vaikeampi saada ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Leikkaus tulee osumaan erityisesti osa-aikatyötä tekeviin. Heistä suuri osa on nuoria ja erityisesti nuoria naisia. Nuorten tilanne on jo erittäin huolestuttava. Mielenterveys ja jaksaminen ovat haasteita monella jo opiskeluaikana. Nuoria huolestuttaa työelämän epävarmuus. Hallituksen toimet lisäävät tätä entisestään.

Puhemies! Täällä salissa keskusteltiin joitakin viikkoja sitten hallituksen leikkauksien negatiivisista vaikutuksista erityisesti nuoriin. Yhä ihmettelen, miksi näitä leikkauksia kohdistetaan lapsiin ja lapsiperheisiin. Tämä ei lupaa hyvää tulevaisuudelle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

1.48 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on jälleen käsissä yksi järjetön paketti, mitä yön pimeinä pikkutunteina täällä käsitellään. Muutama huomio muutamaan kohtaan.

Työssäoloehdon pidennys: Työssäoloehdon pidentäminen 6 kuukaudesta 12 kuukauteen vaikeuttaa ansioturvan piiriin pääsemistä kaikkien osalta. Erityisesti se vaikeutuu nuorilla ja patkätöiden kierteessä olevilla. Inhimillisen hädän lisäksi se vaikeuttaa työttömyyden kohdatessa henkilökohtaisen talouden vakauttamista haastavissa tilanteissa, etenkin jos töitä ei ole tarjolla. Osa-aikatyöntekijöiden, vammaisten, määräaikaisten mahdollisuus päästä turvalle vaikeutuu merkittävästi. Mutta mikäli kaikesta huolimatta tämä uudistus halutaan tehdä — ja tiedän, että hallitus aina sanoo, että pitää olla niitä vastaesityksiä — niin täytyisi ajatella asioita vähän toisella tavalla. Jos siirrytään 12 kuukauden työssäolo-ehtoon, on eurorajaa pudotettava 1 130 eurosta 800 euroon. Näin osa-aikaisilla olisi mahdollisuus päästä ja pysyä ansioturvalla. Myös tarkastelujaksoa on pidennettävä 28:sta 36 kuukauteen.

No, sitten lomakorvauksen jaksotus: Hallitus palauttaa lomapalkan jaksotuksen. Se lisää byrokratiaa ja vaikeuttaa työntekijän turvan piiriin pääsemistä, kun työttömyys alkaa. Myös lomakorvauksen jaksotus pidentää turvan saamista työttömyysjakson alussa, kun tulot putoavat puoleen. Työttömyyden alussa tarvitaan kaikki tulot, jotta uusi ja inhimillisesti koetteleva tilanne saadaan jonkinlaiseen tasapainoon. Lisäksi asiantuntijakuulemisessa on käynyt ilmi, että jaksotus lisää laskennan byrokratiaa, monimutkaistaa laskentaa ja pidentää turvan laskuaikaa ja saamista.

Sitten vielä omavastuuajan eli karenssin pidennys 5:stä 7 päivään: Työttömän toimeentulotuki heikkenee omavastuupäivien eli karenssin pidentyessä 5:stä 7 päivään. Omavastuu aika pidentää turvan saamista työttömyyden alussa ja on suora leikkaus turvaan. Tämä osaltaan heikentää lomautuksen ideaa. Näin mahdollistuu esimerkiksi lyhyemmän työviikon teettäminen pidemmällä aikajanalla, ja samalla se vähentää palkansaajan ansiotuloa osittaisen lomautuksen takia.

Suojaosan poisto: suojaosan poistaminen vie osatyökykyisiltä, esimerkiksi vammaisilta, toimeentuloa ja mahdollisuutta työllistyä, ja tälle suojaosan poistolle edes valtiovarainministeriö ei pysty laskemaan mitään työllisyysvaikutuksia. [Matias Mäkynen: Heikentää työllisyyttä!]

Ja sitten vielä tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta: Esityksen vaikutukset osuvat rasikaimmin naisiin ja nuoriin. Lisäksi useat leikkaukset osuvat samoihin henkilöihin ja samaan aikaan. Asiantuntijakuulemisissa painotettiin sukupuolivaikutusten arvioinnin merkitystä erityisesti nyt, kun hallituskaudella toteutetaan merkittäviä rakenteellisia uudistuksia. Nämä ovat työ- ja tasa-arvovaliokunnan sosiaalidemokraattisesta eriävästä mielipiteestä.

Siellä saattaa takapenkissä naurattaa, mutta teillä ei ehkä ole hätää siitä, että työttömyys tässä lähiaikoina koettelee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ikävä kyllä joudumme tässä vaiheessa keskeyttämään keskustelun ja keskeyttämään myös tämän asian käsittelyn, koska pitää saada vielä listalla olevat loput asiat eteenpäin.

Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsityksen määräaikaista tukemisesta annetun lain 6 ja 29 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 48/2023 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2023 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2023 vp

Lakialoite LA 16/2023 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2023 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle osakesäästötilistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2023 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kevennettyjen rakentamis- ja kaavamääräysten kokeilusta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 97/2023 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

10. Lakialoite laeiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 21/2023 vp Matias Marttinen kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. — Ja siellä on puheenvuoropyyntöjä. Tämän lakialoitteen meille esittelee edustaja Matias Marttinen.

Keskustelu

23.49 **Matias Marttinen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen tullut kiinnostunut niin, että tämän illan aikana on tässä salissa käyty keskustelua, jossa me kansanedustajat emme ole olleet oikeastaan samaa mieltä näistä asioista ja kysymyksistä — jos olen nyt tulkinut oikein käytyä keskustelua. Rouva puhemies, luulenpa kuitenkin niin, että vaikka olemme eri mieltä monesta asiasta — talouspolitiikasta, työllisyyspolitiikasta, muista kysymyksistä — niin on tiettyjä asioita, mistä me kansanedustajat jaamme syvän ja yhteisen arvostuksen, ja yksi asia koskee, rouva puhemies, sotiemme veteraaneja.

Esittelen seuraavaksi eduskuntaryhmien yhteisen lakialoitteen, jonka tarkoituksena on rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaisen rintamalisän korottaminen. Rintamalisää korotettaisiin 1. päivä toukokuuta 2024 alkaen siten, että lisä nousisi nykyisestä 138 eurosta 200 euroon kuukaudessa. Voimaantumispäivä on valikoitunut Kansaneläkelaitoksen toimeenpanovalmiuden mukaan.

Viime vuosien korkea inflaatio on vaikuttanut myös veteraanien toimeentuloon. Korottamalla rintamalisää voidaan helpottaa erityisesti pienituloisia veteraaneja selviytymään lääkekustannuksista, palveluasumisen vuokrista sekä muista arjen kustannuksista. Aloite tähän parannukseen tuli Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnalta.

Prosessi eduskuntaryhmien välillä sujui nopeasti, mistä haluankin esittää syvän ja nöyrän kiitoksen kaikille ryhmille. Pidän tärkeänä, että veteraanien asia on aina ollut kaikille ryhmille yhteinen yli hallitus—oppositio-rajojen. Haluan myös kiittää veteraaniliittojen valtuuskuntaa ja kaikkia veteraanijärjestöjä hyvästä yhteistyöstä.

Arvoisa rouva puhemies! Viime viikolla tuli kuluneeksi 84 vuotta talvisodan syttymisestä. Tapahtumat määrittivät kokonaisten sukupolvien kohtalon ja hitsasivat kansakuntaamme yhteen. Aikaa on kulunut, mutta sotiemme veteraanien teot eivät unohdu koskaan. Siksi on tärkeää osoittaa kunnioitusta veteraanejamme kohtaan. Tämä yhteisesti päätetty ratkaisu on juuri sellainen toimi, jota veteraanimme ansaitsevat. Viimeksi neljä vuotta sitten rintamalisää korotettiin vastaavalla tavalla eduskuntaryhmien yhteisestä aloitteesta.

Se, mikä neljän vuoden aikana on silmiinpistävällä tavalla muuttunut, on sodan synkkyiden palaaminen Eurooppaan. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on omalla karneella tavallaan tehnyt meille nuoremmille sukupolville selväksi sen, millaisen käsittämättömän uhrauksen veteraanisukupolvi joutui tekemään. On meidän nuorempien sukupolvien vastuulla rakentaa vahvaa Suomea, jotta emme enää koskaan joutuisi kokemaan vastaavaa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi on hyvä maa elää, perustaa perhe, tehdä työtä ja yrittää. Meillä on vapaus, oikeus ja itsenäisyys. Mikään tästä ei olisi mahdollista ilman sodan kokeneen sukupolven valtavaa uhrausta.

Tänä syksynä veteraaneja, maamme kunniakansalaisia, on keskuudessamme enää noin 2 500 henkeä. Heistä sotainvalideja on noin 500. Veteraanien keski-ikä on jo kunnioitettavat 98 vuotta. Käsillä olevat hetket ovat viimeisiä osoittaa kiitosta ja kunnioitusta heille, jotka olivat valmiita antamaan kaikkensa isänmaamme puolesta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä tukee osaltaan käsittelyssä olevaa lakialoitetta ja osoittaa syvän kiitollisuutensa ja arvostuksensa sotiemme veteraaneille.

Rouva puhemies! Haluan vielä lopuksi lausua erittäin lämpimät, hyvät kiitokset kaikille ryhmille, niiden puheenjohtajille ja kaikille kansanedustajille siitä, että saimme tämän asian vietyä eteenpäin hyvin nopeasti. Toki toivomme, että asian käsittely etenee sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa ripeällä tahdilla.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Otto, poissa. — Edustaja Kyllönen, olkaapa hyvä.

23.53 Merja Kyllönen vas: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! En lähde toistamaan, mitä arvostamani edustajakollega Marttinen tuossa edessä asiaa esitteli. Haluan omalta osaltani kiittää hyvin rakentavasta ja asiallisesta yhteistyöstä, mitä puolueet tekivät tämän asian eteen, ja ehkä näin iltahämärissä on hyvä vasemmistoliiton tuki osoittaa runomuodossa, sillä ajatuksella, että veteraanit ovat taistelleet meille myöskin oman sivistyksen ja kulttuurin:

Sinivalkoinen taivas
lumivalkea maa
seilaavat vapaana laivas.
Tuo monille on vain unelmaa.

Meillä vapaa on maa
vapaa elää ja rakastaa.
Emme koskaan saa
vapauden puolesta taistelleita unohtaa.

Tänään aika on tullut
taas heitä kiittää
kiitollisin mielin
kädet yhteen liittää.

Heidän ansiostaan
meidän maamme on lintu,
joka joutsenen lailla
lentävi raskaita kahleita vailla.

Kotimaamme itsenäinen Suomi.

Tehkää yhteistyötä rakentavasti aina ja rauhan ja rakkauden hengessä. Olkoon se oppinuora vanhemmilta sukupolvilta meille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Nousin ihan seisomaan tämän asian yhteydessä. [Varapuhemiehet vaihtavat työvuoroa] — Edustaja Kettunen.

23.55 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Niin nousen seisomaan minäkin totta kai puheen aikana, mutta samalla myös kunnioitan rintamaveteraanien tekemää työtä, ja kunnioitan sitä, että eduskuntaryhmät hyvässä yhteistyössä ovat tehneet tämän lakialoitteen ja rintamalisään tulee asianmukainen nosto.

Myös keskustan eduskuntaryhmän puolesta kiitoksia tästä rakentavasta ja hyvästä yhteistyön hengestä. Veteraanien asia on yhteinen. Olkaamme kiitollisia näin itsenäisyyspäivän jälkeisenä päivänä vähän ennen puoltayötä siitä, että vapaassa isänmaassa, vapaassa

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

demokratiassa me pystymme tässä salissa käymään kipeitäkin asioita lävitse ja puhumaan niistä. Saa olla eri mieltä, ja se on suuri rikkaus.

Veteraaneille kiitos. Eduskuntaryhmille kiitos siitä, että rintamalisää nostetaan asianmukaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

23.56 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Eilen saimme viettää 106:tta itsenäisyyspäivää rakkaassa isänmaassa, ja on hienoa, että tänään pääsemme keskustelemaan asioista, joilla pystymme parantamaan heidän asioitaan, jotka tämän itsenäisyyden meille turvasivat myös kaikista kalleimmalla hinnalla. Heille onkin varattu ikuisiksi ajoiksi kunniapaikka kansakunnan kaapin päällä.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että myös tällaisena päivänä, kun muutoin käytetään aika paljon puheenvuoroja, joissa on vastakkaisiakin näkökulmia, ja olemme erimielisiä siitä, millä tavalla erilaisia asioita tässä yhteiskunnassa tulisi hoitaa, löytyy myös niitä asioita, joiden taakse voimme yksituumaisesti asettua, ja tämä asia on juuri sellainen. Sopii kyllä kiittää kaikkia eduskuntaryhmiä siitä työstä, jota on tehty tämän asian edistämiseksi ja ripeällä aikataululla. Nyt meidän ihan kollektiivinen vastuu on myös viedä tämä ripeästi päätökseen, jotta sitten aikanaan se tuki, jota tässä haluamme parantaa, ehtii myös kohdistumaan vielä jäljellä oleville veteraaneille, jotka ovat jo todella saavuttaneet kunnioitettavan iän.

Arvoisa puhemies! Ehkä tähän loppuun vielä todella sopii todeta, että joskus historiassa on myös ollut aika, jolloin Suomessa ei välttämättä sillä vakavuudella, jolla olisi pitänyt, ole arvostettu sitä työtä, jota veteraanit rintamalla tekivät. On hienoa nähdä, että tänä päivänä yli yhteiskuntarajojen, yli puoluepoliittistenkin rajojen, meillä on syvä kunnioitus näitä kunniakansalaisia kohtaan ja sitä työtä kohtaan, jonka he tekivät isänmaan, vapauden ja demokratian turvaamiseksi ja josta todella moni maksoi sitten kyllä myös kalleimman hinnan.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että tämä aloite on täällä, ja kun se on yhteistyössä tehty, niin se myös yhteistyössä maaliin pitää viedä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

23.58 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Eilen vietettiin Suomen 106:tta itsenäisyyspäivää. Sitä on syytä kunnioittaa ja arvostaa, ja siitä suuri kiitos meidän veteraaneillemme, joiden joukko on jatkuvasti vähenemässä. Veteraanit ovat rakentaneet ja puolustaneet tätä maata, ja heille meiltä jää suuri kiitollisuus.

On hienoa, että tämä lakialoite on saatu tehtyä yhteistyössä eri eduskuntaryhmien kanssa ja meillä on yhteinen tahtotila viedä tätä tärkeää asiaa eteenpäin, niin kuin yleensäkin turvallisuusasioihin liittyvissä asioissa. Silloin, kun maan etu on edellä, löytyy yleensä yhteistyöhalukkuutta.

Tässä aloitteessa rintamalisä nousee 138 eurosta 200 euroon. Erityisesti veteraaneille, jotka ovat pienituloisia, tämä nosto tulee erittäin tarpeeseen arjen kustannuksista selviämiseksi, lääkekustannuksiin ynnä muuhun. Toivottavasti tämä saadaan nyt ripeästi eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

0.00 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! On todella hienoa, että puolueilta on löytynyt yhteinen tahtotila rintamalisän korottamiseen. Todellakin eilen oli itsenäisyyspäivä ja voimme muistella, minkä takia Suomi on itsenäinen ja kenenkä ansiosta Suomi on itsenäinen. Tämä on tosiaan todella tärkeä asia. Nyt meille on tullut tällainen aloite, jonka ovat tosiaan puolueet yhdessä pistäneet menemään eteenpäin. Aloitteen tarkoituksena on tosiaan rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaisen rintamalisän korottaminen. Etuuksia korotettaisiin, mikä on tosi tärkeää näille ihmisille, ja näen kyllä, että tämä on yhteinen ja hyvä aloite, ja tätä on kyllä ihan tosi ilo kannattaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

0.00 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Näin puolennyön aikaan ja itsenäisyyspäivän tienoilla on hyvä kannattaa tätä aloitetta, ja hienoa, että puolueet ovat yhdessä tämän nyt laatineet ja tämä tulee huomenna meille sosiaali- ja terveystieteiden käsittelyyn. Varmasti nopeasti saamme asian käsiteltyä.

Sinällään tärkeätä tässä ajassa on tukea ja kiittää veteraaneja, mutta halusin käyttää tässä puheenvuoron myös muiden veteraanijärjestöjen puolesta ja heidän työnsä arvostuksen lisäämiseksi. Itse mietin vaikka ihan omakohtaisesti, jos käy, että oma isovanhempani, pappani, oli sotaveteraani, mutta toinen pappani oli sotaorpo, joka menetti oman isänsä rintamalla. Hirveä määrä lapsia ja täysin rutiköyhiä. Toisaalta toinen isovanhemmistani, mummu, oli taas evakko, joka majoitettiin kirkkoon Pirkanmaalle ja on siitä rakentanut elämää.

Ehkä puheenvuoroni ydin on, että on hyvä, että tätä tuetaan ja viedään eteenpäin, mutta toivoisin, että puolueet löytäisivät sitä yhteistä tahtotilaa myös siihen, miten tuetaan myös sotaorpoja, myös sitä taakkaa ja ponnisteluja, ja sitten koko meidän evakko- ja tätä sukupolvea, myös sen työn ja niiden kokemusten tunnustamista, joilla on myös keskeinen ja tärkeä osa meidän historiassa ja itsenäisyydessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

0.02 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olemme tällä viikolla juhlistaneet Suomen 106:tta itsenäisyyspäivää. On aina sykkäyttävää nähdä vapaana tuulessa liehuva siniristilippu. Se on aivan erityisen sykkäyttävä näky itsenäisyyspäivänä. Uskon, että me kaikki jaamme tämän saman kokemuksen.

Ilman veteraanisukupolvien valtavia uhrauksia ei meillä olisi itsenäistä Suomea, jossa saamme tänä päivänä elää. Veteraanisukupolvien valtavan perinnön varaan on ollut mahdollista rakentaa tämä vapaa, turvallinen ja hyvinvoiva Suomi, joka maailmalla tunnetaan tänä päivänä yhtenä maailman onnistuneimmista yhteiskunnista, jossa asuu maailman onnellisin kansa. Nyt jo korkeaan 98 vuoden keski-ikään varttuneet veteraanimme ovat meidän yhteiskuntamme kunniakansalaisia, ja meidän tämän päivän sukupolvien velvollisuus ja kunnia on huolehtia heidän arvokkaasta ikääntymisestään ja hyvästä elämästä.

Arvoisa puhemies! Tämä eduskuntaryhmien yhteinen aloite rintamalisän korottamisesta on todellakin kaiken tukemme arvoinen. Veteraaniaisia on, kuten todettua, yhteinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

0.03 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! SDP kannattaa tätä lakialoitetta, joka on laadittu yhdessä muiden ryhmien kanssa. Tämä lakialoite on myös tärkeä symbolinen ele itsenäisyyspäivän korvilla osoittamaan, että me tunnemme arvostusta historiaamme kohtaan ja niitä ihmisiä kohtaan, jotka ovat meille tämän itsenäisen maan mahdollistaneet. Siksi tällainen ele on tässä ajassa, vaikka kaikesta muusta ja ihmisten perusturvasta säästetään, vielä ymmärrettävä.

On siis tärkeää, että asia viedään nyt eteenpäin yhdessä. Me olemme jo tänään sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsitelleet tämän asian ennakkokäsittelynä, joka on aivan laillinen toimenpide eduskunnassa, kun tiesimme lakialoitteen olevan tulossa. Sitä kautta kuulemiset on jo suoritettu, ja olemme sopineet tänään eduskuntaryhmien kanssa, jotka ovat tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että huomenna viemme tämän koko lakialoitteen seuraavat vaiheet eduskuntatyössämme eteenpäin. Näin ollen huomenna meillä on tästä asiasta asiantuntijakuulemisten päättäminen, valmistava keskustelu ja vielä mietinnönkin hyväksyminen. Ja tämä kaikki on jo laadittu tänään siltä varalta, että tänä yönä saadaan tämä asia käsiteltyä.

Siksi lopuksi haluankin kiittää puhemiesneuvostoa siitä, että huomioitte tämän lakialoitteen etenemisen mahdollisuuden tänä yönä. Olemme saaneet sen nyt tässä käsiteltyä, joten huomenna pääsemme itse asiaan. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

0.05 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun tulin keväällä 2019 tänne eduskuntaan, niin tieni johti eduskunnan edustajana veteraanijärjestöjen sosiaali- ja terveystoimikunnan jäseneksi, ja se on ollut hyvin antoisaa itselleni ja olen myös voinut toimia siinä linkkinä veteraanijärjestöjen ja eduskunnan välillä varsinkin sosiaali- ja terveysasioissa. Haluan tässä korostaa, että ne palvelutarpeet ovat hyvin moninaiset tänä päivänä. Ehkä keskeisintä kaikesta siellä ovat kuitenkin kotiin annettavat palvelut. Tämä on erittäin tärkeä päätös, minkä me nyt tässä teemme, mutta se luettelo erilaisista tarpeista näin ikääntyvässä ryhmässä on hyvin moninainen, jopa puhutaan maksuttomasta hautausavusta ja maksuttomista terveyspalveluista, kotiin annettavista palveluista ja kuntoutuksesta, ja sitten veteraanien puoliset ovat tällä hetkellä hyvin keskeinen henkilöryhmä tässä myös.

On hienoa tehdä tällainen päätös tänä päivänä täällä yhdessä. Erinomaista, että eduskuntaryhmät ovat tehneet yhteistyötä tässä asiassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

0.06 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä, kun on tiistaina ja nyt tänä iltana kuunnellut tämän salin keskustelua yhteiskunnan perusturvan tasosta ja siihen mahdollisesti tehtävistä muutoksista ja kun tärkeästä asiasta johtuen keskustelu on ollut varsin kipakkaa ja tunteja on käytetty, ehkä on hyvä nyt kuulla tämmöistä hyvinkin harmonista keskustelua siitä, että puolueet oikealta vasemmalle voivat olla tässä asiassa, joka koskee nimenomaan myöskin sosiaalietuuksia ja turvaa, näin vahvasti samanmielisiä poliittisesta ideologiasta huolimatta. Täytyy toivoa, että nyt kun kohta tämän puheenvuoron jälkeen siirrymme asialistan kohtaan 5 työttömyysturvan muuttamiseen liittyen, jotenkin samalla tavalla tämä harmoninen keskustelu myös menisi sinne ja pystyisimme enemmän ymmärtämään toisiamme eikä välttämättä mentäisi siihen ohipuhumiseen niinkään paljoa.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

Arvoisa puhemies! Sotien jälkeen vuosikymmenien ajan sotaveteraanit olivat tässä yhteiskunnassa lähestulkoon paarialuokkaa, jolle ei annettu sitä arvostusta, minkä he useissa sodissa saivat ja ansaitsevat ihan oikeutetusti. Osaltaan sen johdosta me voimme täällä tätä demokraattista keskustelua käydä vapaassa maassa toisiamme kunnioittaen. Joten siinä suhteessa suuri kiitos heille. Aivan liian moni veteraani on joutunut poistumaan tästä yhteiskunnasta saamatta sitä arvostusta, minkä he todella ansaitsevat, joten on hyvä, että nyt viimeistään tässä yhteydessä, kiitos osaltaan veteraaniliittojen vahvan työn, on pystytty tässä asiassa nyt etenemään. Toivottavasti ehkä tämä puolueiden yksimielinen tahdonilmaus sitten auttaa niitä veteraaneja, niitä paria tuhatta, jotka vielä ovat keskuudessamme.

Edustaja Lindén nosti tärkeän näkökulman myös veteraanien puolisoiden asemasta ja auttamisesta, joten toivottavasti heidätkin pidetään tässä mukana ja hekin saavat sen arvostuksen ja kunnioituksen, minkä he suomalaiselta yhteiskunnalta ansaitsevat. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

0.09 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Jos pieni särö sallitaan tähänkin yksimielisyyteen, niin ensinnäkään minä en ole nähnyt minkään näköistä tutkimustietoa siitä, että veteraanit olisivat suomalaisessa yhteiskunnassa laajasti ymmärrettynä olleet sotien jälkeen paarialuokkaa, ja epäilen vahvasti, että tämä on semmoinen myytti, jota politiikassa toisinnetaan johtuen jostakin kummallisesta syystä, joka minulle ei ole selvinnyt. On totta, että sodanjälkeiset sukupolvet kritisoivat sotaa, mutta siitä, että veteraaneja olisi vahvasti kritisoitu, minä en ole nähnyt näyttöä, ja mielelläni sellaiseen tutustun, jos jollakin sellaisella on esitellä.

Toiseksi ihmettelen kovasti, miksi tämmöistä performanssia tehdään kerta toisensa jälkeen näiden joululahjarahojen tuntumassa. Jos oikeasti ollaan sitä mieltä, että veteraanit rahansa tarvitsevat, niin mikseivät ne lue siellä budjetissa? Miksi tästä tehdään tällainen, että yötä myöten täällä keskustellaan näin asiasta, jota ihmiset ilmeisesti pitävät kuitenkin tärkeänä ja jolleka voisi antaa sen symbolisen arvonsa muutakin kautta kuin jollain tällaisella aivan omalla parlamentaarisen toiminnan perinteellä, joka nyt on toistumassa jo useampaan kertaan?

Ja kolmanneksi, liittyen ei niinkään tähän veteraanien tukemiseen vaan tähän keskusteluun, mitä nyt tässä asiassa on täällä käyty, kyllä toivoisin, että Suomessa vihdoinkin alettaisiin nähdä itsenäisyys muunakin kuin sotamuistelona. Nähtäisiin suomen kieli, nähtäisiin esimerkiksi rakennusperinne, jota meidän veteraanit rakensivat meille, käytännössä kokonaisen yhteiskunnan, mutta myös usean meidän kodit silloin, kun he tulivat sieltä sodasta takaisin. Hyvin pienillä rahoilla, käytännössä tupakkiaskin kanteen, omalla har tiapankilla, samaan aikaan, kun puoliso ehkä siinä hoiteli kasvavaa lapsilaumaa. Se on myös arvokasta. Se on myös Suomen rakentamista. Se on myös itsenäisyyttä, jonka varas sa me ollaan.

Meillä on täällä muutakin kuin se sota — muutakin muistettavaa, muutakin arvostettavaa, muutakin suojeltavaa. Muissa maissa itsenäisyyden käsite on laajentunut laajemmin kulttuuriseen ymmärrykseen. Minkä takia se meillä edelleen supistuu keskusteluun niistä onnettomista sotavuosista, jotka olivat tälle yhteiskunnalle valtava tragedia, josta selvittiin osin ja pitkälti kiitos veteraanisukupolven?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

0.11 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Minkäänlaista poliittista kilpailua ei minusta tässä asiassa nyt tarvittaisi, mutta halusin korostaa vielä, että budjettikirjan sivulla 695 meillä on hyvin selkeät momentit, ja koko luku on siellä 133 miljoonaa euroa, joka sitten kattaa useita momenteja veteraanien tukemiseksi. Tämä on siis budjettikirjassa, mutta nyt teimme tässä tämän lisäyksen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 81/2023 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 12/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta ja Tullin hallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 52/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2023 vp
Valiokunnan mietintö StVM 15/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alusliikennepalvelulain, alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2023 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 10/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 84/2023 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle suurten konsernien vähimmäisveroa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 77/2023 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 13/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 77/2023 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen, Norjan ja Ruotsin välisen Pohjoiskalotin koulutussäätiötä koskevan sopimuksen hyväksymisestä

Hallituksen esitys HE 93/2023 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 6/2023 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 93/2023 vp tarkoitetun sopimuksen. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 46/2023 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 3/2023 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

Pöytäkirja PTK 68/2023 vp

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain sekä varhaiskasvatuslain 6 ja 60 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 56/2023 vp
Valiokunnan mietintö StVM 12/2023 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2023 vp
Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetun lain, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 88/2023 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 14/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2023 pidettävään täysistuntoon.

23. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 8.12.2023 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 01.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen